hcc

NIEUWSBRIEF

MAANDBLAD VOOR COMPUTERGEBRUIKERS

99 10e JAARGANG, NUMMER 11
DECEMBER 1987, ƒ 6,95

OPLAGE NEDERLAND 57.000 EXEMPLAREN

HCC Nieuwsbrief in Taiwan

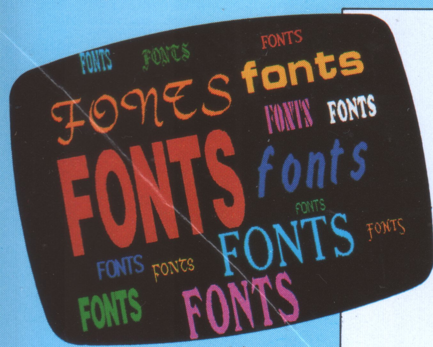
HCC Test: Final Cartridge II

HCC Test: Javelin

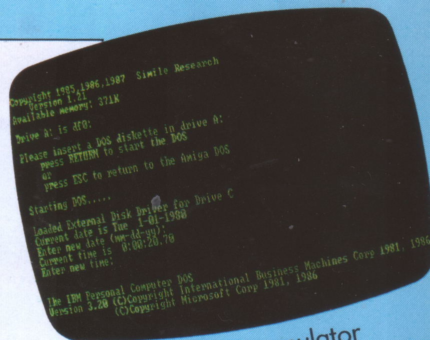
HCC Test: Olivetti M28

ISSN-0770-7428

JE WILT MEER, DUS JE KRIJGT MEER.

Desk Top Publishing.

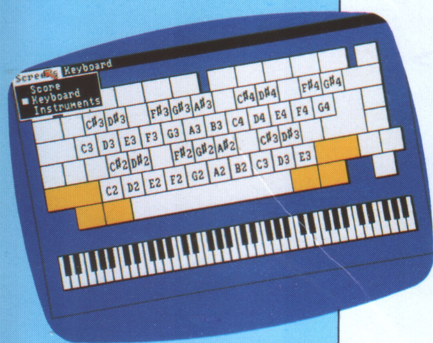

MS-Dos emulator

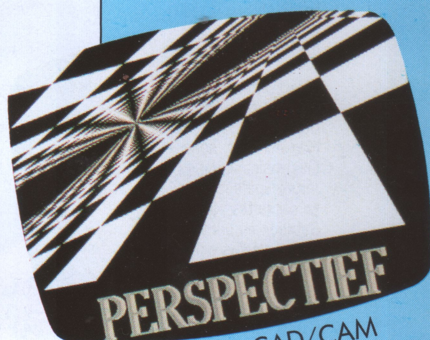
De spectaculaire beeld-, geluids- en typografische manipulaties die mogelijk zijn met de Amiga 500 doen de prestaties van de concurrentie letterlijk verbleken. Je krijgt een palet van maar liefst 4096 kleuren tot je beschikking, geluidseffecten kunnen voortaan in vierkanaals stereo, en lettertypen zijn er nu in alle maten en grootten.

De Amiga 500 biedt nog meer nieuws: Multitasking. Alle mogelijkheden die de Amiga 500 in zich heeft, kun je ook gelijktijdig gebruiken. Dus nu ook: animaties met geluidseffecten en aftiteling, om een voorbeeld te noemen. En of het nog niet genoeg is, er is voor de Amiga 500 ook een MS-Dos emulator beschikbaar voor het draaien van PC-programma's.

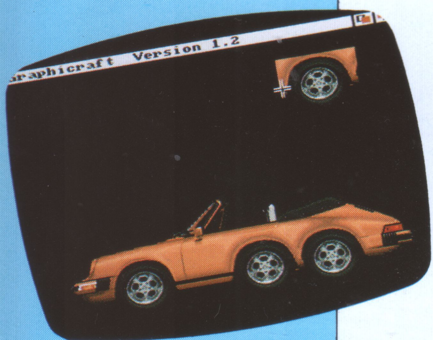
Verder aansluitingsmogelijkheden te over en allemaal volledig conform de industriestandaard, zodat alle interacties met video- en audioapparatuur probleemloos verlopen. Voor de Amiga 500 is er inmiddels een ruime keus aan software. En als je zelf wilt programmeren, dan manipuleert niets makkelijker dan de Amiga-muis.

De Nederlandse handleiding en de Stap-voor-Stap diskette helpen je spelenderwijs op weg.

Muziek.

CAD/CAM

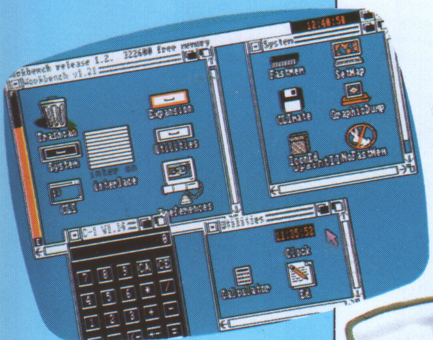

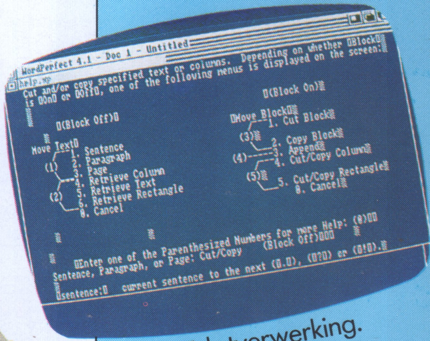
Grafisch ontwerpen.

Digitaliseren en animeren.

BELANGRIJKSTE TECHNISCHE SPECIFICATIES	
Microprocessor	: Motorola 68000 32/16 Bit
Klokfrequentie	: 7.14 MHZ
Geheugen	: 512 K RAM, 256 K ROM RAM-geheugen intern uitbreidbaar tot 1 Mb. met klok/kalender. Extern uitbreidbaar tot 8.5 Mb.
Randgeheugen	: Ingebouwde 3½ inch dubbelzijdige drive. Capaciteit 880 Kb, geformatteerd.
Monitor	: 1081 of 1084
Schermresolutie	: 640 x 512 beeldpunten
Kleurenpalet	: 4096 kleuren
Audio-uitgang	: 4 kanaals stereo
Interfaces	: Centronics, serieel en A/D convertor optioneel: Midi, Gen-Lock en T.V. modulator.

Multitasking.

Tekstverwerking.

JE MAAKT EN MIXT HET MET DE AMIGA.

hcc NIEUWSBRIEF

De HCC Nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting HCC Nieuwsbrief, verschijnt maandelijks en wordt gratis naar alle leden van de Hobby Computer Club toegezonden. In een groot aantal tijdschriftenwinkels en computershops zijn losse nummers verkrijgbaar.

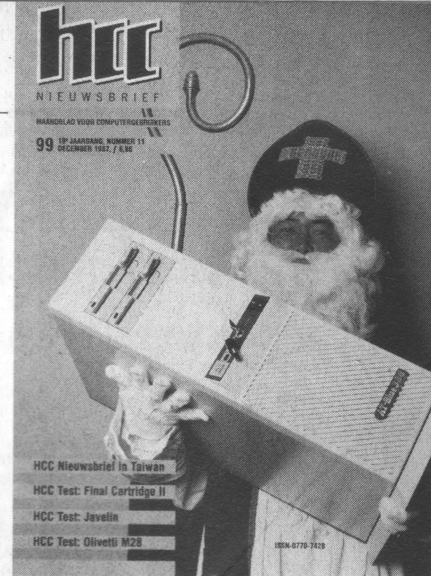
Naast de agenda en het verenigingsnieuws van de Hobby Computer Club publiceert de HCC Nieuwsbrief artikelen van deskundige HCC leden. Ook uw bijdrage is welkom.

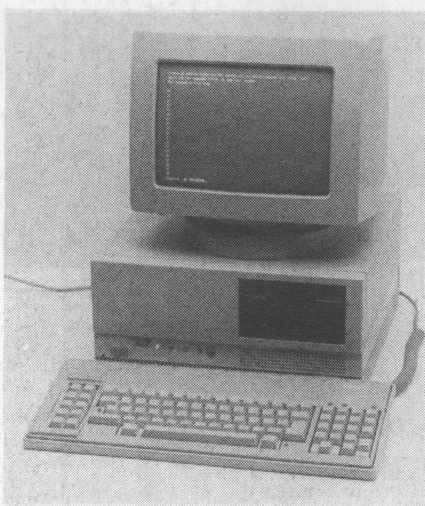
Voor een vlotte verwerking vragen wij aandacht voor het volgende:
De redactie stelt het op prijs indien u uw kopij aanbiedt op Fido-Alkmaar, node 500/28, tel. 072-126783.
Electronische kopij gaarne als schone ASCII-file met alleen return/linefeed aan het einde van elke paragraaf. Diskettes en cassettes mogen ook (goed verpakt) worden ingestuurd.
Geprinte en conventionele kopij in drievoud toesturen, papier slechts enkelzijdig gebruiken en de bladen nummeren.
Conventionele kopij bij voorkeur getypt, maar duidelijk geschreven mag ook.
Gebruik bij het printen van computerlistings een goede kwaliteit inktlint en wit papier.
Stuur vooral illustratiemateriaal mee. Tekeningen zowel als foto's, liefst in zwart/wit.
De redactie behoudt zich het recht voor om ingezonden kopij niet of in gewijzigde vorm te plaatsen.

Sluitingsdata voor kopij
HCC Nieuwsbrief 102, maart 1988: 21 december1987
HCC Nieuwsbrief 103, april 1988: 25 januari 1988

Sluitingsdata voor agenda/verenigingsnieus
HCC Nieuwsbrief 101, februari 1988: 23 december 1987
HCC Nieuwsbrief 102, maart 1988: 20 januari 1988
HCC Nieuwsbrief 103, april 1988: 24 februari 1988

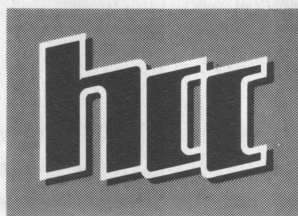
HCC Micromarkt
HCC leden die iets te koop aanbieden of vragen kunnen gratis adverteren in de HCC Micromarkt achterin de Nieuwsbrief.
Opgave van de advertentie kan alleen met de Micromarktkaart, die u in deze Nieuwsbrief vindt.
Geen telefonische opgave of inlichtingen.

Wij zijn u vergeten te informeren over de voorplaat van nummer 97. De tekening is van de hand van Jan van der Post. De foto van deze cover is van Gert Jan Bolkensteyn.

HCC Info

Hobby Computer Club
Postbus 149
3990 DC Houten

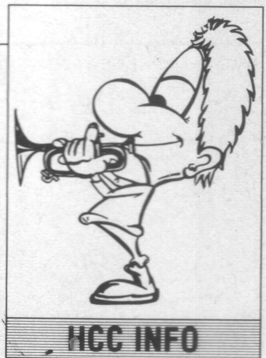
De Hobby Computer Club is een zelfstandige vereniging, voor allen die belangstelling hebben voor of zich bezig houden met het bouwen programmeren en/of gebruiken van micro-computers.

Lidmaatschap
De contributie voor 1988 bedraagt: *f* 55,- (Basiscontributie inclusief lidmaatschap één gebruikersgroep. *f* 5,- extra per gebruikersgroep meer dan één.
Bij toetreding tijdens een lidmaatschapsjaar geldt een gereduceerde contributie voor de rest van het kalenderjaar. Deze staat vermeld op de u toegezonden acceptgirokaart. Beëindiging van het lidmaatschap is mogelijk per einde van het kalenderjaar. Opzegging van het lidmaatschap per briefkaart (voor 1 november) aan de HCC. Bij tussentijdse opzegging van het lidmaatschap vindt geen restitutie plaats van de contributie.
Wel worden de te verschijnen HCC Nieuwsbrieven voor het lopende kalenderjaar toegezonden.
1. Aanmelding als lid of donateur door invullen en inzenden van de achterin dit blad afgedrukte aanmeldingskaart. Vergeet niet een postzegel te plakken.
2. Adreswijzigingen zo snel mogelijk doorgeven aan de HCC via de achterin dit blad afgedrukte briefkaart.
3. Indeling in een afdeling vindt automatisch plaats op postcode.
4. Indeling bij een gebruikersgroep moet u zelf opgeven.
Vermeld in al uw correspondentie, bij uw bestellingen, adreswijzigingen en dergelijke steeds uw lidmaatschapsnummer en postcode. Dit bespaart ons veel zoekwerk. Uw lidnummer staat elke maand op de adresstrook van de HCC Nieuwsbrief.
De HCC Afdelingen, die per regio zijn ingedeeld, geven de HCC-er algemene informatie. In de cursussen en/of lezingen, die door hen worden georganiseerd, komen verschillende interessante onderwerpen op het gebied van „micro-computing" ter sprake. Eenmaal in het bezit van een systeem kan de HCC-er zich aansluiten bij een van de vele gebruikersgroepen. Op de bijeenkomsten die door deze groepen worden belegd, kan de HCC-er in een gezellige sfeer kennis uitwisselen waardoor het gebruik van zijn machine nog plezieriger wordt.

Hieronder staan de afdelingen en gebruikersgroepen vermeld met hun kontaktpersoon.

HCC Afdelingen

Afdeling Almere
Paul van Balken
02159-42544
P. J. Lomanlaan 13
1405 BK Bussum
Afdeling Amsterdam
Theo Nicola
020-265390
Goudsbloemstraat 191
1015 JN Amsterdam
Afdeling Apeldoorn
R. Terwiel
055-669909
Salomonszegel 95
7322 ET Apeldoorn
Afdeling Arnhem
Hans Drexler
080-565383
Hatertseweg 134
6533 AS Nijmegen
Afdeling Breda
R. Janssens
076-657407
Postbus 1931
4801 BX Breda
Afdeling Den Haag
G. J. ter Haar
070-804465
Jacobastraat 260
2512 JG Den Haag
Afdeling Den Helder
L. Visser
02230-16379
Sportlaan 75
1782 NC Den Helder
Afdeling Eindhoven
Steven Nijhuis
040-416709
Smetsakker 21
5625 SG Eindhoven
Afdeling Enschede
H. M. Davids
053-895099
Campuslaan 55-215
7522 NK Enchede
Afdeling Groningen
Kees Langbroek
Postbus 1650
9701 BR Groningen
Afdeling Haarlem
M.J. van Valen
023-264422
Tugelastraat 12
2021 TC Haarlem
Afdeling Hoorn
K. A. W. Jansens
Schoutenstraat 34
1623 RX Hoorn
Afdeling Leeuwarden
M. Fentener van Vlissingen
Monnikemuurstraat 99
8911 GC Leeuwarden
Afdeling Leiden
Jan Bregman
071-126000
v.d. Werfstraat 32
2312 VW Leiden
Afdeling Nijmegen
René Janson
Krayenhofflaan 21
6541 PN Nijmegen
Afdeling Oss
Frans Boeijen
04123-1988
Bosweg 5
5373 KK Herpen
Afdeling Rotterdam
Ed Rijnhout
010-4834243
Alerdincksingel 96
3077 JB Rotterdam
Afdeling Sittard
Ad Hoogenboezem
04748-1695
Salmenhofweg 5
6095 BX Baexem
Afdeling Steenwijk
L.Bos
Pr. Christinastraat 60
8331 GB Steenwijk
Afdeling Tilburg
Evert Hofland
013-684853
Europalaan 21
5042 ZD Tilburg
Afdeling Utrecht
Hans Verbeek
035-47825
Leeuwenstraat 28a
1211 EV Hilversum
Afdeling Venlo
Jan Peeters
04765-1693
Postbus 8029
5993 ZG Maasbree
Afdeling Vlissingen
Mw. J.H. Berghuijs
01185-1680
De Boisotstraat 45
4371 BL Koudekerke
Afdeling Zoetermeer
Guido Melief
v. Boisotring 64
2722 AD Zoetermeer
Afdeling Zwolle
G. Weide
038-543381
Chopinstraat 37
8031 ZH Zwolle

HCC Gebruikersgroepen

1802 gg
Jan Waldorp
023-286808
Crayenesterlaan 85
2012 TJ Haarlem

2650 gg
Joep Reits
074-424117
Oelerweg 98a
7555 GW Hengelo

6500 gg
J. Beyer
015-134269
Bastinglaan 7
2614 GP Delft

68' gg
Pieter Schiphorst
02159-35211
Lange Heul 394a
1403 NZ Bussum

68000 gg
Peter Ebbelink
010-410038
Kat. Lagedijk 373c
3083 GJ Rotterdam

6809 gg
Piet Mulder
05908-19393
Lijsterbesstraat 50
9301 MN Roden

Acorn gg
Jeroen Croes
01751-11876
van Polanenpark 136
2241 RV Wassenaar

Advance gg
Jeroen Langeveld
3432-2685
Beeklaan 29
3951 EV Maarn

AIM-65/PC-100 gg
A.J. Tuinhout
Postbus 505
2600 AM Delft

Amstrad/Schneider gg
Ernst Pereira
015-131048
R. de Beerenbrouckstraat 31
2613 AS Delft

Apple gg
Ted Mos
010-4160489 (19-22 uur)
Postbus 427
3200 AK Spijkenisse

Aquarius gg
N. v.d. Laan
079-211493
Herikerberg 72
2716 EX Zoetermeer

Artificiele Intelligentie gg
J.L. Vrede
05910-25390
Emmerweg 1
7823 TL Emmen

Astrologie gg
Jan Holland
030-945309
Vleutenseweg 215
3532 HC Utrecht

Atari gg
J. Slemmer
076-656769
van der Borchlaan 7
4835 KM Breda

BigBoard gg
Erwin Hoogzaad
Schiestraat 46
7523 TH Enschede

Bondwell gg
Henk v.d. Hoeven
010-4359313
Schiedamseweg 38
3134 BL Vlaardingen

Bullet/Superbrain gg
J.B. Elgershuizen
J.W. Frisodreef 57
2224 BD Katwijk

C gg
Ed Veen
070-459911
Laan v. Meerdervoort 214
2517 BK Den Haag

Commodore/Compet gg
Henk Lurvink
020-267887
Postbus 2
3984 ZG Odijk

Compucolor gg
Jaap Severein
02207-19954
Bergkristal 36
1703 EC Heerhugowaard

CP/M gg
Dick Spork
030-945941
Westerlookade 26
2271 GB Voorburg

CS/SWTPC gg
P. G. Waldman
Molenveld 24
1541 SK Koog a/d Zaan

DAI gg
Vakature

Datacommunicatie gg
Bert Gulikers
045-416233
Burg. Franssenstraat 21
6467 AK Kerkrade

Epson gg
Huub Verstralen
085-453460
M. Gorisstraat 19
6824 AC Arnhem

Exidy Sorcerer gg
Charles Netteler
010-4330493
Pr. Hendrikstraat 3d
3071 LG Rotterdam

Forth gg
Hans Nieuwenhuijzen
03405-63253
Grunoplantsoen 10
3981 GT Bunnik

Genealogie gg
Karel Heymans
023-253299
Laurens Reaellaan 32
2024 BH Haarlem

IBM PC gg
Han Halewijn
02286-3049
Postbus 40
1616 ZG Hoogkarspel

Kunst, ontwerp en vormgeving gg
Robert Borst
04163-72271
Kasteeldreef 30
5151 RS Drunen

LOGO gg
R. Wegman
080-222695
Jacob Canisstraat 2c
6521 HL Nijmegen

Modelbaan gg
Taco v Waadenoyen
023-257473
v W. Crommelinstraat 29
2024 EL Haarlem

MS-DOS gg
Ron Schepers
03212-1653
Langs de Bogen 16
8255 GG Swifterbant

MSX gg
J. M. Zwart
072-331644
Kleine Olven 3
1851 CW Heiloo

NEC gg
H. Benningshof
01721-8788
Waterlelielaan 1
2465 BJ Rijnsaterswoude

NewBrain gg
Menno Stevens
020-924137
Postbus 4494
1009 AL Amsterdam

North Star gg
R.E. Verdoorn
010-4500113
IJsdans 16
2907 AZ Capelle a/d IJssel

Olivetti gg
Johan van Wingerden
Postbus 24315
3007 DH Rotterdam

Onderwijs gg
P. den Hartog,
Burg. v. Trichtlaan 26
3648 VH Wilnis

OSI gg
Rein Heesterman
079-312211
G. v.d. Poellaan 440
2722 XT Zoetermeer

P2000 gg
E. Wigchert
02521-15124
(19-20 uur op werkd.)
Barentszstraat 5
2161 TJ Lisse

Pascal gg
Gauke Zijlstra
05910-20268
Hulsackers 28
7824 LD Emmen

Procal gg
F. v.d. Bogaard
020-423474
Havikshorst 99
1083 TP Amsterdam

Rival gg
M. A. Wagenaar
Oudeschans 23-3E
1011 KS Amsterdam

Sharp MZ gg
J. Bancken
2152-58795
Lis 14, 1273 CD Huizen

Sinclair gg
T. Molenaar
01670-66845
Postbus 76
2260 AB Leidschendam

Tandy gg
Paul van Deelen
073-139136
Kogelbloemstraat 4
5212 XL Den Bosch

Tulip gg
D. Möhlman
05244-1726
De Vierakkers 11
7766 BL Nieuw Schoonebeek

Unix gg
A.J. Somberg
04120-41922
Hoefstraat 25
Meander 555
1181 WN Amstelveen
5345 AM Oss

Zenith/Heath gg
Marcus Ellerbroek
020-459144

Dringend verzoek

Wilt u bij het benaderen van de kontaktpersonen van de HCC afdelingen en groeperingen rekening houden met het feit dat deze personen overdag meestal elders werkzaam zijn? Het beste kunt u schrijven. Wilt u bellen, dan bij voorkeur 's avonds tussen 18.30 en 21.00 uur

Het HCC Fido-net

Fido-net is een bulletin board systeem voor berichten-uitwisseling door HCC Leden. Voor de mogelijkheden en gebruiksaanwijzing verwijzen we naar het boekje „Praten met Fido". Informatie kunt u inwinnen bij het HCC Verenigingsbureau.

Fido node	naam	sysop	telefoonnr.		Sponsor
11	HCC-Amsterdam-1	Olf van Reijen	020-154154	abcd	ABN
12	HCC-Rozenburg-1	Loek Jansen	01819-18168	abcd	Info'products
13	HCC-Amersfoort-1	John Glaser	033-755444	abcd	HCC
14	HCC-Eindhoven-1	Hans van Melis	040-481792	abcd	HCC
15	HCC-Leiden-1	Thomas Fruin	071-125125	abcd	Infotheek BV
16	HCC-Sittard-1	Leo Reijnen	04755-2041	abcd	HCC
17	HCC-Arnhem-1	Jeannette Kooij	085-233377	abcd	HCC
18	HCC-Kampen-1	Rob van den Broek	05202-24380	abcd	HCC
19	HCC-Groningen-1	Frans Hardijzer	05980-27272	abcd	HCC
20	HCC-Hoorn-1	Frank Bieri	02290-34046	abcd	HCC
21	HCC-Almelo-1	Jan Verschaeren	05490-62542	abcd	HCC
22	HCC-Middelburg-1	Jaap Delvoye	01180-34336	abcd	HCC
23	HCC-Venlo	Joep Niessen	077-822522	abcd	Simac
25	HCC-Apeldoorn-1	Ron Goossen	055-211811	abcd	Centraal Beheer
26	HCC-Den Haag	Ed Hanzon	070-295088	abcd	HCC
27	HCC-Herpen-1	Frans Boeyen	04123-2332	abcd	LCI
28	HCC-Alkmaar-1	Peter van Diepen	072-126783	abcd	Genisys
29	HCC-Rotterdam-1	Ed Rijnhout	010-4834256	abcd	PCP The Netherlands
30	HCC-Gouda-1	Hans Ligthelm	01820-22314	abcd	Multiware
31	HCC-Emmen-1	Jan Leijerweerd	05910-21000	abcd	ID productions
32	Fido-HCC-Mill-1	Ton Derks	08859-54500	abcd	Computershop Libo bv
33	Fido-HCC-Hoorn-2	Henk de Hen	02290-17748	abcd	V&V Systems
34	Fido-HCC-Utrecht-1	Peter Noy	030-945975	abcd	Vicorp
36	Fido-HCC-Tilburg-1	Martien Gerla	013-563150	abcd	Geveke Electronics
37	Fido-HCC-Nijmegen	René Janson	080-788405	abcd	Wesseling Elektronika
100	HCC-CP/M gg	Bert Koopman	074-423860	abcd	HCC
101	HCC-IBM PC gg	Han Halewijn	02286-1421	abcd	IBM Ned. BV
102	HCC-MSX gg	Maciek Kollo	020-982502	abcd	M.T./MSX mag.
103	HCC-Sharp gg	Henk Slegh	03240-38866	abcd	Ormas
104	HCC-CP/M-SWBoss	Bart van Halem	070-694081	abcd	HCC
105	HCC-P2000 gg	Elly Stolze	010-4705732	abcd	HCC
106	HCC-Olivetti gg	Majel Migo	079-517575	abcd	Olivetti
107	HCC-Apple gg	Jan W. Oomen	015-622421	abcd	Apple Nederland BV
108	Fido-HCC-Commodore-gg	Jelle van Douwen	03404-21728	abcd	Commodore Ned.
110	Fido-HCC-Bliep	Rinus Kurvink	01880-15014	abcd	Distec Electronics
111	Fido-HCC-Genealogie-gg	Jos Zwerts	01651-2849	abcd	Jos Zwerts
112	Fido-HCC-Olivetti-gg 2	Jan Leyerwaerd	05910-28888	abcd	Olivetti
113	Fido-HCC Olivetti 3	Jhan v. Wingerden	010-4126520	abc	Olivetti-gg 3
114	Fido-HCC-Shareware	Wim Loerakker	08385-29478	abcd	Datashare BV
202	NOS-Hobbyscoop	Luc Bijleveld	035-45395	ab	NOS
203	Fido-Gerard	Gerard Snoek	04784-2301	abcd	
204	Fido-John	John Pansters	040-531453	abcd	
205	Fido-Santech	Frans Cieremans	03489-839	abcd	
206	Fido-Infoboard Venray	Joop Mellaart	04780-80417	abcd	
208	Fido-Gerard-3	Fred Theunissen	04780-89612	abcd	
209	Fido-SCO-Narwal	Aad Nienhuis	020-259446	abcd	
210	Fido-IFG	Andre Schager	050-416073	abcd	
211	Fido-Gezondheidsz.	Ruud van der Linden	055-337951	ac	
212	Fido-Axe	Vincent Verhagen	02152-68966	ac	

a=300/300 baud b=1200/75 baud c=1200/1200 baud d=2400/2400 baud

hcc
NIEUWSBRIEF

Van de redactie

De reis naar Taiwan, die ik als redacteur van de HCC Nieuwsbrief mocht meemaken, heeft veel indruk op me gemaakt. Dat kwam door de sfeer daar in het verre Oosten; de taal, de totaal andere cultuur, het voedsel, etc. En het kwam door het high tech gebeuren. Veel meer dan bijvoorbeeld Nederlanders werken de Chinezen in Taiwan aan een grootschalige electronica-industrie. Dat begint al op de school, waar men uit veel technische vakken kan kiezen. En het uit zich in een groot aantal fabrieken en een immense hoeveelheid producten, die over de hele wereld worden verkocht.

Terug in Nederland vielen de "normale" dingen weer koud op m'n dak. Het dagelijkse werk. De HCC Nieuwsbrief. Welliswaar een hobby, maar toch druk: altijd probleempjes, nummer 100, en zo voort. En dan ook nog een brief van de Hobby Computer Club.

Contributie

Als het goed is, heeft u hem ook gehad: een brief ondertekend door Rob Aerts namens het bestuur van de Hobby Computer Club. Het betreft op het eerste gezicht de jaarlijkse mededeling, dat we weer contributie moeten betalen. De contributie is verhoogd, maar dat is "ingevolge het besluit van de Ledenraad van de HCC, d.d. 19 september jl".

Verder blijkt uit de brief dat u zich kunt opgeven voor een afdeling en een gebruikersgroep en als u lid wilt zijn van meer dan een gebruikersgroep, dat u moet bijbetalen per gebruikersgroep.

Voor iemand, die zich nog niet zo heeft verdiept in het verenigingsgebeuren (volgens een onderzoek uit 1986 beschouwt 55% van de HCC leden zich meer abonnee van de HCC Nieuwsbrief dan HCC lid), klinkt dit allemaal heel redelijk. Echter achter deze schijnbaar simpele administratieve handeling schuilt een voor de HCC revolutionaire verandering.

Vroeger kon men namelijk lid zijn van meer dan een gebruikersgroep voor hetzelfde geld.

Nu moet men veel bewuster kiezen anders kost het geld.

Na het verwerken van alle mutaties zullen daarom de verhoudingen tussen de gebruikersgroepen totaal overhoop zijn gehaald. Sommige gebruikersgroepen zullen verdwijnen en gebruikersgroepen, die elkaar nu overlappen, worden uit elkaar gehaald. Het beeld van het HCC ledenbestand zal daardoor voor ons als redactie, maar ook voor de HCC Ledenraad, opeens veel helderder worden.

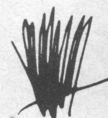
Gebruikersgroepen

Van u als HCC-lid wordt dus verwacht een afdeling en een gebruikersgroep te kiezen. De keuze van een afdeling is meestal niet zo moeilijk. U kiest gewoon een in uw omgeving. De keuze van een gebruikersgroep is iets moeilijker. Gebruikersgroepen worden namelijk opgericht naar aanleiding van een gezamelijke interesse. Terwijl een HCC-lid vaak meer dan een interesse heeft of een interesse niet volledig deelt met een bepaalde gebruikersgroep.

In de begintijd van de HCC werden gebruikersgroepen opgericht voor leden met een bepaalde microprocessor in hun computer: de 1802, 2650, 6500, 68', 68000 en 6809 gg. Het merk van de computer is binnen deze groeperingen niet belangrijk en vaak weten de leden heel veel van hardware. De BigBoard gg hoort eigenlijk ook tot die categorie. De merk-geöriënteerdheid ontstond pas later. Zie de lijsst op de HCC Info pagina's. De Modelbaan gg is de oudste groepering rond een specifieke toepassing. Tegenwoordig zijn er meer: Artificiële intelligentie, Astrologie, Datacommunicatie, Genealogie, Kunst, ontwerp en vormgeving en Onderwijs gg. Een gezamelijke programmeertaal is ook aanleiding geweest om een aantal gebruikersgroepen op te richten: C, Forth, Logo en Pascal.

De CP/M gg is bijzonder aktief met het verzamelen en verspreiden van public domain software, die kan draaien onder CP/M. De IBM PC gg doet hetzelfde met een nog grotere verzameling software voor MS-DOS computers. Daarnaast zijn er gg's voor specifieke MS-DOS computers: Advance, Olivetti, Rival en Tulip en nog meer, want ook de gg's Amstrad/Schneider, Atari, Bondwell, Epson, NEC, Philips, Tandy en Zenith staan behalve voor 8 bits computers ook voor de MS-DOS computers van die merken.

En de redactie van de HCC Nieuwsbrief probeert voor alle groeperingen een interessant blad te maken! ■

Peter van Diepen

Uitgever
Stichting HCC Nieuwsbrief

Redactiesecretariaat
Saskia Versteeg

Redactieadres
Postbus 2249, 3500 GE Utrecht
Telefoon 030 - 946645
Fido-Alkmaar 072-126783

Hoofdredacteur
Peter van Diepen

Adjunct-hoofdredacteur
Lucie Blom-Calis

Eindredacteur
Berend Harmens

Redactie
Ton Bäcker - Apple, Verenigingsnieuws
Lucie Blom-Calis - MSX en Sinclair
Wim Bolkensteyn - Hardware, technische tekeningen
Peter van Diepen - Artificiële intelligentie
Henk de Hen - HCC Testen, Micromarkt
Jan Klene - Atari
Henk Kuil - Software, Brievenbus
Frans Kors - Hardware, Marktinfo
Jan Leijerweerd - Leestafel, Roedelnieuws
Ad den Ouden - Unix en MS-Dos software
Chris Oort - HCC Agenda en Verenigingsnieuws
Peter van Tilburg - Probleem van de maand
Roel van der Vlugt - Commodore

Correspondenten
Jan Bregman, Tom den Duijf, Johan Hageman, Rein Heesterman, Leendert van den Heuvel, Hans Janssen, Kees Moerman, Theo Nicola, Diets van Ooyen, Erik de Ruiter, Bertus en Eugenie Rothuis, Henk Slegh, Huub de Waard

Foto's
Gert-Jan Bolkensteyn

Vormgeving en produktie
Cox Design/Reyer van Toor, Charles Cox

Advertentie-exploitatie
Special Media
Postbus 3300, 1001 CA Amsterdam
N.Z. Voorburgwal 290, 1012 RT Amsterdam
Tel. 020 - 222366, telefax 020-222369

Personeelsadvertenties
Bureau van Vliet
Postbus 20, 2040 AA Zandvoort
Tel. 02507 - 14745, telex 41753 VLIET NL

LOCAL AREA NETWORKING

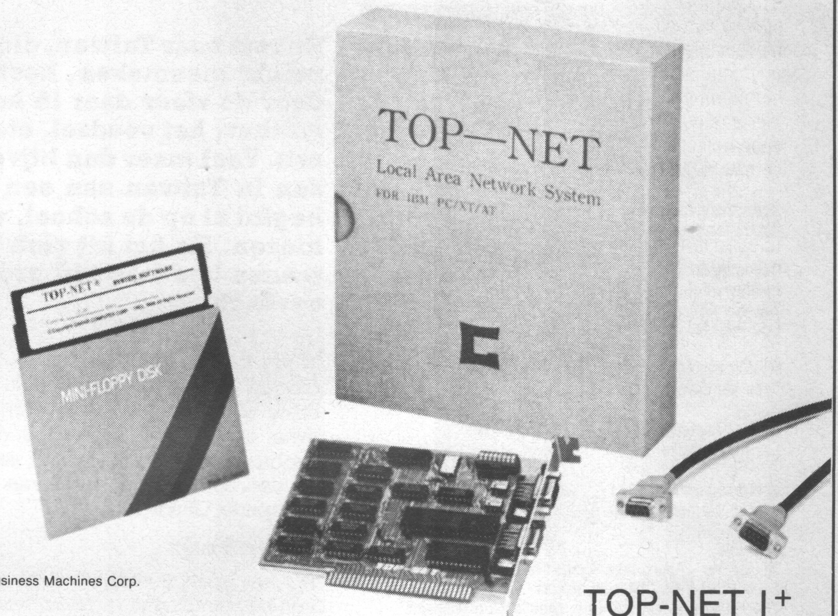
For IBM PC/XT/AT

TOP-NET I+

* The most cost-effective solution for PC Network
* No. of stations: 64
* Software
  TOPNET Native Network Program
  IBM PC Network Program
  NOVELL Netware 86 or 286

TOP-NET E+

* Ethernet Standard
* No. of stations: 1024 Maximum
* Software
  NOVELL Netware
  IBM PC Network Program
  MICROSOFT MS-NET

TOP-NET I+

HS COMPUTERS
Spinveld 25B
4815 HR BREDA
076-210555

Documentatie en prijzen op aanvraag.

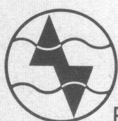
IBM PC/XT/AT, PC-DOS, PC-NETWORK are registered trademarks of International Business Machines Corp.
Microsoft, NS-NET are registered trademarks of Microsoft Corp.
NOVELL is a registered trademark of Novell Inc.
Top-Net is a registered trademark of Grand Computer Corp.

1. Voor PC of andere
2. 14″ scherm ontspiegeld hoog contrast mosgroen phosphor
3. Volledig metalen behuizing
4. Zware voet met antislip kussen hor. vert. verstelbaar
5. Extra 220 VAC gefilterd
6. **EENMALIGE AANBIEDING!**

Prijs 295,- Incl. BTW. Excl. verz.

1 jaar garantie. Uit voorraad leverbaar.

Wallectro

Echtenseweg 10 - 7963 PC Ruinen
Telefoon 05221-2497 - Fax 2675

DE KLAPPER VAN 1981!

Whity

Sensationeel NIEUWS!

M&M Electronica levert NU een uitgebreide Whity-XT 100% IBM-compatible bestaande uit:
• 4,77/8 MHz, Turbo Mainboard, 8 slots. • 2 × parallel, 2 × serieel (1 opt.), game ad, clock, calender, bios, 1 × floppy-disk-drive 360 k. • Keyboard (Engels, Duits, of azerty). • Hercules compatible of colorgraphics card. & Incl. 640 k-ram, Philips TTL monitor.

M&M is direct distributor!
Dit betekent voor U... DE LAAGSTE PRIJS VAN EUROPA!
MEERAFNAME FORSE KORTING!
Whity AKTIEPRIJS FL **1395.-** excl. BTW.

Dit geldt ook voor onze Whity-MINI-AT! AKTIEPRIJS FL **2295.-**
• 1 jaar garantie!

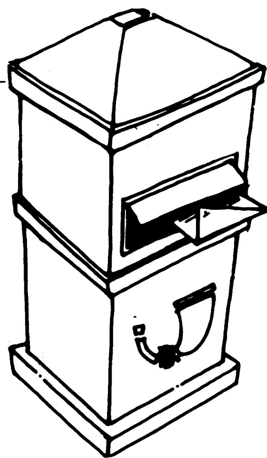
Bitac

Informeer ook naar Netwerk Systemen.
80386 computer 32 bits,
LCD reiscomputer XT of AT.

Bel NU voor snelle levering
04750-3 35 31 (3 lijnen)
04998-9 52 80

M&M ELECTRONICS
Willem II Singel 24,
6041 HS Roermond

Brievenbus

Programmeertalen

Naar aanleiding van het themanummer rondom programmeertalen (HCCN 97) zijn er zes reacties binnengekomen. Niet echt veel response van de lezers en dat terwijl de redactie nogal wat op- en aanmerking had over de afwerking van het nummer.
Vier van de ontvangen reacties zijn voor plaatsing uitverkoren. De eerste betreft een brief afkomstig van Korel Houtbeckers uit Utrecht. Ze reageert naar aanleiding van een fotobijschrift, dat deel uitmaakt van het artikel: 'HCC dagen koorts stijgt' geschreven door HCC medewerker Ruud Koot. In haar brief, gericht aan de hoofdredacteur van de HCC-Nieuwsbrief, schrijft ze:

Hallo,
Het is mij bekend dat de computerwereld hoofdzakelijk een mannenwereld is. Het gaat mij echter te ver als u dat bevestigt door een onderschrift als dat bij de foto op pagina 8 van HCCN 97 :
"... Neem dus vooral niet te veel geld mee of uw vrouw want niet iedereen is tegen deze aanbiedingen bestand.

Dit zinnetje gaat er dus vanuit dat:
a) de lezer mannelijk is,
b) een eventuele relatie een vrouw is (en er van getrouwd zijn sprake is),
c) vrouwen eerder geneigd zijn veel uit te geven (zoiets van: "als je je vrouw meeneemt is het helemaal oppassen").
Hoewel a) en b) misschien voor het merendeel der lezers geldt, behoort een redactie zich tot iedereen te wenden. c) is natuurlijk niet goed te praten.
Ik eis dan ook in de volgende Nieuwsbrief een rechtzetting met excuses op dezelfde redactiepagina tevens hoop ik dat dit soort dingen voortaan achterwege blijft.

Een boze Korel Houtbeckers.

Redactie: Een mannenwereld is een wereld bestaande uit (voornamelijk) mannen, waarmee een bepaald gedrag geassocieerd wordt. Wat voor een soort gedrag dat is, is voor iedereen verschillend en is afhankelijk van zijn of haar belevingswereld. Korel heeft zo ook bepaalde ideeën omtrent het gedrag in een mannenwereld, en ziet die bevestigd worden in het gewraakte onderschrift. Het is discutabel of de strekking van het onderschrift vrouwonvriendelijk is. De redactie neemt het gegeven signaal van Korel desondanks serieus en betreurt dat zij en eventuele anderen zich beledigd of geïrriteerd voelen. De uitspraak moet, aldus Ruud, luchtig en beslist niet als kwetsend voor bepaalde groepen of personen worden opgevat. De redactie zal er in het vervolg strakker op toezien dat dergelijke 'luchtige' uitspraken achterwege blijven. Vrouwen moeten zich ook thuis voelen in de computerwereld, die vandaag de dag nog wordt gedomineerd door mannen. De HCC moet in die integratie een aktieve rol spelen.

C

Op het artikel: 'De hoge C van Borland' zijn twee brieven ontvangen, met twee uiteenlopende meningen.

Als eerste laten we Dhr. Liek uit Vlissingen aan het woord, hij heeft in augustus zelf een 'review' over de compiler geschreven. Hij schrijft:
... Zoals in uw artikel terecht wordt opgemerkt kunnen, in de beperkte tijd die beschikbaar is om zo'n uitgebreid produkt als Turbo C te beoordelen, niet alle 'features' worden onderzocht. Gelukkig komt ook uw auteur, evenals ik tot een positieve beoordeling van dit software pakket. Mijn oordeel is zelfs nog positiever omdat de door hem opgesomde nadelen niet voor mij gelden.
In de eerste plaats ben ik een gebruiker van 'WordStar' (van der Maas signaleert een dergelijke situatie ook al). In de tweede plaats werkt CPP bij mij zonder problemen. Het enige waarop moet worden gelet is dat de Macro Preprocessor optie met een hoofdletter moet worden aangegeven, dus cpp -P, zoals trouwens ook in de 'reference guide' wordt gesteld. De outputs komen dan keurig in een '.i' file terecht. De computer waar ik mee werk is een Tulip PC Compact met harddisk en MS-DOS 3.1.
De fout die in het allereerste begin optrad bij deling van twee constante 'floats' en waaraan in allerlei bladen aandacht is besteed, is al lang uit Turbo C verdwenen. Hij is althans in mijn pakket, dat sinds eind juli in mijn bezit is, niet meer aanwezig.

Aan het slot van de brief merkt Dhr. Link op dat er in de HCC Nieuwsbrief slordig met de Nederlandse taal wordt omgesprongen en wijst daarbij verkeerd gebruik van 'd' en 't' in enkele zinnen uit het betreffende artikel. De redactie is zich bewust van de genoemde taalslordigheden. We houden de kwaliteit van de HCC Nieuwsbrief streng in de gaten. Daartoe wordt tijdens iedere redactievergadering het laatst verschenen nummer geevalueerd. Zodoende denken we de kwaliteit van de HCCN te verbeteren.

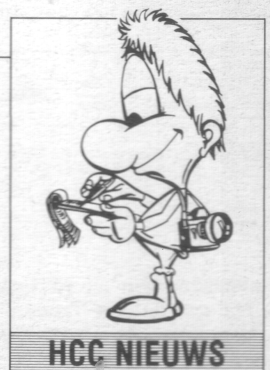
Tamura Jolink is een vierde jaars student informatica aan de universiteit te Leiden. Uit zijn brief blijkt dat hij tijdens de afgelopen vakantie twee maanden als full-time C-programmeur met Turbo C gewerkt. Hij begint zijn lange brief met:
Ik ben nogal teleurgesteld over de kwaliteit van de HCC Test: 'Borland C', een artikel op pagina 23 van het september nummer, getitelt 'De hoge C van Borland'.
Tamura verwijt de auteur onzorgvuldigheid, hij schrijft daarover:
... De auteur is onzorgvuldig geweest in het zonder meer accepteren van Borlands claim dat Turbo C volledig ANSI C ondersteunt. Dit is NIET juist er zijn enige niet-ondersteunende ANSI C features. Ook K&R wordt niet volledig gesupport. K&R staat voor: Kernighan & Ritchie C-standaard zoals die beschreven staat in het boek: 'The C programming Language'.

Tamura merkt verder op dat de aangeleverde diskettes die hij in handen kreeg NIET write-protected waren. Hij gaat vervolgens verder met:
... Het op pagina 23 in een kadertje geplaatste programma demonstreert een ANSI feature, geen Turbo C feature. Uitgebreider commentaar op de (kwaliteit van) de handleiding en 'libraries' is op zijn plaats. Turbo C ondersteunt veel DOS-features in de 'library'-routines die veel assembly onnodig maken. Ook de mogelijkheden om Pascal, Prolog, assembly met Turbo C te linken is belangrijk en niet eens genoemd.

Modula2

Dhr. Commandeur is blij dat er eindelijk iets wordt geschreven over Modula2. Hij is het met H. Landsheer, de auteur van het artikel, eens over de voordelen van Modula2 in vergelijking met Pascal. Een voordeel bleef volgens Dhr. Commandeur onbenoemt namelijk:
... de low-level faciliteiten. Het belangrijkste daarbij is het 'concurrent programming', de mogelijkheid om 'multi programming' of 'multi tasking' toe te passen. Ik hoop dat u in uw volgende artikelen nog aandacht aan gaat besteden want zonder 'low-level' faciliteiten is Modula2 een Pascal in een mooie ontwikkelomgeving.

Toelichting: Onder 'concurrent programming' wordt verstaan het opsplitsen van een programma in delen, die logisch gezien parallel kunnen worden afgehandeld. Het is afhankelijk van de hardware of dat in het echt ook zo gebeurt, je moet daarvoor namelijk meerdere CPU's hebben, die met elkaar samenwerken een zogenaamde 'multiprocessor' omgeving. 'multi programming' wil zeggen dat er meerder mensen tegelijk interaktief kunnen werken aan een computer systeem. 'multi tasking' houdt in dat er meerdere taken/opdrachten door het systeem tegelijk kunnen worden uitgevoerd.

HCC Nieuwsbrief in Taiwan

door Peter van Diepen

Kijk, voor u begint te lezen, eens op de plakkertjes van uw computer-hardware. De kans is zeer groot dat daar ergens staat: "Made in Taiwan R.O.C.". Heel veel MS-DOS computers, maar ook alle Atari computers komen uit Taiwan. En anders misschien wel uw modem, muis of diskdrive. In ieder geval komen de beeldbuizen van bijna alle computer-merken uit Taiwan.
Voor de personal en hobby computerindustrie is Taiwan dus blijkbaar een belangrijk land, maar het ligt wel aan de andere kant van de wereld en de Republic Of China (= R.O.C.) wordt bijna nergens als zodanig erkend. Nederland bijvoorbeeld onderhoudt geen diplomatieke banden met Taiwan, maar heeft wel intensieve handelsrelaties.

V&V systems, een van origine Nederlands bedrijf dat tegenwoordig internationaal opereert vanuit Taiwan, nodigde de HCC Nieuwsbrief uit om eens een kijkje te komen nemen in Taiwan. Special Media, die voor ons blad de advertentie-exploitatie verzorgt, en de Hobby Computer Club zorgden voor extra financiële ondersteuning. En zo konden twee HCCN redacteuren: Henk de Hen en Peter van Diepen ter plaatse het fenomeen Taiwan bestuderen.

Het is onmogelijk om alles wat we over computers in Taiwan hebben ontdekt systematisch samen te vatten, want dan zou dit artikel veel te lang en ontzettend saai worden. Bovendien wil ik me niet alleen beperken tot computers. Daarom is dit artikel gegoten in de vorm van een reisverslag.
Het begon dus met lezen over Taiwan. Redacteur Roel van der Vlugt, die in een bibliotheek werkt, bezorgde ons wat literatuur.
Taiwan is een eiland op 160 km van China. Iets kleiner dan Nederland, maar met bijna 20 miljoen inwoners. Er wonen bijna uitsluitend Chinezen. Van de oorspronkelijke bewoners zijn er nog maar zo'n 200.000 over. In Taiwan zagen we vertegenwoordigers van de oorspronkelijke bevolking bij een ++ manifestatie; prachtige meisjes in kleurige traditionele kostuums. We hadden geluk. Tijdens ons bezoek aan Taiwan waren er twee feesten: het maan-festival en ++.

Geschiedenis

++ is Chinees voor 10-10 oftewel 10 oktober. Men gedenkt dan 10 oktober 1911 toen een revolutie een eind maakte aan het eeuwenoude keizerrijk China. Dat gebeurde dus op het vasteland van China. Taiwan hoorde in die tijd niet bij China. Het was sinds 1895 bezet door Japan. Pas na de tweede wereldoorlog werd Taiwan terug gegeven aan China. Maar in China zelf was het nog steeds oorlog. Nadat ze eerst gezamelijk tegen Japan hadden gevochten, vochten de Chinezen nu tegen elkaar. Het slot was in 1949 toen de communisten het hele vasteland van China hadden veroverd en de Republic of China zich terugtrok op Taiwan.
Officieel is Taiwan nog steeds in oorlog met "rood" China. Meer dan de helft van het inkomen van Taiwan gaat naar defensie. De aankoop van de duikboten uit Nederland was in dat kader een kleine uitgave, maar schijnt wel heel belangrijk te zijn. Bij ons bezoek aan de westkust zagen we prachtige vissershavens, bijzondere stranden, heerlijke visrestaurants en overal, zelfs pal naast toeristische attrakties, bunkers met in wachthokjes militairen, die ons met verrekijkers in de gaten hielden.

In Taiwan zijn we niet verder gekomen dan de hoofdstad Taipei en omgeving. Dus uitsluitend het noorden van het eiland. Volgens het boekje hadden we ook naar het zuiden moeten gaan naar Tainan, want daar staat fort Zeelandia. Dat fort was daar in 1624 gebouwd door Nederlanders met bakstenen, die volgens de verhalen waren

meegenomen uit Nederland. De Nederlanders hielden Taiwan bezet tot 1661. Toen werden we eruit gegooid door de troepen van de Chinese keizer. Dus Nederlanders waren eerder in Taiwan dan Chinezen.

De reis

Om naar Taiwan te gaan heb je een visum nodig. Maar omdat Nederland geen diplomatieke banden heeft met Taiwan, is hier geen consulaat of ambassade. Daarom kwamen we terecht bij The Far East Trade Office in Den Haag. Daar werkt Jos Jansen, de voorzitter van de HCC C gebruikers groep. Hij verzorgde onze visums, controleerde of onze visite-kaartjes correct in het Chinees waren vertaald (of Henk de Hen geen Henk de Kip werd genoemd) en gaf ons een landkaart van Taiwan en wat adviezen.
Een dokter gaf ons een prik en toen konden we weg.
Het vliegtuig vloog van Amsterdam naar Frankfurt. Vervolgens in één ruk door naar Hong Kong. Daar moesten we overstappen en hadden we een paar uur tijd om Hong Kong te bekijken. Vanaf Hong Kong waren we binnen een uur in Taipei. Alles bij elkaar zaten we bijna 24 uur in een vliegtuig en verloren bovendien 7 uur door het tijdverschil. Toen we in ons hotel in Taipei wakker werden, was het weekeinde al om.

MS-DOS computers

De eerste dagen van de week hebben we zo veel mogelijk besteed aan het bezoeken van bedrijven, fabrieken, computerwinkels en de Taipei Int'l Electronics Show. Op de beurs zagen we veel 80386 systemen, VGA kaarten, Toshiba klonen, modems, netwerken en fax-kaarten. Geen 1.44M 3.5 inch floppies. Geen OS/2. En ook geen micro-channel kloon. Wel ontdekten we dat een aantal heren van Tulip ook op de beurs rondliepen.
Taiwan is traditioneel het land waar de micro-computers worden gekopieëerd. Dat begon met de Apple II en bereikte een hoogtepunt met de IBM PC. Tegenwoordig is men op Taiwan verder dan IBM.
Bert Vlaanderen, direkteur van V&V systems Taiwan en HCC-lid van het eerste uur, demonstreerde ons trots dat zijn 20 MHz 80386 board het al deed. Het systeem heeft 32-bits aansluitingen voor het geheugen en daarnaast gewone AT en PC slots. Z'n eerste 1.44M floppy drive had hij ook al binnen van Sony uit Japan. De rest wordt allemaal in Taiwan gemaakt en ontwikkeld: kast, power supply, toestenbord, harddisk, beeldbuis etc.
Duizenden fabrieken in Taiwan staan klaar om de onderdelen te leveren. Elke dag staat de krant vol met advertenties (zelfs de voorpagina!) voor onderdelen van MS-DOS computers of complete systemen. Dat alles ter plaatse en goedkoop wordt geproduceerd, is waarschijnlijk de grootste kracht van Taiwan. De tweede faktor is het grote aantal goed opgeleide technici, die bovendien al ervaring hebben opgedaan tijdens hun opleiding. Bij een bezoek aan een power supply fabriek vertelde men ons hoe hoog de opleidingen waren van de mensen (veel meisjes), die aan de lopende band werkten en hoeveel van hen nog avondscholen volgden. Een soortgelijk verhaal hoorden we later in de Atari-fabriek.
Voorts stimuleert de regering door middel van het ERSO instituut. Het bekendste product van ERSO is de ERSO BIOS, die in bijna alle Taiwanese MS-DOS systemen wordt toegepast. Een nieuw product is ERSO BASIC, een GWBASIC/BASICA compatibele BASIC met als bijzonder kenmerk dat voor grafische toepassingen ook de Hercules kaart bruikbaar is. Wij namen ERSO BASIC mee uit Taiwan. BASIC-deskundige Pim Blokland test deze BASIC voor de HCC Nieuwsbrief.

Atari

Omdat we niet uitsluitend naar MS-DOS computers wilden kijken, hadden we Wilfried de Graaf van Atari Benelux gevraagd of we de Atari fabriek in Taiwan konden bezoeken. Dat bleek niet zo eenvoudig. Gelukkig waren Shiraz Shivji, de ontwerper van de Atari ST en Atari-topman Sig Hartmann tijdens de Efficiëncy vakbeurs in Nederland en toen we het aan hun vroegen, was het opeens wel mogelijk. Dat geheimzinnige gedoe maakten ons natuurlijk extra nieuwsgierig. Zouden in de fabriek uiterst geheime robots werken?
In Taiwan bleek dat dat gedeeltelijk het geval was. Achterin de fabriek was een productielijn waar een "automatic insertion machine" (componenten insteken) en een "sequence machine" (componenten in volgorde leggen) het meeste werk deden en in een afgesloten ruimte stond een "surface mounting machine", maar die

HCC NIEUWS

draaide nog geen productie. Surface mounting is de meest geavanceerde manier om electronische componenten op een kaart te monteren. Sam Tramiel, de grote directeur van Atari was toevallig in Taiwan. Hij vertelde ons dat Atari van plan was om een tweede fabriek in Amerika te openen. (Atari heeft maar een fabriek in de hele wereld). In die tweede fabriek komen zo veel mogelijk robots te werken. Want, vertelde Tramiel heel eerlijk, een Amerikaanse fabrieksarbeider kost 5x zo veel als een Taiwanees.
Ondertussen staan in Taiwan 14 productielijnen, waar ongeveer 1500 mensen (weer veel meisjes) aan de lopende band werken. Het viel ons op dat veel aandacht werd besteed aan kwaliteitscontrole en testen. Dat was overigens ook het geval in de andere fabrieken, die we hebben gezien.
Volgens de schema's, die daar hingen, produceerde elke lijn ongeveer 100 eenheden (niet allemaal eindproducten) per uur. En dat op 14 lijnen, 8 uur per dag, het hele jaar door. Dat zijn dus heel veel spelcomputers, ST's, PC's, harddisk drives etc. De verhouding spelcomputers : gewone computers was bij Atari 60 : 30.
We vroegen aan de man, die ons rondleidde: heeft u zelf een Atari computer? Nee. Waarom niet? Omdat alles uitsluitend voor de export is. Meer kon hij ons niet vertellen. We vroegen aan Tramiel om opheldering: Taiwan is met 20 miljoen inwoners toch een grotere markt dan Nederland? Echter Atari verkoopt niets in Taiwan om ten eerste het kopieëren tegen te gaan en ten tweede omdat die markt niet interessant is. De koopkracht van een gemiddelde Taiwanees is 1/10 van die van een Nederlander of Amerikaan.
Tenslotte was Sam Tramiel bereid om te poseren met een HCC sweatshirt en de nieuwe Atari AT mits we beloofden om de foto pas in december te publiceren. De Atari AT werd namelijk een maand na ons bezoek geïntroduceerd op de Comdex in Las Vegas.

Philips beeldbuizen

In de Atari fabriek mochten we volop fotograferen. In de Philips beeldbuizenfabriek niet. Men deed daar helemaal een beetje wantrouwig tegen "journalisten" uit Nederland. Ze hadden liever niet dat we weer zouden oprakelen dat in Eindhoven een fabriek was gesloten en mensen waren ontslagen. Pas na een tijdje praten, wilden ze ons wat vertellen en mochten we de fabriek zien. Ze vertelden ons dat behalve de productie- ook de ontwikkelings-afdeling naar Taiwan was verplaatst. En dat Taiwan in 1986 4 miljoen monitoren en TV toestellen produceerde. Ongeveer in de verhouding 3 monochroom tegen 1 kleuren. Philips was na Tatung de tweede leverancier van kleuren beeldbuizen en na Zenith de tweede leverancier van monochrome beeldbuizen. In de fabriek zagen we dat de monitoren direct in dozen van Atari, Commodore en Magnavox werden gestopt. Op andere dagen hadden we waarschijnlijk kunnen constateren dat Philips ook voor Unisys, Tulip, Acer (Multi-Tech), Mitac en nog vele andere merken produceert. De fabriek maakte indruk op ons, omdat ze zo immens groot was en toch ontzettend schoon. Er werken 8000 mensen en ze maken 1000 beeldbuizen per uur.

Software

De laatste dag in Taiwan bezochten we nog heel snel een aantal winkels waar software werd verkocht. Daar bleek dat de Apple II nog ontzettend populair is als spelletjes-computer. Ook voor MS-DOS computers vonden we veel spelletjes; gekraakte Amerikaanse software, maar ook orginele Chinese spelletjes. De bekende software-pakketten zijn in het Chinees vertaald, maar kosten aanmerkelijk minder dan in Nederland. Kopieën van orginele handboeken en software zijn ook gewoon te koop in normale winkels. Een Stichting Bescherming Software zal het in Taiwan erg druk hebben.

Tenslotte

Aan alles komt een eind: aan onze reis en aan dit artikel. Ik heb veel vergeten te vertellen.
De taxi's in Taipei zijn werkelijk de goedkoopste van de wereld. We reden voortdurend met taxi's zelfs naar fabrieken ver buiten Taipei. De leukste attrakties in Taipei zijn de nachtmarkten. Het eten is verrukkelijk. Chinezen lachen veel meer dan Hollanders. En zo voort.
Terug naar Nederland kregen we de 7 uren tijdsverschil weer terug. We vlogen door een nacht die bijna 20 uur duurde. Einde van een droomreis. ■

Peter van Diepen

BRU
V&V Systems
BERT VLAANDEREN

BASIC, een pril begin (slot)

door Willy de Winter

Een SUBROUTINE, zegt het computerwoordenboek, is een deel van een programma, dat naar wens en noodzaak al dan niet in de uitvoering van het programma kan worden betrokken. Een subroutine kan bv. in een programma zijn plaats krijgen indien eenzelfde „berekening", herhaaldelijk met verschillende variabelen wordt gewenst, of indien de medewerking van de subroutine conditioneel in de uitvoering van een programma noodzakelijk is.

Veel wijzer wordt ge natuurlijk niet van zulke uitspraken, hoe zwaar ze ook met waarheid zijn beladen! En wat is er dan meer verhelderend als een voorbeeld? Dus:

```
10 REM demonstratie subroutines
20 PRINT CHR$(12)
30 PRINT"                    Y"
40 GOSUB 300
50 FOR J=-5 TO 5
60 Y=J^2 + 2
70 GOSUB 200
80 NEXT J
90 END
200 PRINT J;" ";
210 FOR I=1 TO Y:PRINT "#";:NEXT I
220 PRINT
230 RETURN
300 PRINT"     :----:----:----:----:----:----:"
310 PRINT"X="
320 RETURN
```

En na een RUN zien we op het scherm:

```
                  Y
     :----:----:----:----:----:----:
X=
-5  ###########################
-4  ##################
-3  ###########
-2  ######
-1  ###
 0  ##
 1  ###
 2  ######
 3  ###########
 4  ##################
 5  ###########################
```

En zie: de x- en de y-as zijn 90 graden gedraaid! Zulks is helaas te wijten aan dit deel van onze computer dat het videobeeld bestuurd. Natuurlijk kan dat anders, maar daarvoor moeten we nog meer boterhammen eten. Wie er zich aan doodergert kan best zijn video even op zijn kant zetten!

Evenmin zijn wij gebonden aan dat „#" teken. Ik heb daarmee het programma van meer algemene toepassing gehouden, maar niets belet op regel 210... PRINT „#" te vervangen met PRINT CHR$ (weet ik veel) dat dan afhankelijk is van de grafische mogelijkheden van uw bolleboos, en in de meeste gevallen dan een getal zal zijn dat groter is dan 128, waarmee een meer aaneensluitend diagram kan worden verkregen. De aandachtige lezer zal zich inderdaad herinneren dat we vroeger al kennis maakten met de ASCII-code, ter welker gelegenheid wij werden ingelicht dat de 128 eerste getallen voor die code werden opgeëist. Indien dus uw systeem met „grafics" is uitgerust, dan zullen deze gecodeerd zijn met een getal groter dan 128.

Het diagram dat wij nu op ons scherm mogen aanschouwen krijgt wel eens de naam van Histogram mee. (Waarbij dan wordt verondersteld dat de getekende „oppervlakken" met iets proportioneel zijn, bij ons voorbeeld namelijk in verhouding tot een getal).

Dat alles doeternitoe! Wij zullen aan Caesar te geven hebben wat aan Caesar toekomt; dus onderwerpen wij ons aan onze wrange plicht het programma te analyseren, om zodoende een inzicht omtrent de aanwezige subroutines en hun nut te verwerven.

Op regel 40 ontmoeten we het statement GOSUB gevolgd door een regelnummer. In dit geval regel 300. Direct er op wijzen dat tussen GOSUB en GOTO een merkbaar verschil bestaat. GOTO springt naar een aangeduide lijn in het programma, en daarmee is zijn taak dan ook volbracht. Met GOSUB is dat gans anders. GOSUB is onafscheidbaar van een ander statement dat onvoorwaardelijk ermee in het programma dient te worden opgenomen. Deze Pollux van Castor is RETURN.

Maar we hernemen.

Indien BASIC, GOSUB zonder meer (dus zonder conditie) ontmoet sprint het programma voor verdere uitvoering naar de door het statement aangeduide regel, en zal dan uitvoeren datgene wat er vanaf die regel is voorgeschreven. Regel voor regel, zoals dat wordt verwacht van onze computer voert hij de instructies uit tot aan de eerste instruktie RETURN die hij tegenkomt. Deze RETURN wijst de computer voor verdere uitvoering van het programma terug, precies naar de regel die op het GOSUB statement volgt, dat naar de bewuste subroutine had verwezen.

De eerste GOSUB-opdracht vinden we op regel 40 die naar regel 300 verwijst. Op die regel en op de volgende, zegge 305 bevindt zich een te vervullen opdracht, waarna we op regel 310 RETURN ontmoeten, waardoor de uitvoering herneemt vanaf regelnummer 50,

precies de regel die volgt op regel 40!

De opdracht vanaf regel 300 en volgenden, noemt men een subroutine. Dat komt beter tot zijn recht wanneer wij het verloop van het programma nader volgen. Inderdaad in de lus op regel 50, waarmee de variabele J verschillende waarden van -5 to 5 zal doorlopen, vinden we op regel 70 GOSUB 200, een verzending naar een tweede subroutine.

Het is klaar dat deze subroutine „iets" zal hebben uit te voeren welk iets afhankelijk is van de waarde die y in deze subroutine mee zal brengen. Het ligt er vingerdik op dat de variabele Y zelf afhankelijk is van de momentele waarde van J. De subroutine waar deze GOSUB mee in betrekking staat, is ditmaal beschreven tussen de regels 200 en 230, en telkens als de uitvoering op regel 230 RETURN leest wordt het programma op regel 80 – dus onmiddellijk na de er bijhorende GOSUB – hernomen. Op regel 80 vinden we NEXT J, en dus zal J de volgende waarde verkrijgen zoals op regel 50 wordt verwacht.

Nu reeds dient dringend te worden gewaarschuwd voor een fout die veelvuldig bij het opstellen van programma's gezien wordt.

Niet zelden wordt uit een lus naar een subroutine gesprongen, waarin enige voorwaarde is voorzien die dan belet dat de lus volledig wordt doorlopen (waar dus de variabele -J bv. de grootste waarde die de lus voorziet niet heeft bereikt, of waarbij aan J een subsidiaire waarde zou worden toegekend.)

Zo iets zou kunnen plaatsvinden, als in ons programma bv. een regel zou voorkomen:

205 IF Y< 5 THEN J= 2

Het is duidelijk dat in de J-lus, J een andere waarde heeft dan 2 opdat Y kleiner zou zijn als 5.

Na RETURN nu geraakt onze computer volledig in de war. Welke waarde heeft J nu verkregen, en welke akelig gevolg moeten wij verwachten?

Probeer het eens uit!!

Moraal: Opgepast als in een BASIC-programma uit een lus wordt gesprongen!

Vermits een gewaarschuwd man er twee waard is (hoeveel mannen een gewaarschuwde dame waard is verklaart het gezegde niet) mogen we met een gerust ge-

BASIC, een pril begin

moed ons verder in het onbekende storten.
Met een blok in het verleden en gesterkt met wetenschap en ondervinding zullen wij onze handelaar in frisdranken opnieuw gaan opzoeken, en nagaan hoe hij zijn stock beheert. Wij gaan er van uit dat zijn zaken door de crisis geremd, geen enkele uitbreiding hebben genomen en dat hij nog steeds limonade, spuitwater en lauwe koffie aan zijn dorstig kliënteel aanbiedt.
Wij hebben reeds vroeger het Statement ON...GOTO ontmoet. Met ON...GOSUB is bijna iets identieks te bereiken (maar dan op een veel eenvoudiger manier) en wel namelijk in de volgende vorm.

```
10 REM voorraadbeheer
20 PRINT CHR$(12)
30 REM initialiseren van de voorraad
40 DATA 200:REM voorraad limonade
50 DATA 175:REM voorraad spuitwater
60 DATA 15:REM voorraad koffie in kg.
70 FOR U=1 TO 3:READ SS(U):NEXT:RESTORE
80 L1=SS(1):S1=SS(2):K1=SS(3)
90 :
100 PRINT TAB(10);" MENU"
110 PRINT TAB(10);" ----"
120 PRINT TAB(10);" 1.Limonade"
130 PRINT TAB(10);" 2.Spuitwater"
140 PRINT TAB(10);" 3.Koffie"
150 PRINT TAB(10);" 4.Einde programma"
160 PRINT
170 PRINT
180 INPUT"Toets het gewenste nummer in";N
190 IF N<1 OR N>4 THEN GOTO 180
200 ON N GOSUB 1000,2000,3000
210 PRINT CHR$(12):FORJ=1 TO 6:PRINT:NEXT
220 PRINT"De voorraad is:":PRINT
230 PRINT"Limonade   ";L1; "flesjes"
240 PRINT"Spuitwater ";S1;"flesjes"
250 PRINT"Koffie     ";K1;"kilo"
260 IF N=4 THEN END
270 FOR N=1 TO 5000:NEXT
280 PRINT CHR$(12):GOTO 100
1000 PRINT"Voorraad limonade ";L1;" flesjes"
1010 INPUT"Hoeveel werd er verkocht?";L2
1020 L1=L1-L2
1030 INPUT"Hoeveel kwam er bij?";L3
1040 L1=L1+L3
1050 RETURN
2000 PRINT"Voorraad spuitwater ";S1;" flesjes"
2010 INPUT"Hoeveel werd er verkocht?";S2
2020 S1=S1-S2
2030 INPUT"Hoeveel kwam er bij?";S3
2040 S1=S1+S3
2050 RETURN
3000 PRINT"Voorraad koffie ";K1;" kilo"
3010 INPUT"Hoeveel werd er verkocht?";K2
3020 K1=K1-K2
3030 INPUT"Hoeveel kwam er bij?";K3
3040 K1=K1+K3
3050 RETURN
Uw computer kent 'ON GOSUB' niet?
Toets dan het volgende in:
200 IF N=1 THEN GOSUB 1000
201 IF N=2 THEN GOSUB 2000
202 IF N=3 THEN GOSUB 3000
```

```
OF...

200 GOSUB N*1000
```

Dit programma zou geen analyse meer mogen eisen. Er is inderdaad niets nieuws in opgenomen behoudens dat met de ON...GOSUB op regel 200, naar drie verschillende subroutines wordt verwezen, afhankelijk van de keuze die daarvoor wordt gemaakt op regel 180.
Het progamma zal slechts eindigen indien op die regel „4" zal worden ingetypt, waarmee samen dan ook de resterende stock zal worden getoond.

Dit programma is verre van volmaakt! Het ware natuurlijk niet alleen wenselijk, nee het is noodzakelijk dat de gegevens van de stock niet zouden verloren gaan als de spanning van de computer wordt weggenomen. Met andere woorden, minstens op een bandje kunnen de gegevens worden weggeschreven en terug in het geheugen van de computer ingelezen wanneer dat wordt gewenst.
Helaas, terwille van de babylonische spraakverwarring die in de Basic-wereld heerst, is het op deze plaats onmogelijk daarvan een voorbeeld te schrijven dat enigszins van universele toepassing zou zijn.
De Standaard Basic van Microsoft kent CSAVE* en CLOAD*;
DAI erkent SAVEA EN LOADA
ITT erkent daarvoor STORE en RECALL
TEXAS INSTRUMENT en APPLE doen het met OPEN en CLOSE gevolgd met INPUT en PRINT en RESTORE
Enz... enz.

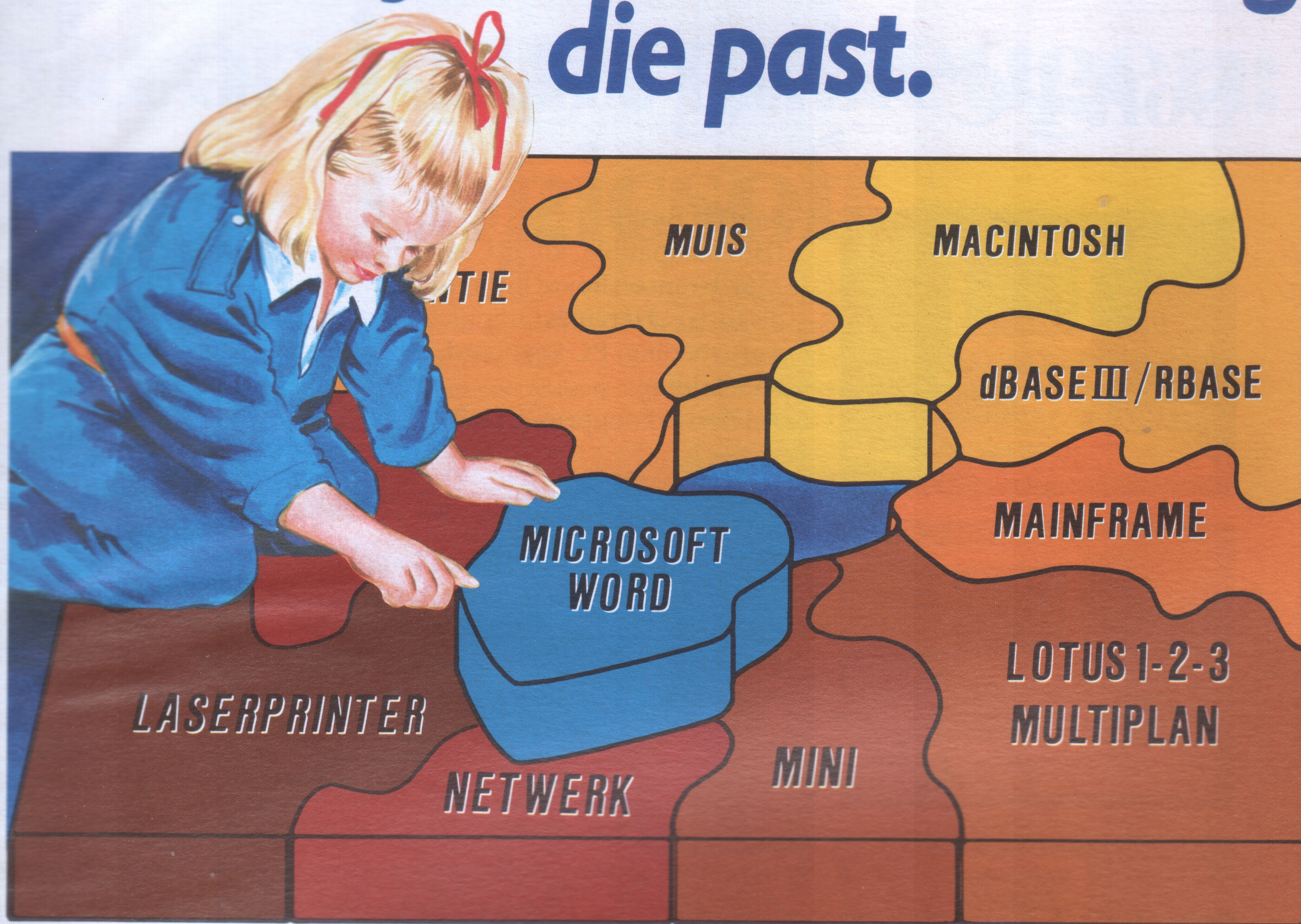
Ware nu deze verschillen slechts van dien aard dat het ene command met het andere zou verwisseld kunnen worden dan was het nog maar een half malheur. Maar...
Soms moet, hetgeen weg te schrijven is of wat gelezen wordt in het programma zelf van karakters naar ASCII worden vertaald en andersom van ASCII naar karakters; Soms worden daarvoor andere methoden van zeer uiteenlopende aard toegepast. Het zou te ver leiden om dit hier, zonder voorafgaande voorbereiding uit de doeken te doen.
Ik twijfel er evenwel niet aan dat uw computer dit karwei kan opknappen. Pluis uw handleiding na en als ge er dan nog niet uitkomt tracht dan met iemand die eenzelfde computer heeft contact op te nemen. Zeker vindt ge bij de HCC daarvoor hulp. In grote lijnen hebben we een weg proberen te effenen om BASIC op uw computer toe te passen. Het laatste woord is daarover evenwel nog niet gezegd. Uw computer kent behoudens die werden behandeld nog een massa andere commands, statements of funkties. Ook die van Jan kent er die niet aan bod kwamen en die van Piet ook en die van Jaak, maar bij nader toezien verschillen die allen van elkaar...
Dat is waar.
Jammer genoeg is dat waar! En het heeft er de schijn niet naar dat wij kortelings op een algemeen erkende standaard mogen rekenen.
Wat werd behandeld is, voor zover mij bekend op alle computers die met BASIC werken van toepassing. In feite heb ik geprobeerd zo algemeen mogelijk te blijven.
Er valt natuurlijk nog veel te leren en te experimenteren.
Er niet aan twijfelen dat met deze eerste kennis veel meer op HCC vergaderingen kan worden vernomen en ten eigen profijte aangewend! Waarom geen kijkje komen nemen?

Om deze reeks af te sluiten hierbij nog een aardig programmaatje.
Nog veel plezier met uw computer!
Einde. ■

Willy de Winter

```
10 PRINT"VOER TWEE GETALLEN IN WAARTUSSEN"
20 PRINT"DE DEELBAARHEID WORDT ONDERZOCHT"
30 PRINT CHR$(12)
40 INPUT Q,P
50 IF Q>P THEN GOTO 30
60 FOR A=Q TO P
70 LET K=0
80 FOR I=2 TO((A/2)+2)
90 IF I=INT((A/2)+1) THEN GOTO 170
100 LETB=A/I
110 LETC=INT(B)
120 IF B-C<>0 THEN 230
130 LET J=B
140 LET K=K+1
150 PRINT A;"---------DEELBAAR DOOR ";I
160 NEXT I
170 IF K=0 THEN GOTO 250
180 PRINT TAB(25) K;"FACTOREN"
190 PRINT
200 NEXT A
210 GOTO 290
220 GOTO 300
230 NEXTI
240 IF K<>0 THEN 300
250 PRINTA;"-------------PRIEMGETAL"
260 PRINT
270 NEXT A
280 PRINT
290 PRINT"TABEL IS KLAAR"
300 END
```

Makkelijke tekstverwerking die past.

Microsoft Word

MACINTOSH COMPATIBILITEIT: Een Microsoft Word document kan zonder verlies van opmaak-instructies uitgewisseld worden tussen uw PC's en uw Macintosh waarop Microsoft Word draait.

Microsoft Word past.

SYSTEEM COMPATIBILITEIT: Als uw IBM-standaard PC's draaien onder MS-DOS of XENIX dan is Microsoft Word compatibel. Want allen komen uit de Microsoft keuken. U kunt binnen Microsoft Word zelfs MS-DOS commando's uitvoeren.

MAINFRAME COMPATIBILITEIT: Door de ingebouwde DCA conversie-utility kan Microsoft Word documenten uitwisselen tussen uw PC's en een breed scala van mainframes en minicomputers.

PRINTER COMPATIBILITEIT: Microsoft Word ondersteunt meer dan 100 dot-matrix-, daisy wheel- en inkjet-printers. En benut alle mogelijkheden en fonts van nu al 15 verschillende merken laserprinters.

APPLICATIE COMPATIBILITEIT: Vanzelfsprekend kan Microsoft Word gegevens uitwisselen met Microsoft Multiplan en Microsoft Rbase. Maar ook met andere bekende database en spreadsheet-pakketten zoals dBaseIII®, Lotus 1-2-3®, etc.

Nieuw! Word 3.1 Nederlandse Versie.

Microsoft Word is makkelijk.

NEDERLANDSTALIG, alles gebeurt in uw eigen taal.

"WYSIWYG": u ziet op uw beeldscherm wat er op papier komt; vetgedrukt, cursief, onderstreept, enzovoorts.

MUIS: (optioneel) bespaart tijd en verhoogt uw productiviteit. IDEE BEWERKER om uw gedachten te organiseren. AUTOMATISCHE FILE BACK-UP voor databescherming zonder moeite. ON-LINE HULP helpt u direct aan advies en antwoorden op uw vragen. REKEN-FACILITEIT voor documenten zonder rekenfouten. EN VEEL MEER! Gebruik de bon voor volledige documentatie.

Microsoft®

PIONIERS IN COMPATIBILITEIT

POSTBUS 364, 2130 AJ HOOFDDORP

Maak kennis met Microsoft Word.

Ja, ik zoek compatibiliteit in tekstverwerking. Stuur mij omgaand documentatie over Microsoft Word en een lijst van Microsoft dealers, waar het programma te zien is.

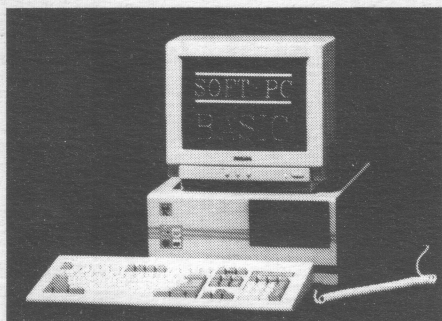
Mijn PC is een: ☐ Apple Macintosh
☐ MS-DOS machine, merk: ______

Naam: ______
Functie: ______
Organisatie: ______
Adres: ______
Postcode: ______
Plaats: ______
Telefoon: ______
Onze PC-Software dealer: ______

Stuur deze bon aan: Microsoft Benelux B.V., Postbus 364, 2130 AJ Hoofddorp.

HCC

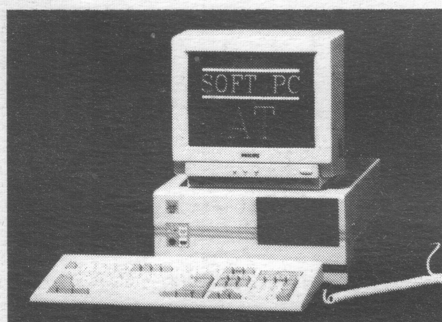
Soft PC Personal Computer Systemen

Soft PC Basic
IBM compatible, Small Case computer, Philips 7513 monitor, 256Kb ram on board uitbreidbaar tot 640Kb, 1 x 360Kb floppy diskdrive, Hercules Graphics kaart, Parallel printer poort, 150 watt voeding, PC keyboard, 8 I/O slots, MS/DOS, handleiding.
Adviesverkoopprijs *f* 1.499,-.

Soft PC Turbo
IBM compatible, Small Case computer, Philips 7513 monitor, CPU 8088-II (4.77 & 8 Mhz.), 640Kb ram, 2 x 360Kb floppy, diskdrive, Hercules Graphics kaart, Parallel printer poort, PC keyboard, 150 watt voeding, MS/DOS, handleiding.
Adviesverkoopprijs *f* 1.995,-.

Soft AT 286
IBM compatible, Small Case computer, Philips 7513 monitor, CPU 80286 (6 & 8 Mhz.), 512 Kb ram, 1 x 1.2 Mb floppy diskdrive, Hercules Graphics kaart, Parallel printer poort, AT keyboard, 200 watt voeding, MS/DOS, klok/kalender kaart, uitgebreide handleiding.
Adviesverkoopprijs *f* 3.995,-.

Soft AT 386, 'The Rose'
IBM compatible, Visa monitor, CPU Intel 80386 (16 & 20 Mhz.), 1 Mb ram, Hercules Graphicskaart 1.2 Mbyte floppy diskdrive, 40 Mbyte/28 msec harddisk, AT keyboard, 200 watt voeding, MS/DOS, uitgebreide handleiding.
Adviesverkoopprijs *f* 10.995,-.

De getoonde Philips 7913 monitor bij de modellen Basic, Turbo en AT 286 is leverbaar tegen meerprijs.

Wij leveren 20, 30 en 40 Mb harddisks vanaf *f* 749,-

Bel uw lokale dealer voor nadere informatie:
PC International, Obrechtstraat 57, Arnhem, 085-641210
Cafka Amsterdam, Nwe Kerkstraat 67, Amsterdam, 020-273598
Cafka Haarlem, Oude Groenmarkt 24, Haarlem, 023-312769
Cafka Beverwijk, Beverhof 46, Beverwijk, 02510-10833
Cafka PC, Scheldestraat 53, Amsterdam, 020-6492238
Commedia, 1ste Looiersdwarsstraat 12, Amsterdam, 020-231740
Computershop Hengelo, Breemansweg 112, Hengelo, 074-425294
De Computer, Gedempte Nieuwesloot 111, Alkmaar, 072-124216
Byte Zwolle, Oude Vismarkt 29, Zwolle, 038-219429
Byte Groningen, Steentilstraat 10, Groningen, 050-142097
Byte Leeuwarden, Berlicumermarkt 21, Leeuwarden, 058-121210
Soft Touch, Herengracht 66, Amsterdam, 020-238555
REM, Cornelis Antonisstraat 23, Amsterdam, 020-949348
CreaCom, Muldershofweg 10, Plasmolen 10, Plasmolen, 08896-1613
PC Shop Dordrecht, Voorstraat 46, Dordrecht, 078-133823

Prijzen zijn exclusief BTW. Op alle machines geven wij 1 jaar garantie.

MEMORY

Sla op in uw geheugen: Logicsoft.

Professionele gebruikers verkiezen software in de originele (Engelstalige) versie en de nieuwste release.

Logicsoft New York, levert al die software en tal van PC-produkten via de kortste weg. Door zoveel mogelijk tussenstations over te slaan. Want Logicsoft koopt rechtstreeks in bij gerenommeerde publishers en distributors. In enorme aantallen tegelijk.

Logisch gevolg: Logicsoft levert al die software tegen de allerlaagste prijs. Uit voorraad binnen 24 uur.

Daarom hoeft uw IBM- en compatible software niet duurder te zijn dan de prijs die u bij Logicsoft betaalt. Logisch, toch?

'S WERELDS BESTE SOFTWARE IN DE ORGINELE VERSIES
EN DE NIEUWSTE RELEASE TEGEN DE LAAGSTE PRIJS

WORDPROCESSING

101247	DISPLAY WRITE IV, IBM	789,-
101346	LOTUS MANUSCRIPT	919,-
100108	MULTIMATE, ASHTON TATE	737,-
100195	WORDPERFECT (AMERICAN VERSION)	579,-
100207	WORDSTAR 2000 PLUS, MICROPRO	579,-

SPREADSHEETS AND INTEGRATED

101692	ABILITY PLUS, MIGENT	394,-
100850	FRAMEWORK II, ASHTON TATE	1.159,-
100912	JAVELIN, ASHTON TATE	289,-
100096	LOTUS 1-2-3 MET EXTRA NEDERL. BOEK	898,-
101160	SUPERCALC 4, CA	779,-
100186	SYMPHONY, LOTUS DEVELOPMENT	1.199,-
100914	VP PLANNER, PAPERBACK	156,-

DATA BASE MANAGEMENT

100908	DBASE III PLUS, ASHTON TATE	1.199,-
100764	KNOWLEDGEMAN II, MDB SYSTEMS	789,-
100956	KNOWLEDGEMAN II (NOVELL M-USER)	2.359,-
100111	OFFIX, EMERGING TECHNOLOGY	172,-
100595	REFLEX BORLAND	229,-
101245	VP INFO, PAPERBACK	156,-

PRODUCTIVITY PROGRAMS

100034	CROSSTALK XVI, MICROSTUFF	262,-
100953	FASTBACK, 5TH GENERATION	235,-
100791	MICROSOFT WINDOWS	172,-
100110	NORTON UTILITIES, PETER NORTON	146,-
100169	SIDEKICK (UNPROTECTED), BORLAND	129,-
100167	SIDEWAYS, FUNK SOFTWARE	119,-
101206	XTREE, EXECUTIVE SYSTEMS	103,-

GRAPHICS

100211	GEM DRAW PLUS, DIGITAL RESEARCH	489,-
101221	GENERIC CADD, GENERIC SOFTWARE	183,-
100857	LOTUS FREELANCE PLUS	929,-
101349	PAGE MAKER, ALDUS	1.318,-
101794	PFS FIRST PUBLICHER	183,-
100768	PRODESIGN II, AMERICAN SMALL BUS.	473,-
101434	VENTURA PUBLISHER, XEROX SOFTW.	1.439,-

LANGUAGES AND TOOLS

100209	CLIPPER (DBASE III PLUS COMPILER)	1.049,-
100093	LATTICE C COMPILER, LATTICE INC.	629,-
100017	MICROSOFT C COMPILER	709,-
100214	MICROSOFT MACRO ASSEMBLER	251,-
100834	MICROSOFT QUICK BASIC COMPILER	172,-
101471	TURBO BASIC, BORLAND	149,-
101449	TURBO C, BORLAND	149,-
100766	TURBO PASCAL 8087 & BCD	149,-

OTHER BUSINESS SOFTWARE

100151	MICROSOFT PROJECT	629,-
101124	SPSS-PC, SPSS INC.	1.967,-
100994	SUPER PROJECT PLUS, CA	779,-
101249	TIME LINE GRAPHICS	420,-

HARDWARE

501319	AST RAMPAGE 286 (512K)	1.079,-
590057	AST SIXPACKPREMIUM (256K)	695,-
500963	HERCULES GRAPHICS CARD PLUS	499,-
501914	HERCULES INCOLOR CARD	858,-
501904	INTEL ABOVE BOARD 286 (512K)	1.265,-
500119	KEYTRONIC KEYBOARD DL 5151	447,-
501767	LOGIC EMS BOARD-PC (OK)	262,-
300094	LOGIC MULTIFUNCTION BOARD (OK)	262,-
501317	LOGIC KEYBOARD L5151, LOGICSOFT	262,-
500126	MICROSOFT MOUSE (SERIAL)	341,-
502080	PARADISE AUTOSWITCH EGA480 (SHORT)	789,-
500468	PC/OPTI MOUSE WITH DR. HALO II	367,-
501081	VEGA DE LUXE, VIDEO 7	975,-

Logicsoft. Wie logisch nadenkt komt automatisch bij ons terecht.

LOGICSOFT EUROPE BV

Baarsjesweg 224, Amsterdam. Postbus 9460, 1006 AL Amsterdam. Tel. (020) 83 48 64. Telex 10759 logic. Telefax (020) 83 76 66.

Kies de logische lijn. Bel Logicsoft, 020 - 83 48 64, of vul deze bon in.

Ja, wij willen niet meer betalen voor onze originele software dan de allerlaagste prijs. Logisch, toch?

Wij bestellen hierbij:

aantal	bestelnr.	omschrijving

tegen de lage Logicsoft-prijs (excl. btw).

Stuurt u ons (verder):

☐ nadere informatie over Logicsoft Europe BV.

☐ het volledige assortimentsoverzicht/prijslijst.

Bedrijf: __________

Adres: __________

Postcode: _____ Plaats: _____

Contactpersoon: _____ Telefoon: _____

Deze bon in een gesloten envelop zonder postzegel sturen aan: Logicsoft Europe BV, Antwoordnummer 16058, 1000 SE Amsterdam.

Orders boven f500,- worden franco thuis bezorgd. Prijzen onder voorbehoud.

HCC482

MINIMAAL

25% KORTING

VOOR DE COMPUTERPROFESSIONALS

DIE WETEN WAT ZIJ WILLEN EN WETEN HOE HET WERKT

MICRO-COMPUTERS

ZENITH EASY PC inklusief:
* V40 7 Mhz proc. 512Kb
* 1x720Kb 3.5 " floppy
* parallel/mouse poort
* video: multifunction
* monochroom beeldscherm
* pc-dos 3.3, manager, basic

prijs fl. 1.495.=

PHILIPS NMS 9100 inklusief:
* 8088-2 8 Mhz proc. 512Kb
* 20 Mb harddisk,1x720Kb floppy
* parallel/serie/clock
* video: multifunction
* philips monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.2, gw-basic

prijs fl. 2.550.=

EPSON AX-2 inklusief:
* 80286 6-8-10Mhz proc. 640Kb
* 40 MB harddisk,1x1,2Mb floppy
* poorten: serie/parallel/game
* video: multifunction
* monochroom scherm
* ms-dos 3.2

prijs fl. 5.895.=

COMMODORE PC 10-II inklusief:
* 8088 4.77Mhz proc. 640Kb
* 2x360Kb floppydiskdrive
* poorten: serie/parallel
* video: herc/paradise compat.
* monochroom beeldscherm
* ms-dos 2.11/gw basic

prijs fl. 1.950.=

COMMODORE PC 20-II inklusief:
* 8088 4,77Mhz proc. 640Kb
* 20 Mb harddisk, 1x360Kb floppy
* poorten: serie/parallel
* video: herc/paradise compat.
* monochroom beeldscherm
* ms-dos 2.11/gw-basic

prijs fl. 2.650.=

COMMODORE PC 40 AT inklusief:
* 80286 8-10Mhz proc. 1Mb
* 20 Mb harddisk, 1x1,2Mb floppy
* poorten: serie/parallel
* video: herc/paradise compat.
* monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.1/gw-basic

prijs fl. 4.650.=

TULIP Compact II inklusief:
* V20 10 Mhz proc. 640KB
* 2x360Kb floppydiskdrive
* parallel/serie/clock
* video: hercules compatible
* philips monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.2, gw-basic, ms-manager

prijs fl. 2.625.=

TULIP Compact II inklusief:
* V20 10 Mhz proc. 640Kb
* 20 Mb harddisk, 1x360 Kb floppy
* parallel/serie/clock
* video: hercules compatible
* philips monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.2, gw-basic, ms-manager

prijs fl. 3.275.=

TULIP AT Compact inklusief:
* 80268 10Mhz proc. 640 Kb
* 20 Mb harddisk, 1x1.2 Mb floppy
* poorten: serie/parallel
* video: hercules compatible
* philips monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.1, gw-basic, ms-windows

prijs fl. 5.790.=

AMSTRAD PC 1640 inklusief:
* 8086 8Mhz proc. 640Kb
* 2x360Kb floppydiskdrive
* poorten: serie/parallel/game
* video: hercules compatible
* monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.2, GEM desktop

prijs fl. 1.890.=

AMSTRAD PC 1640 inklusief:
* 8086 8Mhz proc. 640Kb
* 20 Mb harddisk!!!
* poorten: serie/parallel/game
* video: Hercules compatible
* monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.2, GEM desktop

prijs fl. 2.350.=

AMSTRAD PC 1640 ECD inklusief:
* 8086 8Mhz proc. 640Kb
* 20 Mb harddisk!!!
* poorten: serie/parallel/game
* video: EGA/IGA/Hercules
* kleuren scherm
* ms-dos 3.2, GEM desktop

prijs fl. 3.250.=

BlUE CHIP PC POPULAR inklusief:
* 8088-2 8 Mhz proc. 512Kb
* 1x360Kb floppydiskdrive
* parallel/serie/game + mouse!!!!!
* video: multifunction
* monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.2, gw-basic

prijs fl. 1.395.=

COMMODORE AMIGA 500 inklusief:
* 68000 7,16Mhz proc. 512Kb
* 1x880Kb floppydiskdrive
* poorten: serie/parallel/game
* video: multifunction
* mouse
* kickstart/workbench

prijs fl. 1.099.=

COMMODORE AMIGA 2000 inklusief:
* 68000 7,16Mhz proc. 1Mb
* 1x880Kb floppydiskdrive
* poorten: serie/parallel/game
* video: multifunction
* kleuren beeldscherm en mouse
* kickstart/workbench

prijs fl. 3.199.=

KlOON PC-XT inklusief:
* 8088-2 8Mhz proc. 256Kb
* 1x360Kb floppydiskdrive
* parallel printerpoort
* video: Hercules compatible
* monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.1

prijs fl. 1.250.=

KLOON PC-XT inklusief:
* 8088-2 8Mhz proc. 640Kb
* 20 Mb harddisk
* parallel/serie/game
* video: Hercules compatible
* monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.1

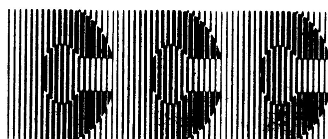
prijs fl. 2.190=

KLOON PC-AT Small case inklusief:
* 80286 8-10Mhz proc. 512Kb
* 20 Mb harddisk
* poorten: serie/2xparallel/game
* video: Hercules compatible
* monochroom beeldscherm
* ms-dos 3.1

prijs fl. 3.650.=

NEDERLANDS GROOTSTE COMPUTERWARENHUIS MET EEN SHOWROOM VAN MEER DAN 400 METER BIEDT U BOVENSTAANDE ARTIKELEN AAN MET VOLLEDIGE FABRIEKS- en/of IMPORTEURSGARANTIE

Alle prijzen zijn netto, ex btw en af magazijn. Normaliter zijn alle artikelen op voorraad. Rembourszendingen door geheel Nederland. Vandaag bestellen: Morgen in huis !!!!!! Magazijn, technische dienst en kantoren geopend: maandag t/m/ vrijdag van 9.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur. Prijswijzigingen voorbehouden.

COMPUTER CASH & CARRY NEDERLAND BV

Ploegweg 4
5232 BS 's-Hertogenbosch Sootalave

073-420015

MINIMAAL

25% KORTING

VOOR DE COMPUTERPROFESSIONALS

DIE WETEN WAT ZIJ WILLEN EN WETEN HOE HET WERKT

LASERPRINTERS

Kiss QMS K8 8 pag/min.interface naar keuze	4.490.=
Kyocera F-1000 10 pag/min. par/serie int.	5.250.=
Epson GQ 3500 6 pag/min. interface naar keuze	4.675.=
Oki Microline LL6 6 pag/min. int. naar keuze	3.950.=

FAX NISSEI COURIER 53.....HET SUCCES VAN DE EFFICIENCY BEURS.....fl. 2.950.=

MATRIXPRINTERS

Epson LX 800	180 cps. nlq f/t 80 klms	575.=
Epson FX 800	240 cps. nlq f/t 80 klms.	1.095.=
Epson FX 1000	240 cps. nlq f/t 136 klms.	1.395.=
Epson LQ 850	264 cps. 24 nlds 80 klms.	1.495.=
Epson LQ 1050	264 cps. 24 nlds 136 klms.	1.795.=
Epson EX 800	300 cps. nlq f/t 80 klms.	1.445.=
Epson EX 1000	300 cps. nlq f/t 136 klms.	1.995.=
NEC P6	216 cps. 24 nlds 80 klms.	1.150.=
NEC P7	216 cps. 24 nlds 136 klms.	1.550.=
NEC P5 XL kleur	264 cps. 24 nlds 136 klms.	2.495.=
NEC P9 XL kleur	400 cps. 24 nlds 136 klms.	3.750.=
Citizen 120-D	120 cps. nlq f/t 80 klms.	475.=
Seikosha SP 1200	120 cps. nlq f/t 80 klms.	599.=
Seikosha SL 80AI	160 cps. 24 nlds 80 klms.	825.=
Seikosha MP 1300	300 cps. nlq f/t 80 klms.	995.=
Panasonic 1081	120 cps. nlq f/t 80 klms.	545.=
Panasonic 1083	240 cps. nlq f/t 80 klms.	975.=
Star NL-10	120 cps. inkl. interface	550.=
Star NX-15	120 cps. nlq f/t 136 klms.	1.095.=
Star ND-10	180 cps. nlq f/t 80 klms.	995.=
Star NB-24-10	24 naalds f/t 80 klms.	1.550.=
Centronics GLP100	100 cps. nlq f/t 80 klms.	399.=
Brother M-1409	180 cps. nlq f/t 110 klms.	895.=
Brother M-1509	180 cps. nlq f/t 136 klms.	995.=
Brother M-1709	240 cps. nlq f/t 136 klms.	1.395.=
Brother M-4018	480 cps. nlq f/t 136 klms.	3.600.=
Brother HR 20	20 cps. daisy wheel	1.095.=
Oki microline 182i	120 cps. nlq f/t 80 klms.	675.=
Oki microline 183i	120 cps. nlq f/t 136 klms.	995.=
Oki microline 192i	240 cps. nlq f/t 80 klms.	995.=
Oki microline 193i	240 cps. nlq f/t 136 klms.	1.195.=
Oki microline 292i	300 cps. kleur 18 naalds	1.795.=
Oki microline 293i	300 cps. kleur 18 naalds	2.190.=
Sekonic A3/A4	kleurenplotter 400mm/s HP comp.	2.995.=

HARDDISKS

20 Mb Tandon + kontroller (75 ms)	625.=
20 Mb Tandon hardcard (75 ms)	675.=
30 Mb Microscience + kontroller	775.=
40 Mb Microscience (28 ms)	1.450.=

TAPESTREAMERS

10 Mb Irwin intern inklusief kontroller	650.=
20 Mb Irwin intern inklusief kontroller	925.=
60 Mb Everex intern inklusief kontroller	1.495.=
60 Mb Everex extern inklusief kontroller	1.950.=

MONITOREN

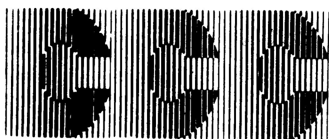
Philips TTL 7513-7523 groen of amber	225.=
Philips TTL 7913-7923 groen of amber	260.=
Philips color 8833 met mono switch	645.=
Philips color CM 8852 met mono switch	695.=
Bui EGA monitor	925.=
Eizo 8060S flexscan high resolution	1.890.=

ADD-ON

Monochroom graphics kaart met printerpoort	155.=
Color graphics kaart met printer poort	155.=
Clock-calender kaart met software	100.=
640 Kb ram kaart (zonder memory chips)	100.=
Multifunktiekaart (memory/clock/ser/par/game)	149.=
EMS 2Mb ram kaart Lotus/Intel compatible	380.=
Color graphics emulatiekaart met printerprt.	499.=
EGA wonder kaart (auto switching)	750.=
Twinax emulatiekaart voor IBM 36/38	1.540.=
Amiga 2000 bridge board (janus kaart)	1.175.=
Amiga 2000 880 Kb floppy disk-drive	475.=
Busexpansion Tulip Compact	330.=
Printer switchbox (een pc, twee printers)	195.=
Full keyboard voor XT of AT	285.=
Viditel modem 300Bd full duplex en 1275 Bd	399.=
Modemkaart 300-2400Bd full, auto d/a	899.=
Discovery modem 300-1200Bd full, auto d/a	299.=
PC-joystick	65.=
PC-mouse inklusief mouse pad (micro-soft comp.)	150.=
Memory expansion commodore PC10/20 tot 640Kb	350.=
Parallel printerkabel	49.=
Serieel kabel	99.=
Keyboard verlengkabel	49.=
Monitor verlengkabel	75.=

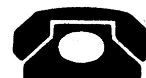
NEDERLANDS GROOTSTE COMPUTERWARENHUIS MET EEN SHOWROOM VAN MEER DAN 400 METER BIEDT U BOVENSTAANDE ARTIKELEN AAN MET VOLLEDIGE FABRIEKS- en/of IMPORTEURSGARANTIE

Alle prijzen zijn netto, ex btw en af magazijn. Nomaliter zijn alle artikelen op voorraad. Rembourszendingen door geheel Nederland. Vandaag bestellen: Morgen in huis !!!!!! Magazijn, technische dienst en kantoren geopend: maandag t/m vrijdag van 9.00 tot 17.30 uur en zaterdag van 10.00 tot 16.00 uur. Prijswijzigingen voorbehouden.

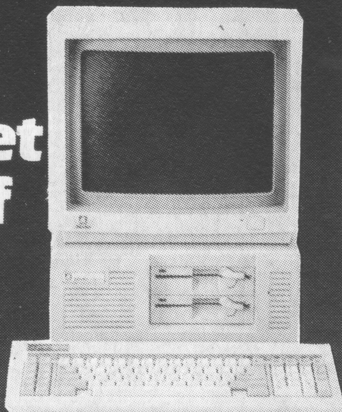
COMPUTER CASH & CARRY NEDERLAND BV

Ploegweg 4
5232 BS 's-Hertogenbosch Soetelieve

073-420015

ZERO houdt niet van half werk!

STANDARD
LIMITED
PORTABLE
16 PC

16/PC-'standard'

-Eenvoudig te openen kast -8088-2,8MHz -256kB geheugen, uitbr. naar 640kB -6 vrije slots -Mono- of kleurenkaart -150W-voeding -AT-toetsenbord -Printerpoort -360kB diskdrive -Vele opties beschikbaar

vanaf 1195.-

16/PC-'limited'

Een echt kompakte PC met toch voldoende ruimte voor uitbreidingen! Een 'Must' als uw tafel ook steeds te klein is! Specificaties: als 'Standard'

vanaf 1195.-

16/PC-'portable'

Solide uitgevoerde, draagbare PC. Ingebouwde, ontspiegelde 9-inch monitor (groen of amber) Specificaties als 'standard'

vanaf 2200,-

PC op maat?

Zero staat bekend om zijn uitgebreide programma PC-kaarten en Opslagmedia. Onze Technische Dienst is hier ook op ingesteld. Er is van alles mogelijk: Ega,Spectrum,Tape, Sc/Si-harddisks,Bernoulli,Worm,AD/DA,I/O, IEEE,Proto-boards,Scanners,etc...........

prijzen excl. btw

- Mocht u ergens anders een vergelijkbare PC goedkoper vinden? Wij regelen iets voor U.....
- Door Zero's technische afdelingen (fabriek Zero Electronics) kan er betrouwbare Service worden geboden, ook op langere termijn..... Een extra,vaak onderschatte, zekerheid!

ZERO BV

Nikkelstraat 39 Ridderkerk
Postbus 4066 2980 GB
01804-30233*
Showroom: di.-vrij.: 9.00-17.00
za.: 9.00-16.00

bon

Stuur mij informatie over de 16/PC

Naam ....

Adres ....

Postkode/Woonplaats ....

Telefoon ....

TECHNITRON TRAKTEERT OP OKI

De samenwerking tussen Technitron en OKI duurt al 10 jaar!
Een uniek feit.
En dat willen we weten ook!
Daarom een Microline 182 voor

599.-

(excl. b.t.w.)

MICROLINE 182: ALLANG DE BESTE, NU OOK DE GOEDKOOPSTE!

Technitron

DATA

Bel de 'Feestcommissie':

010 4136183	040 520005
020 979491	050 143719
025 03 38044	070 924631
030 898255	080 239520

PC-Four

door Kees Pijnenburg

PC-Four is een pakket waarmee vier veel gebruikte functies op een PC verricht kunnen worden. Het pakket omvat een tekstverwerker (PC-QUILL), een spreadsheet programma (PC-ABACUS), een bestandenprogramma (PC-ARCHIVE) en een programma om gegevens grafisch weer te geven (PC-EASEL). Hoewel het afzonderlijke programma's zijn, wordt in de handleiding gesteld dat de gegevens tussen de diverse programma's makkelijk uitwisselbaar zijn en bovendien zou de manier waarop bepaalde functies uitgevoerd moeten worden voor de vier programma's hetzelfde zijn.

PC-QUILL: de tekstverwerker

Quill, de tekstverwerker van PC-Four, kent vrij krachtige mogelijkheden. Het is zonder meer mogelijk hiermee behoorlijke brieven te schrijven. Zo is dit artikel bijvoorbeeld geschreven m.b.v. PC-Quill. Hoewel qua mogelijkheden niet te vergelijken met programma's als Microsoft Word en WordPerfect is het door z'n eenvoud voor beginners waarschijnlijk makkelijker onder de knie te krijgen dan een van beide andere paketten.

Door middel van de cursor besturingstoetsen, <Home> en <End>-toets is het mogelijk de cursor vrij snel door de tekst te verplaatsen. Dit kan zowel per regel of teken als per woord of alinea. Het is jammer dat de <PgUp> en <PgDn>-toetsen niet doen wat er van verwacht mag worden: de cursor een scherm naar boven of naar beneden verplaatsen. In plaats daarvan gaat de cursor een alinea omhoog of omlaag.
Naast normaal schrift, ondersteunt Quill ook vet gedrukt schrift, onderlijning van tekst, schuin schrift en super- of subscripts. Afhankelijk van de gebruikte videokaart komt dit min of meer duidelijk naar voren op uw scherm. Indien uw computer wel de CGA (color graphics adaptor) van IBM imiteert maar u hebt geen kleurenscherm, dan worden grijs (groen/amber)tinten gebruikt. Het onderscheidt daarvan is minder duidelijk.
Afhankelijk van de mogelijkheden van uw printer komen de bovengenoemde opties wel of niet op papier. Het pakket ondersteunt een redelijk groot aantal printers en biedt tevens de mogelijkheid zelf een (tekst)printer te installeren. Als u een goede handleiding bij uw printer hebt, moet dat met enig experimenteren lukken.
Voor wat betreft de indeling van uw tekst beschikt Quill over het normale scala van instellingen: linker- en rechtermarge, inspringen van de eerste regel (zowel naar links als naar rechts), tabulator instellingen (inc. decimaal t.b.v kolommen met getallen), voet- en kopteksten, pagina nummering en instelling van de regelafstand. Kortom een redelijk complete tekstverwerker zonder veel franje.
Het is jammer dat een aantal instellingen niet permanent veranderd kunnen worden. Dit zou bijvoorbeeld erg handig zijn voor de instelling van de lengte van het papier. Op dit moment is die op 66 regels per pagina ingesteld terwijl in Nederland meestal A4 papier gebruikt wordt (72 regels/pagina). Er is overigens een methode om deze beperking op te heffen, hierop kom ik later nog terug.

Een van de aardigste faciliteiten van Quill, de glossary, kan overigens erg veel tijd besparen. In wezen is het een soort macrofaciliteit waarmee een reeks toetsaanslagen op een rij gezet kunnen worden. Vervolgens kunnen die herhaaldelijk uitgevoerd worden met twee toetsaanslagen. Het gebruik is erg eenvoudig: de functie wordt aangezet, vervolgens voert u de handelingen eenmaal uit en alle toetsaanslagen worden onthouden. Daarna kunt u die serie handelingen net zo vaak uitvoer als u wilt. U kunt maximaal 26 van dit soort macro's maken, elk benoemd door middel van een lettertoets.

PC-ABACUS: het spreadsheet

Abacus is een min of meer standaard spreadsheetpakket met een redelijk scala aan functies. In vergelijking met PC-Quill is het was lastiger maar dat is inherent aan het spreadsheet: niet alleen het gebruik ervan is iets wat geleerd moet worden, ook de methode om iets te berekenen moet men onder de knie zien te krijgen.

Zoals elk spreadsheet bestaat het werkblad uit een aantal cellen. In dit geval 255 kolommen en 999 rijen. Naast de aanduiding van kolommen met letters en rijen met getallen, kent Abacus de mogelijkheid om per kolom of rij een betekenisvollere naam te gebruiken. Elke cel kan óf een getal óf een regel tekst óf een formule bevatten.

Een formule is in wezen een regel tekst met daarin een of meer functies en verwijzingen naar andere cellen. Het resultaat is meestal een getal maar kan ook een stukje tekst zijn. Normaal worden formules per

```
HELP       | CURSOR     | TEXT                       | TYPEFACE | COMMANDS
press F1   | move  ↑    | New para:      Press ↵     | press F4 | press F3
PROMPTS    | with ← →   | Delete:        ← or DEL    | GLOSSARY | ESCAPE
press F2   | keys  ↓    | Change mode: F9            | press F5 | press ESC
.......1.........2.........3.........4.........5.........6.........7.........8
      attempt to gain market share and the high interest rate which
      caused an unexpectedly high number of clients to default on
      their loans.

            Turnover              New Buisness          Profits
            June 83    June 84    June 83    June 84    June 83    June 84
----------------------------------------------------------------------------
Hope Street¦  £123.00     £56.00     £43.00     £11.00   £-12.00      £5.00
Green Lane ¦  £436.00    £167.00    £212.00     £76.00   £-56.00     £25.00
sunnedale  ¦   £67.00     £78.00     £21.00     £13.00     £2.00      £9.00
----------------------------------------------------------------------------
Total         £626.00    £301.00    £276.00    £100.00   £-66.00

            Note all values are in thousands

        As always in these sorry circumstances, I feel that I have no

MODE: INSERT       WORDS: 229     LINE: 29     PAGE: 1
TYPEFACE: Normal                                    DOCUMENT: "blunders"
```

PC-QUILL

```
HELP      | CURSOR      | DATA & FORMULA  | TEXT type "  | COMMANDS
press F1  | press ←↑↓→  |                 |              | press F3
PROMPTS   | GOTO  CELL  | enter directly  | followed by  | ESCAPE
press F2  | press F5    | & press ↵       | text & ↵     | press ESC
             A             B       C       D       E       F       G       H
 1                         GROUP'S CONSOLIDATED PROFITS FOR THE LAST HALF (IN £1000)
 2
 3                          Jul     Aug     Sep     Oct     Nov     Dec   Total
 4                          ===     ===     ===     ===     ===     ===   =====
 5
 6Southern_Division        68.02   81.42   95.49  110.27  125.78  142.07  623.04
 7Northern_Division       190.00  182.90  184.95  249.67  252.00  262.00 1321.52
 8Scotland_Wales           66.78   76.34   72.10   72.78   72.34   78.10  438.44
 9Payroll                 -13.74  -13.74  -13.74  -14.56  -15.88    0.00  -71.66
10
11                                                    Group's profits   2311.34
12
13
14
15
?
CELL H1    GRID USED A1:P21                       DIRECTION →
CONTENTS EMPTY
```

PC-ABACUS

cel opgeslagen, d.w.z. elke cel bevat zijn eigen formule. Om geheugen te besparen, slaat Abacus zijn formules op in een aparte lijst. Elke cel die een formule bevat, verwijst naar een formule uit die lijst.
Hoewel dit op het eerste gezicht een goed idee lijkt, heeft het in een aantal gevallen nadelige gevolgen. Dit blijkt met name bij het verwijderen of toevoegen van kolommen of rijen. Het is mogelijk dat daarna niet alle formules meer kloppen.

PC-ARCHIVE: het bestanden programma

Archive is een krachtig kaartenbakprogramma dat door zijn ingebouwde programmeertaal erg veel mogelijkheden biedt.

Het blijkt al snel nodig om via kleine programma's bepaalde taken uit te voeren. Voor wie enig ervaring met Basic heeft, hoeft dit geen probleem te zijn. De uitleg zoals die in de handleiding gegeven wordt m.b.t. het gebruik van die programmeertaal is voldoende als slechts eenvoudige problemen opgelost moeten worden. Wat meer voorbeelden, met name van wat ingewikkelde problemen, zou op zijn plaats zijn geweest.

Een opmerkelijk gegeven bij Archive is het gebruik van variabele recordlengte. Hoewel het gebruik ervan met name programmeurs nog wel eens hoofdbrekens kost, is het voor de gebruiker wel zo aardig: het is namelijk niet nodig tijdens het maken van een bestand om al te weten hoe lang elk veld maximaal zal worden.

PC-EASEL: het grafische programma

Het grafische programma is zeker één van de leukste om te gebruiken. Als men wat plaatjes moet maken, en daarbij moet men denken aan XY-grafieken, histogrammen en cirkeldiagrammen, dan kan men met Easel vrij snel uit de voeten. Zelfs 3-dimensionale histogrammen behoren tot de mogelijkheden.

Doordat elke verandering onmiddellijk op het scherm getoond wordt, is het effect van elke opdracht vrij snel duidelijk. Het programma leent zich er ook voor om even wat uit te proberen, zeker op een kleurenscherm. Overigens wordt naast het kleurenscherm ook de Hercules kaart ondersteund. De grafieken zien er daarbij qua scherpte mooier uit maar zijn, door het ontbreken van kleur, minder fraai.

TSL: de PC-Four programmeertaal

TSL (Task Sequencing Language) biedt de mogelijkheid om een programma te schrijven waarmee een deel van de invoer via TSL plaats vindt en de gebruiker alleen maar een aantal zaken hoeft in te vullen. De taal bestaat uit een viertal soorten instructies: scherm-georiënteerde opdrachten, toetsaanslagen, invoeropdrachten en sprongopdrachten. Voor elk van de vier programma's is een voorbeeldprogramma in TSL geschreven waarmee de mogelijkheden van elk programma gedemonstreerd worden. Hierbij wordt steeds wat informatie op het scherm gezet. De invoer die de gebruiker normaal allemaal zelf zou moeten doen, wordt nu verzorgd door TSL of door invoeropdrachten in TSL.
Een goed voorbeeld daarbij zijn de leerprogramma's. Deze zijn geschreven in TSL. Voor de beginner geven ze een goed idee van de mogelijkheden van elk van de programma's, voor de gevorderden geven ze een idee van de opbouw van een TSL programma.

```
listing PC-Four

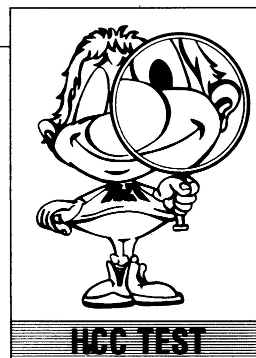
&c
&c Voorbeeld TSL file om de instellingen van PC-Quill te veranderen
&c
&c Aanroep:      A>QUILL /TSL=QDEF.TSL
&c
&c (c)      C.H.M. Pijnenburg
&c          Rijksweg 17
&c          5374 RA Schayk
&c          Fido 500/27 of 500/32
&c
&c  -----    Alleen voor niet commercieel gebruik !!!!!!   --------
&c
&c Roep het DESIGN commando op (hoofdinstellingen)
[F3]d
&c          stel de afstand onderkant tekst - onderkant pagina bij
b6[cr]
&c          stel het aantal blanko regels tussen 2 regels tekst in
g0
&c          stel de pagina lengte in (A4: 72 regels)
p72[cr]
&c          nummer de pagina's vanaf 1
s1[cr]
&c          stel de afstand bovenkant pagina - bovenkant tekst bij
u6[cr]
&c          einde wijzingen in de DESIGN tabel
[cr]
&c
&c kopteksten en voetteksten aanpassen
&c
&c           koptekst: pagina nummering, gecentreerd
[F3]hc
&c           de eigenlijke koptekst
--- nnn ---[cr]
&c           2 regels blanko tussen kop- en andere tekst, normaal
2n
&c           geen voettekst
[F3]fn
&c
&c Standaard tekst links en rechts uitgelijnd
&c
[F3]jr[cr]
```

listing 1

Eerder werd als tekortkoming van PC-Quill genoemd dat de instellingen niet permanent veranderd kunnen worden. De methode om dit aan te passen, is gebruik maken van TSL. In listing 1 staat een klein programma in TSL waarin de diverse parameters ingesteld worden. Pas deze file met Quill aan uw eigen wensen aan en zet deze vervolgens op schijf onder de naam QDEF.TSL (via de opdrachten [F3] O F E QDEF.TSL). Door nu in het vervolg PC-Quill op te starten met de opdracht: QUILL/TSL=QDEF.TSL zullen eerst de instellingen aan uw wensen worden aangepast.
Dit 'programma' bestaat in wezen uit een reeks toetsaanslagen voor Quill. Speciale toetsen, zoals de functie toetsen en de <return>-toets, worden op een speciale manier aangegeven. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om via een aantal commando's de gebruiker een aantal zaken te laten invoeren. Het is echter zeker geen volledige programmeertaal.
Daarnaast is het jammer dat het niet mogelijk is om vanuit een programma (Quill, Archive, Abacus of Easel) een TSL programma op te starten.

Documentatie

Bij dit programma wordt een nederlandstalige handleiding geleverd. Over het geheel genomen is de vertaling goed, er staan wel een aantal fouten in maar de meesten zijn niet erg storend. Het programma zelf is niet vertaald. Ik vindt dit persoonlijk een goede zaak. Zo zijn ma-

cro's geschreven in de engelse versie van Lotus 1-2-3 of Symphony niet bruikbaar in de nederlandse versie omdat ook de opdrachten vertaald zijn. Soortgelijke problemen kunnen we verwachten bij elk programma dat een soort macrotaal kent.

Daarnaast wordt in de handleiding duidelijk aangegeven wat de diverse (engelstalige) commando's betekenen zodat dit geen verwarring hoeft op te leveren.
Het is jammer dat een index bij de handleiding ontbreekt, hierdoor is het opzoeken van bepaalde functies wat lastig. Daarnaast was het verstandig geweest wat meer aandacht aan de overdracht van gegevens tussen de diverse paketten te besteden en het gebruik van TSL, bij voorkeur toegelicht en met wat extra voorbeelden.

Algemeen

De user-interface, zeg maar de manier waarop de gebruiker met een programma te maken heeft, is voor de diverse programma's min of meer gelijk. Archive is daarbij een beetje een uitzondering. Hierbij moeten de opdrachten volledig ingetikt worden, in tegenstelling tot de overige programma's.

Toch kan men de programma's na elkaar leren gebruiken zonder iedere keer het gevoel te hebben vanaf nul te moeten beginnen. Soortgelijke opdrachten hebben steeds dezelfde naam. Het verdient daarbij aanbeveling te beginnen met de tekstverwerker of het grafiekenprogramma en daarna het spreadsheet en/of het bestandenprogramma.

De uitwisselbaarheid van gegevens tussen de diverse pakketten wordt als een van de sterke punten in de handleiding genoemd. Voor wat betreft Archive, Easel en Abacus klopt dat ook wel. De overdracht van gegevens naar Quill levert eveneens geen problemen op maar overdracht van Quill naar een van de andere pakketten is een stuk lastiger.

Nu zal dat niet vaak voorkomen, maar dezelfde beperking geldt ook ten aanzien van de overdracht van gewone ASCII-bestanden naar Abacus of Archive.

Het is mogelijk twee of drie programma's op een floppy disk te zetten. De gemiddelde grootte is 120 kB. Het was aardig en voor de beginnende gebruiker gemakkelijk geweest als er een soort overkoepelend menuprogramma was bijgeleverd.

Het gebruik van de tekstverwerker (Quill) en het grafische programma (Easel) hoeft dacht ik geen verdere uitleg. Als voorbeeld van de mogelijkheden van Abacus en Archive heb ik een klein spreadsheet opgezet waarmee een eenvoudige variantie analyse wordt uitgevoerd op een serie gegevens. Daarnaast heb ik een kleine database gemaakt met daarin de inhoudsopgave van de HCC Nieuwsbrief van 1985 samen met een invoer- en zoekprogramma. De programma's zijn bekeken op een Olivetti M24 (vanaf een harddisk), een IBM PC met Hercules kaart (floppy machine) en een IBM PC AT (eveneens vanaf floppy disk). Met name bij de laatste twee systemen bleek dat het programma regelmatig iets moest lezen of schrijven vanaf schijf. Dit vertraagt de uitvoering van het programma.

Conclusie

Het PC-Four pakket is voor een beginnend gebruiker zeker de moeite waard. Hoewel er met name in de ShareWare programmatuur zeker voorbeelden te noemen zijn die qua kwaliteit kunnen concurreren met de individuele programma's van PC-Four is het met name voor beginnende gebruikers handig dat ze vier van de meest gebruikte functies met vergelijkbare programma's kunnen uitvoeren.
Ook gevorderde gebruikers kunnen met dit pakket goed uit de voeten. Doordat binnen elk van de vier programma's een zekere mate van programmering mogelijk is, kan men erg aardige toepassingen schrijven met dit pakket.

Het pakket werd ter beschikking gesteld door G2 Computersystems BV te Alkmaar. Het kost *f* 245,- (excl. BTW) en omvat 4 schijven, een nederlandse handleiding alsmede een schijf met voorbeeldfiles, printerinstallatieprogramma en leerprogramma's in TSL. Voor wat betreft de geconstateerde fouten in de handleiding is toegezegd dat die in de volgende druk gecorrigeerd zullen worden.

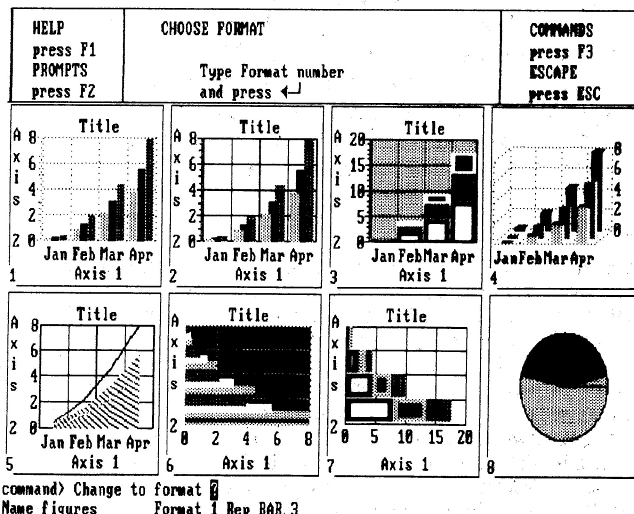
Mocht u nog vragen of opmerkingen hebben en u hebt toegang tot een computer met een modem, bel dan Fido Herpen 1 (04123-2332) of Fido Mill 1 (08859-54500). Daar kunt u ook de genoemde voorbeeldbestanden en programma's krijgen. ■

Kees Pijnenburg
Co-sysop Fido,Herpen,1


```
Press ESC to exit from the screen editor          PRESS
                                                  ESCape
                                                  TO CONTINUE
        SCREEN FORMAT FOR THE GAZET FILE

COUNTRY  ..................   CONTINENT  ..............
CAPITAL  ..................   CURRENCY   ..............
LANGUAGE(S) .......................
Gross Domestic Product : ..........   Area : ..............
        Population : ..........
```

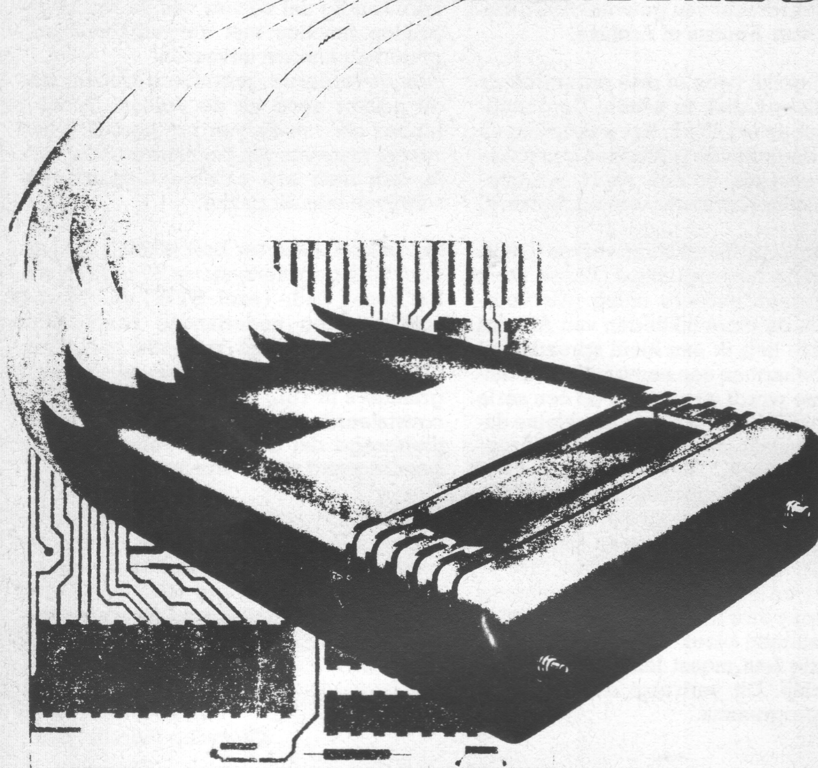
PC-ARCHIVE

PC-EASEL

Final Cartidge II: test en tips

door Jacco de Leeuw

Voor de ontevreden gebruiker van de 'kale' Commodore 64 zijn er aardig wat uitbreidingen in de handel om het leed wat te verzachten. Toolkits, snelladers, nieuwe kernals en printerinterfaces zijn er te over. Een nadeel is dat ze vaak RAM geheugen van de computer in beslag nemen, of dat de computer omgebouwd moet worden. Er zijn ook uitbreidingen die deze nadelen niet hebben, en bovendien vele mogelijkheden gecombineerd hebben. Een daarvan -naast de Power- en Expert Cartridge- is de Final Cartridge II die nu ongeveer een jaar op de markt is. Van deze cartridge, de opvolger van de Final Cartridge I, die nogal wat ongemakken scheen te hebben, nu een grondige test waarbij alle aspecten aan bod komen, compleet met tips voor de gebruiker.

De hardware...

De cartridge (spr. uit: kartritsj), oftewel insteekmodule in gewoon Nederlands, bestaat uit een blauw plastic doosje van 9 x 7 cm., dat in de uitbreidinspoort rechts achteraan de Commodore 64/128 moet worden gestoken. Het voordeel van een insteekmodule is weliswaar dat er niets in- of omgebouwd hoeft te worden, maar nadelen zijn dat ze een aardig stuk uit de computer steken (de Final Cartridge zo'n 6 cm.!). Veelvuldig plaatsen en verwijderen is niet zo bevorderlijk voor de module, en zeker niet voor de connector van de computer! Op de achterzijde van de Final Cartridge bevinden zich twee robuuste druktoetsen, de linker is de 'freeze'-knop, voor het onderbreken van het programma, en met de rechter knop kan de computer hardwarematig worden ge-reset.

...en de software!

De programmatuur van de Final Cartridge is buiten het besturingssysteem geplaatst.

Dit wil zeggen dat er geen RAM geheugen van de computer zelf wordt gebruikt, de gehele 64 K RAM is dus nog vrij voor programma's, zodat de cartridge met vrijwel elk progamma 'werkt'. Het eerste wat mij opviel toen ik de computer met de cartridge erin aanzette, was... dat er schijnbaar niets veranderd was aan het opstartscherm! Geen grappig plaatje zoals ik dat kende van concurrent de Power Cartridge. Na indrukken van de 'freeze'-knop krijg je alleen tekst in de standaard karakterset op het scherm. Later begreep ik dat dit natuurlijk gedaan is om geheugenruimte te besparen, voor serieuzere toepassingen, maar goed, het oog wil ook wat!

De handleiding

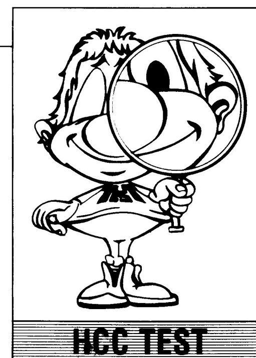
De door de fabrikant van de cartridge geleverde handleiding ziet er netjes uit, dat wel, maar de informatie is een beetje onoverzichtelijk verdeeld over het boekwerkje van 35 pagina's. Een voorbeeld: stel je wilt iets te weten komen over het maken van afdrukken. Dan staan er enkele gegevens in de inleiding, iets in hoofdstuk 2 (het maken van schermafdrukken) en hoofdstuk 6 (de printerinterface). Ook staat niet alles erin vermeld (zie de tips!). De handleiding is overigens met een printer gemaakt en dit is goed te merken, want bepaalde tekens zijn niet correct afgedrukt. Zo staat er op blz. 32 een vetgedrukte 'S' als diskcommando. Dit moet echter het welbekende 'apestaartje' zijn, dus@'.

De toolkit

De Final Cartridge bevat een vrij uitgebreide toolkit. Alle bekende commando's zijn erin verwerkt (zie ook overzicht onderaan). Opmerkelijke commando's zijn 'TYPE', waardoor je snel iets met de printer op papier kunt zetten (als je bv. een geniale inval hebt), en het commando 'LIST'. Deze instruktie heft de eventuele beveiliging in de listing op, dus geen 'syntax errors' en 'control-characters' meer! Ook zijn hexadecimale getallen direct te gebruiken. Toch mis ik enkele commando's, zoals 'CHANGE', waarmee je instrukties kunt vervangen door andere instrukties, en 'DUMP', waardoor je een lijst met de inhoud van alle gebruikte variabelen krijgt. Niet essentieel, maar toch... Het commando 'DOS$' geeft de directory op het scherm zonder dat het programma in het geheugen verloren gaat. Druk je nu op de spatiebalk (let op, dit staat niet in de handleiding!) dan wordt er gestopt met opladen van de directory totdat je weer op de spatiebalk drukt. Afbreken kan met de toets 'run/stop'. Nog een tip: na de opdracht 'FIND' is het mogelijk aan te geven van waar tot waar er moet worden gezocht, op dezelfde manier als 'LIST'. Dus 'FIND A$,100-200' zoekt in het programma naar de variabele A$, maar alleen in de regels 100 t/m 200!

Turbo's oftewel snelladers

De ingebouwde tape- en diskturbo's worden het meest gebruikt, denk ik. Snelheid

is dus van belang. Zowel de makers van de Power Cartridge als die van de Final Cartridge geven op 10x sneller te laden met de cassetterecorder en de diskdrive zou 6x sneller gaan. Weliswaar zijn beide modules vrijwel even snel, maar ik krijg toch andere resultaten. De diskturbo's van beiden gaan (qua tijd) iets minder dan 5x zo snel, en de tapeturbo ongeveer 8x zo snel. De tapeturbo van de Final Cartridge II, met device nummer 7, is gelukking via een 'poke' bruikbaar met programma's die weggeschreven zijn met zijn voorganger. De diskturbo werkt met bijna elk programma, en mocht dit niet zo zijn (het programma heeft bv. een eigen laadroutine waarmee de overige delen worden geladen) dan wordt hij automatisch uitgeschakeld. Het is alleen jammer dat er niet turbo ge'verified' wordt. Ook 'sequentiele files' (bestanden) worden nog net zo langzaam geladen/gesaved. Wel netjes is dat op het scherm wordt aangegeven van welk adres tot welk adres wordt geladen!

24K RAM geheugen erbij..?

De Final Cartridge heeft 24K extra voor uw BASIC-programma's, belooft de handleiding. Maar in de praktijk komt daar helaas weinig van terecht. Waarom dan niet? Allereerst moet deze speciale functie met een SYS-commando (!) opgestart worden. De beide commando's die je er dan bij hebt gekregen, MR (Memory Read) en MW (inderdaad, Memory Write) verplaatsen alleen maar 192 bytes tegelijk via de cassettebuffer (adressen 828-1019) in het geheugen. . Verder dan het voorbeeld in de handleiding kom je dan ook niet. Ik had liever gezien dat er een zogenaamde RAM-disk was ingebouwd, waarmee je d.m.v. de gewone commando's 'LOAD' en 'SAVE' programma's supersnel in de standaard ingebouwde 24K schaduw-RAM kunt zetten...

De machinetaal-monitor

Op drie manieren is het mogelijk de ingebouwde machinetaal-monitor te starten, nl. door 'MON' te typen, op functietoets F2 te drukken, of via de 'freezer' (zie aldaar). Een machinetaal-monitor heeft niets te maken met beeldschermen, zoals 'monitor' doet vermoeden, maar is een programma dat machinetaalinstrukties omzet in voor de computer begrijpelijke code. Zeer belangrijk dus voor de wat gevorderde programmeur. In de monitor van de Final Cartridge mis ik echter wat mogelijkheden. Bij het programmeren in machinetaal komt het nogal eens voor dat het programma niet helemaal doet wat ervan verwacht wordt (op z'n zachtst gezegd). Ook worden er geen foutmeldingen gegeven zoals in BASIC. Daarom is het wel zo handig een aantal hulpmiddeltjes in je monitor te hebben. Ik mis bij de Final Cartridge het commando 'W', wat staat voor 'walk', waarmee je een programma stap voor stap kunt laten uitvoeren en zo fouten kunt opsporen, ik mis de mogelijkheid direct de registers van de micro-processor te veranderen, het vastzetten van het 'scrollen' (opschuiven van de regels van onder naar boven) d.m.v. de spatiebalk... Op een beetje uitgebreide machinetaal-monitor zitten die mogelijkheden wel. Ook is de uitlezing van het status-register niet zo handig: hexadecimaal i.p.v binair, zodat je de waarden van de afzonderlijke bits (zoals het carry-bit, interrupt-bit, enz.) niet kunt aflezen. Daarentegen heeft de monitor ook enkele pluspunten: eerst de disk-monitor, waarmee je het geheugen van de diskdrive kunt bekijken en programmeren. Een zeer groot gemak zijn de functietoetsen F3 en F5 waarmee je automatisch omhoog en omlaag kunt 'scrollen'. Handige opdrachten zijn '*R' en '*W', waarmee je een blok van 256 bytes vanaf de diskette ergens in het geheugen kunt lezen. Tip: zet het blok vanaf $0400, waar het schermgeheugen begint. Zo kun je meteen zien wat voor tekst er in dat blok staat!

De resetknop

De rechter drukschakelaar zorgt voor een hardware-reset, waarna ook de cartridge (weer) geactiveerd wordt. Ieder programma, dus ook beveiligde, wordt gereset. De resetknop is heel handig in combinatie met het commando 'OLD', want na een 'hang-up' (computer loopt vast) krijg je zo je BASIC-programma terug. Deze resetknop werkt snel en gemakkelijk, in tegenstelling tot die op de Power Cartridge: stel het programma is beveiligd tegen de 'gewone' reset, het start overnieuw (of nog erger: het wist even je diskette!). Moet je weer op het knopje drukken, nu voor 'reset all' !

De freeze-knop

De resetknop werkt dus altijd, maar dit geldt niet voor de freeze-knop. In sommige gevallen werkt deze niet, als de monitor geactiveerd is, of als het programma zo verschrikkelijk is vastgelopen dat alleen nog maar de resetknop uitkomst biedt. De freezer werkt nog wel na uitschakelen van de cartridge d.m.v 'KILL'. De freezer is menugestuurd en kiezen kun je via de functietoetsen. Met de 'return' toets kom je weer terug in het hoofdmenu. Het programma kan natuurlijk ook gewoon voortgezet worden met de optie 'RUN'.

Back-up

Een zeer interessante optie in het hoofdmenu is het maken van een back-up op cassette (Tsave) of diskette (Dsave).

Denk bv. aan een schaakspel dat je later wilt voortzeten. De back-up mogelijkheid is zonder meer goed te noemen. De cartridge schrijft twee programma's weg, de turboloader en de geheugendump (in compacte vorm). Het is helaas niet mogelijk het in een deel te doen zoals de speciale 'kraak'-cartridge 'The Expert', maar nog altijd beter dan de Power Cartridge die het in drie lastige user-files doet. Bovendien is er GEEN Final Cartridge nodig om de backup op te laden, in tegenstelling tot zijn concurrent in het rode doosje. Ikzelf heb de optie toegepast op 'Printmaster': dit programma schakelt nl. de diskturbo uit bij het opstarten. De back-up wordt turbo opgeladen, en vervolgens gaat het origineel weer in de diskdrive!

De gametrainer

Sommige spelletjes zijn wel ERG moeilijk! De gametrainer-optie kan een oplossing bieden. Deze optie schakelt de detectie van botsingen tussen sprites onderling en/of met de achtergrond uit. Echter niet alle spelletjes maken gebruik van de detectie van 'sprite-collisions'. Maar het is zeker de moeite waard om het te proberen!

```
nivo-1                           nivo-2                     nivo-3

f1=Menu.2     ------------>      f1=Run
                                 f3=Spr.1
                                 f5=Spr.2
                                 f7=Reset       ------>     f1=Mon
                                                            f3=Start up
                                                            f5=St.64
                                                            f7=User

f3=Dsave

f5=Tsave

f7=Print      ------------>      f1=Color1
                                 f3=Color2
                                 f5=Norm        ------
                                 f7=Reversed    -------->   f1=Centr.
                                                            f2=Serial
                                                            f5=Pr.set
                                                            f7=Linef.
```

Het reset-menu

Via de freezer kun je ook resetten. Eerst de optie start up. Deze vult het gehele RAM-geheugen met de waarde 00 (nul), maar de cartridge blijft geactiveerd. De optie st(andaard).64 doet hetzelfde, maar nu wordt hij uitgeschakeld. Dit is meestal effectiever dan 'KILL'. Let op: in beide gevallen werkt natuurlijk de 'OLD' functie niet meer om het programma terug te krijgen. Het is ook mogelijk de machinetaalmonitor te starten. Het programma kan dan niet meer gecontinueerd worden, want na het verlaten van de monitor reset de computer zich software-matig. Bepaalde geheugenadressen (zoals de cassettebuffer) blijven nog wel intakt. Op de laatste resetoptie, de 'user-exit' kom ik zodirect nog terug.

Printen

De Final Cartridge heeft ook mogelijkheden tot printen. Een daarvan is het maken van 'screendumps'. Wanneer je optie 'print' hebt gekozen, krijg je het scherm weer te zien zoals het was vlak voor het freezen (prima!), met de verdere keuzemogelijkheden onderaan, zoals het veranderen van de schermkleuren i.v.m. met betere grijswaarden. In de praktijk stelt dit weinig voor: met de eerste optie, 'color1', kom je meestal toch weer bij de oorspronkelijke kleuren uit, en de tweede optie, 'color2', bijstellen van de randkleur (border), is zelfs totaal NUTTELOOS, want de border wordt bij het printen niet afgedrukt! Je kunt ook nog kiezen tussen normaal en reverse (zwart wordt wit, wit wordt zwart enz.). Behalve de 802 en 1526 worden Commodore printers (optie 'serial') en Centronics printers volgens de Epson en IBM standaard (optie 'centronics') door de cartridge ondersteund. De Centronics printers kunnen aangesloten zijn via een (hardware) interface op de seriële poort, of via een parallel-printerkabel, aangesloten op de user-poort. Deze kabel is te koop bij de fabrikant van de Final Cartridge, of voor de knutselaar zelf te maken. Is de Centronics printer nu aangesloten op de user-poort, dan is het zelfs mogelijk de speciale Commodore graphics uit te printen. Als de cartridge is uitgeschakeld moet je eerst de printerinterface activeren d.m.v. de optie 'pr.set' (zie ook voorbeeld in de inleiding van de gebruiksaanwijzing). Tip: het maken van schermafdrukken kan ook nog afgebroken worden met 'run/stop'!

De user-exit, een verhaal apart...

Nu wordt 't ietsje moeilijker! Je kunt de freezer nl. ook verlaten via de 'user-exit'.

Hiervoor is wel wat kennis van machinetaal vereist. De user-exit werkt als volgt: de cartridge kijkt of adres $0334 (=820 dec.) de waarde $FE (=254 dec.) bevat.

Is dit niet het geval, dan kom je gewoon in het print-menu. Maar wanneer het wel zo is, dan wordt er gesprongen naar het adres dat $0335 en $0336 samen bevatten. Voorbeeldje: de adressen $0334 t/m $0336 bevatten resp. de bytes $FE, $E2 en $FC. Wanneer de user-exit wordt aangeroepen wordt er naar adres $FCE2 (reset-routine) gesprongen (de laatste twee bytes zijn altijd verwisseld). Dit voorbeeld staat in de handleiding. Speciaal voor dit artikel ben ik eens gaan kijken wat er nog meer mee valt te doen. Zie het voorbeeldprogramma. Het begint zoals hierboven staat, het eigenlijke programma staat vanaf $02C0 (=704 dec., een weinig gebruikt gebied). Het doet twee dingen: adres $D4, waar voor zolang de achtergrondkleur is opgeslagen, wordt verhoogd, en daarna wordt er naar adres $BDE0 (IN de cartridge!) gesprongen, waardoor je het resetmenu van de freezer krijgt (dat je al had). Het programma is als volgt te gebruiken voor het bijstellen van de achtergrondkleur (die vaak WEL uitgeprint wordt!): na het freezen eerst het oorspronkelijke beeld weer terugkrijgen door de 'print'-optie te kiezen en meteen daarna op 'return' te drukken. Vervolgens de user-exit aanroepen en voila! De gevorderden kunnen nu zelf aan de slag. Hierbij ook nog andere adressen waarnaartoe kan worden gesprongen. Natuurlijk werkt de user-exit niet als de adressen $0334-$0336 veranderd worden. Vooral 'crunchers' (programma's die lange programma's wat compacter maken) doen dit nogal eens per ongeluk.

Kleerscheuren

De cartridge is niet geheel zonder kleerscheuren van de pijnbank gekomen. Maar bij een dergelijke test zou hetzelfde gebeuren met de Power- of Expert Cartridge! Welke is nu de beste om aan te schaffen?

Dit hangt helemaal af van je persoonlijke keuze: ben je een kraak/breek/hack freak dan heb je het meeste aan de Expert. Bovendien is hij te programmeren door doe-het-zelvers, zodat hij in principe hetzelfde zou moeten kunnen als zijn naaste concurrenten, hoewel het daar op dit moment (versie V3.1) niet naar uitziet. Aan een wat meer 'all-round' module als de Power of Final Cartridge heb je waarschijnlijk meer. Beiden hebben hun sterke en zwakke punten. Alleen door zelf te kijken welke punten je het belangrijkst vindt, kun je een juiste keuze maken. In veel gevallen zal de Final Cartridge dan een uitkomst zijn, maar de perfecte cartridge moet nog uitgevonden worden. ■

Jacco de Leeuw
J.c.v.Wessemstraat 54
1501 VM Zaandam

Commando's toolkit:

auto append dappend del dload dos dos"$ dsave dverify find help list mon kill old renum type mr mw

Commando's monitor:

a(ssemble) c(ompare) d(isassemble) f(ill) g(o) h(unt) l(oad) m(emory display) o (bank switchen) p(rint) r(egisters) s(ave) t(ransfer) x (exit) en $ (omrekenen) (diskcommando's) od (disk-mon) *r/*w (lees/schrijf blok)

User-exit voorbeeld programma:

```
100 AD=$0334
110 POKE AD,$FE:POKE AD+1,$C0:POKE AD+2,$02
120 FOR I= 0 TO 4: READ BY:POKE $02C0+I,BY: NEXT I
130 END
140 DATA 230,212 :REM INC $D4
140 DATA 076,224,189:REM JMP $BDE0
```

User-exit adressen:

$BDE0 = reset-menu
$BAB2 = print-menu
$BA87 = snelle reset
$BDDE = hoofdmenu

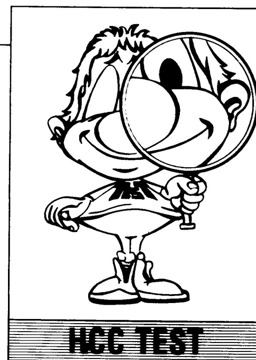
Prijs: *f* 99,- (lager op de HCC dagen!)
Fabrikant: H&P Computers, Wolphaertsbocht 236, 3083 MV Rotterdam.

THE FINAL CARTRIDGE®

Javelin

een programma voor serieuze spreadsheet-analyse

door Hans Ranselaar

Gelukkig zijn er kwaliteitsprogramma's te koop voor relatief weinig geld. Javelin is zo'n produkt. Het is ten onrechte nog betrekkelijk onbekend. Een groot aantal gebruikers van Lotus 1-2-3 zal Javelin zeker hoger waarderen dan hun eigen programma.

Drie hoofdgroepen

Het aantal gebruikers van PC-Dos Personal Computer systemen (IBM en compatibles) groeit nog steeds, zo ook het aantal software pakketten dat voor dit systeem te koop is. Nog nooit is er in de korte computergeschiedenis zoveel programmatuur beschikbaar geweest voor één bepaald soort computer.

Natuurlijk zegt de hoeveelheid beschikbare programmatuur niets veel over de kwaliteit en diversiteit. Enige jaren geleden waren er voor de PC drie soorten computerprogramma's: tekstverwerkers, spreadsheets en databases. Deze drie hoofdgroepen zijn eigenlijk voldoende om op een PC alle, voor de gebruiker belangrijke werkzaamheden, uit te voeren.

Natuurlijk gaat het schrijven van een briefje eenvoudiger dan het berekenen van de baan van een satelliet, maar in principe kan het beide met één van deze drie soorten programma's. Voor software ontwikkelaars ligt er dus een uitdaging: ontwerpen we een beter standaard programma, of ontwerpen we iets heel nieuws?

Voor een beter standaardprogramma is er een geweldig grote markt. Tekstverwerkers als WordPerfect gaan in zeer grote aantallen over de toonbank en leveren daardoor veel geld op voor de fabrikant. Echter het maken van een betere tekstverwerker zal niet meevallen en om zo'n betere tekstverwerker ook nog eens populair te maken valt helemaal niet mee. Juist de belangrijkste software ontwikkelaars zijn zich hiervan bewust. Zo heeft Lotus geen database programma en Ashton-Tate geen spreadsheet, en zij ontwikkelen ook geen software die concurrerend is voor hun eigen produkt. Wel houden zij de kleine software ontwikkelaars scherp in de gaten. Stel je voor dat iemand er in slaagt een beter spreadsheet programma te maken en als dat ook nog eens populair wordt, zou het de ondergang van het eigen produkt betekenen. Wanneer iemand toch een concurrerend pakket maakt, dan koop je zo'n klein bedrijf gewoon op.

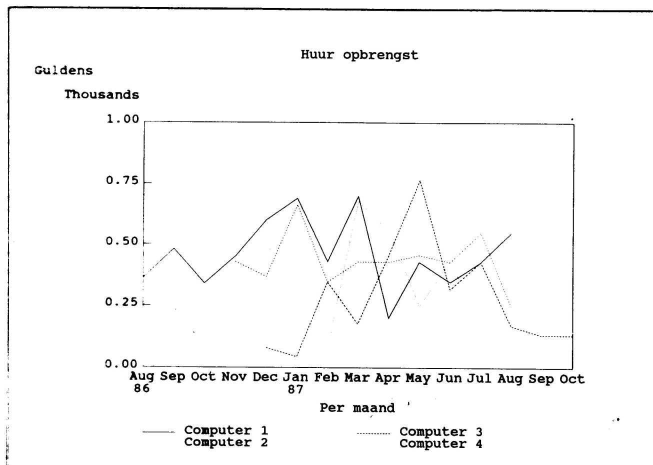
Javelin is zo'n bedreigend goed produkt en wordt in Nederland dan ook verkocht door dBase III-fabrikant Ashton-Tate. Dat is een goede keus van de Ashton-Tate, die zo een nieuw en voor hen niet concurrerend programma op de markt brengt. Want ondanks dat Javelin werkt met grote hoeveelheden data, lijkt het toch meer bedoeld voor spreadsheetgebruikers dan voor databasegebruikers. Omdat Ashton-Tate geen spreadsheet maakt, concurreert het dus eerder met Lotus 1-2-3 dan met dBase III. Het programma is echter gemaakt door Javelin Software Corporation, die ook de rechten van het programma heeft.

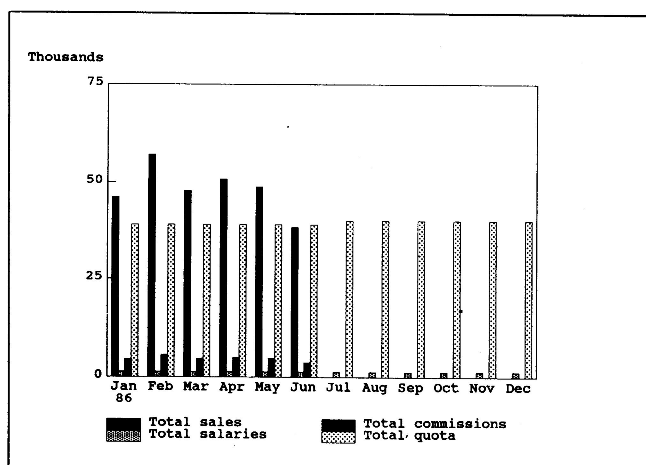
Javelin lijkt een beetje op het door mij eerder besproken Reflex van Borland. Ook Javelin werkt met een grote hoeveelheid door de gebruiker ingegeven informatie, die door middel van Views op het scherm worden gepresenteerd. Bij Reflex heeft die hoeveelheid informatie een databaseachtige structuur, data van dBase III kan eenvoudig worden ingelezen. Bij Javelin wordt niet gewerkt met records, de structuur van het centrale bestand lijkt meer op een spreadsheet. Lotus 1-2-3-files kunnen dan ook rechtstreeks worden ingelezen. Toch is Javelin geen spreadsheet. Het is meer tijd georienteerd, waardoor vooral aan datums gerelateerde informatie eenvoudig verwerkt kan worden. Weken, dagen, jaren, kwartalen of zelf te ontwerpen tijdbasis worden door dit programma prima verwerkt.

Installatie

Javelin wordt geleverd op vier 5.25" diskettes en met een uitstekende Engelstalige handleiding. De installatie zelf gaat probleemloos, geholpen door het meegeleverde configuratie programma. Met EGA- en Herculeskaarten heeft het programma geen problemen, het is ook bruikbaar op computers zonder grafische kaart. Niet alle grafieken zijn echter zonder grafische kaart op het scherm te zien. Ook een monochroom monitor, die aangesloten is op een kleuren grafischekaart, is met dit programma te gebruiken voor het afbeelden van grafieken. De scherm- en printerdefinities staan in een aparte file, waardoor Javelin zonder herconfiguratieprogramma om te schakelen is voor een ander scherm of printer, iets wat binnen netwerken van belang kan zijn.

Naast de standaard matrixprinters, heeft Javelin drivers voor o.a. de HP laserjet en de HP laserjet+, die een grafische afdruk van 300 dpi mogelijk maakt. Javelin is een complex programma dat nogal wat ingewikkelde berekeningen uitvoert op een grote hoeveelheid in het geheugen opgeslagen gegevens. Een snelle computer is daarom prettig, maar een maximaal geheugen is voor het programma noodzakelijk, omdat de data alleen in het werkgeheugen is opgeslagen en niet op een schijf. Mijn eigen systeem is een standaard PC, met 640 KB geheugen en hier-

mee is best nog te werken. Ik heb het programma ook uitgeprobeerd op een IBM Personal System/2 Model 60, deze met een VEGA kleuren monitor uitgerust PC (Processor 80286 op 10 MHz.) gaf het programma extra kleur en een hoge snelheid waardoor het fijn werken was met Javelin.

Hoe werkt Javelin

Javelin is een programma, dat de door de gebruiker ingevoerde gegevens op verschillende manieren kan presenteren. Met die presentaties kan de gebruiker bepaalde conclusies trekken uit die zelf ingevoerde gegevens. Door het opstellen van verschillende afgeleide variabelen kan een model opgebouwd worden. Uit bijvoorbeeld verkoop- en inkoopgegevens, die per maand worden ingevoerd, berekent Javelin, wanneer de gebruiker in een formule de bruto winst als verkoop-inkoop definieert, de bruto winst per maand. Het werken met formules is net als in een spreadsheet gebruikelijk, met dit verschil dat bij Javelin formules niet gerelateerd worden aan posities in een spreadsheet. Iedere formule is een losstaand gegeven, dat werkt met de in de formule gebruikte en door de gebruiker benoemde variabelen.

Wanneer de bruto winst is gedefinieerd kan deze in een geheel andere formule ook weer als bruto winst gebruikt worden. Door middel van dit soort namen en formules wordt door de gebruiker een model opgebouwd waarin verschillende variabelen een relatie met elkaar hebben. Javelin kent verschillende tijdsbasissen, zoals per maand of per jaar, iets wat bij een spreadsheet door de gebruiker ingevoerd moet worden. Bij iedere tijdseenheid (maand, dag etc.) kunnen de gegevens voor de variabele op verschillende manieren worden ingevoerd. Het resultaat kan een grafiek zijn waar de afgeleide variabele in opgenomen is. Om het geheel enigszins overzichtelijk te maken kent Javelin tien verschillende views -kijkjes in het model- die op het scherm te zien zijn.
Het programma is geheel menugestuurd, en het is dus niet nodig instructies te leren. Ook het verwijzen naar al eerder gebruikte variabelen gaat heel eenvoudig met behulp van een speciale "Spell" toets. Vaak is een gedeeltelijk ingevoerde naam al voldoende voor Javelin om de variabele te herkennen. Is de invoer niet voldoende duidelijk dan verschijnt er een pop-up menu met verschillende keuze mogelijkheden. Om data te bekijken of in te voeren kan één van Javelin's tien verschillende views gebruikt worden, waarvan er twee tegelijkertijd in beeld kunnen worden gebracht.

Het geheugen

Dat de complexe berekeningen, die voor modellen nodig zijn, zo snel gemaakt kunnen worden is te danken aan het feit dat alle gegevens in het RAM geheugen opgeslagen worden, hierbij wijkt Javelin niet af van een doorsnee spreadsheet. Het nadeel is dat de gegevens kwetsbaar zijn voor computer- en stroomstoringen en dat de hoeveelheid gegevens, die verwerkt kunnen worden, altijd beperkt is door de grote van het computergeheugen. Het maximaal aantal te gebruiken gegevens wordt hierdoor beperkt tot ongeveer 200 Kbytes. Bij een willekeurig programma als Reflex geeft dat al snel problemen. Bij

Javelin is het mogelijk gegevens te gebruiken uit modellen die op schijf staan, waardoor de kwetsbaarheid en de geheugenbeperking aanzienlijk minder wordt.

De views

Zoals al eerder gezegd is kent Javelin tien verschillende views: manieren om het model te bekijken. De Worksheet-view lijkt het meest op een gewoon spreadsheet. Er kunnen dan ook Lotus 1-2-3-files mee worden ingelezen, waarbij alleen de data en niet de formules wordt overgenomen. Binnen Javelin kunnen verschillende worksheets tegelijkertijd gebruikt worden. Een Javelin worksheet is natuurlijk niet even krachtig als een spreadsheetprogramma, maar het is dan ook niet bedoeld om mee te rekenen. Het dient eigenlijk meer om gegevens in te voeren of te presenteren.
Voor het rekenwerk is er de Formule-view, waarin de onderlinge relatie van de variabelen wordt gedefinieerd in de vorm van formules. Javelin gebruikt geen moeilijke verwijzingen zoals A13 of BB23 waaraan de spreadsheet gebruiker bij Lotus 1-2-3 zo gewend is, maar door de gebruiker zelf te definiëren variabelen. Een voorbeeld van een Javelin formule is "Totale verkoop=Verkoop Jansen + Verkoop Pieterse + Telefonische verkoop", waarbij de verkoop wekelijks in te voeren data is. Variabelen kunnen ook weer het resultaat zijn van een formule bijvoorbeeld "Telefonische verkoop= Verkoop Marijke - Verkoop Jan", waarbij de laatste twee variabelen weer bestaan uit wekelijkse invoer. De onderlinge verhoudingen tussen al deze variabelen wordt duidelijk gemaakt door een schematische afbeelding in de Diagram-view.
Naast de invoer in een worksheet kan de gebruiker ook gegevens invoeren in de Table-view. Natuurlijk kan de Table-view ook gebruikt worden om een afgeleide variabele te bekijken, maar zo'n tabel met maanden of weken, die om gegevens vragen lijkt mij toch meer iets voor invoer.
De Chart-view is bedoeld om waarden te bekijken, al kan het ook heel praktisch zijn om er iets mee in te voeren. Deze view bestaat uit een staafdiagram van één variabele, waarbij het mogelijk is voor de in te voeren waarde, met de cursor een waarde aan te wijzen. Het klinkt ingewikkeld maar het werkt simpel, een bijkomend voordeel is dat deze grafiek ook zonder grafische kaart of speciale printer is te gebruiken.
De Quickgraph-view werkt net zo als de Chart-view al is hier de waarde zichtbaar gemaakt door een lijn. Weer kan met de cursor voor niet afgeleide variabelen een waarde worden ingevoerd. Bij de Quick-Graph view en de Bar-Graph wordt er slechts een variabele in beeld gebracht. Voor het in beeld brengen van meerdere variabelen is er de Graph-view. De Graph-View kent lijn, staaf, XY en cirkeldiagrammen, die vanuit het programma naar de printer kunnen worden gestuurd.
De Notes-view wordt gebruikt om verklarende teksten bij variabelen mee te geven. Dit maakt het teruglezen van de formules of grafieken veel eenvoudiger. Het is ook mogelijk verschillende instructies aan Javelin achter elkaar te laten uitvoeren. Hiervoor is een speciaal Macro-view waarin deze macro's gedefinieerd kunnen worden. In combinatie met de Note-view is dit een zeer bruikbare optie. Wanneer er in het model fouten zitten, worden die door Javelin gemeld in de Error-view. Dit zijn vaak fouten ontstaan bij het ontwerpen van formules, of ontbrekende gegevens van variabelen.

Het gebruik

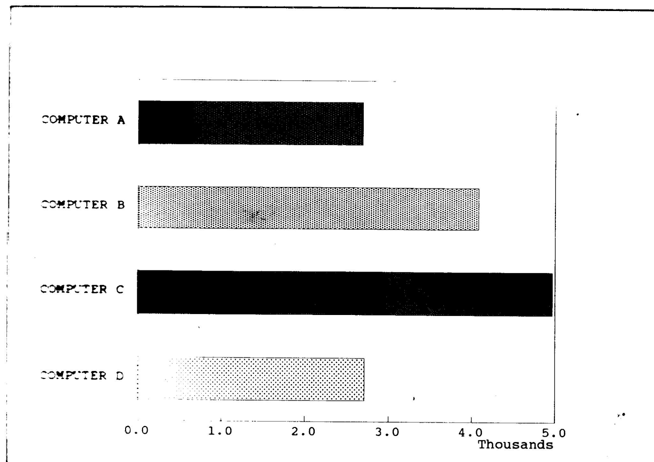
Javelin is niet een programma voor iedereen. Wie slechts maar wat rekent, kan beter met zijn spreadsheet blijven werken. Met Javelin maakt je modellen, die vooral door boekhouders, accountants en managers gebruikt zullen worden. Gegevens vanuit de financiële administratie kunnen in Javelin gebruikt worden om een beter overzicht te krijgen van de financiële stand van het bedrijf. Een accountantsbureau heeft bijvoorbeeld voor klanten een liquiditeitsmodel ontworpen. Met de vertragingen die in Javelin gemaakt kunnen worden is het mogelijk precies te zien wanneer je moet factureren om niet in cash-flow problemen te komen. Maar ook belasting-, speculatie- en hypotheekmodellen zijn een kolfje naar Javelin's hand.
Er zullen vast veel meer mogelijkheden zijn voor Javelin, ik geef slechts de richting aan waaraan gedacht moet worden en laat de rest over aan de creativiteit van de gebruiker.

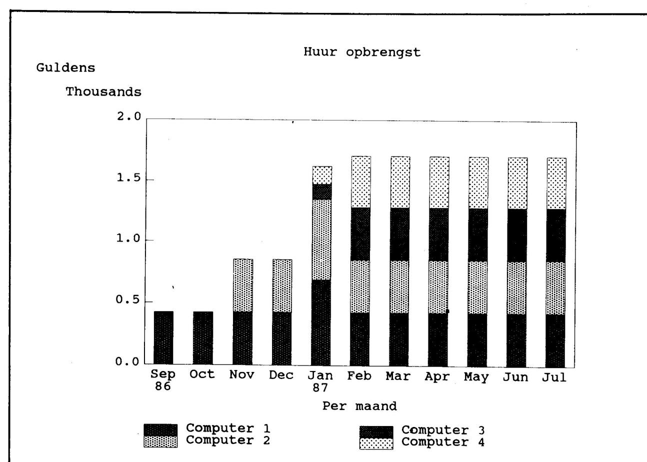
Conclusie

Het geven van een oordeel is heel moeilijk omdat er geen vergelijkbaar programma is. Bij een tekstverwerker kun je zeggen dat WordPerfect beter is dan WordStar, maar je kunt niet zeggen dat Javelin beter is dan Lotus 1-2-3. Javelin kan zeker veel meer dan een conventioneel spreadsheet zoals Lotus 1-2-3, al zal niet iedereen daar mee uit de voeten kunnen komen. Het blijkt dat veel mensen hun "bekende" programma's al onvoldoende kennen en niet weten wat alle mogelijkheden zijn. Wie dat wel weet en niet voldoende heeft aan een Lotus 1-2-3, zal met Javelin een krachtig en goed gedocumenteerd pakket in huis halen. En Javelin is echt niet duur. ■

Hans Ranselaar
Postbus 345
2300 AH Leiden
071-411181

Javelin
Prijs: ƒ 695,- excl. BTW
Leverancier: Ashton-Tate
Postbus 71876
1008 EB Amsterdam
Telefoon 020-462515

Olivetti M28

door Frans Kors

Olivetti brengt sinds een jaar de M28, een IBM PC/AT compatibel computer, op de markt, die wat betreft opbouw en vormgeving sterk afwijkt van de IBM PC/AT en zijn klonen. We kunnen dus spreken van een echte Olivetti, hoewel de machine qua hardware gelijk is aan de IBM PC/AT.

Opbouw

De Italiaanse vormgevers zijn er uitstekend in geslaagd een mooie kast voor deze machine te ontwerpen. Door de afwijkende opbouw is een compacte computer ontstaan die een erg solide indruk maakt. De kleine afmetingen zijn verkregen door de diskdrives onder elkaar en niet naast elkaar te plaatsen, zoals gebruikelijk is in de AT's. Er kan dan ook alleen gebruik gemaakt worden van halfhoge drives. Ook het moederbord heeft een afwijkende vorm. Normaal bevinden zich daarop de slots voor de interface kaarten. Bij deze Olivetti zitten de slots op een separate kaart. Wordt de bovenkant van de machine er afgehaald dan ziet men alleen maar de print met de connectors voor de interface kaarten. Het moederbord bevindt zich aan de onderkant van de machine. Door de deksel aan de onderkant te verwijderen krijgt men toegang tot het moederbord. Deze constructie is, vergeleken met de standaard AT's, zeer servicevriendelijk. Om aan de computer te kunnen meten is het dus niet nodig om het moederbord uit de machine te halen en de hele zaak op tafel weer op te bouwen.

Door de computer op de zijkant te zetten, de onder- en de bovenkant te verwijderen kan men overal gemakkelijk bij.

Op de voorzijde van de kast bevinden zich naast de sleutelschakelaar, volumeregelaar voor de ingebouwde luidspreker en resetknop een drietal statusled's voor Power, HDU (harddisk) en sleutelschakelaar. Ook de aan/uitschakelaar bevindt zich aan de voorkant van de kast. Aan de rechterkant van de kast bevindt zich de ruimte voor de (drie) diskdrives.

In de basisuitvoering van de M28 wordt de bovenste positie bezet door een 1.2 Mb floppydiskdrive en de onderste positie door een 20 MB harddisk, beide van Olivetti. In uitgebreidere uitvoeringen zit in de middelste positie een tapestreamer. Doordat de drie units boven elkaar zijn gemonteerd is de kast ook wat hoger dan die van IBM.

Op het moederbord is standaard 512 Kb geheugen aanwezig en kan op het bord worden uitgebreid tot 1Mb. Het geheugen kan verder worden vergroot met maximaal drie 2Mb geheugenkaarten van Olivetti. Het moederbord is verder voorzien van een 8Mhz 80286 processor en een lege voet voor de 80287 mathematische processor. Als extra, ten opzichte van de IBM en zijn klonen, bevinden zich op het moederbord nog de Centronics parallelpoort en een seriële poort. Op het moederbord zijn 7 uitbreidingsslots aanwezig. Het achtste slot wordt standaard bezet door de Olivetti beeldschermkaart. Van de 7 uitbreidingsslots zijn er 3 van het XT type en 4 van het AT type. In alle slots passen de lange kaarten. Twee uitbreidingsslots werden, in het geteste exemplaar, gebruikt door een Western Digital Harddiskcontrollerkaart en een Olivetti floppydiskcontrollerkaart. In totaal zijn drie posities bezet en blijven er dus 5 over voor uitbreidingskaarten.

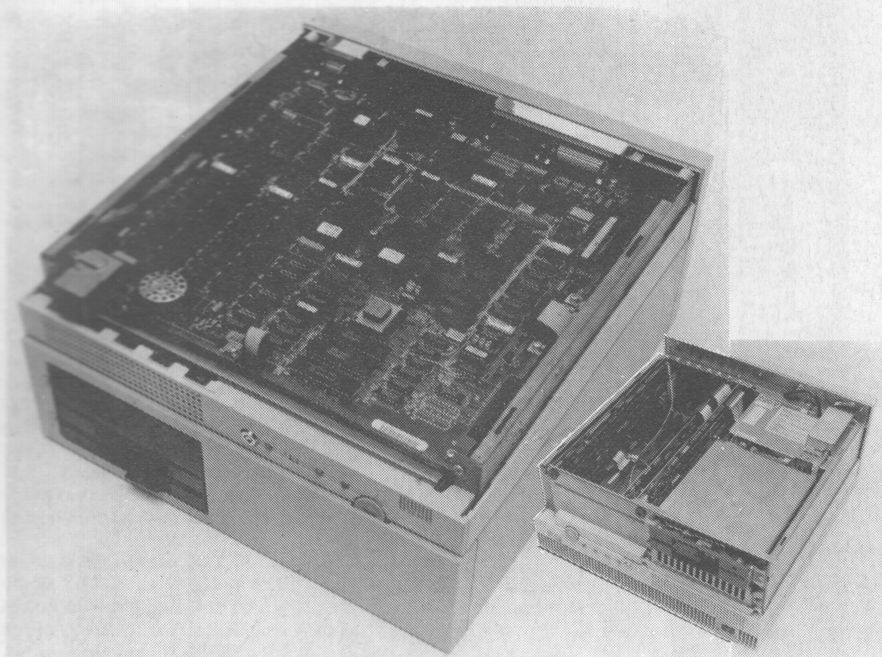
Toetsenbord

De layout van het toetsenbord wijkt niet veel af het oude AT toetsenbord. Alleen is er een extra returntoets aanwezig bij de nummerieke toetsen en is de PrtSc toets verplaatst naar een positie boven de returntoets. De toetsen voelen prettig aan en hebben een hoorbare aanslag. Het toetsenbord is vlak behalve het gedeelte om de functietoetsen zodat ook de functietoetsschablonen van de XT en AT op dit toetsenbord passen. Het toetsenbord is in drie standen verstelbaar en is voorzien van een spiraalsnoer met een afwijkende connector. Een toetsenbord van een andere fabrikant is op deze machine niet aan te sluiten.

Beeldscherm

Het monochrome beeldscherm, voorzien van een draai- en kantelvoet is slechts met

een enkele kabel met de systeemkast verbonden. Ook deze kabel heeft een afwijkende connector. De monitor wordt met 12V via dezelfde kabel gevoed. Het is dus duidelijk dat alleen een Olivetti monitor op deze machine aangesloten kan worden. Ook beeldschermkaart is een bijzondere.

De beeldschermkaart kent een alfanumerieke - en een grafische mode. In de grafische mode kent de kaart vier resoluties: 640x400 monochroom, 640x200 monochroom en 320x200 in vier grijstinten. De laatste twee resoluties zijn IBM/CGA compatibel. De 640x400 resolutie wordt slechts door enkele programma's ondersteund. De driver, die voor deze resolutie wordt gebruikt, is de AT&T 6300 driver. In de Vereenigde Staten wordt de M28 door AT&T op de markt gebracht onder het type nummer 6300. In de alfanummerieke mode kunnen ook nog 16 grijstinten worden weergegeven die overeenkomen met de 16 kleuren die een standaard IBM CGA kaart kan weergeven. De karakters zijn beter leesbaar en minder vermoeiend om mee te werken dan die van de CGA kaart. In veel gevallen zal men de kleuren van een softwarepakket moeten aanpassen om een leesbaar plaatje te krijgen.

Prestaties

Voor het meten van de prestaties hebben we weer gebruik gemaakt van de BYTE Benchmarktest. Deze test is uitvoerig beschreven in HCCN nr.85 en nr.91. De resultaten van de BYTE Benchmarktest, uitgevoerd op de 1.2Mb floppydrive:
1. Zeef van Eratosthenes: 57 sec.
2. Rekennauwkeurigheidstest: 17 sec.
3. Leestest: 23 sec.
4. Schrijftest: 38 sec.

De test uitgevoerd op de 20Mb harddisk geeft als resultaat:
1. Zeef van Eratosthenes: 57 sec.
2. Rekennauwkeurigheidstest: 17 sec.
3. Leestest: 9 sec.
4. Schrijftest: 12 sec.

Uit deze test blijkt dat de M28 niet een erg snelle 8Mhz AT machine is. De snelheid van de harddisk hebben we gemeten met de CORE Disk Performance Program V1.0 en geeft als resultaat een gemiddelde toegangstijd in de randomtest van 37.95 milliseconden. De Peter Norton SI test V3.0 geeft als resultaat: 7.7 .

Documentatie

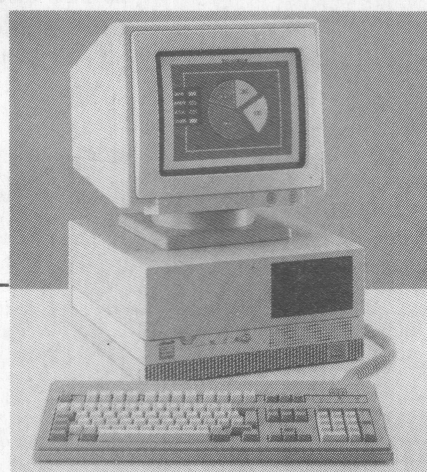
De M28 wordt geleverd met drie engelstalige manuals: MS-DOS User Guide, de MS GW-Basic User Guide en de M28 Installation and Operations Guide. Het eerste manual is de beschrijving van MS-DOS versie 3.2 met diskettte. Naast MS-DOS V3.2 treft men op deze diskette ook GW-BASIC aan. Het tweede manual bevat de beschrijving van GW-BASIC terwijl het derde manual de gebruikershandleiding is voor de M28. In het derde manual vindt men een drietal diskettes.

Met behulp van de diskette "Getting To Know The M28" is het mogelijk om wat meer over de M28 te weten te komen. De tweede diskette "Customer Test" bevat een aantal diagnostic programma's en het setup programma. De derde diskette bevat een groot aantal keyboard drivers voor de verschillende landen.

Conclusie

De M28 is in hoge mate, wat betreft de software, een IBM PC/AT compatibele machine. De M28 maakt een betrouwbare indruk, zeker door de schitterende kast. Voor deze machine zijn een groot aantal uitbreidingskaarten van Olivetti beschikbaar. Wat snelheid betreft maakt de M28 een iets minder goede indruk. Het is toch, ondanks zijn kloksnelheid van 8Mhz, een trage machine. ■

Frans Kors

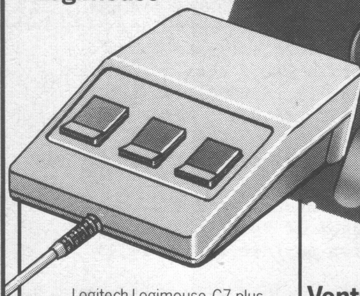

Inmiddels heeft Olivetti een verbeterde versie van de M28 op de markt gebracht onder de naam M280. De M28 blijft naast de M280 leverbaar. De voornaamste verbeteringen zijn het toepassen van een 12Mhz 80286 processor, een gecombineerd controllerbord voor de harddisk en floppydisk en twee nieuwe beeldschermkaarten waarvan er de eerste een EGA compatibele kaart is, die ook voor monochrome beeldschermen gebruikt kan worden en de tweede een zwart/wit versie, voor positieve beeldschermen (zwarte letters op een witte achtergrond) die ook in alle grafische resoluties de kleuren als grijstinten kan weergeven.
Tevens bezit de M280 een uitgebreider toetsenbord die overeenkomt met het nieuwere IBM PC/AT toetsenbord. Verder is de M280 standaard met 1Mb geheugen uitgerust.

Prijs van de M28 in de standaard 1Mb uitvoering met beeldschermkaart, monochroom beeldscherm, toetsenbord en MS-DOS 3.2 bedraagt *f* 10.126,- excl. BTW.
De prijs van de M280 in de standaard 1Mb uitvoering met EGA compatibel beeldschermkaart, monochroom beeldscherm, toetsenbord en MS-DOS 3.2 bedraagt *f* 10.126,- excl. BTW.

Voor nadere informatie:
Olivetti Nederland B.V.
Postbus 11172, 2301 ED Leiden.
Tel: 071-319931

Logitech Logimouse

Logitech Logimouse C7 plus serieel f 254,–
Logitech Logimouse C7 plus bus f 330,–
Logimouse+ LOGIPAINT (PCPAINT) f 344,–
Logimouse+ LOGICADD (GENERIC CADD 3.0) f 444,–
Logimouse+ LOGIPAINT+ LOGICADD f 494,–
Logimouse+ PUBLISHER-MOUSE (FIRST PUBLISHER) f 444,–
Logimouse+ LOGIPAINT+ PUBLISHER-MOUSE f 494,–
Logimouse+ LOGIPAINT+ LOGICADD+ PUBLISHER-MOUSE f 554,–

Ventura Publisher.

Hét professionele desktop publishing programma voor MS-DOS computers. Heeft het uiterlijk van een Macintosh programma en een zeer hoge snelheid. Soepele integrering van tekst (o.a. WordStar, Wordperfect, Multimate), tekeningen van o.a. Autocad, PC paintbrush, Lotus 1-2-3 en gescande beelden. Voorzien van uitgebreide reeks layoutvoorbeelden en krachtige kommando's. Volledig WYSIWYG (wat je ziet is wat je krijgt) op Hercules, EGA, A4 etc. **1594,–**

Mirror II.

De nieuwe versie van 't meest populaire datacom pakket van Nederland. Via een aangepaste user interface biedt Mirror II een groot aantal extra's t.o.v. CrossTalk, zoals een geheel geïntegreerde WordStar compatible tekstverwerker. Kan probleemloos resident in background werken en kommuniceert volgens XModem, CrossTalk, Kermit en Hayes protokollen. **164,–**

Paradox 2.0

Waarom een andere database nu er Paradox bestaat? Paradox is een database management programma met flexibele mogelijkheden en krachtige instructies, samengevat in overzichtelijke menu's, zowel voor de beginner als voor de gevorderde gebruikers makkelijk te hanteren, direkt te gebruiken. Stand-alone & netwerk. Multiuser versie nu voor **1395,–**

SOTHA SUPERS

DesqView 2.0	f 264,–
8087 5 mHz	f 299,–
dBase III Plus	f 994,–
Reflex	f 249,–
Reflex Workshop	f 174,–
SideKick	f 175,–
Copy II PC	f 69,–
SuperKey	f 147,–
FastBack	f 284,–
Norton Commander	f 154,–
Norton Utilities (4.0)	f 184,–
Norton Advanced ed.	f 249,–

KOM PROFESSIONEEL SHOP

Welkom bij Sotha Software. Want daar vindt u de meest omvangrijke kollektie software-programma's, van Amerikaanse topkwaliteit. Door Sotha zèlf geëvalueerd en grondig getest. Vandaar ook, dat wij u enkel software aanbieden, welke is voorzien van het Sotha Accepted zegel. Een nuchtere garantie voor kwaliteit en betrouwbaarheid.

Sotha Programmers Shop. Als u hier professioneel komt shoppen, ontdekt u een uitgelezen en veelomvattende kollektie moderne programmeertalen en bijbehorende tools. Het speciale Sotha programmers assortiment wordt trouwens regelmatig aangevuld en uitgebreid.

Microsoft Macro Assembler 5.0

Nu ook de 30386/87 instructieset van Intel bereikbaar. Inclusief Codeview de windowgeoriënteerde debugger. Snelle assembler programma's maken. MASM 5.0 komt compleet met Mixed Language Programming Guide. Uitgebreide documentatie helpt u om gemakkelijk assembler routines voor C, BASIC, FORTRAN en PASCAL te schrijven. MASM 5.0 is 25-40% sneller dan versie 4.0

Phoenix PforCe.

Uitgebreide verzameling C programmeer tools. Globaal opgezette utilities, algemeen toepasbaar. Kunnen ook als executable programma's worden toegepast. PforCe omvat: +/– 420 utilities voor het programmeren van System Service, File I/O, Directory Management, Video Monitor Control, Keyboard|Input, Windowing, Menu Structure, Field Input en Database ondersteuning. **994,–**

Modula 2/86 3.0

Modula 2/86 versie 3.0 heeft een multiple-window user interface. Linkt alleen de gebruikte routines. DOS linker compatible object files, link met bestaande libraries in C, PASCAL, FORTRAN|en|ASSEMBLER. Ondersteunt Wirth's nieuwste taaldefinities. Gratis Turbo Pascal to Modula-2 translator.

V.3.0 Compiler Pack	269,–
V.3.0 Toolkit	475,–
V.3.0 development System	699,–
Window Package	149,–

Microsoft Quick Basic Compiler 3.0.

Biedt u de mogelijkheid om GW-Basic en BasicA programma's te compileren. Zeer gebruikersvriendelijke menu-interface waarmee gemakkelijk de ingebouwde editor en debugger aangeroepen kunnen worden. Gecompileerde programma's worden gemiddeld 10 keer sneller, de BYTE Sieve test wordt 150 keer sneller dan met de IBM BasicA 3.1. **194,–**

SOTHA SUPERS

C-Index	f 264,–
Turbo Pascal / Prolog	f 224,–
Basic Development Tools	f 264,–
Microsoft Window Developers Toolkit	f 874,–
Smalltalk /V	f 274,–
Turbo Power Utilities met sources	f 274,–
idem, zonder sources	f 164,–
Turbo Basic	f 194,–
Turbo Power Tools (Blaise)	f 294,–
C Tools Plus (Blaise)	f 294,–
ECO-C88 Compiler	f 184,–

En zo heeft Sotha nog ruim 1.000 andere tools!

BON BUSINESS SHOP

Stuurt u mij ______ expl. van uw programma('s) ______
bedrijf ______
uw naam ______
adres ______
postkode/plaats ______
telefoon ______
merk computer ______

Alle prijzen zijn exkl. BTW en inkl. verzendkosten. Leveringen onder rembours. Stuur uw bestelbon in een gefrankeerde envelop naar: Sotha Software, Amstel 141 F, 1018 EP Amsterdam.

HCC/11

Generic Cadd 3.0.
AutoCad volgens de Borland formule, voor het ontwerpen en uitvoeren van technische tekeningen. Alle commando's te gebruiken met point en shoot, of via het intikken van de eerste 2 letters van het commando. Vergroten en verkleinen, groot aantal aanpasbare meetkundige vormen. Ondersteuning van 24 soorten plotters, 12 grafische kaarten en 21 digitizers/muizen. Kompleet met uitgebreid handboek met ruim 100 commando-beschrijvingen. **249,–**

Javelin Plus.
Javelin Plus, een nieuwe mijlpaal in software voor financiële planning. Is volledig compatibel met versie 1.1, maar heeft daarnaast talrijke nieuwe mogelijkheden zoals het kombineren van database funkties in spreadsheetmodellen. Daarnaast zijn er uitgebreidere mogelijkheden voor het importeren en exporteren van bestanden (Post-script!). Meer kracht voor hetzelfde geld: **374,–**
Upgrade van versie 1.1 naar Javelin Plus bij Sotha voor: **174,–**

De Nederlandse Twin.
De enige Nederlandstalige kloon van Lotus 1-2-3. Met Nederlandstalig handboek en Nederlandse hulpschermen. Volledig compatible met Lotus 1-2-3 ver. 1A en superieure (ook 3D) grafieken. Niet copy-protected, dus probleemloos back-ups maken. Ondersteuning van de 8087 processor voor snel rekenen bij grote spreadsheets. Leest en schrijft 1-2-3 files en DIF formaat. **274,–**

Het komplete leveringsprogramma van Sotha Software is ook verkrijgbaar bij een geselekteerd aantal dealers door heel Nederland en België. Belt u voor een dealeroverzicht of voor de sterke dealervoorwaarden: Sotha DealerShop 020-25 68 31.

PEN BIJ SOTHA SOFTWARE

Sotha Business Shop.
Wie uit zakelijk oogpunt heeft geautomatiseerd of dat van plan is, vindt in de Sotha Business Shop een uiterst veelzijdig en kompleet programma topsoftware, dat direkt in de praktijk toepasbaar is. Na uitgebreid testen en evalueren wordt ook het Sotha business assortiment regelmatig uitgebreid met nieuwe aanwinsten.

Het gehele Sotha programma is razendsnel leverbaar: direkt uit voorraad, of onmiddellijk bestelbaar bij de eigen Sotha Software vestiging in New York. Als u dus liever meteen aan de slag wilt met geavanceerde Amerikaanse topsoftware, bestelt u zonder omwegen bij Sotha Software. Met de bon of via de telefoon.
Alle software is ook leverbaar op 3.5 inch.

Microsoft C 5.0
Het antwoord van Microsoft. Een nog snellere C compiler met code optimizer "inline code generating" en "loop optimizing". Kan werken met "mixed memory models". Meegeleverd wordt QUICK C waarmee in een integrated environment omgeving snelle prototyping mogelijk is. Ingebouwde editor, integrated debugger, automatische MAKE. 100% C 5.0 compatibel. Compileert 10.000 regels per minuut.

GotoLess BASIC
U heeft nu de mogelijkheid om uw trage Basic programma's in een snelle goedlopende C-source te vertalen. Goed gestructureerde, modulair opgebouwde source. Zeer betrouwbare vertalingen, zelfs van de grafische commando's. Vertaling naar bijna alle C compilers mogelijk. Economy Model (vertaalt tot 1000 regels) **299,–**
Commercial model (vertaalt ongelimiteerd aantal regels) **749,–**

Turbo C.
Nieuw in de Borland-familie, en nu al een absolute topper in Amerika. Een regelrechte doorbraak in C. Compileersnelheid 7.000 regels per minuut, dus zeer snel testen. Ingebouwde interaktieve editor voor het snel lokaliseren van fouten in de sourcecode. Standaard ondersteuning voor een matematische co-processor. Met Turbo C kan iedereen gemakkelijk C leren. **194,–**

SOTHA
STATE OF THE ART
SOFTWARE
AMSTERDAM-BRUSSEL-NEW YORK
Amstel 141 F, 1018 EP Amsterdam.
Telefoon 020-25 27 49 / 25 68 31.

BON PROGRAMMERS SHOP

Stuurt u mij ______ expl. van uw programma('s) ______
bedrijf ______
uw naam ______
adres ______
postkode/plaats ______
telefoon ______
merk computer ______

Alle prijzen zijn exkl. BTW en inkl. verzendkosten. Leveringen onder rembours. Stuur uw bestelbon in een gefrankeerde envelop naar: Sotha Software, Amstel 141 F, 1018 EP Amsterdam.

HCC/11

Xecom PC-AT, de top-professional

De 3 sterke troeven van de Xecom:

1. pure kwaliteit
2. krachtige ondersteuning
3. lage afschrijving

De Xecom AT-serie is de allerbeste keuze bij intensief, professioneel PC-AT gebruik. Een exclusief produkt van de krachtige Manudax-organisatie. Een van de voornaamste computer-leveranciers van Nederland met ruim 15 jaar ervaring en meer dan 100 specialisten in dienst.

De Xecom PC-AT's van Manudax zijn van 'n geavanceerde kwaliteit (made by Goldstar) en worden volledig geruggesteund door Manudax.
Al onze kennis en ervaring staat volledig tot uw beschikking. Dag-in, dag-uit, jaar-in, jaar-uit.
En de Xecom PC-AT's zijn zeer gunstig geprijsd, dus uw afschrijvingskosten blijven prettig laag.

Uitvoerige informatie bij Manudax of bij uw Xecom-dealer.

Technische gegevens

Xecom PC-AT serie, microprocessor 80286 10 MHz, 512 Kb geheugen (uitbreidbaar tot 1 Mbyte) Centronics en 2x RS232 interface, real time clock, extern geheugen afhankelijk van type, toetsenbord met uitgebreide AT lay-out, voeding 200 W, MS-DOS 3.2, GWBASIC 3.2.

Xecom PC-XT serie, microprocessor NEC V40 (8086 compatible) 8 MHz, 640 Kbytes geheugen, Hercules en CGA compatible video interface, Centronics en RS232 interface, real time clock, extern geheugen afhankelijk van type, toetsenbord met PC lay-out, voeding 135 W, MS-DOS 3.2, GWBASIC 3.2.

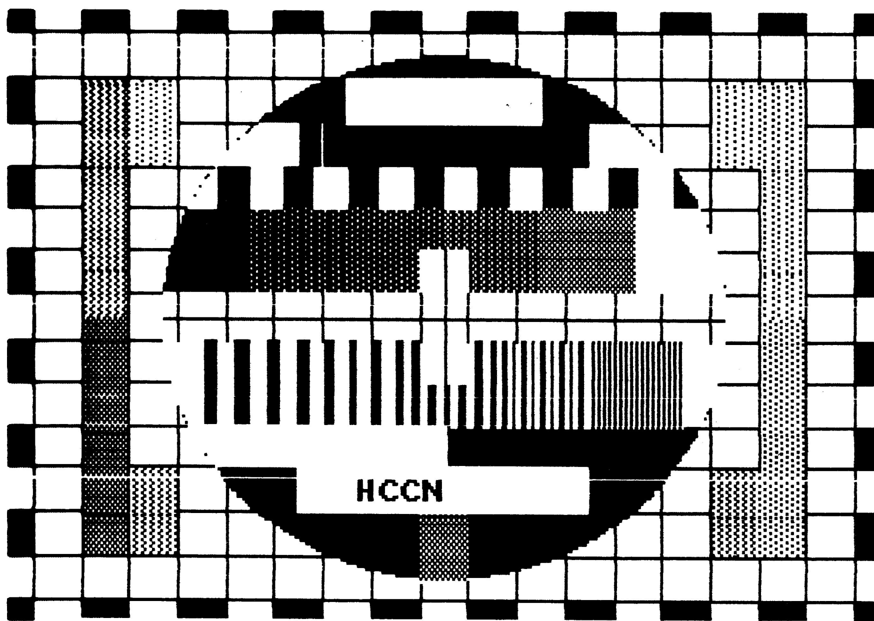
Bij de Xecom PC's hebt u de keuze uit de AT-serie, de XT-serie (waaronder ook een Novell-netwerkversie) en 3 typen monitoren, 12" monochroom, 14" kleur en 'n 14" EGA kleurenmonitor.

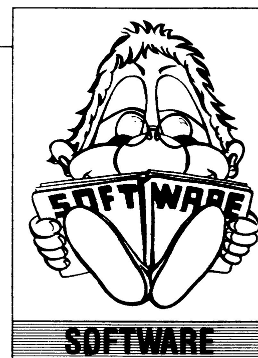
Manudax

postbus 25, 5473 ZG
Heeswijk-Dinther, Holland
tel. 04139-8911, telex 74810,
fax 04139-1009(aut)

5011

Manudax, de kracht van 100 ervaren specialisten

Basicode-3 voor de PC

door Hans Vosman

Basicode zal voor veel mensen een bekend begrip zijn. Velen kennen deze vorm van BASIC echter nog niet, zeker niet voor gebruik op een IBM PC (of compatibele). Voor degenen die niet weten wat Basicode voorstelt, volgt nu een korte inleiding.

Basicode definieert een universele BASIC, die gebruik maakt van een beperkt aantal BASIC instructies en een aantal speciale Basicode subroutines. De in Basicode toegestane instructies vormen veelal een beperking van de instructies die de BASIC interpreter van de computer standaard al kent. Deze beperking lijkt een nadeel; echter, de toegestane instructies zijn in haast iedere BASIC interpreter of computer aanwezig. De speciale Basicode subroutines (aanroepen met GOSUB), zullen een bepaalde BASIC functie verrichten. Wàt de routine doet is voor iedere computer gelijk, hoé dat gebeurt kan per computer verschillen. Oftewel: de Basicode subroutines zullen vrijwel altijd computer-afhankelijk zijn. Het eigenlijke Basicode-programma zal daardoor in combinatie met de speciale Basicode subroutines voor iedere computer bruikbaar zijn.

Maar Basicode heeft nog meer te bieden. Basicode definieert namelijk ook een speciaal audio-formaat, waarmee het mogelijk is Basicode programma's met behulp van een cassetterecorder op een cassetteband te schrijven (SAVE), of van een cassetteband te lezen (LOAD). Kortom, alle Basicode programma's geschreven in dit audioformaat zijn bruikbaar op iedere computer die dit audioformaat kan lezen. Helaas beschikken PC's niet over een cassetterecorder aansluiting, uitgezonderd dan de eerste IBM PC en de Advance B. Dit probleem kan worden opgelost door de parallelle printerpoort te gebruiken als cassetterecorder aansluiting. Dit kost nog wel extra hardware, maar hierover straks meer.

Opbouw Basicode programma's

Een Basicode programma mag alleen de regelnummers 1000 t/m 32767 gebruiken. De regelnummers 1 t/m 999 zijn gereserveerd voor de speciale Basicode subroutines. Voor de PC (GWBASIC) mogen dus de regelnummers 32768 t/m 65529 niet worden gebruikt. Een andere beperking is dat het Basicode programma alleen programmaregels mag bevatten die een lengte bezitten van 60 of minder karakters. Een voor de PC vervelende eigenschap van Basicode is ook dat een Basicode programmaregel een minimum aantal spaties zal bevatten: een spatie na een instructie zal namelijk worden onderdrukt. Het voordeel hiervan is dat een Basicode programma zo kort mogelijk is. Vooral voor het gebruik van een cassetterecorder is dit een plezierige eigenschap. Voor de PC is deze eigenschap een ramp omdat BASICA of GWBASIC niet overweg kan met dit soort programma's. Bij het inlezen van Basicode-programma's dienen deze spaties er weer ingezet te worden, via een conversieprogramma.

De eerste regel van een Basicode programma zal altijd regel 1000 zijn. Deze regel dient een bepaalde vorm te hebben, namelijk

1000 A=<string ruimte>: GOTO 20:REM programmanaam

De toekenning van de variabele A is belangrijk om na te gaan of een programma veel stringruimte nodig heeft. Er bestaan namelijk computers die niet zonder meer gebruik mogen maken van strings.
Het eigenlijke Basicode programma mag alleen de regels 1010 t/m 19999 gebruiken. De regels 20000 t/m 24999 mogen ook BASIC instructies bevatten, het is de bedoeling dat hier alleen de eventuele computer-afhankelijke BASIC instructies staan.

De regels 25000 t/m 29999 zijn gereserveerd voor de DATA regels van een programma. Een Basicode programma mag alleen in dit deel van een programma DATA instructies gebruiken.
De regels 30000 t/m 31999 zijn gereserveerd voor REM regels. Deze programmaregels mogen informatie bevatten over het Basicode programma. De informatie kan bestaan uit een handleiding, een beschrijving van computer-afhankelijke programmaregels en eventuele literatuurverwijzingen.
De regels 32000 t/m 32767 zijn gereserveerd voor REM regels, die informatie mogen bevatten over de auteur van het programma. Te denken valt hier aan de naam en het adres van maker of maakster van het programma.

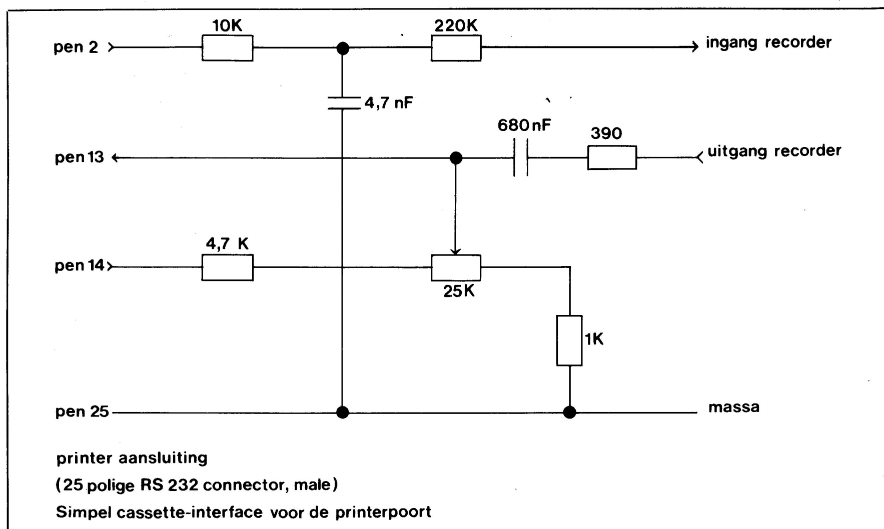
BASICODE-3 en BASICODE-2

Op dit moment bestaan er een tweetal Basicode's naast elkaar, namelijk BASICODE-2 en BASICODE-3. BASICODE-3 is de opvolger van BASICODE-2, en is in staat de grafische en geluidsmogelijkheden van de PC te benutten. Verder bevat BASICODE-3 veel meer extra mogelijkheden om een karakter te lezen van het toetsenbord, of te schrijven naar het beeldscherm. Ook wordt het gebruik van databestanden op een diskette ondersteund.
De verschillen tussen BASICODE-3 en BASICODE-2 zijn dusdanig groot dat de speciale Basicode subroutines en Basicode programma's niet door elkaar gebruikt mogen worden. *(Noot: wegens problemen over o.a. vermeende commercie bij verkoop van het Basicode-boek ondersteunt NOS Hobbyscoop uitsluitend Basicode-2, niet versie 3. Red.)*

BASICODE(-3) softwarepakket

Sinds kort bestaat er een BASICODE-3 software pakket waarmee men in staat is Basicode programma's te gebruiken (of te maken) op de IBM PC en compatibele computers. Het pakket is verkrijgbaar in de vorm van Public Domain Software, en wordt momenteel verspreid door de HCC Advance gg. Het BASICODE-3 software pakket is er speciaal op gericht om de parallelle printerpoort te gebruiken als de cassetterecorder aansluiting. De extra hardware die men nog nodig heeft kan men zelf eenvoudig in elkaar zitten (zie de tekening).

Het BASICODE-3 softwarepakket bestaat uit een viertal delen, namelijk:
1. Het cassette recorder communicatie programma (BASICODE.COM)
2. De speciale Basicode subroutines (BAS3.BAS)

printer aansluiting
(25 polige RS 232 connector, male)
Simpel cassette-interface voor de printerpoort

Basicode-3 voor de PC

3. Handleiding voor het gebruik van BAS3.BAS en BASICODE.COM
4. Hardware beschrijving van de cassetterecorder aansluiting op de parallelle printerpoort (zie figuur bij dit verhaal)

1. BASICODE.COM is het cassette-communicatieprogramma, en moet worden gebruikt onder MS-DOS of PC-DOS. Het pakket zal alleen op een voldoende IBM PC-compatibele computer zijn te gebruiken. Dit programma zal alleen optimaal werken als de PC beschikt over een Color Graphics kaart (CGA), een monochrome kaart (MDA) of een Hercules kaart. De PC's die gebruik maken van een 80286 processor of een klokfrequentie hoger dan 4.77 MHz, of beschikken over meerdere printeraansluitingen zullen het programma op hun PC dienen af te stemmen. De handleiding beschrijft hoe dit gedaan moet worden.
2. BAS3.BAS bevat de speciale Basicode subroutines voor BASICODE-3 programma's. (De diskette bevat ook een programma BAS2.BAS, dit kan worden gebruikt voor BASICODE-2 programma's.) BAS3.BAS en BAS2.BAS zijn volledig in BASIC geschreven. In principe zijn deze programma's op nagenoeg iedere PC die beschikt over een CGA, MCA, EGA of Hercules grafische kaart te gebruiken.

Het BASICODE-3 softwarepakket is getest op een groot aantal PC's. Het pakket blijkt goed te functioneren op de IBM PC's, type XT of AT, de Advance B, en de Olivetti M19, M24, M28. Het pakket bleek op alle geteste "Taiwanese" klonen prima te functioneren.

Hoe te bestellen?

U kunt het BASICODE-3 softwarepakket bestellen door overmaking van *f* 15.- op de girorekening 52.33.225 t.n.v. Aad de Jong, Penningmeester HCC Advance G.G., Avenue Concordia 118, 3062 LN Rotterdam, onder vermelding van BASICODE-3. Voor alle duidelijkheid: deze diskette (en de software) is alleen geschikt voor IBM-PC's en compatibles. ■

Hans Vosman
Stichting Basicode

Referenties:

1 Stichting BASICODE, Het BASICODE-3 boek,
Kluwer Technische boeken B.V. Deventer, 1986.

Twee klokken

Al sinds mensenheugenis hebben we de tijd willen meten, om te weten met welk deel van de dag we te maken hadden. Al heel lang wordt daarbij de indeling van 2×12 uren gebruikt, terwijl vrijwel alles decimaal gemeten wordt.

```
0 poke 53280,0:poke 53281,0:poke 808,234:print chr$(14)chr$(8)"<lt
blu/clr/8 down>ENTER CURRENT TIME"
1 print"<down>[conventional time, format: HHMMSS]<down>"
2 input nt$:if nt$>="000000" and nt$<="235959" then ti$=nt$:goto 5
3 print"<down>Incorrect format or time<3 down>":goto 2
5 print"<home/dk blu>Press STOP to set time<lt blu>";
6 clr:dim hn$(15):restore:for a=0 to 15:read hn$(a):next
7 data 0,1,2,3,4,5,6,7,8,9,"A","B","C","D","E","F"
10 get a$:if a$=chr$(3) then run
12 nt$=ti$
15 a=val(left$(nt$,2))*3600
20 a=a+val(mid$(nt$,3,2))*60
30 a=a+val(right$(nt$,2))
40 b=int(a/.864+.5)
50 dt$=str$(b):dt$=" 00000"+right$(dt$,len(dt$)-1)
60 dt$=right$(dt$,6)
70 dt$=left$(dt$,2)+":"+mid$(dt$,3,2)+":"+right$(dt$,2)
80 pt$=left$(nt$,2)+":"+mid$(nt$,3,2)+":"+right$(nt$,2)
90 c=int(a/1.31835938+.5)
100 h1=int(c/4096):c=c-(h1*4096)
110 h2=int(c/256):c=c-(h2*256)
115 h3=int(c/16):c=c-(h3*16)
120 h4=c
130 ht$="      "+hn$(h1)+hn$(h2)+":"+hn$(h3)+hn$(h4)
200 print"<home/8 down>      conventional time   ";pt$
210 print"<2 down>       decimal time        ";dt$
220 print"<2 down>       hexadecimal time    ";ht$
230 goto 10
```

3-systemen klok

Om aan twee behoeften tegemoet te komen heb ik twee programma's gemaakt.

Een conventionele klok, die gewoon volgens het 24-uurs systeem werkt, en een die met drie (!) verschillende aanduidingen werkt. De eerste van deze laat niets aan duidelijkheid over. Het cijferformaat is zodanig dat zelfs op een „Watchman" een duidelijk leesbare klok ontstaat. De cijfers daarvan zijn naar eigen smaak volledig aan te passen. De werking van deze klok is bijzonder eenvoudig. Uiteraard werkt hij (evenals de andere) op de interne klok, ti$, van de computer. De cijfers worden bij de initialisatie in een string-array opgeslagen (regels 2010 to 2060). Daarna wordt t$ gelijk gemaakt aan ti$. Dit om te voorkomen dat tijdens het opsplitsen van de aparte cijfers de inhoud verspringt. Dan wordt t$ in zes afzonderlijke getalwaarden opgesplitst, die ieder een array-deel aanwijzen, dat afgedrukt wordt. Vervolgens wordt er vergeleken of de waarde van t$ nog gelijk is aan ti$. Is dit niet het getal (de tijd is veranderd) dan zal het geheel overnieuw beginnen. Tevens wordt dan gekeken of de run/stoptoets ingedrukt is (die niet in de normale funktie staat). Is dat het geval, dan springt het programma terug naar de input. De run/stoptoets wordt hier overigens uitgeschakeld met POKE 808,234.

De tweede klok is anders. Het formaat van de cijfers is niet bijzonder: het zijn de gewone karakters van de Commodore. Een andere zaak is de wijze waarop de tijd wordt aangegeven. Ter referentie allereerst de „gewone"24-uurs aanduiding, dan de metrische of decimale klok. Deze werkt met 10 uren van 100 minuten, die weer onderverdeeld zijn in 100 seconden.

De benamingen voor de tijdseenheden moet u zelf maar bedenken. Het derde systeem dat gebruikt wordt is speciaal voor de freaks. Het is namelijk een hexadecimaal systeem. Deze wijst van 00:00 tot

```
980 print chr$(14)chr$(8)chr$(147)
990 poke 808,234:poke 53280,0:poke 53281,0
1000 data " ---  ":rem 0
1010 data "-   - "
1015 data "-  -- "
1020 data "- - - "
1025 data "--  - "
1030 data "-   - "
1040 data " ---  "
1050 data "  -   ":rem 1
1065 data "  -   "
1070 data "  -   "
1075 data "  -   "
1080 data "  -   "
1085 data "  -   "
1090 data "  -   "
1100 data "----  ":rem 2
1105 data "    - "
1115 data "    - "
1120 data " ---  "
1125 data "-     "
1130 data "-     "
1140 data "----- "
1150 data "----  ":rem 3
1155 data "    - "
1165 data "    - "
1170 data " ---  "
1175 data "    - "
1185 data "    - "
1190 data "----  "
1200 data "-   - ":rem 4
1210 data "-   - "
1215 data "-   - "
1220 data "----- "
1225 data "    - "
1235 data "    - "
1240 data "    - "
1250 data "----- ":rem 5
1260 data "-     "
1265 data "-     "
1275 data "----  "
1280 data "    - "
1285 data "    - "
1290 data "----  "
1300 data " ---  ":rem 6
1305 data "-     "
1315 data "-     "
1320 data "----  "
1330 data "-   - "
1335 data "-   - "
1340 data " ---  "
1350 data "----- ":rem 7
1355 data "    - "
1360 data "    - "
1365 data "    - "
1370 data "    - "
1380 data "    - "
1385 data "    - "
1400 data " ---  ":rem 8
1410 data "-   - "
1415 data "-   - "
1420 data " ---  "
1425 data "-   - "
1435 data "-   - "
1440 data " ---  "
1450 data " ---  ":rem 9
1455 data "-   - "
1460 data "-   - "
1470 data " ---- "
1480 data "    - "
1485 data "    - "
1490 data " ---  "
2000 rem"*** initialize ***
2010 dim nr$(9,6)
2020 for ml=0 to 9
2030 :for sl=0 to 6
2040 : read nr$(ml,sl)
2050 :next sl
2060 next ml
```

Grootbeeldklok

(vervolg listing op volgende pagina)

Twee klokken

```
2070 print"<home/9 down>ENTER TIME [HHMMSS]":print"<down>[break = set
time]"
2080 input"<down>";t$
2090 if t$>="000000" and t$<="235959" and len(t$)=6 then goto 2110
2100 print"<down>INCORRECT TIME<down>":goto 2080
2110 print"<home/10 down/12 right>*<13 right>*"
2115 print"<3 down/12 right>*<13 right>*"
2120 ti$=t$
2125 rem"*** print loop ***
2130 t1=val(mid$(ti$,1,1))
2140 t2=val(mid$(ti$,2,1))
2145 t3=val(mid$(ti$,3,1))
2150 t4=val(mid$(ti$,4,1))
2155 t5=val(mid$(ti$,5,1))
2160 t6=val(mid$(ti$,6,1))
2170 print"<home/8 down>"
2180 for ml=0 to 6
2190 :print nr$(t1,ml);nr$(t2,ml);"<2 right>";nr$(t3,ml);nr$(t4,ml);"<2
right>";
2195 :print nr$(t5,ml);nr$(t6,ml);
2200 next ml
2210 t$=ti$
2220 if t$=ti$ then goto 2210
2225 get zz$:if zz$=chr$(3) then goto 2070:rem" break pressed - set
time
2230 goto 2130
```

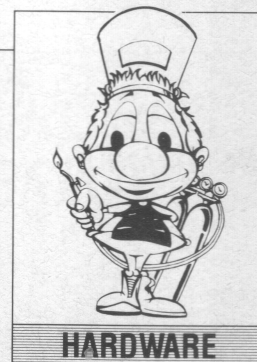
(vervolg listing)

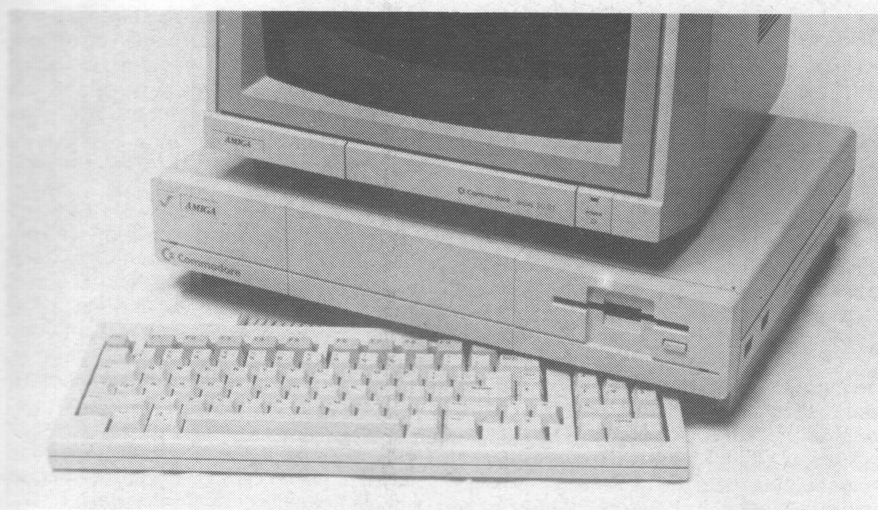
FF:FF aan. Het zijn dus 256 uren van 256 minuten. Een andere verdeling is natuurlijk ook mogelijk, maar dit leek mij de meest duidelijke methode. De basis van deze klok is vrij eenvoudig. De tijd wordt eerst in seconden omgerekend, waarna deze getransformeerd wordt naar resp. decimale en hexadecimale seconden, die op het scherm verschijnen. Het printen van de hexadecimale waarde geeft daarbij wat problemen, doordat de computer natuurlijk geen standaard hex-uitlezing kent. Deze waarden staan dus in een array, dat afgedrukt wordt. De moeilijke toestanden die met de strings worden uitgehaald zijn er alleen voor om een ':' tussen de uren, minuten en seconden te krijgen.
Ik sluit niet uit dat in de toekomst de decimale tijdsaanduiding als standaard zal gaan gelden. Op deze manier kunt u er alvast aan wennen. In elk geval is het interessant om eens volgens dit systeem de dag in te delen! ■

Sjaak Löhlefink

De Amiga's - verschillen en overeenkomsten

door Erik Geertsema

Sinds de officiële introductie van de Amiga 1000 op de Nederlandse markt in juni 1986 zijn er nog twee types bijgekomen: de Amiga 500 en 2000.
Omdat misschien niet iedereen duidelijk is wat nu precies de verschillen tussen de drie computers zijn zal ik hier een overzicht geven.

Toetsen

Dan het toetsenbord: de Amiga 1000 heeft een los toetsenbord met 89 toetsen, dat, als het niet gebruikt wordt, onder de computer geschoven kan worden.

Het toetsenbord van de Amiga 500 zit in de computer ingebouwd. Het heeft 94 toetsen, is wat ruimer opgezet dan dat van de Amiga 1000, en de meeste toetsen op het numerieke blok zijn aan de voorkant voorzien van opschriften voor het gebruik onder MS-DOS.

De Amiga 2000 heeft een los toetsenbord, dat verder overeenkomt met dat van de 500. Omdat het breder is dan de computer kan het niet, zoals bij de Amiga 1000, onder de computer opgeborgen worden.

Kickstart

De kern van het operating system, Kickstart, wordt bij de Amiga 1000 van diskette geladen, terwijl bij de Amiga 500 en 2000 versie 1.2 in ROM zit. Dit heeft het voordeel dat het meteen na het aan zetten van de computer ter beschikking staat, maar een nadeel is dat het niet eenvoudig te veranderen is. Zo zijn er momenteel verschillende programma's, zowel commerciële als Public Domain, die alleen onder Kickstart V1.1 draaien. De meeste commerciële programma's zijn of worden overigens wel aangepast aan versie 1.2.

Hoewel alle drie de Amiga's veel aansluit- en uitbreidingsmogelijkheden hebben, zijn hier ook de belangrijkste verschillen te vinden.

RAM

De Amiga 1000 beschikt standaard over 256K RAM, maar dit zal in praktisch alle gevallen uitgebreid zijn tot 512K d.m.v. een 256K kaart die achter een klepje in de voorkant van de computer zit. Uitbreiding tot meer dan 512K is, afgezien van een paar exotische oplossingen die voornamelijk uit Duitsland komen, alleen mogelijk via de 86 pins expansie-bus aan de zijkant. Hierop kunnen ook andere uitbreidingen zoals harddisks en de PC-emulator Sidecar aangesloten worden.

De Amiga 500 heeft standaard al 512K, en kan vrij eenvoudig tot 1 Mbyte uitgebreid worden via een 512K kaart met battery-backed clock die onderin de computer gestoken wordt. Hoewel op de expansie-bus van de Amiga 500 de zelfde signalen doorgevoerd zijn, zijn de uitbreidingen van de Amiga 1000 hierop niet zondermeer te gebruiken, omdat de hele bus 180 graden gedraaid is. Dit moet echter met een adapterkabel vrij eenvoudig te verhelpen zijn.
De Amiga 2000 wordt standaard met 1 Megabyte geleverd, en kan met 2 Mb insteekkaarten eenvoudig verder uitgebreid worden. De computer heeft behoorlijk veel slots: 5 Amiga- en 4 PC-slots, waarbij 2 van elk in elkaars verlengde liggen voor gebruik met de zgn. Bridgeboards, PC/XT of PC/AT emulator-kaarten. Verder is er nog een CPU slot die op 2 pins na gelijk is aan de Amiga 500 en 1000 expansie-bus, en een video slot voor gebruik met een PAL adapter of videokaarten voor speciale toepassingen.

De Amiga's

1000

Allereerst het opvallendste verschil: de buitenkant. De „oude" Amiga 1000 heeft een PC-achtige kast, met daarin rechts voorin de diskdrive. Aan de rechter zijkant zitten de muis- en joystickports, en daarachter de expansie-bus. Aan de achterkant zitten achtereenvolgens de aansluiting voor het toetsenbord, de parallelle poort, de aansluiting voor de externe diskdrives, de seriële poort, de audio uitgangen, de RGB video uitgang, de TV modulator uitgang en de composiet video uitgang (FBAS), met daaronder de aansluiting voor het netsnoer.

500

De kast van de Amiga 500 lijkt veel op die van de gewone Commodore 128. Aan de rechter zijkant zit de diskdrive. Aan de achterkant zitten de muis- en joystickports, de audio uitgangen, de aansluiting voor de externe diskdrives, de seriële poort, de parallelle poort, de aansluiting voor de voeding, de RGB video uitgang en de monochroom video uitgang (BAS). Aan de linker zijkant zit de expansie-bus.

2000

De kast van de Amiga 2000 is ongeveer even groot als die van de 1000, alleen zit er nog een etage bovenop. Aan de voorkant is ruimte voor een 5,25 en twee 3,5 diskdrives. Daaronder zitten de aansluiting voor het toetsenbord en de muis- en joystickports. Aan de achterkant zit de aansluiting voor het netsnoer, daaronder de RGB video uitgang, de parallelle poort, de aansluiting voor de externe diskdrives, de audio uitgangen en de seriële poort.

Uitgangen

De parallelle poort van de Amiga 1000 is een mannetje en de seriële een vrouwtje, terwijl dit bij de 500 en 2000 net andersom is. Verder ligt er bij de 1000 spanning aan verschillende pins die normaal gesproken aan massa liggen of niet verbonden zijn. Dit is bij de Amiga 500 en 2000 veranderd, wat het nadeel heeft dat verschillende uitbreidingen voor de 1000, zoals samplers en digitizers, die hun spanning van de computer betrekken, op de 500 en 2000 niet werken.
Tenslotte de aansluiting van een monitor: alledrie de Amiga's hebben een RGB-analoog uitgang. De 1000 heeft verder nog een composiet video uitgang, die bij de oudere apparaten overigens alleen een NTSC (dus bij ons monochroom) signaal levert, en een modulator uitgang waarvoor bij mijn weten nooit een modulator geleverd is.
De Amiga 500 heeft verder alleen een monochroom video uitgang. Er is wel een modulator voor de RGB uitgang leverbaar, de A520, waardoor de computer via de antenne-ingang op elke TV aan te sluiten is. Dit zal voor spelletjes wel voldoen, maar is toch niet aan te raden voor serieuze toepassingen zoals tekstverwerking met 80 karakters op een regel.
De Amiga 2000 heeft standaard alleen de RGB uitgang, maar er is een PAL videokaart voor leverbaar die zowel composiet als monochroom video levert.
Al met al heeft elk van de Amiga's zo zijn (haar ?, Amiga = vriendin) eigen voordelen, en zal het van de wensen en vooral van de portemonnee van de gebruiker afhangen welke van de drie het meest geschikt is. ■

Erik Geertsema
Commodore/Compet gg.

KAN UW PC AL TELEFONEREN?

Met een MT-PlusModem gaat dat perfekt!

Het PlusModem is een kompleet datacommunicatie pakket voor IBM PC XT/AT of compatibele computers, bestaande uit software plus modem.

kompleet software pakket

De bijgeleverde diskette bevat twee communicatieprogramma's: Videotex voor ComNet en Viditel (of andere viewdata systemen) en Terminal voor o.a. Fido, Memocom en het communiceren met PC's onderling. Met de bijgeleverde software kunt u zelfs programma's en andere gegevens uitwisselen tussen computers via de normale telefoonlijn! De Terminal software bevat het zogenaamde XModem protocol.

gratis lidmaatschap ComNet databank

Micro Technology, de ontwerper van het PlusModem en de ComNet databank, biedt iedere koper van het PlusModem een gratis lidmaatschap van ComNet aan, de grootste videotex databank voor microcomputer gebruikers!
De ComNet databank is een computersysteem met tientallen telefoonlijnen en duizenden abonnee's. Met behulp van het PlusModem kan uw PC daar zo naartoe bellen en allerlei interessante informatie bekijken of gebruik maken van faciliteiten als: electronic mail, prikborden, telesoftware, chatmode, enz.

vele mogelijkheden

Het PlusModem is speciaal ontworpen om met een PC videotex databanken volgens de zgn. V23 norm te raadplegen (1200/75 baud). V21 (300/300 baud originate en answer) is ook mogelijk. Het PlusModem is met de bijgeleverde kabel zo op de telefoon aan te sluiten. De PlusModem-kaart past zo in uw PC! U heeft geen seriele poort nodig!

f.349,– incl. btw

Verkrijgbaar via Philips dealers onder nr. NMS 1265, via onafhankelijke dealers onder de naam PlusModem of rechtstreeks bij Micro Technology.
Wilt u meer informatie? Vraag dan de folder aan!

Een produkt van Micro Technology b.v.
Weteringsingel 6-16, Postbus 95, 3350 AB Papendrecht. Telefoon: 078-410977
Telex: 62425 mtsft nl. Fax: 078-150849. Viditel *366#. ComNet: 078-156100

Eindelijk is e
die kan

De Vendex Headstart PC.

r'n computer
rekenen.

Een opsomming van de kwaliteiten van deze MS-Dos computer laat zien dat hij vele extra's gewoon standaard heeft. Bovendien een prijs heeft die (bij wijze van spreken) veel meer bij een home-computer past.

En dat is niet (zoals zo vaak) het gevolg van een bedenkelijke kwaliteit. De naam Vendex staat daar garant voor.

Ter verduidelijking even het volgende. De 768 Kb betekent, het gaat hier tenslotte om een MS-DOS machine, dat er 128 Kb in reserve is. Deze nu, kunt u gebruiken voor een RAM-disk (112 Kb) en een printerspooler (16 Kb). Daarnaast is er de mogelijkheid, om in een handomdraai, een harddisk te installeren met een opslag van 20 Mb.

Zodat de Headstart net zo interessant is voor hobbyisten als voor bedrijven. Even ideaal is hij trouwens voor beginners.

Een speciaal programma zorgt ervoor dat u stap voor stap met alle mogelijkheden kennismaakt. En daarbij verschijnt er geen abacadabra op het scherm, maar gewoon Nederlands.

In feite is het zo dat u binnen tien minuten met de Headstart omgaat, alsof u niets anders gewend bent. Sterker nog: na een middagje zit u uw buurman al uit te leggen hoe één van de (gratis bijgeleverde) zes softwareprogramma's werkt, waaronder tekstverwerker, database en spreadsheet.

Terugkomend op bovenstaande som: deze is niet geheel af. Tel er nog een gratis lidmaatschap van de MCN (Microcomputer Club Nederland) bij op, één jaar garantie èn de hulp die MCN middels de HOTline biedt. Oftwel: even bellen en een expert heeft een antwoord op al uw vragen.

Tot slot willen we u nog vermelden dat een hi-res kleurenmonitor u slechts 500 gulden meer kost. Toets de Headstart. En bedenk dat de aanschaf van deze personal computer niet de start is van de aankoop van al die extra's die het computeren interessant maken.

De Headstart heeft al die extra's standaard. Reken maar.

Toets 'm bij Vroom & Dreesmann of Dixons.

HCC Leestafel

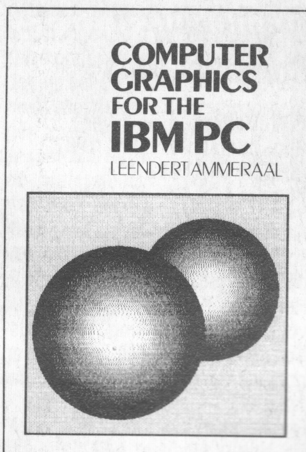
De redactie ontvangt regelmatig boeken ter recensie. Inmiddels zijn er een aantal „vaste" recensenten waarvan U de pennevruchten regelmatig in deze rubriek aantreft. Wij zouden graag van meer leden weten dat zij bereid zijn één of meer recensies te verzorgen. Het is niet zo, dat alleen maar een paar uitverkorenen mogen recenseren. Wilt u zich daarvoor aanmelden, stuur dan een berichtje naar het HCC kantoor in Utrecht met vermelding van: Rubriek Leestafel. Vermeld daarin behalve uw specialiteit iets over uw opleiding, werkkring, ervaring e.d. waaruit blijkt dat u inderdaad een voor onze leden waardevolle recensie kunt schrijven. Een private message aan Jan Leijerweerd op Fido-Emmen of Fido-Alkmaar kan ook.
Op die beide Fido's vindt u ook steeds het nieuwste overzicht van de boeken waarvoor nog geen recensent gevonden is.

Computer Graphics for the IBM PC

Leendert Ammeraal
Uitg. Wiley & Sons, 1987
ISBN 0 471 91501 7,
140 pag.; £ 12.95

Computer Graphics kent twee niveau's. Het eerste niveau is een hoge orde niveau waarbij de programmeur aangeeft welke figuren moeten onstaan. Hierbij maakt hij gebruik van zgn. grafische pakketten die een groot aantal standaard routines bevatten. Deze standaard routines vormen het tweede lage orde niveau. Dit niveau houdt zich bezig met het uitvoeren van de gewenste handeling. Het is afhankelijk van de hardware waarop de graphics moet draaien.
Het boek is een vervolg op Programming Principles in Computer Grapics van dezelfde auteur. Het eerste deel heeft het hoge orde niveau behandeld waarbij gebruik gemaakt werd van een niet-nader behandeld grafisch pakket. In dit boek komt het tweede niveau aan de orde, resulterend in een compleet grafisch pakket en zelfs een CAD-programma waarvan de complete listings in het boek zijn opgenomen.
Het boek begint met grafische operaties op het beeldscherm. Opvallend is de diepgang die de auteur weet te bereiken. Op duidelijke wijze leert de lezer hier rechtsstreeks het beeldscherm te adresseren. Tevens komen leuke voorbeelden aan de orde, zoals drie-dimensionale bollen en eenvoudige animatie. Vervolgens wordt het uitvoeren van graphics op matrix printers behandeld. Hier is het onderwerp het maken van screen dumps en alternatieve karaktersets op de matrix printer. Altijd handig als U vaak met formules en dergelijke werkt.
De IBM-pc kent „standaard" twee beeldscherm modes: een tekst mode en een grafische mode. Natuurlijk is voor de laatste mode weer een aparte kaart vereist. Een nadeel is dat tekst en figuren moeilijk te combineren zijn. Ammeraal biedt hier de oplossing door eenvoudigweg de tekst via pixel operaties aan te maken. Dit is ook de manier die veel commerciële software houses zoals bijv. Borland gebruiken.
Als laatste een geschenk aan de kopers van het boek: een compleet CAD-programma. Dit pakket bevat voldoende mogelijkheden om bruikbaar voor veel toepassingen te zijn.

Goede boeken op het gebied van Computer Graphics zijn vrij zeldzaam. Dit boek vult een leemte op het reeds genoemde lage orde niveau. Het enige nadeel is dat het specifiek voor de IBM-pc is opgezet. Toch zijn de ideeën waarschijnlijk ook voor veel andere systemen te gebruiken. De meeste beeldschermen zijn namelijk opgebouwd uit pixels, die via soortgelijke methoden als voor de pc te gebruiken zijn.

Conclusie
Voor de programmeur die met de IBM-pc grafische toepassingen moet onwikkelen is dit boek zeker aan te raden. Het boek gaat op duidelijke wijze in op allerlei grafische mogelijkheden van de pc. ■

Huub de Waard

Programmeren in LISP

Luc Steels
Uitg. Academic Service,
1987, 2e druk
ISBN 90-6233-229-3,
224 blz, f 48,-

In 1983 schreef ik heel enthousiast: „Eindelijk bestaat in het Nederlands een boek, dat geheel is gewijd aan LISP. Maar het moest wel uit België komen!". Zie HCCN nr 54. Nu 4 jaar later is de tweede druk verschenen en nog steeds is dit het enige boek in het Nederlands over de belangrijkste AI-programmeertaal.
Het boek van professor Steels van de Vrije Universiteit te Brussel is een degelijke inleiding in de beginselen (de hoofdstukken „Basisrepertorium", „Functiedefinities" en „Imperatief programmeren") en biedt inzicht op de essentie van programmeren in het algemeen en LISP in het bijzonder.
In dit boek worden kreten en technieken zoals iteratie, recursie, functioneel programmeren, abstracte datastructuren, objectgericht programmeren en expert systemen goed uitgelegd. Het boek staat vol kleine, en daarom zeer heldere, voorbeelden en opgaven met uitwerkingen. Voor programmeurs, die nog nooit iets met AI-programmeertalen hebben gedaan, kan dit boek echt inzichtverruimend werken. Beginners zullen het moeilijk krijgen.
In de nieuwe druk is heel nadrukkelijk gebruik gemaakt van Common LISP voor zowel de functie-definities als de terminologie. Dat is een goede zaak, omdat bijna alle LISP-dialecten op grote en kleine computers zich ontwikkelen in de richting van Common LISP.
Luc Steels heeft z'n boek zelf met TROFF (een UNIX utility) opgemaakt en dat is eigenlijk het enige nadeel van dit boek. De combinatie van letters van verschillende grootte en de regelafstanden, die hij heeft gekozen, vind ik niet zo mooi. ■

Peter van Diepen

MS-DOS

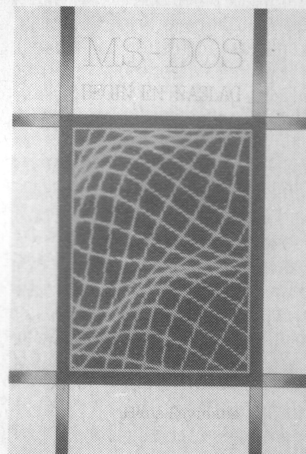
begin en naslag

Hans Paymans
Uitg. Wolfkamp 1987
ISBN 90 70556 26 X
127 blz. f 24,50

Onder het grote aantal boeken over MS-DOS neemt dit boek een bijzondere plaats in. Het geeft niet alleen de verklaring van de MS-DOS commando's maar wil de lezers ook de achtergrond van het werken met een computer leren begrijpen.

Er wordt verteld wat een computer is, welke soorten er zijn en hoe een processor rekent. Ook wordt diep ingegaan in de opslag van gegevens op disk, records en filestructuren. Deze eerste 30 pagina's zijn eigenlijk alleen maar te begrijpen voor mensen die al ervaring hebben met programmeren. Vervolgens wordt duidelijk uiteengezet hoe men voor het eerst met een MS-DOS machine aan het werk moet gaan, waarbij ook niet geschuwd wordt minder eenvoudige begrippen aan de orde te brengen.

In 10 pagina's wordt een handleiding DOS gegeven; ook weer op niveau, begrippen als Path, Batchfiles e.d. komen aan de orde.

De tweede helft is een alfabetisch overzicht van de MS-DOS commando's, waar ook weer extra's genoemd worden die in andere boeken vergeefs gezocht worden. Duidelijk blijkt dat Paymans van CP/M overgestapt is; herhaaldelijk wijst hij op parallellen.
conclusie:
Voor wie al computerervaring heeft en overstapt naar MS-DOS, of de MS-DOS gebruiker die een dieperg-aande kennis van computer, data-opslag en aanverwante zaken wil hebben, biedt dit boek veel, wat in duurdere boeken vaak niet te vinden is. ■

Jan Leijerweerd

HCC Leestafel

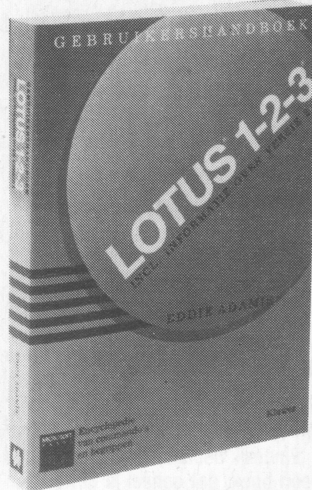
De Lotus Gids voor 1-2-3

Lotus Dev. Corp.
Uitg: Addison Wesley, 1986
ISBN: 90 6789 065 0;
304 pag; f 69,50

Dit boek is geschreven door de makers van 1-2-3 voor de nieuwste versie V.2, en niet alles wat er in staat gaat dus op voor de oudere versies en de diverse 1-2-3 klonen. Het is bedoeld voor zowel de beginner als de gevorderde gebruiker. Het neemt de beginner stap voor stap mee door het pakket. Steeds wordt er iets uitgelegd, waarna toets voor toets de instructies volgen. Het is echt een boek om mee naast de computer te zitten en al doende met het pakket te leren werken. De uitleg is helder, en ook de moeilijkere punten van het pakket worden op een begrijpelijke manier uitgelegd. Er wordt meer verteld dan de instructies alleen; er worden ook tips en waarschuwingen gegeven die van pas komen bij het maken van goede spreadsheets.
Zeker het laatste hoofdstuk bevat veel waardevolle tips en aanwijzingen voor de gevorderde gebruiker, evenals het hoofdstuk over macro's. Er zijn veel voorbeelden, die met enige aanpassing toepasbaar zijn in eigen spreadsheets.

Het boek is goed verzorgd en ook de vertaling is goed; op slechts enkele plaatsen is te merken dat het boek oorspronkelijk voor de Amerikaan geschreven is. Al zijn er een paar kleine foutjes in blijven zitten, waar ik overigens echt naar heb moeten zoeken, is het het beste Nederlandstalige boek over 1-2-3 dat ik tot nu toe ben tegen gekomen.
conclusie
Al met al een aanrader voor iemand die Lotus 1-2-3 wil gaan gebruiken, maar geen cursus wil volgen en een goed naslagwerk voor de gevorderde gebruiker, zeker ook door de goede index. ■

Jan den Otter

Lotus 1-2-3

E. Adamis
Kluwer Techn. Boeken
ISBN: 90 201 1955 9
380 blz. f 84,50

Dit boek is een encyclopaedie over Lotus 1-2-3, met een zeer slimme manier van verwijzen naar „nieuwe" commando's. Alle begrippen en commando's worden uitgelegd en dankzij de uitgebreide index kan de lezer alles vinden wat hij zoekt.
Behalve informatie over Versie 1 bevat het ook informatie over versie 2. Er staan niet echt veel voorbeelden in het boek, maar je ziet wat mogelijk is door op een bepaalde manier opdrachten te benaderen; door een andere benadering bracht ik een worksheet van 260K terug naar 160K, zonder snelheidverlies of wat dan ook. Ook de macro-commando's worden goed uitgelegd evenals het werken met de database-mogelijkheden. Opeens was me duidelijk dat het werken hiermee minder vervelend is dan ik uit de handleiding heb gelezen.
Dit goed vertaalde boek is een absolute aanrader voor iedereen die met LOTUS 1-2-3 werkt. ■

Jan Schelvis

(samenvatting, red.)

Supercharging MS-DOS

Van Wolverton
Uitg. Microsoft Press 1986
ISBN 0-914845-95-0
300 pag. $ 18.95

MS-DOS kent een aantal mogelijkheden die niet of nauwelijks in de standaard handleidingen vermeld staan. Wolverton heeft een aantal van deze mogelijkheden uitgebreid in zijn boek behandeld.
Het boek is in twee delen verdeeld. Het eerste deel behandelt diepgaand een aantal extra mogelijkheden van MSDOS. In het tweede deel komen uitgebreide voorbeelden aan bod.
De eerste mogelijkheid is het gebruik van de uitgebreide set karakters. Vervolgens komen de (extra) mogelijkheden van het scherm aan de beurt. Deze mogelijkheden komen door gebruik van de ANSI.SYS device driver beschikbaar. Door zg. escape sequences te gebruiken kan iedere gebruiker de mogelijkheden van zijn beeldscherm optimaal gebruiken. Toepassingen zijn bijv: inverse video, positionering van de cursor op iedere willekeurige positie.
Ook voor printeruitvoer bestaat de mogelijkheid om via escape sequences de uitvoer te beïnvloeden. Hier bestaat de mogelijkheid om oa. het lettertype groter of kleiner te maken.
In het tweede deel komen de toepassingen aan bod. Hier komen onderwerpen als het aanpassen van de standaardomgeving en het gebruik van de RAM disk aan de orde. Verder staat een compleet menu-programma beschreven.
In de appendices staan compact alle ansi.sys commando's en Epson compatible printer commando's. Altijd handig bij het gebruik van een eigen schermdefinitie of printer layout.
Conclusie
Wolverton legt op duidelijke wijze een aantal minder bekende mogelijkheden van MS-DOS uit. Dit is voor iedere gevorderde MSDOS gebruiker interessant. Aanrader. ■

Huub de Waard

Framework II Compact Gids

F.W. Beijers
uitg. Addison-Wesley, 1987
ISBN 90 6789 052 9;
80 pag; f 22,90

Framework II is een geïntegreerd softwarepakket, speciaal gericht op het midden- en kleinbedrijf. Het pakket biedt mogelijkheden voor tekstverwerking, spreadsheet calculaties, het maken van grafieken en het opzetten van databases.
Framework II werkt met frames. De auteur besteedt veel aandacht aan de mogelijkheden die frames aan de gebruiker bieden.
Een frame is eigenlijk een stuk geheugenruimte, specifiek gereserveerd voor een bepaalde toepassing. Naar wens kan men de inhoud van een dergelijke frame op het beeldscherm zichtbaar maken. Het is mogelijk om frame-bomen op te zetten, waarbij frames binnen frames mogelijk zijn. Tevens is het mogelijk om diverse type frames (tekst, grafieken) tot een raamframe te combineren. Natuurlijk kon ik de verleiding niet weerstaan om dit uit te testen.
Verder behandelt de auteur beknopt de diverse mogelijkheden van het pakket en komen alle mogelijke commando's aan de orde.
De gids is speciaal geschreven voor de nederlandstalige versie 1.1 van Framework II. Het boekje is bedoeld als naslagwerk van de talrijke mogelijkheden en commando's die dit pakket kent. Het is niet bedoeld als een inleiding in Framework II. Het boekje maakt een zeer verzorgde indruk. Tevens is het voorzien van een index.
Conclusie
Framework is een zeer ingewikkeld pakket. Een dergelijke beknopte handleiding is eigenlijk onmisbaar als aanvulling op de handleiding. Het boek is echter niet geschikt als introductie in Framework II. ■

Huub de Waard

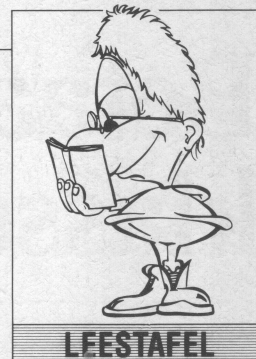

MS DOS Truuks en tips

Deel 5

W.J. van Heusden
Stark-Texel 1987
ISBN: 90 6398 647 5
122 blz.; f 29,50.

Programmatips en voorbeelden kom je niet tegen in dit vijfde deel van de MS-DOS reeks, dat uitsluitend over batch-files, foutmeldingen en 'computertermen' gaat. De meest gebruikte batch-file commando's worden op eenvoudige wijze uitgelegd, het aanmaken van een menu wordt getoond, maar er wordt niets toegevoegd aan de standaard aanwijzingen die al te vinden zijn in DOS-handleidingen zoals die van Van Wolverton. De woordenlijst van computertermen, die een flink deel van het boekje in beslag neemt, is misschien interessant voor een pril beginners, maar dergelijke lijsten zijn overal te vinden en ik twijfel aan het echte nut van zoiets. Wel

handig is de uitgebreide lijst van DOS foutmeldingen met uitleg in het nederlands, maar de koper moet zelf weten of dat hem bijna ƒ 30,- waard is. Mij in ieder geval niet. ■

Rikki Cate

De weg naar het eigen huis

W.J. van Heusden
Uitg: Stark-Texel 1987
ISBN 90-6398-650-5
123 pag; ƒ 32,50

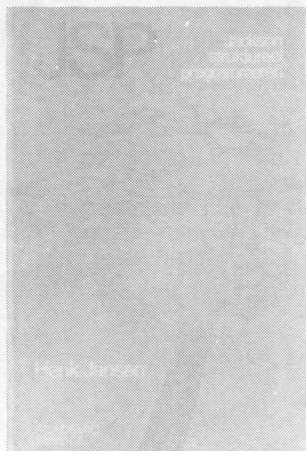
Dit boek geeft de achtergrondinformatie bij 3 BASIC programma's: Woonlasten, Isolatie en Eigen huis. De BASIC programma's zijn geschikt voor Basicode, MSX en GWBASIC. Ze worden helaas niet bij het boek meegeleverd. U kunt ze bij de uitgeverij bestellen. Volgens mij zijn ze heel interessant om zelf wat te rekenen voor u een eigen huis koopt of uw huis gaat isoleren. De formules en tabellen, die voor dergelijke berekeningen nodig zijn, staan wel in de programma's, maar helaas niet in het boek. Daarin staat slechts algemene informatie, die ook is te vinden in de gratis folders en krantjes van de makelaar en (voor het isoleren) het gasbedrijf. Delen uit het hoofdstuk Verhuizen zijn zelfs letterlijk overgeschreven uit een (oud) boekje van de AMRO bank. Achterin staan de adressen van waar de oorspronkelijke informatie komt. De fiscale aspecten van het eigen huis worden niet behandeld in het boek en dus waarschijnlijk ook niet in de programma's. ■

Peter van Diepen

Jackson Structureel Programmeren

Henk Jansen
Academic Service 1985
ISBN: 90 6233 114 9
455 blz. ƒ 59,90

Een programmeur is een specialist, die een aantal vaste taken moet uitvoeren. Hij moet ontwerpen, dokumenteren en uiteindelijk implementeren. Vooral bij grotere programma's is een goede methodiek onontbeerlijk. Het boek „Jackson Structureel Programmeren" beschrijft de methode Jackson, een methode die zo'n 15 jaar geleden ontwikkeld is en sindsdien vrij veel

toegepast wordt, vooral in de administratieve sector. De methode verplicht de programmeur gebruik te maken van procedures en funkties, en sluit het gebruik van sprong-instrukties uit. Het structureel denken en programmeren wordt dus als het ware afgedwongen.
Het boek bestaat uit vier delen. Achtereenvolgens worden behandeld het ontwerpen en dokumenteren van programma's, de technische implementatie van een programma, de relatie tussen systeem-ontwikkeling en programma-ontwerp, en als laatste de moeilijkheden die kunnen ontstaan als een nieuwe methode wordt ingevoerd in een organisatie. Deze onderwerpen worden zeer gedegen behandeld op een vrij hoog nivo, voorzien van diverse voorbeelden.
Al met al is het vooral geschikt voor de professionele programmeur of voor hen die het worden willen. De hobbyist doet er beter aan een eenvoudiger methode te kiezen, of in ieder geval een eenvoudiger beschrijving. ■

Bart-Jeroen Hemstra

Industriële Robots

L.N. Reijers en H.J. de Haas
serie Flexibele Productie Automatisering
Technische Uitgeverij De Vey Mestdagh BV 1986
ISBN 90 637 6014 0
536 pag; ƒ 77,75

Robots zijn met een waas van geheimzinnigheid omgeven. Toch komen ze in grote aantallen binnen de industrie voor. Een goed voorbeeld is te zien bij de autofabricage waar puntlassen en lakken vaak met behulp van robots plaatsvinden.
Het boek is in drie delen verdeeld. In het eerste deel komt de samenstelling van de robot aan de orde. Onderwerpen zijn de mechanische samenstelling, het besturingssysteem en de wijze waarop de (flexibele) programmering plaatsvindt. Veel praktische voorbeelden van industriële robots komen aan de orde.
Het tweede deel gaat in op de positie van de robot binnen de industrie. De auteurs besteden hier niet alleen aandacht aan allerlei toepassingen, maar ook aan de de problematiek van invoering van robots binnen bestaande productielijnen.
Het laatste deel gaat in op de diverse toekomstige ontwikkelingen. Echte voortgang is pas te verwachten bij de toepassing van allerlei Artificiële Intelligentie technieken binnen robots. Een typisch voorbeeld hiervan is de zelflerende robot.
Het boek maakt een zeer verzorgde indruk en is voorzien van talloze gedetailleerde illustraties. De auteurs gebruiken een heldere schrijfstijl die prettig overkomt. Ook is het boek van een overzichtelijke index voorzien.

Conclusie
Het boek is zowel geschikt voor geïnteresseerde leken als voor deskundigen op het vakgebied robotica. Aanrader. ■

Huub de Waard

Werken met bestanden in MSX-BASIC

Een zelfstudiegids, gebaseerd op MSX-Basic

LeRoy Finkel en Jerald R.Brown
Vertaling en bewerking:
Ing. J.M. den Haan en P.J.Smith
Academic Service 1986
ISBN 90 6233 215 3;
279 pag; ƒ 45,-

Werken met bestanden is niet iets waar een beginner zich aan zal wagen. Dat is ook niet de bedoeling van dit boek. Men moet echt wel iets van programmeren weten voor men hiermee aan de gang kan.
Ieder hoofdstuk begint met de doelstellingen en eindigt met een aantal toetsvragen en opdrachten.

Een bestand is een verzameling gegevens die we op cassette of disk willen opslaan. Dit kunnen adressen zijn, maar ook ledenlijsten, verkoopcijfers, enz. In dit boek wordt het allemaal duidelijk uitgelegd en de nadruk ligt op „netjes" programmeren. Ieder hoofdstuk geeft een stap voor stap uitleg en er valt dan ook veel te leren met als eindresultaat een aantal goed bruikbare programma's. ■

Lucie Blom

Werken met PC DOS

Ruth Ashley en Judin. Fernandez
Academic Service, 1986
ISBN 90 6233 2315;
390 pag; ƒ 68,-

PC DOS is het standaard operating systeem van de echte IBM-pc. Dergelijke computers zijn vergezeld van dikke handboeken. In de praktijk blijken de handboeken niet echt gebruikersvriendelijk te zijn. Ashley en Fernandez hebben hun best gedaan om een zelfstudiegids te schrijven, die PC DOS tot versie 3.1 beschrijft. Verder is het boek bedoeld om als referentiewerk te dienen.

Het boek begint met een beschrijving van de standaard hardware waaruit een pc bestaat. Dan volgt een beschrijving van het eigenlijke besturingssyteem en zijn mogelijkheden. De diverse hoofdstukken staan los van elkaar en eindigen met testopgaven waarbij de gebruiker het geleerde in praktijk kan brengen.

De auteurs hebben tot mijn verbazing en tevredenheid een apart hoofdstuk gewijd aan het formatteren en indelen van een of meerdere harddisk(s). In de meeste handboeken die ik ken is dit onderwerp vaak overgeslagen, omdat de leverancier van de harddisk dit meestal doet.

Het boek ziet er goed uit en heeft een overzichtelijke index. Verder is het prettig dat specifieke PC DOS 3.0 of 3.1 zaken in het grijs staan aangegeven.

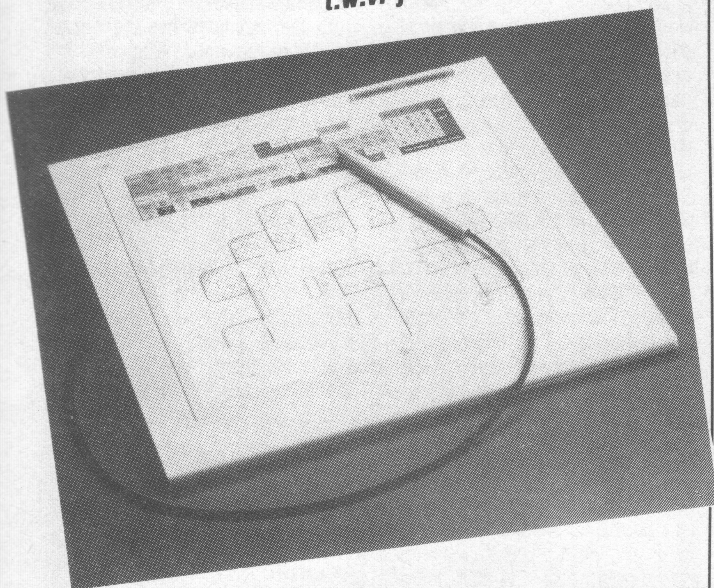
Conclusie
Naast de standaard handboeken van PC DOS vormt deze zelfstudiegids een welkome aanvulling. Ondanks dat het specifiek voor PC DOS geschreven is, is het ook zeer goed bruikbaar voor MS DOS. ■

Huub de Waard

Prijs van de maand

CalComp DrawingBoard 23120

t.w.v. *f* 1.900,- excl. BTW

CalComp DrawingBoard

Deze keer hebben we een pracht van een digitizer als prijs van de maand. De CalComp DrawingBoard 2300 serie tablets vormt de nieuwste generatie van randapparatuur voor PC's, grafische werkstations en CAD-systemen. Het board zet grafische informatie om in digitale vorm en biedt vele mogelijkheden: manipuleren van beeldinformatie, menuselectie, cursorcontrole e.d.
Het CalComp board is te gebruiken met een pen of een cursor. Vele (PC-) CAD en grafische softwarepakketten, waaronder AutoCad, Cadvance, Medusa, Mirage en MicroCadam ondersteunen het Drawingboard.
Het CalComp DrawingBoard is geschikt voor veeleisend en langdurig gebruik. Bel voor een dealerlijst: 020 - 5457300.

Technische gegevens model 23120

Werkoppervlak 305 x 305 mm
Afmetingen 404 x 378 mm
Gewicht 1.87 kg
Resolutie 40 l/mm (instelbaar)
Nauwkeurigheid ca. 0.635 mm
Meetprincipe electromagnetisch
Bedieningswijzen: point, track, line, run, increment, halt, mouse.
Interface RS232C
Transmissiesnelheid 300 - 19.200 bd
Coördinatenparen/s tot 150
Voeding 220V/50Hz, 10W

Het tabletset 23120 bestaat uit: Tablet 23120, rs232 interface, interfacekabel, voeding, penstylus, 4 knop cursor, mylar menu-overlay en (engelstalig) handboek.

De prijs wordt beschikbaar gesteld door:

CalComp BV
Maalderij 21
1185 ZB Amstelveen
Tel. 020 - 5457200

Probleem van de maand

door Peter van Tilburg

Samen met Emil Nijenhuis uit Wassenaar, van wie ik het probleem ontving, ben ik op zoek naar gehele getallen tussen 999 en 10000, die aan het volgende voldoen. Wanneer ik bij het getal de som van de afzonderlijke cijfers optel en ik herhaal dit proces vervolgens nog vijf keer met het tussentotaal dat ik dan steeds heb, dan krijg ik uiteindelijk een getal dat uit dezelfde cijfers bestaat als het originele getal, maar dan in omgekeerde volgorde.

Ik kan me goed voorstellen dat het probleem voor u, na het lezen van de voorgaande zin, nog niet geheel duidelijk is. Daarom zal ik laten zien dat bijvoorbeeld het getal 4454 aan het bovenstaande voldoet:

4454 + (4+4+5+4) = 4471
4471 + (4+4+7+1) = 4487
4487 + (4+4+8+7) = 4510
4510 + (4+5+1+0) = 4520
4520 + (4+5+2+0) = 4531
4531 + (4+5+3+1) = 4544

Het uiteindelijk verkregen getal, 4544, bestaat uit dezelfde cijfers, maar dan in omgekeerde volgorde, als het oorspronkelijke getal.
Indien u alle oplossingen van het probleem kunt vinden, stuur deze dan voor 1 januari a.s. naar:

Peter van Tilburg
Schuifelenberg 40
5751 HZ Deurne

en misschien wint u wel de Prijs van de Maand!

Oplossing van de maand

door Peter van Tilburg

Afgelopen september ontving ik bijna 100 juiste oplossingen en slechts enkele inzendingen die niet correct waren. Dat dit aantal niet al te groot was, komt waarschijnlijk omdat er een manier moest worden gevonden om de gezochte getallen eenvoudig en binnen korte tijd te kunnen genereren. Het simpelweg aflopen van getallen om te controleren of deze over de gezochte eigeschap beschikken duurt namelijk veel te lang; een van de gezochte getallen bestaat zelfs uit 58 cijfers.

Omdat er in september boekebonnen te winnen waren, hebben we drie winnaars:

Boekebon van *f* 100,-:
A. G. Weers
Goudsesingel 44b
3011 KC Rotterdam

Boekebonnen van *f* 50,-
A. Spoor
Mathenesselaan 9
2343 HA Oegstgeest
en
Johnny Maaskant
Kon. Wilhelminalaan 91
3527 LC Utrecht

De oplossing van Simon Reehoorn uit Ede heb ik gekozen voor publicatie. Het door hem in GFA Bacis geschreven programma vindt in nog geen seconde de gezochte getallen.

Oplossing probleem van de maand september

In het programma om de gevraagde oplossingen te vinden voor het probleem in HCC 96, heb ik vanwege de enorme getallen, gebruik gemaakt van het manipuleren met strings.
De oplossingen (getal1) bleken bij nadere bestudering eigenlijk heel simpel te vinden. Uitgangspunt vormde het eerste en laatste cijfer van het nog te vinden getal (getal2). Het eerste cijfer van getal2 moet altijd gelijk zijn aan het cijfer waarmee wordt vermenigvuldigd.
a=a

Het laatste cijfer van getal2 is gelijk aan
a*a
Om in getal2 a=a te maken moet het eerste cijfer in getal1 een 1 zijn. Het laatste cijfer in getal1 is gelijk aan a.

Dus ziet het er als volgt uit:

```
getal1 :  1 . . .   . . a
                        a*
          ______________
getal2 :  a . .     . . (a*a)
```

In het programma wordt de Procedure Start aangeroepen. Deze procedure begint met a*a. De uitkomst bevindt zich in variabele H. Bestaat H uit twee cijfers, dan wordt het tiental bewaard in de string Rest$. Het overgebleven cijfer wordt aan getal 1 toegekend.
Start is een recursieve procedure die eindigt wanneer de string Rest$ leeg is en getal 1 blijkt te beginnen met het cijfer 1. Om er voor te zorgen dat de oplossing juist wordt geprint, is in de Procedure Init aan getal 12 de variabele a toegekend. Vervolgens wordt in de Procedure Start m.b.v. getal1 steeds een nieuw cijfer ingelezen door getal2, todat aan boven genoemde voorwaarden is voldaan.
De werking van het programma is te zien in het bijgevoegde voorbeeld.
De getallen 3 tot en met 8 zijn in een loop ondergebracht.
E.e.a. resulteert binnen een halve seconde in de gevraagde oplossing op een Atari ST in GFA Basic (gecompileerde versie).

```
VOORBEELD
getal1 :1..  ..4            4*4=16  (rest=1  getal2=6)
               4 *
       ---------
getal2 :       6

getal1 :1..  .64            4*6=24
               4 *         rest= 1 +
       ---------                 25  (rest=2  getal2=5)
getal2 :   · 56

getal1 :1..  564            4*5=20
               4 *         rest= 2 +
       ---------                 22  (rest=2  getal2=2)
getal2 :     256

getal1 :1.. 2564            4*2= 8
               4 *         rest= 2 +
       ---------                 10  (rest=1  getal2=0)
getal2 :    0256

getal1 :1..02564            4*0= 0
               4 *         rest= 1 +
       ---------                 1  (rest=0  getal2=1)
getal2  :  10256                 Voldoet  aan  de
                                 voorwaarde rest=0 en 4*1=4

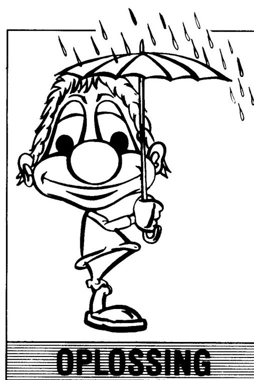
getal1 :  102564            4*1= 1
               4 *         rest= 0 +
       ---------                 1
getal2 :  410256
```

```
Rem probleem hcc 96
T=Timer
Lprint "GEVONDEN GETALLEN : "
@Init
@Tijd
Stop
'
Procedure Init
  For A=3 To 8
    Rest$=""
    G1$=Str$(A)
    G2$=G1$
    @Start
  Next A
Return
'
Procedure Tijd
  S=Timer
  Ti=Int((S-T)/2)/100
  Lprint "BENODIGDE TIJD : ";Ti;" sek"
Return
'
Procedure Start
  H=A*Val(G1$)
  H=H+Val(Rest$)
  Rest$=""
  If H>9 Then
    B$=Str$(H)
    Rest$=Mid$(B$,1,1)
    G1$=Mid$(B$,2,1)
  Else
    G1$=Str$(H)
  Endif
  G2$=G1$+G2$
  If Val(G1$)=1 And Rest$="" Then
    Lprint G2$
  Else
    @Start
  Endif
Return


GEVONDEN GETALLEN :

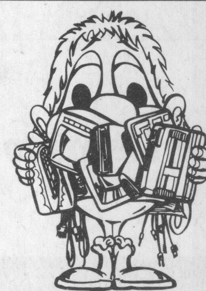
1034482758620689655172413793
102564
1020408163265306122448979591836734693877 55
1016949152542372881355932203389830508474576271186440677966
1014492753623188405797
1012658227848

BENODIGDE TIJD : 0.35 sek
```


Simon Reehoorn
Nieuwe Naamderbuurtweg 314
6717 AV Ede
Tel. 08380-22411

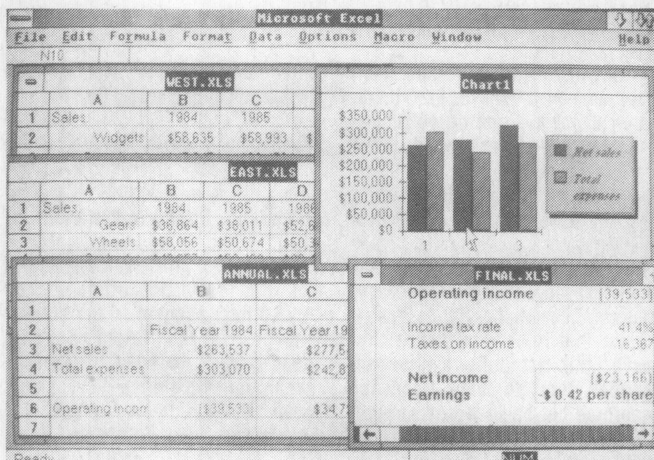
HCC Marktinfo

MARKTINFO

MS-Works, MS- Excel en MS-Word 4.0 voor de IBM PC en compatibels

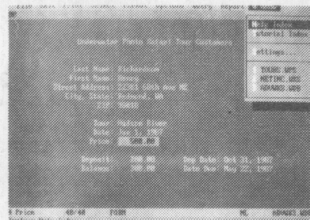
MS-Works. Tekstverwerking, spreadsheets met grafische presentatiefaciliteiten, een database met produktiemogelijkheden van overzichten en een communicatiemodule, al deze applicaties biedt Microsoft nu verenigd in één laaggeprijsd programmapakket: Microsoft Works. Dit pakket heeft Microsoft speciaal ontwikkeld voor de grote groep van PC-gebruikers die in kleine organisaties of thuis werken. Als zij beschikken over een IBM PC, IBM PS/2 of daarmee compatibele computer hebben zij aan Works een bijzonder gebruiksvriendelijk hulpmiddel waarmee ze een reeks universele werkzaamheden veel efficiënter kunnen uitvoeren.

Met Microsoft Works richt Microsoft zich op wat zij noemt de „breadth user". Bedoeld daarmee zijn beginnende, maar ook tal van andere PC-gebruikers die geen behoefte hebben of zullen krijgen aan vaak complexe programmatuur voor specifieke taakuitvoeringen. Het enorme succes van AppleWorks™ en het prijswinnende Microsoft Works hebben overduidelijk aangetoond dat er een grote markt bestaat voor geïntegreerde pakketten die diverse horizontale taken functioneel en gemakkelijk uitvoerbaar maken. Dit in tegenstelling tot de geïntegreerde, vele functies biedende pakketten voor professionele („depth") gebruikers die tot dusver veel minder succesvol zijn gebleken.

MS-Excel. Voor gebruikers van IBM PS/2, IBM PC AT, Compaq 386 en volledig daarmee compatibele PC's introduceert Microsoft het programmapakket Excel. Dit is een bijzonder krachtig en veelzijdig spreadsheet pakket, inclusief een database en grafische weergeeffaciliteiten, dat geheel is afgestemd op de nieuwe generaties PC's met een Intel 80286 en 80386 microprocessor, monitoren met een hoge resolutie en laserprinters. Behalve door vele andere faciliteiten, kenmerkt dit pakket zich vooral door compatibiliteit met andere bekende spreadsheet programma's zoals Lotus 1-2-3, Microsoft Multiplan en de Apple Macintosh versie van Excel. Het pakket werkt onder het MS-DOS 3.0 of hoger besturingssysteem.

Microsoft Excel is ontworpen voor de professionele PC-gebruiker met een behoefte aan veel vermogen, snelheid en flexibele toepassingsmogelijkheden. Het pakket is niet gebonden aan de magische 640 Kbytes geheugenlimiet, maar maakt optimaal gebruik van het geheel beschikbare geheugen. Dat geldt ook voor eventueel later toe te voegen geheugenkaarten voor informatieopslag.

MS-Word 4.0. Dit produkt maakt van IBM PC's, IBM PS/2 en daarmee compatibele personal computers een snellere en veel completere tekstverwerker dan enig ander vergelijkbaar pakket. De nieuwe versie is door Microsoft ontworpen voor professioneel zakelijk gebruik op elk niveau in de organisatie en beantwoordt in hoge mate aan de uiteenlopende verlangens die tegenwoordig op tekstverwerkingsgebied bestaan. Vergeleken met de Microsoft Word versie 3.11 onderscheidt het produkt zich vooral door: een aanzienlijk toegenome uitvoeringssnelheid, veel betere tekstbeheer- en terugzoekmogelijkheden, gemakkelijke programmeringsfaciliteiten via macro's en veel meer gebruiksgemak.

Met Microsoft Word 4.0 denkt Microsoft haar huidige positie op tekstverwerkingsgebied sterk te kunnen verbeteren. In het afgelopen boekjaar genereerde de Word produktlijn wereldwijd een omzet van 60 miljoen dollar. De nieuwe, Engelstalige versie 4.0 is direct leverbaar. De Nederlandse uitvoering verwacht Microsoft Benelux binnen vier maanden te kunnen leveren.

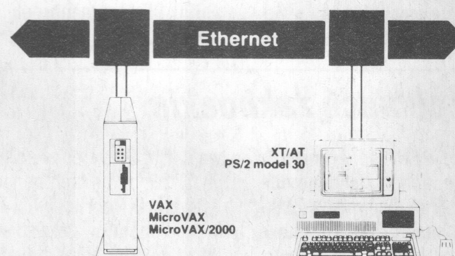
Voor nadere informatie:
Microsoft BV
Postbus 364
2130 AJ Hoofddorp
Tel.: 02503-13181

A & R boekhoudprogramma

A & R (administreren en rapporteren) staat 5000 boekingen per periode toe, 800 grootboekrekeningen, 52 rapporten en 18 permanente overzichten in macro's. Daarnaast heeft het programma een onbeperkt aantal zelf te bepalen overzichten en uitgebreide zoek-, selectie- en correctiemogelijkheden. Voor A & R zijn geen speciale printerdrivers nodig. Een speciale installatieprocedure is niet vereist. Het programma kan met 1 diskdrive gebruikt worden, maar is ook (geen kopieerprotectie) zo op de harde schijf te zetten. De BTW wordt automatisch doorgeboekt; de percentages zijn zelf in te stellen. A & R is speciaal bestemd voor het midden- en kleinbedrijf. Een demo-diskette is verkrijgbaar voor *f* 25,- incl. BTW incl. verzendkosten.

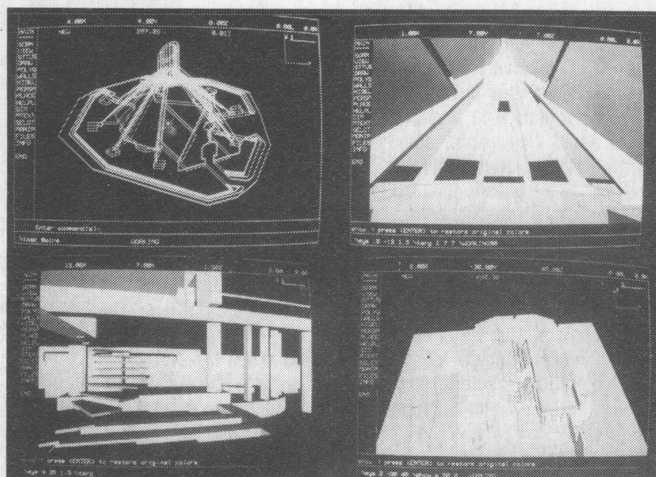
Voor nadere informatie:
Filosoft
Postbus 1353
9701 BJ Groningen
Tel.: 050-137746

PC als Ethernet node

De kracht van twee werelden gecombineerd: VAX en microVAX computers van Digital Equipment en XT/AT of PS/2 model 30 personal computers van IBM gecombineerd in één lokaal netwerk met een snelheid van 10Mbits/s enm ondersteund door betrouwbare netwerk software. Diode ondersteunt deze mogelijkheid volledig vanuit haar uitgebreide ervaring met computers van Digital Equipment en IBM en de Etherlink interface van 3Com. Met name in technische en wetenschappelijke toepassingen worden (micro)VAX computers toegepast, veelal binnen Ethernet/DECnet lokale netwerk configuraties. De Etherlink controller van 3Com is volledig compatibel met de door Digital geleverde DECnet software onder DOS en maakt aansluiting van een IBM personal computer aan een bestaand Ethernet/DECnet netwerk zonder meer mogelijk. Indien geen bestaand netwerk beschikbaar is kan Diode voor de complete levering en installatie zorgdragen. Binnen het netwerk kan de VAX of (micro)VAX coputer fungeren als fileserver voor de personal computers; partities van de Winchester disk kunnen als een DOS disk worden geformatteerd, terwijl tevens file transfer tussen de (micro)VAX computer(s) en de personal computers mogelijk is.

Voor nadere informatie:
Diode Nederland BV
Meidoornkade 22
3992 AE Houten
Tel.: 03403-91234

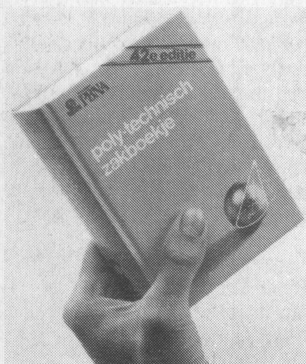
Nieuw 3-D pakket voor de bouwwereld

SysGraphe/TWS systeemhuis uit Maarssen heeft onlangs het nieuwe architectenpakket ARC+ op de Nederlandse markt geïntroduceerd. ARC+ is een compleet ontwerp- database- en tekensysteem voor 3-dimensionale „Solid Models". Het systeem is door architecten voor architecten ontworpenen voldoet aan de eisen van zowel exterieur- als interieurontwerpen. Het pakket ARC+, dat als CAAD-systeem (Computer Aided Architectural Design) speciaal werd ontworpen voor bouwtoepassingen, draait op IBM PC/AT en echte compatibles. De bediening van ARC+ is zodanig ontworpen dat ook bouwkundigen zonder computerervaring gemakkelijk van alle functies gebruik kunnen maken. De gebruiker wordt begeleid door keuzemenu's op het scherm, waarbij de veel voorkomende functies beschikbaar zijn via functietoetsen. Ook met het speciale ARC+ tablet kunnen gegevens worden ingevoerd. In alle gevallen is een helpfunctie direct oproepbaar.

Voor nadere informatie:
SysGraphe/TWS BV
Postbus 1070
3600 BB Maarsenbroek
Tel.: 030-439094

Poly-Technisch zakboekje

Bij Koninklijke PBNA te Arnhem is zojuist de 42e, geheel herziene editie van het Poly-Technisch Zakboekje verschenen. Deze nieuwe editie is geheel herzien en in overeenstemming gebracht met de nieuwste technische ontwikkelingen. De omvang is met 416 pagina's uitgebreid tot maar liefst 1888 pagina's. Het Poly-Technisch Zakboekje is al bijna 60 jaar een onmisbare vraagbaak voor technici in de meest uiteenlopende vakgebieden. Ook deze nieuwe editie bevat weer een schat aan gegevens in de vorm van definities, formules, tabellen, schema's en grafieken. Alle hoofdstukken vermelden de laatste stand van zaken en zijn waar nodig verbeterd of uitgebreid. Belangrijke nieuwe onderdelen zijn: microprocessoren, de programmeertaal Pascal, besturingstechniek, corrosie, lijmen, verven, technische keramiek, wegenbouw, bouwtechnische tekensymbolen, digitale regeltechniek, problematiek van afvalstoffen/bodemverontreiniging en kwaliteitsborging.

Voor nadere informatie:
Koninklijke PBNA
Postbus 9053
6800 GS Arnhem
Tel.: 085-575607

Data Flow

DataFlow. Een struktuur- en applikatiegenerator, is ontwikkeld om de routinematige aspekten van het ontwikkelen van „programmatuur op maat " te automatiseren. Doordat gebruik wordt gemaakt van reeds aanwezige software routines kan binnen een gegeven tijdsbestek meer aandacht worden besteed aan analyse en ontwerp. Het genereren van een groot deel van de voor een toepassing te vervaardigen programmakode d.m.v. DataFlow voorkomt fouten, bevordert standarisatie en resulteert in beter leesbare en (dus) onderhoudbare programmatuur. Het waar mogelijk gebruik maken van voorgedefinieerde menustrukturen ontlast de gebruiker van het moeten leren van een kommandotaal en geeft hem op elk willekeurig moment aanwijzingen m.b.t. de op dat moment beschikbare opties. DataFlow stelt aan de gebruiker standaard routines ter beschikking die hem in staat stellen om, zonder een letter te programmeren, selektie, sortering en indeling van de standaard lijstuitvoer te bepalen. De „uitvoer naar disk"-optie maakt het mogelijk om gegevens uit DataFlow door te sluizen naar externe programmatuur.
DataFlow is leverbaar voor alle onder MS-DOS werkende apparatuur en kost (inklusief Nederlandstalige handleiding) *f* 5.850,- excl. BTW.

Voor nadere informatie:
Pentagram Software
Koningsweg 99
5211 BH 's Hertogenbosch
Tel.: 073-136021

Nieuwe EIZO monitor

De Japanse fabrikant Hitec heeft haar serie ultra-high-res EIZO monitoren uitgebreid met de 4051, een monochrome 14-inch monitor voor de IBM PC, XT, AT en compatibles, die uitmunt door een bijzonder rustig en scherp beeld. De nieuwe EIZO monitor wordt thans in Nederland op de marktgebracht door high-tech handelshuis Manudax te Heeswijk, dat onlangs haar overeenkomst met Hitec inzake de exclusieve EIZO distributie-rechten verlengde. Door de hoge frequentie waarmee het beeld wordt ververst (70 keer per seconde) heeft de EIZO 4051 een perfect stilstaand, trillingsvrij beeld. Het reflectievrije scherm, het hoge oplossend vermogen (800 × 480 beeldpunten) en het royale schermformaat dragen er eveneens toe bij dat ook bij langdurig gebruik geen vermoeidheidsverschijnselen optreden. De 4051 is speciaal ontwikkeld om te worden toegepast tezamen met de nieuwe EIZO MD-B05 grafische kaart die copatible is met de IBM MDA (Monochrome Display Adapter) en de HGC (Hercules Graphics Controller) specificaties. Tevens ondersteunt hij de HGC Plus standaard. In de HGC Plus mode kunnen op het scherm van de EIZO 4051 tekst en graphics tegelijkertijd worden afgebeeld, waardoor hij bij uitstek geschikt is voor business graphics en desktop publishing.

Voor nadere informatie:
Manudax Nederland BV
Postbus 25
5473 ZG Heeswijk-Dinther
Tel. 04139-8911

Blue Chip PC

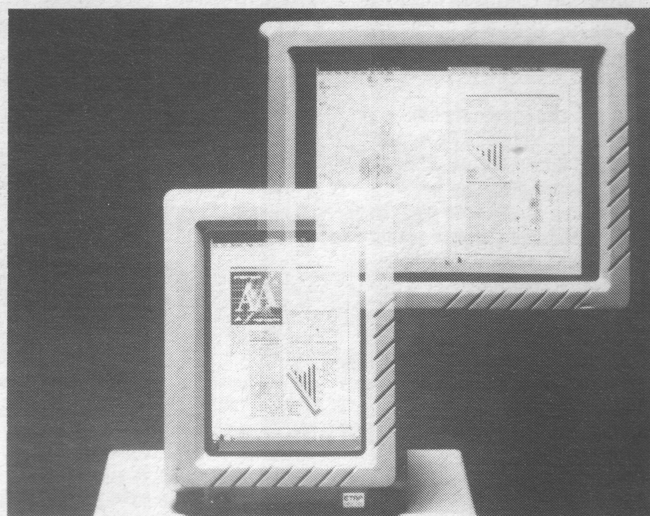
De BLUE CHIP pc-POPULAR gaat in Nederland ƒ 1395,- excl. BTW kosten, een ongekend lage prijs voor een IBM-compatible PC met een 412 RAM geheugen (uitbreidbaar tot 640K). Voor ƒ 900,- excl. BTW méér (in totaal dus ƒ 2295,- excl. BTW) krijgt de gebruiker het All-in-One pack in huis met een Paper-White monitor, een matrix printer met kabel en het Ready-To-Go software pakket. Het Ready-To-Go software pakket (Nederlandstalig) is een speciaal programma, waarmee de gebruiker - ook wie nog nooit een computer heeft aangeraakt - in een minimum van tijd alle functies van de computer leert: van gezelschapsspelletjes tot tekstverwerking. Het programma is zeer visueel ontwikkeld en werkt onder meer met een „muis" voor bepaalde commando's via het scherm. De BLUE CHIP pc-POPULAR is ècht ontworpen voor kleine kantoren en voor privé-gebruik; desalniettemin kunnen alle ca. 20.000 beschikbare IBM-compatible programma's er op worden uitgevoerd. Naast de BLUE CHIP „pc-Pop", zoals de PC in Amerika al wordt genoemd, toont BLUE CHIP op de Efficiency Beurs ook complete, meer professionele, nog krachtiger PC's, te weten: de B.Ch TURBO pc, de Master pc 286 en de Master pc 386. De snelheden van deze drie computers zijn resp. 10 Mhz., 12 Mhz, en 20 Mhz.

Voor nadere informatie:
Blue Chip Electronics
Taksteeg 2-4
1012 PB Amsterdam
Tel.: 020-258506

Etap beeldschermen

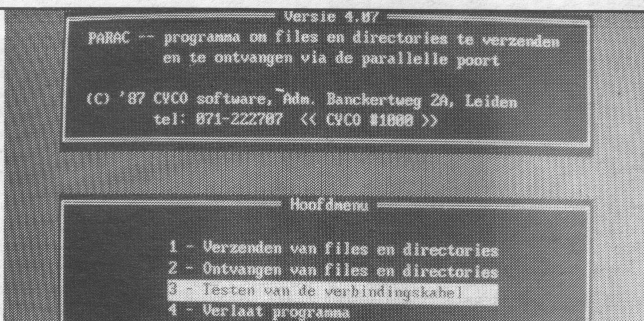
Na de ETAP Neftis, het paginagrote beeldscherm (A4) is er nu ook de ETAP ATRIS: een beeldscherm voor het weergeven van een dubbele pa-

gina (A3). De ETAP ATRIS is speciaal ontworpen om er uren na elkaar en zonder onderbreking mee te kunnen werken: haarscherpe zwarte karakters en tekeningen op een witte achtergrond, een zeer hoge refreshrate (75 Hz interlaced) en eenhoge resolutie (1440×728 pixels) voor een uiterst stabiel beeld. ETAP ATRIS en ETAP NEFTIS kunnen aangesloten worden op de IBM PC XT, AT, op vrijwel alle IBM MS-DOS-compatibelen en ook op de IBM PS/2 (model 30 reeds beschikbaar, modellen 50 en hoger in ontwikkeling). De ETAP schermen zijn nu al een belangrijk, zo niet onmisbaar werkinstrument voor al uw toepassingen: tekstverwerking (WordPerfect, ...), Desktop Publishing (Pagemaker, Ventura, ...), CAD (Autocad, In-a-Vision, ...), vensteromgevingen (Windows, GEM, ...) om al die andere toepassingen maar niet te vergeten (Mathplan, Lotus 1-2-3, ...). Ook op het vlak van de software brengt ETAP de nodige noviteiten. Naast bovengenoemde software zijn er nu ook drivers beschikbaar voor: Displaywrite III, MS Word, Lotus 1-2-3, Framework ... Voor de kombinatie ETAP NEFTIS en WordPerfect, één van de krachtigste tekstverwerkingspakketten, ontwikkelde ETAP een muis- en menugestuurd hulpprogramma. Prijzen (exclusief BTW): Neftis I ƒ 5850,-, Neftis 2 ƒ 7.450 en Ahis ƒ 7850,-.

Voor nadere informatie:
ETAP BV
Hekven 1
4824 AD Breda
Tel.: 076-417800

Parac

Parac is een programma om computers die werken met 5¼ inch diskettes zeeer snel en simpel te laten communiceren met computers die 3½ inch diskettes gebruiken. Voor het probleem van niet passende floppies heeft Cyco Automatisering een slimme en praktische oplossing. Het pakket bestaat uit een programma op twee floppies (een 5¼ en een 3½ inch) en een kabel. U stopt de kabel in de parallelle poorten van de computers. Daarna start u het programma op en via een menu kiest u uit de opties. Razendsnel worden alle programma's en files naar de andere computer gestuurd. De inhoud van de diskette wordt compleet overgezet, dus inclusief alle directories en sub-directories. Ook de inhoud van harde schijven zendt Parac over, zelfs met de directory-bomen. En Parac is snel. Of er nu 360 KB of 40 MB moet worden overgezonden. Parac doet probleemloos zijn werk. Twee PC's hebben bijvoorbeeld 15 minuten nodig om de inhoud van een 10 MB harde schijf over te zenden. Twee AT's transporteren in dezelfde tijd 20 MB. Parac is zo eenvoudig dat men het in 3 minuten leert bedienen. Prijs: de prijs van Parac is ƒ 595,- incl. parallelle kabel en excl. btw.

Voor nadere informatie:
Cyco Automatisering
Admiraal Banckertweg 2a,
2315 SR Leiden
Tel. 071-222707

Taipei International Electronics Show: weinig verras

Redacteuren van de HCC Nieuwsbrief op Taiwan

Hoofdredacteur Peter van Diepen en redacteur Henk de Hen hebben op uitnodiging een bezoek aan Taiwan gebracht. Vanzelfsprekend reisden ze vooral naar dit land aan de andere kant van de wereld om na te gaan hoe hier de zaken op computergebied worden aangepakt. Maar ze hadden tegelijkertijd een open oog voor eventueel aanwezige primeurs, die we misschien over enige tijd in Nederland kunnen verwachten.

Op een andere plaats hebt u al het reisverslag van Peter van Diepen kunnen lezen. Daaruit blijkt onder meer dat het goedkoop produceren weliswaar nog steeds de grootste kracht van dit land is, maar dat de hoge kwaliteit van de opleidingen toch ook een belangrijke factor is. Interessant is de opstelling van een groot in Taiwan producerend concern, dat z'n produkten maar liever niet op de binnenlandse markt afzet uit vrees voor kopieëren... De geringe koopkracht van de inwoners van Taiwan is overigens minstens zo belangrijk bij deze overweging, die is slechts 1/10e van die van een Nederlander of een Amerikaan.

Op deze pagina het verslag in woord en beeld van redacteur Henk de Hen, die vooral met "produktgerichte ogen" rondkeek in dit land dat zich nog steeds "Republic Of China" noemt. Is Taiwan alleen maar klonen-land, of zijn ze daarnaast wel degelijk in staat met nieuwe of vernieuwde produkten te komen? Henk de Hen doet verslag van wat hij zag.

De Taipei International Electronics Show was te zien in de Exhibition Hall van het World Trade Centre. Het is één van de beurzen die worden georganiseerd door het China External Trade Development Council. De verrassingen die wij daar dachten aan te treffen waren er niet. Klonen, klonen en nog eens klonen, waar je ook keek, de XT's, de AT's met of zonder Turbo en de 386 hadden de overhand. Toch waren er ook nog wel bijzondere dingen. Bijvoorbeeld een MS-DOS-computer die bedriegelijk echt op een Mac leek.

De openingstijden van de show waren zo geregeld dat het accent in de ochtenduren vooral op de zakelijke contacten viel. Pas om twee uur was de beurs toegankelijk voor het publiek. Aanvankelijk hadden wij het idee dat er wel heel weinig op computergebied was te zien. Maar dat bleek een andere oorzaak te hebben, we waren in het verkeerde beursgebouw beland. Deze beurs was vrijwel alleen rond het audiogebeuren georganiseerd. Gelukkig was een andere hal speciaal ingericht voor het "automatiserings-gedeelte". Die hal bevond zich naast de tweede luchthaven van Taipei, een kwartier rijden per taxi vanaf de plaats waar we waren. Ook hier stonden de deuren voor ons wijd open.

Organisatie

Onze indruk van de organisatie was: geen overdreven luxe, geen grote stands of etagebouw. Het merendeel van de standhouders stond onmiddellijk klaar om je een visitekaartje in de hand te drukken.

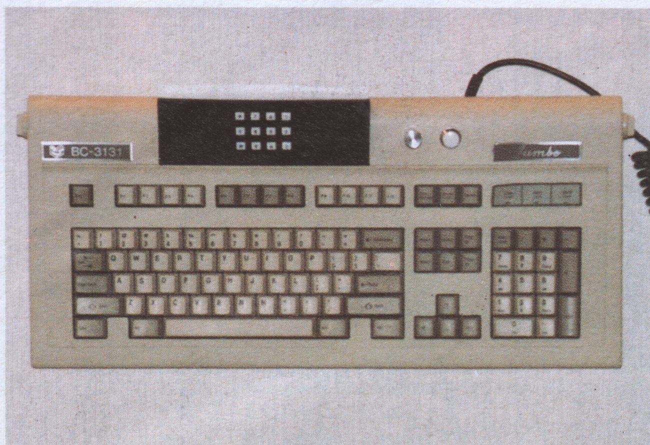
Laptop-computers (draagbare computers) waren er in overvloed. Modern Computer Corporation had er de "Walkom": een LCD mini-portable met een keus uit drie processoren, 8088, 8088-2 en 80286. Het gewicht van tien kilo deed mijn aanvankelijk enthousiasme danig zakken.

Een echt draagbare computer was toch ook te zien, met een gewicht van nog geen drie kilo. Volgens ons is dit de kleinste complete computer. Deze heeft een LCD-scherm met tachtig tekens, een 8088-processor, 512 Kb intern geheugen en twee 3.5" 640 Kb drives. Het besturingssysteem is MS-DOS 3.2. Ik geloof dat deze computer hoge ogen zou gooien bij verkrijgbaarheid in Nederland. Over de prijs werd ons niets verteld, maar deze zal zo rond de *f* 3.500,- liggen.

Een MS-DOS computer in Mac jasje.

Toetsenbord mèt telefoon; handig?

Een "nieuwtje" in de stand van Bruce Computers was het toetsenbord met ingebouwde telefoon. Erg duidelijk werd het ons niet, maar het was leuk om te zien.

Lectuur

Op deze beurs was veel ruimte ingericht voor lectuur. Alle bij ons bekende boeken waren er te vinden, uiteraard in het Chinees.

Maar ook Engelstalige uitgaven lagen er voor het grijpen. Gelet op de prijzen van de verschillende uitgaven moeten we wel aannemen dat het hier om kopieën gaat.

Software was er op de beurs nagenoeg niet te krijgen. Natuurlijk zagen we in bijna iedere stand computers met speciaal voor IBM ontwikkelde programmatuur.

Alleen om maar aan te kunnen tonen dat men compatible is!

Mijn "ego" werd wel gestreeld toen ik een door mezelf geschreven programma zag draaien. Of de standhouder nog wel zo gelukkig was nadat ik het programma enigszins had gewijzigd weet ik niet.
Eén ding is zeker: als er een "blote dame" op het scherm vertoond kan worden dan loopt het storm. En daar zat nu net de wijziging die ik had aangebracht.

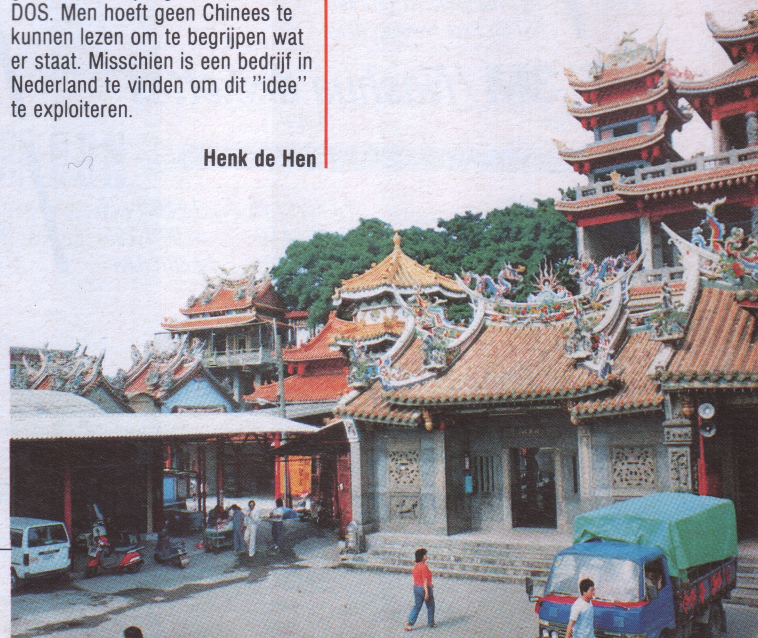

Computerboeken voor kopieprijzen...

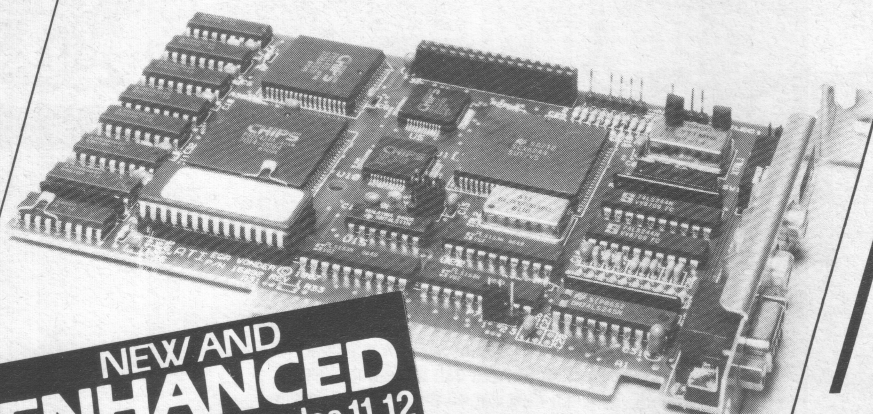
Idee

De show leverde ons dus niet veel nieuws op. Toch zagen we nog een aardig idee: een boekje zo groot als een creditkaart, een halve centimeter dik, met daarin de gebruiksaanwijzingen voor MS-DOS. Men hoeft geen Chinees te kunnen lezen om te begrijpen wat er staat. Misschien is een bedrijf in Nederland te vinden om dit "idee" te exploiteren.

Henk de Hen

De Stille Kracht van de Toekomst

EGA WONDER:
The new graphics standard

Met de nieuwe EGA Wonder kaart bent u ervan verzekerd alle veelgebruikte grafische modes (colorgraphics, Hercules, EGA) te kunnen draaien op iedere monitor die geschikt is voor de IBM PC/XT/AT en de compatibles. Op een Multisync monitor worden ook de extra hoge resoluties van 640 x 480, 752 x 410 en 800 x 560 ondersteund. Uiteraard wordt ook de nieuwste grafische standaard VGA ondersteund.
EGA Wonder f 695,–

Hard-disk & Add-Ons

RS-232 serial kaart	f 72,–
Clock/Calendar kaart	f 99,–
384 k Multifunction kaart w / 384 k	f 395,–
576 k Ram kaart w / 384 k	f 250,–
80286 Accelerator kaart	f 650,–
Serial/Parallel, AT	f 198,–
20 MB Harddisk plus controller	f 629,–
20 MB Hardcard	f 695,–
30 MB Harddisk plus controller	f 729,–
44 MB Harddisk (28 ms)	f 1495,–
42 MB Seagate (40 ms)	f 1125,–
44 MB Microscience (28 ms)	f 1495,–
80 MB Seagate (28 ms)	f 2195,–

Modems

Discovery 1200h (V21, V22, int.)	f 250,–
Discovery 1200c+ (V21, V22, ext.)	f 325,–
Discovery 1200h (V21, V22, V23, int.)	f 399,–
Discovery 1200a (V21, V22, V23, ext.)	f 450,–
Discovery 2400s (V22, V22 bis, int.)	f 525,–
Discovery 2400e (V22, V22 bis, ext.)	f 549,–

Alle modems zijn Hayes compatible, auto-dial en auto-answer

Printers

Star NL-10 plus interface	f 560,– (10 stuks f 520,–)
Star NB 24-10	f 1195,–
Epson LX 800	f 585,–
Epson FX 1000	f 1395,–
Epson EX 800	f 1395,–
Epson EX 1000	f 1895,–
Epson LQ 850	f 1395,–
Star NL-10 lint (10 stuks)	f 9,95
Printerkabels	f 29,–

8087/80287

8087-3 (5 MHz)	f 299,–
8087-2 (8 MHz)	f 399,–
80287-8 (8 MHz)	f 665,–
80287-10 (10 MHz)	f 795,–

Muizen

Genius GM-6	f 159,–
Logimouse C7	f 265,–
Microsoft Mouse	f 330,–

EMS & extended geheugen

2MB Above comp. / 0 kb	f 265,–
2MB Above comp. kaart / 2 MB	f 865,–
5MB kaart / 5Mb, AT	f 2795,–
AST-Rampage, AT (512 kb)	f 1099,–
AST-Six Pack Premium (0 kb)	f 519,–

Geheugenchips

Type	Aantal 1 +	50+	100+	250+
4164 -150 ns	f 4,–	f 3,70	f 3,30	f 2,95
41256-120 ns	f 11,–	f 8,95	f 7,95	f 7,50

3M /Nashua diskettes

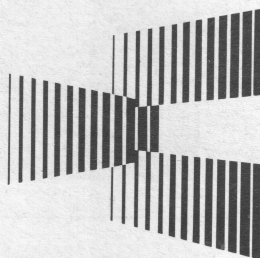
Type	Aantal 50+	250+
5¼ DS/DD	f 2,80/f 1,75	f 2,60/f 1,60
5¼ DS/HD IM-AT	f 4,90/f 4,50	f 4,60/f 3,95
3½ DS/DD	f 4,90/f 4,50	f 4,60/f 3,95

PC's

PC-XT 120 (8MHz, 1 fl. drive, 20 MB, 640 kb, multi I/O)	2100,–
PC-AT 10 (10MHz, 1 fl. dri ve, 1, 2 MB, 640 kb, ser./par.)	f 2500,–

Alle systemen zijn inclusief 12 inch monochrome monitor en monochrome graphics kaart

Future Computers
Postbus 3222
2601 DE DELFT
telefoon: 015 - 14 75 53

Future
computers

Alle prijzen zijn ex. BTW, per stuk en onder voorbehoud. 1 jaar garantie.

40% *KORTING* betekent voor u de laagste prijs dus bel en bestel, want verder zoeken is overbodig!

Tekstverwerking

	Fl.
Lotus Manuscript	935.00
Microsoft Word (Ned.)*	995.00
Multimate Advantage	875.00
Multimate (Ned.)	849.00
Samna word	805.00
Volkswriter III	389.00
Volkswriter III (Ned.)	950.00
Volkswriter Scient.	745.00
Volkwriter deluxe (Ned.)	195.00
Word Perfect Library (Am.)	199.00
Word Perfect Library (Ned.)	bel
Word Perfect Speller	bel
Word Perfect 4.2 (Ned.) *	bel
Mouse Perfect	99.00

Spreadsheet

Javelin	258.00
Javelin Plus	374.00
Lotus 1-2-3	865.00
Lotus Hal	285.00
Mathplan 3.0 (Am.)	bel
Mathplan (Ned.)	bel
Twin (Ned.)	274.00
VP Planner *	155.00

Graphics

Clip Art	195.00
Dr Halo	265.00
Gem Draw Plus	495.00
Gem Graph	469.00
Generic Cadd v3.0	185.00
Generic Cadd accessoires	bel
Graph-in-the-Box	195.00
Lotus Freelance plus	925.00
PC Paint	225.00
Pizazz	139.00
Prodesign v2.5 (Ned.)	799.00
VP Graphics	175.00

Communicatie

Micrososft Access*	495.00
Relay Gold*	475.00
Crosstalk XVI	262.00

Project management

Harvard Total Project Manager	975.00
MicroSoft Project	625.00
Super Project Plus	789.00
Timeline v2.0 *	749.00

Desktop publishing

ClickArt	299.00
Newsroom	129.00
Ventura Publisher	1,399.00

Productivity tools/utility programma's

Bar Code generator	495.00
Copy II-PC	89.00
Desk View	241.00
Disk Optimizer	92.00
Double DOS	93.00
Duet	195.00
Fastback	269.00
Flash	360.00
GEM Collection	183.00
Lotus Metro	170.00
Mace Utilities	185.00
Norton Utilities	145.00
Sidekick (unprotected)	139.00
Sideways	115.00
SmallTalk/v	274.00
Superkey	115.00
VP Expert	175.00
Windows	175.00
XTree	99.00

Integrated

Ability	179.00
Ability Plus	389.00
Framework 2	1,195.00
Framework 2 (Ned.)	1,495.00
Open Acces II (Ned.)	2,195.00
Smart	1,325.00
Smart LAN	3,720.00
Symphony (Ned.)	1,389.00
Words and Figures (Ned.)	345.00

Data base management

Ask Sam (text oriented dbase)	529.00
dBase III Plus*	1,195.00
dBase III Plus LAN	1,809.00
dBase III Plus (Ned.)	1,495.00
dBase III Plus (Ned.) LAN	2,295.00
DBXL (dBIII clone)	288.00
Delta (Ned.dB voor WordPerfect)	1,795.00
Enrich*	995.00
Fox Base+	895.00
Knowledge Man 2	865.00
Knowledge Man 2 LAN	2,345.00
Paradox	1,199.00
Power Base*	599.00
Q&A	595.00
Reflex	225.00
Reflex Workshop	129.00
R.Base 5000*	795.00
TAS+	299.00
VP Info	155.00

Onderwijs/wetenschap/techniek

Circuit Analyser	bel
Domino	4,995.00
Eureka	169.00
Math Cad	995.00
T3	1,950.00
True Basic Math	105.00
What's Best	1,895.00

Programmeertalen

Assembler (Microsoft)	395.00
C Compiler (Microsoft)	874.00
Clipper LAN	1,245.00
DEJA (dBase tool)	395.00
DGE (Clipper)	569.00
DGE (dBASE)	469.00
Fortran 77 (Digital)	649.00
Fortran Compiler (Microsoft)	845.00
Pascal Compiler (Micrososft)	595.00
Quick Basic Compiler	172.00
Quick C Compiler (Microsoft)	189.00
True Basic	239.00
Turbo Basic	149.00
Turbo C	149.00
Turbo Database Toolbox(Pascal)	109.00
Turbo Database Toolbox(Basic)	149.00
Turbo Gameworks	145.00
Turbo Graphics Toolbox	109.00
Turbo Pascal Numerical Methods	172.00
Turbo Pascal w 8087+BCD	149.00
Turbo Pascal w 8087+BCD (Ned.)	199.00
Turbo Prolog	149.00
Turbo Prolog Toolbox	149.00
Turbo Tool (Editor)	119.00
Turbo Tutor	79.00

Hardware

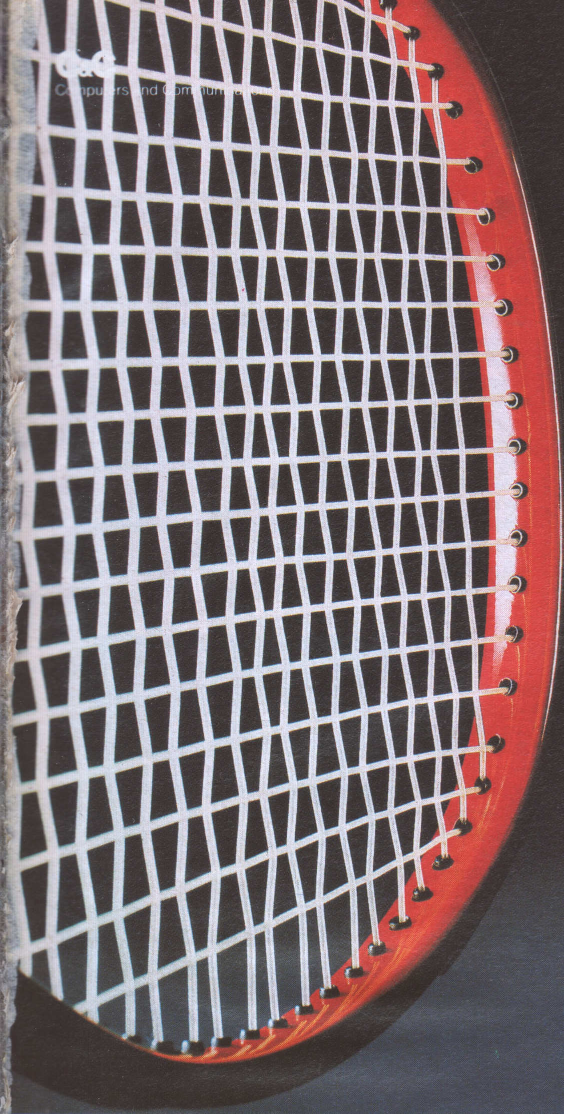
AST Kaarten	bel
EGA Monitor + kaart + muis	1,795.00
MEGA (Ega kaart + muis)	585.00
EGA +EMS kaart	bel
Genius A4 Monitor	bel
Multifunktie	195.00
Multifunktie max 384Kb	249.00
Multifunktie max 768Kb	279.00
Multifunktie incl. 2Mb	995.00
Klok + Kalender	89.00
Turbo 80286	990.00
Genius Mouse 6	250.00
Genius Mouse 3	230.00
Logimouse	299.00
Paradise Kaarten	bel
Quad kaarten	bel
Summa Mouse (incl. software)	395.00
Summasketch	1,595.00

* editors choice PC Magazine

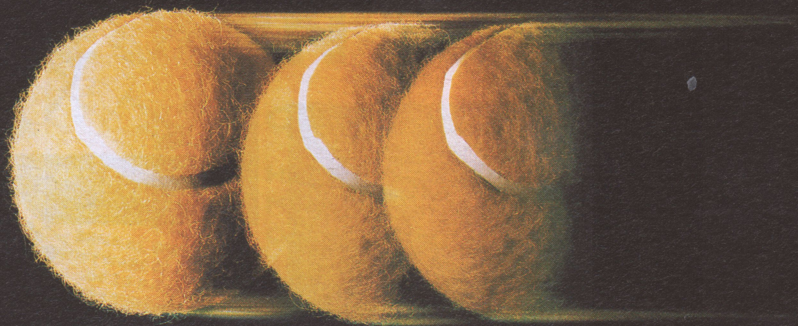
BEL VOOR OVERIGE IBM EN MACINTOSH PRODUKTEN

SOFTMAIL 01113-2203

Prijzen ex. BTW en onder voorbehoud. Orders boven 500,– franko huis

NEC PRINTERS: ONGEHOORD SLAGVAARDIG.

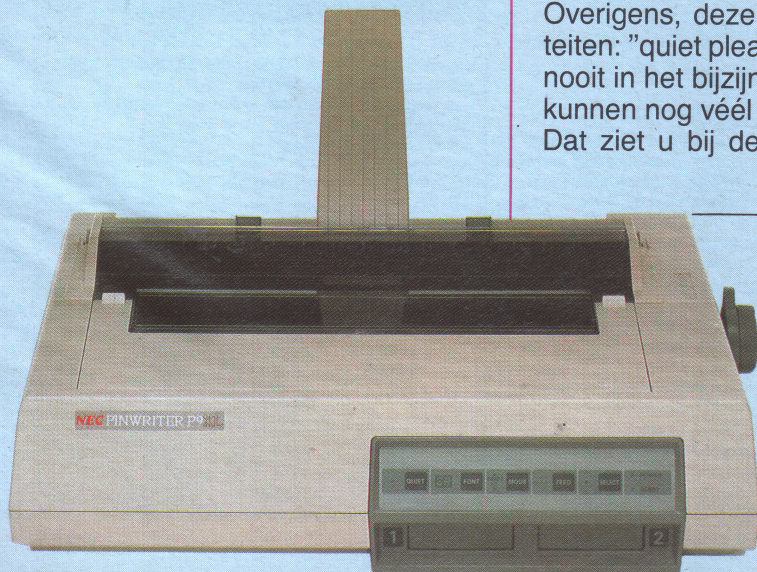

MET NEC KOMT KWALITEIT TOT UITDRUKKING.

NEC

NEC Business Systems (Benelux)

Strawinskylaan 665,
1077 XX Amsterdam.
Telefoon (020) 716541. Telex 18683.
Telefax (020) 649087.

De **NEC P9XL** printer staat aan de top van het Grand Print Circuit. En maakt daar een enorme indruk. Niet zo vreemd, gezien de prestaties van deze full-prof. Allereerst is z'n slagkracht opvallend: dat blijkt als u een origineel met 4 doorslagen wilt hebben. Ook z'n sprintcapaciteit is fameus: voor een A4 heeft ie maar 13 seconden nodig. Bij Desktop Publishing speelt deze smash-hit een thuiswedstrijd. Papierdoorvoer is standaard halfautomatisch. En dat is uitermate gemakkelijk bij printen op uw eigen briefpapier. Volautomatisch kan ook: u schakelt een tractorfeeder in voor kettingformulieren of een sheetfeeder voor losse bladen.
Overigens, deze ster geeft weinig ruchtbaarheid aan zijn activiteiten: "quiet please" hoort u nog wel eens op de tennisbaan, maar nooit in het bijzijn van de fluisterstille NEC P9XL ... NEC printers kunnen nog véél meer.
Dat ziet u bij de officiële NEC-dealer. Zwart op wit of in kleur.

HCC-27/11.

JA, stuur mij meer informatie over NEC printers

Naam ____________________

Bedrijf ____________________

Adres ____________________

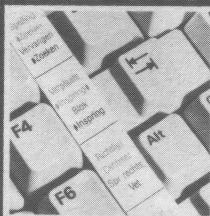
Postcode en Woonplaats ____________________

Telefoon ____________________

Opsturen in een gesloten envelop aan:
NEC Business Systems (Benelux)
Strawinskylaan 665, 1077 XX Amsterdam.

Computerboeken

Praktische inleiding tot WordPerfect

Susan Baake Kelly

Nieuw

Susan Baake Kelly

Praktische inleiding tot WordPerfect

Met informatie over versie 4.2

Met dit boek naast uw toetsenbord leert u WordPerfect stap voor stap grondig kennen. De diepte van uw kennis kunt u zelf bepalen omdat het boek niet alleen naar onderwerp maar tevens naar moeilijkheidsgraad is ingedeeld. Deel 1 bevat een basiscursus tekstverwerking waarbij u vertrouwd wordt gemaakt met de elementaire begrippen hiervan. De overige hoofdstukken van dit deel behandelen de meestgebruikte functies en kunnen in willekeurige volgorde worden bestudeerd. Deel 2 behandelt de geavanceerde functies van WordPerfect. Aan de orde komen onder andere: afbreken, uitvullen, zoeken/vervangen, voetnoten, kolommen, indexen en paragraafnummering. Deel 3 laat zien wat voor extra mogelijkheden het programma nog heeft. Het gaat hier vooral om de functies die niet tot standaard tekstverwerkingseigenschappen zijn te rekenen zoals sorteren, selecteren, lijntekenen, spellingcontrole en rekenen.
Ten slotte kan men in de appendices van dit boek de nodige procedures vinden waarmee WordPerfect kan worden geïnstalleerd en aangepast aan uw eigen behoeften.

430 pagina's
ISBN 3-88745-129-5
Prijs fl. 69,–

software-vraagbaak

dBASE III

Gerhard Renner

Gerhard Renner

SYBEX software-vraagbaak dBASE III

In dit boek is in een zeer compacte vorm een uitgebreid softwarepakket samengevat. Het is een overzichtelijk naslagwerk dat u door middel van een sterke rubricering direct naar het punt brengt waar u informatie over zoekt. De praktijkvoorbeelden en verwijzingen naar andere componenten geven een nuttige aanvulling hierop. Vooral voor degenen die al enige kennis van dBASE III hebben, is dit boek een prima "opfrisser". Het toepassen van een uniforme structuur en het gebruik van pictogrammen geven dit boek een uniek karakter.
Mede door het handzame formaat zal dit boek een vaste plaats naast uw computer gaan innemen.

420 pagina's
ISBN 3-88745-124-4
Prijs fl. 55,–

D. Stivison

Inleiding tot Turbo Pascal

Turbo Pascal laat zich kenmerken door vele uitbreidingen, vereenvoudigingen, maar ook extra's ten opzichte van het standaard Pascal. In combinatie met de steeds grotere capaciteit van de hedendaagse microcomputers, is Turbo Pascal op weg om de meest populaire taal voor PC's te worden.
Dit boek is bedoeld om de lezer een zo praktisch mogelijke inleiding te geven en hen mee te laten profiteren van de unieke eigenschappen van Turbo Pascal. Van praktisch alle nieuwgeleerde mogelijkheden worden voorbeeldprogramma's gegeven.
Voor dit boek is enige kennis van het omgaan met computers en een of meer andere programmeertalen gewenst, maar niet vereist.

304 pagina's
ISBN 3-88745-122-8
Prijs fl. 55,–

SYBEX
Inleiding tot Turbo Pascal
D. Stivison

J. W. Coffron

Het programmeren van de 8086/8088

De 8086/8088 is een bijzonder populaire 16-bit-microprocessor die we onder andere vinden in de IBM-PC en vergelijkbare MS-DOS-machines. Met dit boek leert u deze processor in zijn eigen taal, de assembleertaal, programmeren. Natuurlijk leert u meer over de 8086/8088 zoals interne architectuur, adresseringsmogelijkheden en input/output-handelingen. De volledige instructieset, die een omvangrijk deel van het boek in beslag neemt, is ter verduidelijking voorzien van bruikbare voorbeelden. De appendices achter in het boek bieden in tabelvorm de gegevens die u bij uw programmeeractiviteiten nodig zult hebben. Een onmisbaar handboek voor iedereen die meer uit zijn PC wil halen.

312 pagina's
ISBN 3-88745-121-X
Prijs fl. 58,–

Nieuw

Wolfgang Höfs

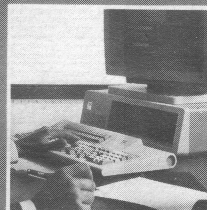
SYBEX Software-vraagbaak MS-DOS

Deze software-vraagbaak geeft een overzicht van praktisch alle informatie die u bij het dagelijks werk met het operating-system MS-DOS nodig heeft. Commando's en functies worden volgens een uniforme structuur naar voren gebracht waardoor u een goede onderlinge vergelijking kunt maken. Met pictogrammen is aangegeven wat bij wat hoort waardoor u al bladerend de onderwerpen kunt vinden die u zoekt. Voorbeelden en verwijzingen naar aanverwante commando's zorgen voor een nog beter inzicht.
Vooral programmeurs zullen blij zijn met het geboden overzicht van systeemfuncties waarbij behalve de functieaanroep ook begin- en eindwaarden van de betrokken registers vermeld worden.
Mede door het handzame formaat zal er voor de software-vraagbaak MS-DOS altijd wel een plaatsje naast uw computer te vinden zijn.

468 pagina's
ISBN 90-5160-134-4
Prijs fl. 58,–

Werken met dBASE III PLUS

Alan Simpson

Nieuw

Alan Simpson

Werken met dBASE III PLUS

In „Werken met dBASE III" plus geeft de auteur een inleiding die u stap voor stap vertrouwd maakt met de mogelijkheden van een van de modernste systemen voor gegevensbeheer.
Het boek is geschikt voor zowel prille beginners als voor doorgewinterde dBASE-gebruikers. De laatsten zullen zich wat sneller door een aantal hoofdstukken heenwerken.
Voor de auteur u meeneemt naar de meer geavanceerde functies, zorgt hij er eerst voor dat u een gedegen ondergrond krijgt waarop u uw kennis kunt opbouwen.
Het boek biedt niet alleen uitgebreide beschrijvingen van de taalelementen maar laat ook aan de hand van voorbeelden zien wat er bedoeld wordt. De voorbeelden zijn over het algemeen afkomstig uit de praktijk en laten zich eenvoudig omwerken tot uw eigen toepassingen.
In een aantal compacte appendices wordt een lijst gegeven van de taalelementen en krijgt u informatie over uitwisseling van gegevens met andere softwaresystemen.

384 pagina's
ISBN 90-5160-126-3
Prijs fl. 65,–

MS-DOS voor programmeurs

R. A. King

R. A. King

MS-DOS voor programmeurs

Zoals de titel al aangeeft, is dit boek bedoeld voor computergebruikers die zelf programma's schrijven, gebruikmakend van het operating system MS-DOS. Men leert onder andere de ingebouwde functies gebruiken en manipulaties op systeemniveau uitvoeren met files, programma's en I/O-onderdelen.
Vanaf hoofdstuk 9 is het boek gericht op het gebruik van MS-DOS op commando-niveau. Deze twee delen kunnen los van elkaar gebruikt worden. Dit geldt ook voor de hoofdstukken op zich.
Men zoekt eenvoudigweg het hoofdstuk dat de gewenste informatie omvat, zonder een bepaalde volgorde te moeten afwerken.
Voor het lezen van dit boek is het wenselijk om enige voorkennis van computers te hebben en zelfs aan te bevelen om een computer te hebben die werkt onder MS-DOS.
Zowel voor de systeemprogrammeur als de eindgebruiker zal dit een uitstekend naslagwerk zijn.

368 pagina's
ISBN 3-88745-119-8
Prijs fl. 65,–

Bij uw boekhandel of computershop

Redactiebureau R. Heyer
Postbus 10
7475 ZG MERKELO

FILOSOFT

FILOSOFT

SERIEUS IN SOFTWARE

A&R *BOEKHOUDPROGRAMMA*

Voor IBM of Compatible met MS-DOS 2.xx of 3.xx.

5000 boekingen per periode
800 grootboekrekeningen
52 rapporten
18 permanente overzichten in makro's

BIJNA AL ONZE SOFTWARE IS OOK OP 3,5 INCH VERKRIJGBAAR. INFORMEER!

- Onbeperkt aantal overige overzichten.
- Uitgebreide zoek-, selektie- en korrektie-mogelijkheden.
- Uitvoeren DOS kommando's in het programma.
- Rapporten exporteren naar een tekstverwerker.
- Automatische tegenboeking.
- Automatische BTW boeking.
- Geïntegreerde debiteuren/krediteuren administratie.
- GEEN speciale printer drivers nodig.
- GEEN installatie procedures vereist.
- Kan met 1 diskdrive gebruikt worden.
- GEEN schijven wisselen.
- Ondersteunt harddisk.
- "Wat je ziet is wat je krijgt" display.

SLECHTS f 249,– (incl. BTW)

Demodiskette verkrijgbaar voor f 25,– incl. BTW, incl. verz. kosten.

Ook verkrijgbaar een faktureerprogramma: MAX

Een onafhankelijk faktuursysteem maar ook in te zetten als uitbreidingsmodule voor het A & R boekhoudprogramma waarmee het kan communiceren.

Prijs f 99,– incl. BTW.

Enkele van de opties:

1. 800 Debiteuren: NAW-contactpersoon-telefoon-korting1-korting2-kenmerk
2. 9999 Artikelen
3. 99 Permanente teksten en/of specificaties
4. Onbeperkt overige teksten invoeren
5. Teksten en faktuurregels door elkaar gebruiken
6. Faktuurlayout onbeperkt instelbaar

TASWORD PC **f 149,–** (incl. BTW)

De eerste tekstverwerker waarmee u een handleiding kunt schrijven zonder er een te hoeven lezen. Met TASWORD PC kunt u binnen 20 minuten aan de slag. Hulppagina met alle commando's via een toetsindruk bereikbaar. Met mailmerge en vele andere opties. Volledig Nederlandstalig, met gratis service-kaart.

LEES DE BESPREKING VAN TASWORD PC IN DE HCC-NIEUWSBRIEF VAN JULI/AUGUSTUS EN OORDEEL ZELF!

TASSPELL PC **f 149,–** (incl. BTW)

Het spellingscontrole programma dat in combinatie met TASWORD PC zorg draagt voor een tekst zonder spelfouten! *TASSPELL ENGELS* is een ideaal programma voor alle Engelse correspondentie. Het bevat een bibliotheek met ruim 70.000 woorden, afkomstig uit de 'Longmans Dictionary'. *TASSPELL NEDERLANDS* kent een even grote afgewogen woordenschat van Nederlandse woorden. Voor TASSPELL geldt een intekenprijs. Ter introductie betaalt u voor TASSPELL ENGELS of TASSPELL NEDERLANDS slechts f 149,– incl. BTW.

ONTSTUUR

HET DATACOMMUNICATIEPAKKET VOOR MENSEN DIE DIREKT WILLEN VERSTUREN EN ONTVANGEN!

Het pakket bestaat uit twee programma's die elkaar aanvullen: VERSTUUR en ONTVANG.
Beide programma's zijn efficiënt en snel.
Het enige waar uw computer over hoeft te beschikken is een seriële poort met daarop aangesloten een modem of insteekmodem waarop de poort al aanwezig is. Het pakket is geschikt voor alle baudrates van 300 tot 19200 baud, inclusief de V 23 baudrates 1200/75 en 75/120. U kunt met dit programma ook zonder modem twee PC's direct met elkaar koppelen.

ONTSTUUR wordt geleverd met een Nederlandstalige handleiding, die overigens volstrekt overbodig is; een kind kan de was doen!

Het totale pakket kost f 190,– incl. BTW

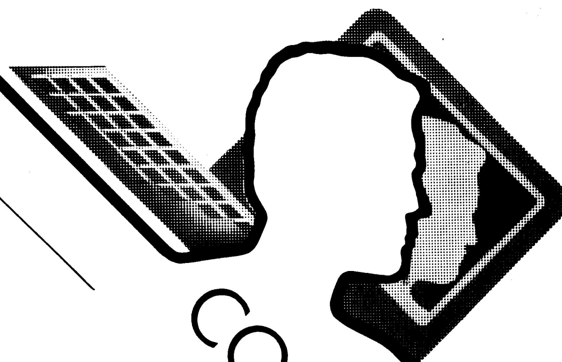
Andere programma's van FILOSOFT

MASTERBRIDGE	Bridgetrainingsprogramma met hints en commentaar	f 49,–
EINDELOOS BRIDGE	Een superdeluxe bridgeprogramma	f 144,–
FCALC	Spreadsheet met veel mogelijkheden (november '87)	f 149,–
SUPERTEL 2	Software voor Viditel e.a.	f 119,–
SUPERCOM 2	Software voor Fido e.a.	f 119,–
ONTSTUUR	Zeer eenvoudig te bedienen datacomm.programma	f 190,–
VIDITEL START	Komplete set: modem + software + kabel	f 299,–
PROTEK MODEM	Akoestisch modem voor de PC	f 99,–
KNIFE-86	Disk-utility: terughalen van gewiste files, e.d.	f 119,–
ZORLAND C	Superieure C-compiler	f 269,–
MODULA 2	Opvolger van Pascal (programmeertaal)	f 198,–
HARDBACK	Ingenieuze backupmaker van harddisk	f 269,–
DC BOEK	Boekhoudprogramma voor verenigingen, e.d.	f 159,–
TASPRINT PC	25 extra karaktersets voor iedere matrixprinter	f 125,–
TASWORD PC	Nederlandstalige tekstverwerker	f 149,–
TASSPELL PC NED.	Spellingsprogramma; met Nederlandse woordenschat	f 149,–
TASSPELL PC ENG.	Spellingsprogramma; met Engelse woordenschat	f 149,–
A & R	Zeer flexibel boekhoudprogramma	f 249,–
A & R DEMO	Demonstratie-disk met handleiding	f 25,–
MAX	Prima faktureerprogramma	f 99,–

INFORMATIE

Vraag de gratis folder aan (vermeld wel het type van uw computer) d.m.v. een telefoontje (050-137746), of een briefkaartje naar: FILOSOFT, POSTBUS 1353, 9701 BJ GRONINGEN.
Filosoft produkten zijn verkrijgbaar in iedere goede computerwinkel, maar ook rechtstreeks te bestellen door storting van het bedrag + f 3,50 verz.kosten op giro 20792 t.n.v. Filosoft, Groningen. Telefonische bestellingen (+ f 6,50 rembourskosten extra) worden zo mogelijk nog dezelfde dag verzonden. Dealeraanvraag welkom.

Een PC voor iedere portemonnee

De aanschaf van een computer is een serieuze zaak. Of het nu gaat om *f* 2.000 of *f* 20.000; de noodzaak van goed advies en dito service wordt vaak onderschat. Door een geselekteerd (grote merken), doch breed assortiment computers, printers, software en toebehoren kunnen wij u een onafhankelijk advies geven. Op maat voor uw situatie én uw portemonnee. Dat laatste ook middels een maat-leasekontrakt tegen gunstige tarieven. Bovendien opleidingsmogelijkheden en 24 uurs service.

De Supersnelle Macintosh II

Macintosh II
1MB Ram uitbreidbaar tot 8 Mb
Ingebouwde 800 KB diskdrive
20 Mb harddisk(optie 40/80 Mb)
6 vrije slots, 1/4 bit videokaart
12" monochroom beeldscherm
Financiële leasing v.a. *f* 324,90*
Mogelijkheid van garantieverlenging tot 3 jaar!

Epson PCe

Epson PCe computer
640 Kb Ram, 8088-10 processor
4.77 -10 MHz omschakelbaar
2 diskdrives van 360 Kb
seriële- en parallelle interface
ingebouwde klok/kalender
5 vrije uitbreidingsslots
Aktieprijs *f* 3395,-
Financiële leasing v.a. *f* 79,66*

Officieel dealer: Apple, Atari, Epson en Olivetti
Bezoek showrooms (700 m²) en demonstratie na afspraak.
Kamerik ligt centraal in Nederland tussen Woerden en Breukelen. (Woerden 3 km, 15 km van verkeersplein Oudenrijn)
Garantie en service binnen 24 uur.
Eigen technische dienst.
Trainingen/opleidingen
Compudress Educatief: kwaliteit voor het onderwijs.
Prijzen zijn exklusief 20% BTW.
Bel voor de gratis info-mappen!

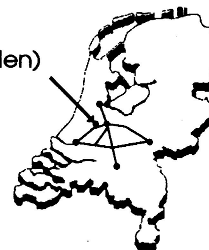
Macintosh SE bundel Desktop Publishing

Macintosh SE
1MB Ram, **ingebouwde** 800 KB diskdrive en **20 Mb** harddisk
Ready Set Go pagina opmaak programma
LaserWriter Plus + kabel + toner
Financiële leasing voor deze bundel v.a. *f* 429,16*
Mogelijkheid van garantieverlenging tot 3 jaar!

Atari Mega ST

Atari Mega ST computer.
2 of 4 Mb Ram, 68000 processor
ingebouwde diskdrive 720 Kb
Nederlandstalige handleiding
Mega ST 2 MB *f* 2998,-
Financiële leasing v.a. *f* 70,93*
Mega ST 4 MB *f* 3998,-
Financiële leasing v.a. *f* 92,92*
Atari SLM Laserprinter *f* 2998,-
Bel voor de bundelprijzen!

Kamerik
(bij Woerden)

***Financiële leasing**
Looptijd van 12 tot 60 maanden
Eigendomsoverdracht aan het eind v/d kontraktduur *f* 10,-
Oók voor partikulieren!

Epson Laser printer

Epson GQ - 3500
300 x 300 dots/inch
6 pagina's per minuut
640 Kb Ram (optie 1,5 Mb)
geschikt voor verschillende papiersoorten, enveloppen etc.
Financiële leasing v.a. *f* 142,44*

Atari 1040 STf bundel

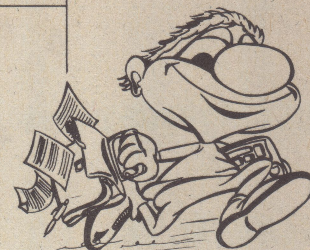
Atari 1040 STf ,1 Mb Ram, ingeb. diskdrive 720 Kb, zw/wit monitor
Epson LX-800 printer, inkl. kabel
Bundelprijs *f* 2332,-
Financiële leasing v.a. *f* 56,28*
Idem zonder printer *f* 1582,-
Financiële leasing v.a. *f* 39,79*

Cetec 100 modem

Hayes compatible modem
Auto-answer/Auto-dial
300-1200 baud, zelftest mode
Viditel, interspeeding
Ingeb. voeding/ lijnmonitor
PTT goedgekeurd (NL 85090402)
Aktieprijs *f* 598,-

Burg. de Kockstraat 11 · Postbus 6 · 3470 CA KAMERIK (bij Woerden) · Tel. 03481-2124 (10 lijnen)

HCC Agenda

Voor zover bekend zijn een aantal belangrijke data op een rijtje gezet. Mocht u meer weten, laat dan van u horen. Voor details betreffende de activiteiten zult u òf de HCC Nieuwsbrieven moeten napluizen of de groepscoördinatoren moeten bellen. Gegevens voor deze rubriek uitsluitend inzenden naar:
HCC Nieuwsbrief, Postbus 2249, 3500 GE Utrecht.
De HCC kan niet aansprakelijk worden gesteld voor onjuiste vermeldingen in de agenda.

DECEMBER '87

datum	afdeling	tijd	plaats
di 1	**Afdeling Nijmegen** 080-778932	19.30	**Café Juliana,** Schependomlaan 94, Nijmegen
di 1	**Afdeling Venlo** 04765-1693	19.30	**Café Rest. Maagdenberg,** Leutherweg 1, Venlo
wo 2	**Afdeling Zoetermeer** 079-510757	20.30	**Sporthal Olympus,** Voorweg, Zoetermeer
do 3	**Afdeling Eindhoven** 040-432002	19.45	**De Nieuwe Ketting,** Tinelstraat 3a, Eindhoven-Zuid
vr 4	**Afdeling Den Helder** 02230-21865	20.00	**Kantine Taylor Elektro,** Drs. Bijlweg 238, Den Helder
vr 4	**Afdeling Steenwijk** 05210-13573	19.30	**De Meenthe,** Stationsplein 1, Steenwijk
ma 7	**68' gg** 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst,** Lange Heul 394a, Bussum
ma 7	**Afdeling Utrecht** 035-47825	19.30	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 7	**Afdeling Vlissingen** 01196-13517	19.30	**De Pit,** Appelstraat 2a, Goes-Zuid
ma 7	**Amstrad/Schneider gg** 03465-70967	19.00	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 7	**Amstrad/Schneider gg** 040-428758	19.00	**Tourslaan 22,** Eindhoven
di 8	**Afdeling Enschede** 053-895099	20.00	**Twente Technovia,** Walstraat 2, Enschede
di 8	**Afdeling Oss** 04123-1988	19.30	**Den Iemhof,** Sterrebos 35, Oss
di 8	**Sharp MZ gg** 04120-47659	19.30	**Den Iemhof,** Sterrebos 35, Oss
di 8	**Sharp MZ gg** 013-551477	20.00	**Wijkcentrum De Schans** De Schans 123, Tilburg Noord
wo 9	**Afdeling Apeldoorn** 055-414438	20.00	**Vrijzicht,** Zichtweg, Apeldoorn
wo 9	**Afdeling Hoorn** 02290-34032	20.00	**Het Gouden Hoofd,** Westerblokker 80, Blokker
wo 9	**Afdeling Hcorn** 02207-13770	20.00	**De Schakel,** Middenwaard 61, Heerhugowaard
wo 9	**Afdeling Tilburg** 013-684853	20.00	**Boerke Mutsaers,** Vijverlaan 2, Tilburg
do 10	**6500 gg** 015-134269	20.00	**Buurtcentrum Gilleshof,** Mozartlaan, Delft
do 10	**Afdeling Breda** 076-657407	19.00	**De Belcrum,** Pastoor Pottersplein 12, Breda
do 10	**Afdeling Rotterdam** 010-4834243	19.30	**De Larenkamp,** Slinge 303, Rotterdam-Zuid
za 12	**Apple gg** 030-446446	10.00	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
za 12	**C gg** 070-459911	11.00	**Provisorium RUU,** Uithof, Heidelberglaan 3, Utrecht
za 12	**IBM PC gg** 08857-1747	10.30	**Provisorium RUU,** Uithof, Heidelberglaan 3, Utrecht
za 12	**LOGO gg** 080-238130	13.00	**LOGO Centrum Nederland,** Regulierstraat 45, Nijmegen
za 12	**Modelbaan gg** 079-312211	10.00	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
za 12	**Pascal gg** 05910-20268	10.30	**Provisorium RUU,** Uithof, Heidelberglaan 3, Utrecht
za 12	**Sharp MZ gg** 02152-58795	10.00	**H.F. Witte Dorpshuis,** Henri Dunantplein 4, De Bilt
zo 13	**Sharp MZ gg** 04490-25716	10.00	**Het Gemeenschapshuis,** Pancratiusstr 38 Munstergeleen
ma 14	**Afdeling Amsterdam** 020-265390	20.00	**Het Kraaiennest,** Polderweg 94, Amsterdam
ma 14	**Afdeling Arnhem** 085-216321	19.30	**Concertzaal,** Oosterbeek
ma 14	**Afdeling Vlissingen** 01185-1680	19.30	**Open Hof,** A. Gogelweg 49, Vlissingen
ma 14	**Amstrad/Schneider gg** 085-817894	19.30	**Concertzaal,** Oosterbeek
ma 14	**Amstrad/Schneider gg** 020-936380	20.00	**Het Kraaiennest,** Polderweg 94, Amsterdam
ma 14	**Amstrad/Schneider gg** 01804-27534	19.30	**Buurthuis Ricardo,** vd Woudenslaan, R'dam-Lomb.
di 15	**Afdeling Sittard** 04755-2090	20.00	**Centrum Limbrichterveld,** Eisenhowerstraat 724, Sittard
di 15	**Afdeling Venlo** 04765-1693	19.30	**Café Rest. Maagdenberg,** Leutherweg 1, Venlo
wo 16	**Sharp MZ gg** 040-453480	19.45	**Café De Oude St Joris,** Past. Dijkmanstr 25, Eindhoven
do 17	**Sharp MZ gg** 05926-3453	19.30	**Scheepsjoager,** Hoofdstraat 94, Stadskanaal
vr 18	**Afdeling Den Helder** 02230-21865	20.00	**Kantine Taylor Elektro,** Drs. Bijlweg 238, Den Helder
vr 18	**Afdeling Steenwijk** 05210-13573	19.30	**De Meenthe,** Stationsplein 1, Steenwijk
za 19	**Amstrad/Schneider gg** 040-428758	12.00	**Tourslaan 22,** Eindhoven
za 19	**Atari gg** 020-793359	10.30	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
za 19	**Forth gg** 030-715094	10.30	**De Bron,** (lokaal 60), Vader Rijndreef 7, Utrecht
za 19	**Tandy gg** 073-139136	12.00	**Paul van Deelen,** Kogelbloemstraat 4, Den Bosch
zo 20	**Amstrad/Schneider gg** 015-131048	10.00	**Sporthal Arcade,** Koninginneweg 1, Almere-Stad
ma 21	**68' gg** 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst,** Lange Heul 394a, Bussum
ma 21	**Afdeling Leeuwarden** 05610-3627	20.00	**Café Cambuur,** Insulindestr. 44, Leeuwarden
ma 21	**Afdeling Leiden** 071-126000	20.00	**collegezaal Sterrenwacht,** Sterrenwachtlaan 6, Leiden
ma 21	**Sharp MZ gg** 058-673452	20.00	**Café Cambuur,** Insulindestr. 44, Leeuwarden
ma 21	**Sharp MZ gg** 013-551477	20.00	**Wijkcentrum De Schans** De Schans 123, Tilburg Noord
wo 23	**Afdeling Apeldoorn** 055-414438	20.00	**Vrijzicht,** Zichtweg, Apeldoorn
za 26	**Afdeling Limburg België** 011/354893	09.30	**Vormingscentrum,** Kerkstr. 3, Genk-Winterslag
ma 28	**Amstrad/Schneider gg** 053-304196	20.00	**GUNIA-gebouw,** Hengelosestraat, Enschede

HCC Agenda *(vervolg)*

JANUARI '88

datum	afdeling	tijd	plaats
ma 4	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst,** Lange Heul 394a, Bussum
ma 4	Afdeling Utrecht 035-47825	19.30	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 4	Afdeling Vlissingen 01196-13517	19.30	**De Pit,** Appelstraat 2a, Goes-Zuid
di 5	Afdeling Nijmegen 080-778932	19.30	**Café Juliana,** Schependomlaan 94, Nijmegen
di 5	Afdeling Venlo 04765-1693	19.30	**Café Rest. Maagdenberg,** Leutherweg 1, Venlo
wo 6	Afdeling Hoorn 02207-13770	20.00	**De Schakel,** Middenwaard 61, Heerhugowaard
wo 6	Afdeling Zoetermeer 079-510757	20.30	**Sporthal Olympus,** Voorweg, Zoetermeer
do 7	Afdeling Eindhoven 040-432002	19.45	**De Nieuwe Ketting,** Tinelstraat 3a, Eindhoven-Zuid
do 7	Afdeling Zwolle 038-543381	19.30	**Wijkcentrum Holtenbroek,** Beethovenlaan 394, Zwolle
vr 8	Afdeling Steenwijk 05210-13573	19.30	**De Meenthe,** Stationsplein 1, Steenwijk
za 9	P2000 gg 070-552715	10.00	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
zo 10	Sharp MZ gg 070-886584	10.00	**Le Comedien,** Heeswijksplein 160, Den Haag
ma 11	Afdeling Amsterdam 020-265390	20.00	**Het Kraaiennest,** Polderweg 94, Amsterdam
ma 11	Afdeling Arnhem 085-216321	19.30	**Zalencentrum Mabrie,** Bernhulphusstraat 13, Oosterbeek
ma 11	Sharp MZ gg 053-1773121	19.30	**Het Lansink,** Twijnstraat 8, Hengelo
di 12	Afdeling Enschede 053-895099	20.00	**Twente Technovia,** Walstraat 2, Enschede
di 12	Afdeling Oss 04123-1988	19.30	**Den Iemhof,** Sterrebos 35, Oss
wo 13	Afdeling Apeldoorn 055-414438	20.00	**Vrijzicht,** Zichtweg, Apeldoorn
wo 13	Afdeling Tilburg 013-684853	20.00	**Boerke Mutsaers,** Vijverlaan 2, Tilburg
wo 13	Sharp MZ gg 040-453480	19.45	**Café De Oude St Joris,** Past. Dijkmanstr 25, Eindhoven
do 14	6500 gg 015-134269	20.00	**Buurtcentrum Gilleshof,** Mozartlaan, Delft
do 14	Afdeling Breda 076-657407	19.00	**De Belcrum,** Pastoor Pottersplein 12, Breda
do 14	Afdeling Rotterdam 010-4834243	19.30	**De Larenkamp,** Slinge 303, Rotterdam-Zuid
vr 15	Afdeling Den Helder 02230-21865	20.00	**Kantine Taylor Elektro,** Drs. Bijlweg 238, Den Helder
za 16	Commodore (Compet) gg 020-267887	10.00	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
za 16	OSI gg 079-312211	10.00	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
za 16	Tandy gg 073-139136	12.00	**Paul van Deelen,** Kogelbloemstraat 4, Den Bosch
za 16	Unix gg 04120-41922	11.00	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
zo 17	Afdeling Almere 03240-32904	11.00	**Sporthal Arcade,** Koninginneweg 1, Almere-Stad
zo 17	Olivetti gg 079-510223	10.00	**Sporthal Arcade,** Koninginneweg 1, Almere-Stad
ma 18	68' gg 02159-35211	20.00	**Pieter Schiphorst,** Lange Heul 394a, Bussum

datum	afdeling	tijd	plaats
ma 18	Afdeling Leeuwarden 05610-3627	20.00	**Café Cambuur,** Insulindestr. 44, Leeuwarden
ma 18	Afdeling Leiden 071-126000	19.30	**Centraal Rekeninstituut,** Niels Bohrweg 1, Leiden
ma 18	Afdeling Vlissingen 01185-1680	19.30	**Open Hof,** A. Gogelweg 49, Vlissingen
di 19	Afdeling Venlo 04765-1693	19.30	**Café Rest. Maagdenberg,** Leutherweg 1, Venlo
di 19	Sharp MZ gg 05926-3453	19.30	**De Scheepsjoager,** Hoofdstraat 94, Stadskanaal
wo 20	Afdeling Sittard 04755-2090	20.00	**Centrum Limbrichterveld,** Eisenhowerstraat 724, Sittard
vr 22	Afdeling Steenwijk 05210-13573	19.30	**De Meenthe,** Stationsplein 1, Steenwijk
za 23	Modelbaan gg 079-312211	10.00	**De Bron,** Vader Rijndreef 7, Utrecht
ma 25	Afdeling Amsterdam 020-265390	20.00	**Het Kraaiennest,** Polderweg 94, Amsterdam
ma 25	Sharp MZ gg 013-551477	20.00	**Wijkcentrum De Schans** De Schans 123, Tilburg Noord
di 26	Afdeling Den Haag 070-806054	19.30	**SOWS,** Gondelstraat 31, Scheveningen
di 26	Sharp MZ gg 05979-2989	19.30	**Café Westerhoff, Rijksweg 4,** Oosterhoogebrug, Groningen
wo 27	Afdeling Apeldoorn 055-414438	20.00	**Vrijzicht,** Zichtweg, Apeldoorn
wo 27	Afdeling Hoorn 02290-34032	20.00	**Het Gouden Hoofd,** Westerblokker 80, Blokker
do 28	Sharp MZ gg 05220-54726	19.45	**Buurthuis 't Dok,** Boeijenverlaat 9a, Hoogeveen
vr 29	Afdeling Den Helder 02230-21865	20.00	**Kantine Taylor Elektro,** Drs. Bijlweg 238, Den Helder
za 30	Sharp MZ gg 040-453480	10.00	**Café De Oude St Joris,** Past. Dijkmanstr 25, Eindhoven
zo 31	Sharp MZ gg 020-991371	10.00	**recreatiegebouw Kantershof** Amsterdam Z.O.

Van de bestuurstafel

HCC krijgt nieuw kantoor

14 december wordt een belangrijke datum voor de HCC. Op die datum wordt het nieuwe kantoor van de vereniging in het voormalig gemeentehuis van Houten in gebruik genomen.
Al lange tijd was het duidelijk dat de situatie in het oude kantoor aan de Frederik van Eedenstraat in Utrecht onhoudbaar was geworden. Iedereen die wel eens in dit oude schoolpand is geweest zal dat beamen. De werkomstandigheden voor de medewerkers lieten veel te wensen over, bovendien was er geen enkele ruimte beschikbaar voor activiteiten.
Op 19 september ging de Ledenraad akkoord met het instellen van een onderzoek naar de mogelijkheden voor een betere accommodatie. Uit zestien lokaties is uiteindelijk het voormalig gemeentehuis van Houten gekozen. Er is hier niet alleen voldoende ruimte aanwezig voor de medewerkers van de vereniging, maar er zijn ook uitstekende mogelijkheden voor kleinere en grotere manifestaties van de HCC.
Naast de vele veranderingen op allerlei gebied rond de HCC is hier opnieuw sprake van een sterke verbetering, die zeker positieve gevolgen zal hebben voor de dienstverlening aan de leden.
Helaas zal de verhuizing van Utrecht naar Houten voor een betrekkelijk korte periode tot enig ongemak leiden. Van 5 tot 14 december is het kantoor van de HCC gesloten en zal het ook telefonisch niet bereikbaar zijn.
Op 14 december begint de HCC dan ook in dit opzicht aan een nieuw hoofdstuk.

HCC Verenigingsnieuws

De rubriek „Verenigingsnieuws" is bestemd voor mededelingen van afdelingen en gebruikersgroepen van de Hobby Computer Club. Bij deze rubriek behoort ook de „Agenda". Het is natuurlijk ook in uw belang dat berichten worden opgenomen. In verband daarmee verwijzen wij u naar het inzendschema.
Stuur uw mededelingen voor beide rubrieken uitsluitend naar: HCC Nieuwsbrief, Postbus 2249, 3500 GE Utrecht.

HCC Afdeling Apeldoorn

Het contactadres van de afdeling is: Rene ter Wiel, Salomonszegel 95, 7322 ET Apeldoorn, tel. 055-669909.
Het bestuur bestaat uit: Ronald Berkhoff (voorzitter), Rene ter Wiel (secretaris), Hennie Zuiderwijk (penningmeester), Ruud van der Linden (activiteiten) en Henk Robbers (tweede penningmeester).
Het bestuur wordt bijgestaan door een activiteitencommissie die de avonden in Vrijzicht organiseert, en door een redactiecommissie die de redactie van de regio-nieuwsbrief verzorgt.

Activiteiten
HCC regio Apeldoorn telt 650 leden. Een groeiend aantal daarvan komt regelmatig bijeen. Voor het komende jaar staan de volgende activiteiten op het programma:
gebruikersavonden met speciale aandacht voor gebruikers van een systeem;
een beginnerscursus Basic algemeen, en, bij voldoende belangstelling, systeemgerichte vervolgcursussen;
een avond over Basicode 3;
veel aandacht voor datacommunicatie (Fido, Viditel, enz.);
een avond kabels maken;
een open dag voor de regio;
de uitgave van een regio-nieuwsbrief.

Bijeenkomsten
HCC afdeling Apeldoorn komt tweemaal in de maand bijeen: op de tweede en vierde woensdag van elke maand in zaal „Vrijzicht" aan de Zichtweg te Apeldoorn. Aanvang 20.00 uur. Neem je computer mee of kom kijken.

Fido
Behalve Fido HCC-Apeldoorn-1 (055-211811) is er nu ook Fido-gezondheidszorg in Apeldoorn (055-337951, alleen 300 en 1200 FD).

Ronald Berkhoff

HCC Afdeling Arnhem

De afdeling Arnhem houdt iedere tweede maandag van de maand haar bijeenkomst in de concertzaal in Oosterbeek. Dat wil zeggen: 17 december. Per januari 1988 verhuizen we naar zaal- & biljartcentrum Mabri, Bernulphusstraat 13 in Oosterbeek.
Onze avonden worden steeds meer overheerst door de IBM-compatibles. Waar blijft u, Atari's, Commodores en Sinclairs?
Er is een IBM clubje opgericht dat iedere avond praat over de bijzonderheden van MS-DOS en aanverwante zaken. De avond begint om half acht 's avonds en duurt tot elf uur.

Hans Drexler
tel. 080-565383

HCC Afdeling Den Haag

Zoals beloofd, meer nieuws van de vernieuwde afdeling Den Haag.

Bijeenkomsten
Pak even de agenda (of SK) erbij, onze afdelingsbijeenkomsten zijn in het nieuwe jaar elke laatste dinsdag van de maand, d.w.z. op 26 januari, 23 februari, 29 maart, 26 april, 31 mei en 28 juni. De bijeenkomsten worden gehouden in het gebouw van de SOWS, Gondelstraat 31 in Scheveningen, de avond begint om 19.30 uur (zaal open om 19.00 uur) en loopt door tot ong. 22.30 uur.

Bijeenkomst jan 88
Op onze afdelingsbijeenkomst van 26 januari 1988 (Gondelstraat 31, Scheveningen, om 19.30 uur) wordt er een lezing over database gehouden en er kunnen over dit onderwerp vragen gesteld worden. Verder is er een vragenbus, waarin alle vragen die u op computergebied heeft kunnen worden gedeponeerd, deze worden dan op de avond zelf beantwoord door ons (dat zijn dus de aanwezige leden, het bestuur is er van overtuigd dat er veel vakkennis aanwezig is onder de leden in Den Haag). Natuurlijk zorgen wij ervoor dat Fido aanwezig is en er zullen verschillende computers werkend te zien zijn (MS-DOS, CP/M, Commodore). Er wordt een kopje koffie geschonken, of een ander drankje en naar we hopen zullen er veel leden (met of zonder computerkennis) aanwezig zijn, kortom laten we het gezellig maken.

Postbus
Het postbusadres is veranderd; het nieuwe adres is: postbus 71740, 2507 BH Den Haag.

Reacties
Reacties kunt u kwijt op HCC-Fido Den Haag (070-295088), en via de post aan HCC Afdeling Den Haag, Postbus 71740, 2507 BH Den Haag.

Gert Jan ter Haar, secretaris

HCC Afdeling Enschede

Na de vakantie is de opkomst op bijeenkomsten sterk gestegen. Er wordt door de aanwezigen meer informatie uitgewisseld, wat de sfeer bepaald ten goede komt. In november hebben we het gehad over Fido en datacommunicatie. De tweede dinsdag van december zal in het teken van verschillende programmeertalen staan.
De afdeling beschikt over een modem dat u kunt huren om kennis te maken met datacommunicatie. Zie voor meer informatie de vorige Nieuwsbrief.
De cursus Pascal is zeer goed ontvangen en zal bij voldoende belangstelling dan ook herhaald worden. Contacten bij voorkeur via de secretaris. Adres en telefoonnummer staan voor in de Nieuwsbrief.

Rolf Kleef, penningmeester

HCC Afdeling Groningen

Het is moeilijk dit stukje te schrijven voor december omdat dit voor mij de eerste keer is en omdat de tijdelijke correspondent voor november een goed en groot stuk heeft ingestuurd. Het was kennelijk te lang zodat de redactie het heeft ingekort met als gevolg dat onduidelijk is wat er wel en wat niet in november wordt geplaatst. Ik zal het maar kort houden.

Bijeenkomsten
Op 17 december is er weer een afdelingsbijeenkomst in het Denksportcentrum, Oliemuldersweg 43 te Groningen. Naast het gebruikelijke aanbod, bibliotheek, software en supplies-verkoop, enz. is er een „computer-rommelmarkt" gepland. De ideale gelegenheid om van uw computer-zaken die u toch niet meer gebruikt af te raken (of van misplaatste kado's van de sint).

Software
Dick Zeilstra is bereid gevonden de MS-DOS software bibliotheek onder z'n hoede te nemen zodat we ervan kunnen uitgaan dat deze ook weer flink in omvang zal toenemen. De prijs van de diskettes bedraagt nu slechts ƒ 7,50 per schijf.

Bestuursactiviteiten
Edo Boorsma is als aspirant-lid toegetreden tot het bestuur. Ronald Faber gaat zich ook actief inzetten voor de afdeling Groningen. Het bestuur is blij met deze nieuwe medewerkers. Toch blijft er nog altijd behoefte aan mensen die mee willen helpen om de afdeling Groningen blijvend actief te laten zijn.

Periodiek
Nu steeds duidelijker blijkt dat de Nieuwsbrief niet meer het meest geschikte medium is om de conversatie met- en de nieuwsvoorziening aan de leden van de afdeling Groningen op gang te houden zijn Evert, Edo en Ronald de mogelijkheden aan het onderzoeken om als afdeling een eigen periodiek uit te gaan geven. Een ieder die dit initiatief positief wil ondersteunen wordt vriendelijk doch dringend verzocht kontakt met ons op te nemen.

Software uitleen service
Weer een nieuwe service van de afdeling aan de leden. Om tot een verantwoorde aanschaf van software te kunnen komen zou het wel handig zijn als je het pakket eerst een paar weken thuis zou kunnen uittesten op geschiktheid alvorens aanschaf te overwegen. Om dit nu mogelijk te maken heeft de afdeling Groningen het plan opgevat professionele software aan te kopen en die tegen een geringe vergoeding aan de leden uit te lenen.
Om mee te beginnen hebben we de volgende software in de software uitleen bibliotheek opgenomen.:
Turbo,C, twee boeken en vier schij-

ven; Turbo,Pascal 3.0, boek en twee schijven; MS-Windows, boek en zeven schijven; Norton Utilities 4.0, boek en twee schijven; DoubleDOS, boek plus schijf; Copyllpc 4.01, boek plus schijf en het boekhoudpakket Queen (boek en twee schijven). Als je graag een bepaald pakket in de bibliotheek opgenomen wilt zien moet je dit even aan ons door geven. Als er ruimte voor is zullen we zeker aan dergelijke voorstellen gehoor geven.

Noodkreet

Op het moment van dit schrijven ziet het er nog niet naar uit dat we binnen afzienbare tijd over een andere (lees betere) zaalruimte kunnen beschikken. Daarom doen we nogmaals een dringend beroep op iedereen die de afdeling een warm hart toedraagt om uit te zien naar een geschikte ruimte. B.v. leeg staande schoollokalen of een onderneming die z'n bedrijfskantine ter beschikking wil stellen etc. Het moet een flinke ruimte zijn (200 of meer vierkante meter vloeropp.) aan één stuk of verdeeld over een aantal kleinere ruimten. Het is wel noodzakelijk dat we er een paar kasten kunnen plaatsen waar we spullen in opbergen die we niet elke maand mee naar huis willen zeulen.

Tenslotte

U kunt de afdeling Groningen bereiken door een kaartje of brief te sturen naar postbus 1650, 9701 BR Groningen. Modem bezitters kunnen natuurlijk ook terecht op de Fido van de afdeling Groningen tel. 05980-27272. Tot ziens op de afdelingsbijeenkomst van 17 december vanaf 20.00 uur in het Denksportcentrum.

W. Henk Langbroek, secretaris

HCC Afdeling Nijmegen

Nu we eenmaal een paar maanden aan het draaien zijn, begint de afdeling Nijmegen langzaam maar zeker haar eigen identiteit en haar eigen kring enthousiaste gebruikers te krijgen. Er hebben inmiddels een aantal activiteiten plaatsgevonden, georganiseerd door het bestuur, die eigenlijk allemaal succesvol zijn verlopen. Te denken valt hier aan Fido-demonstraties, de Basic beginnerscursus die sinds de maand november van start is gegaan, een demonstratie- en informatieavond over de programmeertaal LOGO enz.

Een ding moet het bestuur wel van het hart, en dat is het mislukken van een speciale avond voor MSX geïnteresseerden. Dit werd een behoorlijk fiasco, omdat er slechts een drietal MSX gebruikers het de moeite waard vonden een demonstratie van hun kunnen en hun computers te geven, terwijl er een mailing was verzonden naar meer dan 50 (!) MSX gebruikers. Als een groep leden het op deze manier laat afweten, dan zult U begrijpen, dat dit voor het bestuur een teleurstellende zaak is. En dat van de mede-leden en hobbyisten, hier niemand mee is gebaat. We hopen echter dat een teleurstelling van deze omvang niet meer voor zal komen, en rekenen toch op u, mede afdelingsleden, om onze avonden voor U en de anderen tot een plezierig en leerzaam samenzijn te maken.

Verder waren er ook nog andere systemen aanwezig. Door deze systemen en de 3 MSX-ers werd het toch een leuke, leerzame en gevulde avond. Maar bedenk wel: De afdeling bestaat bij de gratie van haar leden en dat bent U !

Mocht U een interessant idee hebben, om op een avond te demonstreren, neem dan contact op met de afdeling Nijmegen. Dit kunt u doen door een brief, met daarin een omschrijving van hetgeen u voor ogen staat, te sturen naar:

HCC Afdeling Nijmegen, Postbus 6601, 6503 GC Nijmegen. Wij rekenen op Uw medewerking!

Ook kunt u ons via onze (vrij nieuwe) afdelings-Fido bereiken. Dit is Fido-Nijmegen-1 (gesponsord door Wesseling - Elektronika) Het telefoonnummer van deze Fidonode (500/37) is 080 - 788405.

Gelukwens

Wel een beetje vroeg in de maand, maar wij wensen iedereen een gezellige maand en prettige feestdagen toe. Wij hopen ook U weer te zien in het nieuwe (computer)jaar

René Janson, secretaris

Op 18 oktober j.l. ging d.m.v. een symbolische overhandiging van het modem, (aan HCC afdeling Nijmegen) Fido-Nijmegen-1 officieel van start. De sponsor die dit geheel mogelijk maakt is: Wesseling-Elektronica, St. Jacobslaan 198 te Nijmegen.

Wij hopen d.m.v. deze Fido de leden in en rondom Nijmegen en de Betuwe een eigen thuis Fido te geven. Het telefoonnummer van de Fido is 080-788405.

Op de foto ziet u van links naar recht: Rudolf Ruiter (voorzitter), mw. Wesseling (sponsor), Rene Janson (secretaris) en Jan van den Hogen (penningmeester).

Tot horens op Fido-Nijmegen.

Rene Janson

HCC Afdeling Rotterdam

Het gaat nog steeds prima met de afdelingsbijeenkomsten in Rotterdam. De vlooienmarkt was een succes en de Tandy 2000 werkgroep was weer actief bezig. De opkomst was zeer groot en het aantal computers dat was meegebracht sloeg alle records.Toch zijn we niet tevreden en wel om de volgende reden er waren twee type computers PC (clones) en Tandy 2000. Waar blijven de andere merken computers (Atari's, Amiga's, Commodore 64, Apple's, MSX enz.). Zijn ze te groot om mee te nemen, dat geloof ik niet want een PC is ook geen handzaam ding. Laten we dit afspreken de volgende bijeenkomst, neemt iedereen zijn computer mee.

Software

Tijdens de maandelijkse bijeenkomsten stellen we iedereen in de gelegenheid om software van de in ons bezit zijnde Public Domain diskettes te copiëren, maar zoals U weet voor niets gaat de zon op, dus wij hadden graag dat U Uw Public Domain software als tegenprestatie aan onze library leverde. Indien U geen Public Domain software bezit verlangen wij uiteraard niets van U terug.

Fido

De node in Rotterdam heeft een plaatsje ingeruimd voor de Tandy 2000 werkgroep.

Ed Rijnhout, secretaris
Alerdincksingel 96
3077 JB Rotterdam
tel. 010-4834243

HCC Afdeling Sittard

Attentie

Met ingang van januari 1988 vinden onze afdelingsbijeenkomsten plaats op iedere derde woensdag van de maand. De plaats blijft hetzelfde, t.w. Buurtcentrum Limbrichterveld, Sittard. Op onze afdelingsbijeenkomsten in september en oktober j.l. bleek er overduidelijk grote belangstelling te bestaan voor de verkoop van Public Domain software, met name voor MS-DOS machines. Omdat er ook belangstelling bestaat uit Atari en MSX-kringen, is het bestuur druk bezig ook deze groepen aan Public Domain software te helpen. Even geduld dus! Het bestuur heeft thans besloten een software-coördinator voor MS-DOS aan te stellen in de persoon van Wim Ernst, Hoofdstraat 83, 6061 CB Posterholt, tel. 04742-3987.

Hoe kunt u aan de verlangde software komen?

1. Door een bezoek te brengen aan onze afdelingsbijeenkomsten (niet alleen gezellig maar ook leerzaam!) We beschikken over catalogi, waarin alle Public Domain software is opgenomen. U kunt ter plekke de verlangde volumes uitzoeken en direct (na betaling!) mee naar huis nemen.
2. Schriftelijk bestellen. Neem hierover kontakt op met Wim Ernst, tel. 04742-3987.

Na onze thema-avond in november j.l. over kleurengraphics op MS-DOS machines in december weer een algemene bijeenkomst, waarop volop gelegenheid tot het uitwisselen van ervaringen, eerste hulp bij het oplossen van problemen, video-presenta-

modems. Tot ziens op onze bijeenkomsten!

Ad Hoogenboezem

HCC Afdeling Vlissingen

Noemden wij in de vorige Nieuwsbrief de Vlissingse bijeenkomst van september een groot succes, dan deed die van oktober daar zeker niet voor onder! Opnieuw een grote belangstelling: volgens de presentielijst waren er meer dan 50 personen. Voor een juist begrip van de zaak: niet alle bezoekers waren HCC leden, want ook deze keer waren er veel „nieuwelingen". Dit neemt echter niet weg dat - gelet op het aantal leden op Walcheren en Zuid-Beveland (ca. 450) - er sprake was van een behoorlijk opkomstpercentage. Zoals u misschien weet beslaat onze afdeling de gehele provincie Zeeland en een deel van West Brabant en telt hij volgens de laatste gegevens 870 leden. Maar voor een belangrijk deel daarvan is de afstand tot Vlissingen te groot voor een regelmatig bezoek, zodat de bezoekers over het algemeen afkomstig zijn van Walcheren en Beveland.
Als wij mogen afgaan op de reacties van de aanwezigen had niemand spijt van zijn komst. De lezing van Ronald Verhaar over beeldschermen was zo interessant en werd zo plezierig gebracht dat iedereen - zelfs de „spelletjes-fanaten" - met belangstelling luisterde. Hij schetste ons de ontwikkeling van het eerste beeldscherm (letter-voor-letter tekening) naar de huidige hooggekwalificeerde monitor, verklaarde ons vele uitdrukkingen en afkortingen (resolutie, bandbreedte, RGB, Scart, CGA, EGA enz.), ging in op de verschillen tussen monochrome schermen en kleurmonitoren en vertelde iets over de voor- en nadelen van platte schermen zoals het LCD-scherm en het plasmascherm. Kortom: er was voor een ieder veel te leren en de thuisblijvers hebben beslist iets gemist!
De oktober-bijeenkomst in Goes verliep wat moeizamer. Door studie e.d. is plotseling de maandag voor de leden van het team een moeilijke dag. Gelukkig waren er wat „Vlissingers" aanwezig zodat er toch nog een plezierige avond van gemaakt kon worden.
De vooruitblik richt zich op december.
In Goes komen we gewoontegetrouw bij elkaar op de 1e maandag ofwel op 7 december. De avond in Vlissingen vindt niet plaats op de 3e maandag van de maand (de kerstweek is wat minder geschikt) maar op de 2e maandag. Dus noteert u het goed: maandag 14 december bent u weer welkom in het Open Hof te Vlissingen. Omdat Goes wat moeilijk zit met de „personeelsbezetting" zal getracht worden het programma van Vlissingen ook in Goes te brengen. Dit betekent dus dat u op beide avonden een demonstratie krijgt van de nieuwe Atari PC en dat er een praatje wordt gehouden over het CP/M besturingssysteem. Dus voor u een dubbele kans om aanwezig te zijn!
Tot de volgende Nieuwsbrief!

J. H. Berghuijs-Goris, secretaris

HCC Afdeling Zwolle

Onze afdeling gonst weer van de activiteiten. Nu het nieuwe seizoen weer is begonnen hebben wij ons plaatje hiervoor trachten in te vullen. Het is maar een begin, en wij als bestuur, hopen dat er door Uzelf de nodige aanvullingen worden aangedragen.

Bestuursperikelen
Onze penningmeester Robert van den Broek, tot voor kort een ieder bekend als de secretaris van de afdeling, is op de Ledenraad van 19 september benoemd tot algemeen penningmeester van het HCC-hoofdbestuur. Wij feliciteren hem van harte met deze benoeming en wensen hem sterkte met deze toch niet al te lichte taak binnen onze vereniging. Wij danken hem hartelijk voor de jaren van inzet voor onze afdeling. Nu hij deze functie heeft aanvaard, moet hij statutair alle andere functies binnen de HCC neerleggen. Wij hadden gelukkig nog enige reserves zodat wij het dagelijks bestuur van de afdeling gaande kunnen houden. Het ziet er nu als volgt uit: Martin Strijland, voorzitter; Gerard Weide, secretaris; Peter van Akker, penningmeester. Robert blijft altijd voor advies bereikbaar en ook zal hij de Basic cursussen blijven geven. U ziet nu haast vanzelf dat het bestuur van zo'n grote afdeling wat aan de kleine kant is geworden. Zou U het bestuur wel willen versterken, bel dan eens even.

Clubavonden
Wij zitten weer als vanouds op de eerste donderdag van de maand in het wijkcentrum Holtenbroek aan de Beethovenlaan 394 in Zwolle. Noteert U vast de komende data: 3 dec, 7 jan, 4 feb, 3 mrt, 5 mei en 2 juni. Komt U eens naar een van deze gezellige avonden met of zonder Uw micro maar met veel vragen. Er zijn altijd wel leden die antwoord kunnen geven. In ieder geval is het bestuur in staat de juiste man of vrouw te vinden. Wij hebben op de avonden de beschikking over een overhead projector. Een uitstekend middel om U te helpen bij het presenteren van een onderwerp dat U graag bij anderen leden onder de aandacht wilt brengen. Doet U dat liever niet zelf, geen nood, andere leden of het bestuur nemen U graag waar. Een eenmaal gestart gesprek loopt vanzelf uit tot het opdoen van die informatie die U zo graag wilt hebben.
Wat hebben wij nog meer voor U in petto?
- Wat er leeft in de HCC
- lezingen en presentaties
- vraagbaak voor beginners en gevorderden
- onderdak voor gebruikersgroepen
- organiseren van cursussen
- demonstratie van Fido en de Echomail (uitgeprint)
- zelf berichten (laten) plaatsen in Fido
- second-hand corner
- leestafel en HCC-bibliotheek
- bemiddeling Public Domain software

De bijeenkomsten worden gehouden van 19.30 - 23.00 uur. Het wijkcentrum is met openbaar vervoer gemakkelijk te bereiken: buslijn 4 vanaf het station stopt voor de deur. Komt U met de auto, kijk dan even naar het plattegrondje in de HCCNieuwsbrief nr. 95.
Zijn er vragen, bel even met 038-543381 of 038-547700. Tot ziens op de bijeenkomsten.

Martin Strijland / Gerard Weide

HCC Amstrad/ Schneider gg

Goed nieuws voor onze leden in de Noordelijke provinciën.
Als coördinator voor de regio Friesland, Groningen, Drente gaat optreden: Frans Schurink, De Koaten 5-C, 9288 GB Kootstertille. Hij bericht ons: Kom vooral kijken op de derde maandag in de maand in café Cambuur in Leeuwarden om 20.00 uur. In gezamenlijke acties kunnen we ons systeem goed leren kennen, waardoor vele (nieuwe) toepassingen hanteerbaar en uitvoerbaar kunnen worden voor ieder-ties, prikbord, verkoop van software, enz. enz. Denk ook nog even aan de unieke service van de afdeling Sittard, t.w. (gratis) verhuur van Wegens drukke werkzaamheden kan de heer Beisterveld minder aandacht aan de Joyce werkgroep besteden. Daarom is er een nieuwe coördinator aangetreden, t.w.: Harry Hijgenaar, Bergstraat 5, 3811 NE Amersfoort, tel. 033-15359. Hij schrijft: Om een idee te krijgen wat er zo al leeft onder de Joyce-bezitters wil ik graag even een briefje van u ontvangen met al uw wensen. Joyce can be a joy if you want it.
Voor overige vragen, wensen en suggesties staat onze gebruikersgroep zoals altijd wijd open.

Ernst Pereira

HCC Apple gg

De Appledag van 26 september j.l., onze lustrumviering is weer voorbij. Wij denken dat het een interessant geheel is geweest voor alle bezoekers. De gehouden lezingen hadden een formidabele aantrekkingskracht. Zaken als AppleWorks blijven een aantrekkelijk onderwerp en menige gebruiker doet zijn voordeel met deze vorm van informatie-uitwisseling. Onze veiling was een doorslaand succes en heeft menigeen geholpen om de weg naar een verdere ontwikkeling op het Applegebied te vergemakkelijken. Bijzonder veel publiek was op deze dag aanwezig hetgeen op zich al een zeer positieve bijdrage voor deze bijeenkomst geleverd heeft. Dit enthousiasme zet ons aan om door te gaan met noviteiten. Het is wel moeilijk om ideeën te blijven putten uit de kleine groep mensen die zich inzetten voor het tot stand komen en de organisatie van zo'n dag. Daarom: hou uw idee, uitvinding of ondervinding niet langer geheim. Door deze clubgeest kan een Appledag nooit een flop worden. Schrijf of bel ons, ons adres is: Postbus 427, 3200 AK, Spijkenisse, telefoon: 010-4160489 (ma t/m vr 19.00-22.00 uur). Een nieuwe Appledag is alweer gepland. Het blijft altijd een heksenwerk om alles weer op tijd te regelen. De datum is 12 december, dat is drie weken na de HCC Dagen waar wij ons ook niet onbetuigd zul-

len laten. De omgeving is vertrouwd. Voor diegenen die onze drempel nog niet gepasseerd zijn is hier het adres: De Bron, Vader Rijndreef 7, Utrecht.
Tussen 10.00 uur 's morgens en 16.00 uur 's middags hebben wij weer voor iedereen wat beziens- en/of beluisterenswaardigs. Liefhebbers van Apple II, //c, II+, IIgs, CHE, Apple III, Mac, Mac SE of welke Apple dan ook, wij zitten niet stil. Onze technische vragenhoek, onze stand, de lezingen, de aanwezige handelaren, onze veiling tot en met uw natje en droogje tussen de middag, zullen weer klaar staan om u een onvergetelijke dag te bezorgen. Maak er dus een dagje van, want het zou vervelend zijn als u net dat ene zou moeten missen.

Wouter Mos

HCC Bondwell gg

Onze tweede gebruikersdag (24 oktober in Ede) was een succes! De opkomst was behoorlijk, ondanks de „concurrentie" in De Bron. De tafels stonden vol met de meegebrachte systemen, LCI was er weer met raad en (quick service) daad en uw bestuur bood o.m. datgene aan wat we in deze rubriek al eerder als „bestelbaar" hebben opgegeven (maar nu zonder verzendkosten). Een hoogtepunt was de inleiding van Martin Moene over de programmeerbare IC's die (behalve de Z80) in de BW12 en 14 zitten en nog nauwelijks gebruikte mogelijkheden bieden. Nieuw was het eerste exemplaar van ons blad „Bondwell-ELCIgg mededelingen". Daar staan allerlei artikelen in - zowel voor „gevorderden" als voor beginners - over de BW12 en 14. Ook is er een overzicht in opgenomen van de Public Domain software die via uw gg verkrijgbaar is. U krijgt het eerste nummer toegezonden na overmaking van ƒ 4,25 onder vermelding van „BW-mededelingen nr. 1" op giro 5199740 t.n.v. de Bondwell gg te Helmond. Als u ƒ 12,75 overmaakt op ditzelfde gironummer dan krijgt u automatisch de eerstvolgende drie nummers toegezonden. Vermeld dan: „BW-mededelingen 2,3,4".
Hebt u iets interessants? Schrijf het op en stuur het ons toe! De taalcorrecties e.d. verzorgen wij (zonodig) wel. Op een 5,25 1S-diskette toezenden mag ook. Ook vragen, aanbiedingen, e.d. zullen worden opgenomen.
Wat in dit eerste nummer ontbreekt is het telefoonnummer van onze onvolprezen databank Tholen: 01665-3227. Deze BW12-databank van Ron Bakker werkt met het videotex („Viditel") protocol. U kunt daar het laatste nieuws over onze gg aantreffen en uw mededelingen aan mij (user 15423) kwijt.
Maar deze omissie is dus nu weer goed gemaakt.

Ton Helwig, voorzitter

HCC CP/M gg

Zo kort na de HCC Dagen heeft de gg heel wat achter de rug. Op moment van schrijven waren echter nog lang niet alle details bekend, dus erg veel nieuws vergeleken met de vorige HCCN kunnen we niet melden. Toch echter een overzicht voor de geïnteresseerde lezer:

Boeken
Sinds de HCC Dagen zijn er drie nieuwe boeken uit. En wel:
* „Handleiding Fibo". Fibo is een boekhoudpakket voor iedere CP/M computer, geschikt voor kleine administraties. Doch professioneel van opzet, met volledig „dubbelboekhouden" en subadministraties; het is een verdere ontwikkeling van het GIAP pakket, dat in HCCN 93 besproken werd. De handleiding is tevens een goede inleiding in de kunst van het computerboekhouden. Kosten: ƒ 12,50 voor leden.
* Catalogus CP/M ProgrammaTheek deel II. Honderden bladzijden, met een samenbundeling van alle „Aanhangwagens" uit de SoftwareBus vanaf 1984 t.m. de laatste. Als het goed is even duur als deel I (ƒ 20,-), maar dit laatste onder voorbehoud.
* „CP/M SoftwareBest". Voor hen die de dikke jaargangen SoftwareBus niet (meer) compleet hebben, en voor nieuwkomers op CP/M gebied: een compilatie van CP/M-artikelen met blijvende waarde uit vijf jaargangen van SoftwareBus. Alle hoogtepunten, tips en trucs compleet op rij voor een luttel bedrag!

Software Service
Op de Public Domain Pagina's staat zoals gebruikelijk het nieuwe aanbod. Het blijkt echter dat de daar vermelde bestelprocedure nog wat verduidelijking behoeft, omdat leden het nog steeds presteren om via de postgiro te bestellen. Dat is niet meer mogelijk, en je betaling wordt met de nodige vertraging teruggestort. Alleen bestelformulier met cheque is mogelijk, zie de Public Domain Pagina's!

S5 Software-abonnement
S5 (Software Service Super Selectie Systeem), ons software-abonnement, kan daarentegen wel per giro betaald worden. Voor ƒ 60,- per jaar krijg je zes maal de „kroonkeuze" uit de nieuwste CP/M software beschikbaar, kort nadat hij is uitgekomen. Ideaal voor beginners of ervaren gebruikers die in de gigantische ProgrammaTheek door de bomen het bos niet meer zien. De CP/M schijf van deze keer staat beschreven in de Public Domain pagina.
Bestellen door overmaking op postgiro 5253585 t.n.v. penningmeester CP/M gg, Nieuwerkerk, of door een briefje met cheque naar dezelfde persoon, postbus 145, 2910 AC Nieuwerkerk; lidnummer en diskformaat vermelden graag.
Mocht je verder nog vragen hebben, aanmeldingen voor assistentie, etc etc: op maandag- en donderdagavond van 20.00 tot 21.30 op 030-945941, de landelijke Vraagbaaklijn. Uitsluitend voor moeilijker technische vragen (dus niet voor informatie over bestellingen etc.) hebben we daarnaast nog de „2e-lijns Vraagbaak" van ondergetekende: 023-314841, 's avonds tussen 20.00 en 22.00.

Erik de Ruijter

IBM PC Gebruikersgroep

PC jaar 1987
De PC- en MS-DOS personal computers zijn in 1987 definitief doorgebroken zowel zakelijk alsook op de privé markt. Sterker nog, met geen enkel ander computersysteem is zakelijk en privé gebruik zo sterk met elkaar verweven. Het aantal PC-Privé projecten dat van de grond komt is overweldigend. Kies in 1988 voor de IBM PC gg, daar zult u geen spijt van krijgen! Kom dit jaar nog langs op de gebruikersdag van 12 december om te zien waarom. Dan kunt u meteen uw persoonlijke PDS&F Catalogus uitbreiden met Volume 3.

Volume 3
De IBM PC gg Public Domain Software & Freeware Catalogus is wederom uitgebreid met een nieuw deel van circa 400 bladzijden. In dit volume 3 staan de beschrijvingen van de diskettes PCNL 451 t/m 650. Een aanvulling van tweehonderd nieuwe diskettes. De disketteindex en de fileindex van volume 3 hebben weer betrekking op de volledige bibliotheek, dus ook de PCNL-nummers 1 t/m 450. De beschrijvingen van deze eerste 450 PCNL-diskette bevinden zich in de eerste twee delen van de catalogus, Volume 1 (nrs 1 t/m 250) en Volume 2 (nrs 251 t/m 450). Deze beide delen zijn nog volop verkrijgbaar. Volume 1, 2 en 3 kosten slechts ƒ 15,- per stuk. Door het losbladige karakter van de delen van de PDS&F Catalogus is het mogelijk om ze samen te voegen tot een geheel. Op die manier ontstaat een volledig overzicht van meer dan 200 megabyte software! Volume 3 bevat net als de eerste twee delen niet alleen de beschrijvingen van de diskettes maar ook informatie over de IBM PC gebruikersgroep en Public Domain software. In de inleiding wordt aandacht besteed aan de PCNL-pakketten, de compatibiliteit, het gebruik van grafische kaarten en de verschillen tussen DOS-versies. Speciaal voor beginners is er in de catalogus een beknopte handleiding opgenomen over het werken met de programma's.

PC-Privé
De IBM PC gg heeft een nieuwe service voor PC-Privé projecten. Het PCNL-Privé pakket. Neem voor meer informatie over dit pakket en vooral de zeer lage prijs rechtstreeks contact op met Jan Willem Beek (01184-72759).

Gebruikersdag 12 december Op 12 december is het weer zo ver, de landelijke IBM PC gg gebruikersdag, alweer de laatste van 1987. De gebruikersdag vindt plaats van 10.30 tot 16.00 uur in het Provisorium van de Rijksuniversiteit van Utrecht, Heidelberglaan 3 in het Universiteitscentrum de Uithof te Utrecht (in de Uithof hoeft u alleen maar de pijlen te volgen op de wegwijzers). Parkeerruimte is er voldoende in de Uithof.
U kunt op de gebruikersdag alle artikelen van de IBM PC gg verkrijgen; het is een ideale gelegenheid om Public Domain software aan te schaffen. Zeker als u graag wat extra informatie wilt over de diskettes uit de bibliotheek. Bij de softwareverkoop is er een info-rij en een direct-rij. Bij de info-rij wordt u geholpen door mensen van de IBM PC gg die een goed overzicht hebben over de in de bibliotheek aanwezige software. De direct-rij is er voor de mensen die al weten wat ze willen en zo kort mogelijk in de rij willen staan. Op de gebruikersdag zijn de medewerkers van de IBM PC gg en de IBM PC gg coördinatoren aanwezig. Deze laatsten kunnen u wellicht helpen op het gebied van database, educatieve software, communicatie

en/of wetenschappelijke software. Verder een Fido-demonstratie en de allernieuwste versie van de PC-SIG CD-ROM gekoppeld aan het nieuwe IBM PS/2 systeem. En natuurlijk treft u op de IBM PC gg gebruikersdagen medegebruikers die net als u gebruik maken van een PC-DOS of MS-DOS computer. Op de mededelingenborden in de gangen hebt u volop de mogelijkheid om met specifiek geïnteresseerden in contact te komen.

Nieuwe diskettes

Gewoontegetrouw is er op de landelijk IBM PC gg gebruikersdag ook weer een speciale selectie van de allernieuwste diskettes verkrijgbaar. Een korte beschrijving van deze diskettes vindt u op de Public Domain Pagina in deze HCCNieuwsbrief. Een gedetailleerdere beschrijving zal ter inzage liggen op de gebruikersdag zelf.

Lezingen

Dit keer drie lezingen (tijden onder voorbehoud):

12.00 „Maken en gebruik van Batch-files" door Luc Dorpmans, micro consultant. In deze lezing zal Luc laten zien hoe Batch-files werken en hoe optimaal gebruik te maken is van Batch-files voor het automatiseren van complexe en/of vaak terugkerende handelingen. Deze lezing heeft vooral tot doel beginners te laten zien wat de mogelijkheden zijn van Batch-files.

13.00 „Creatief denken en problemen oplossen met The idea generator" door Robert L.A. Trost van het Centre for Commercial Innovation (CCI) Ltd. Deze lezing heeft als doel te laten zien hoe de computer gebruikt kan worden voor het creatief oplossen van problemen en aan wat voor eisen de daarvoor te gebruiken software moet voldoen. The idea generator voldoet aan de gestelde eisen. En om dat te demonstreren zal er een typisch Hollands probleem bij de horens genomen worden, nl. „hondepoep op straat".

14.00 „DOS-gemak met de Personal File Manager (PFM)" door Luc Dorpmans. In deze lezing zal Luc aan de hand van het Public Domain programma PFM v2.25 laten zien hoe veel van het domme en vaak terugkerende DOS-werk veel eenvoudiger kan met een file manager zoals PFM. Ook een aantal van de krachtige extra mogelijkheden van PFM komen aan bod. Deze lezing is een aanrader voor beginnende MS-DOS gebruikers.

Duur van de lezingen is ongeveer 45 minuten. Na de lezingen is er voldoende tijd om vragen te stellen.

PC-View

De hele dag aanwezig met doorlopende demonstraties van programma's uit de Public Domain Software en Freeware Bibliotheek. PC-View, velen van u kennen het al van de vorige keren. De programma's worden gedemonstreerd met behulp van een Transview scherm op een overhead projector.

Systemen mee

Neem gerust uw computersysteem mee naar de gebruikersdag. Er is ruimte genoeg. En wat meer is, er zijn stopcontacten genoeg. Degenen die hun systeem tijdens de gebruikersdag opstellen om andere PC-gebruikers te laten zien wat ze doen met hun PC worden door de IBM PC gg aan het einde van de dag beloond met een tegoedbon voor een diskette uit de softwarebibliotheek.

Johan Hageman, correspondent
Postbus 1169
1200 BD Hilversum

Afdelingen en gebruikersgroepen

Zo kort na de HCC Dagen zal de „landelijke" activiteit van de gg wat beperkter zijn, maar regionaal zal er steeds meer gaan gebeuren. Dit alles onder het motto „De MS-DOS gg komt naar je toe". Voor afdelingen en gebruikersgroepen die ons graag zien verschijnen op hun (regionale) bijeenkomsten begint er nu een organisatorisch apparaat te groeien. Iedere bestuurder die plannen op dit gebied heeft kan eens kontakt opnemen met dhr. Braun op 02975-67085 (of eventueel met het secretariaat), en misschien valt er iets te regelen - mits je zelf ook de schouders er onder zet. Na de succesvolle gebruikersdag van 24 oktober j.l., met vier drukbezochte lezingen en een drukke Vraagbaak, weten we dat er veel vraag naar bijeenkomsten is; dus helpt mee, helpt mee, dan maken we er wat van!

Fido

Voor bezitters van een modem is er goed nieuws: ons eerste „eigen" Fido-systeem, MS-Boss (Oost), is in de lucht. Weliswaar nog niet met „mail" en verzoek-software, maar dat komt. Peter Smaal houdt de zaak (ondanks een periode van ziekte) enthousiast online in Enschede, op 053-762039. Met megabytes aan software, een aktuele Vraagbaak en de laatste nieuwtjes over de gg. Als je een modem hebt, even bellen en zien wat er allemaal kan!

Boek software

Op de HCC Dagen is ons eerste eigen boek uitgekomen: „MS-DOS SoftwareBest". Voor hen die de dikke jaargangen SoftwareBus niet (meer) compleet hebben, en voor nieuwkomers op softwaregebied: een compilatie van MS-DOS en algemene artikelen met blijvende waarde uit drie jaargangen van ons blad SoftwareBus. Alle hoogtepunten, pakketbesprekingen en tips compleet op rij voor een luttel bedrag.

Catalogus op disk

Tevens uitgekomen op de HCC Dagen: een schijfje (de normale prijs van *f* 15, volume 2599) met een catalogus-database. Oftewel: een database met onze complete MS-DOS ProgrammaTheek catalogus (deel I en II), voorzien van veel extra informatie zoals „soort software" en „vorm van documentatie". Zodat je met de disk vragen kunt beantwoorden als „Welke communicatiepakketten in C zijn er allemaal" of „geef me adventure-spelletjes met handleidingen"! Een „eigen" database-programma is vereist; details lees je in de komende SoftwareBus. Verder bevat de floppy ook een up-to-date index van de catalogus inklusief Aanhangwagen, en een complete up-to-date inhoudsopgave.

Regio-vraagbaak

Tot slot een vast „item" in onze informatie: up-to-date info over de Vraagbaak. We hebben een groep vrijwilligers die beginnende MS-DOS gebruikers in hun eigen regio willen helpen met vragen, start-problemen, onduidelijkheden en plannen. Ze zijn bereid op doordeweekse avonden tussen 19.30 en 22.00 telefoontjes te beantwoorden. Zoek degene op die bij U in de buurt woont (goedkoop telefoneren!) en bel als hulp nodig is.

Noorden: Robert van der Hof, Groningen, 050-146152 (afwijkende tijden: 14.00-21.00 !); Jacob Boer, Sappemeer, 05980-98345
Oost: Peter Smaal, Enschede, 053-774829 (ook via Fido MS-Boss Oost!)
Centrum: Rob Drop, Amersfoort, 033-635213; Baptist van Enschede, Nieuwegein, 03402-35628
Amsterdam e.o.: Bob Hilderink, Landsmeer, 02908-3930
Leiden e.o.: Marc Gobes, Leiden, 071-317084
Rotterdam e.o.: Ed Rijnhout, R'dam, 010-4834243
Zuid: Jan Peters, Maasbree, 04765-1693

Dus: houd U aan de opgegeven tijden en maak de vrijwilligers niet gek met al te langdurig bellen. Extra aanmeldingen voor de vraagbaakdienst: bij het secretariaat.

Erik de Ruijter

NewBrain-gebruikersgroep

De tiende uitgave van Newbrain Online is verschenen, met daarin naast de gebruikelijke rubrieken en artikelen veel aandacht voor het Operating System, en een register van alle artikelen die in de nummers 1 tot en met 10 verschenen zijn. Kosten inclusief verzending: *f* 10,-.

De uitgewerkte ROM-source van de 32k NewBrain is in boekvorm verschenen, samengesteld door Wim Luijt. Het behandelt de Operating Systems 1.4, 1.9 en 1.91 (de tekst in in het Engels): 128 pagina's. Het boek kost *f* 25,- (inclusief verzendkosten).

Van het programma DISASSEM.BAS (van bestelnummer N503 in de softwarebibliotheek van de gebruikersgroep) is een handleiding tevoorschijn gekomen van 8 pagina's (in het Engels); *f* 3,20.

Bovengenoemde artikelen zijn te bestellen door overschrijving van het genoemde bedrag op girorekening 2505800 ten name van HCC NewBrain-gebruikersgroep te Amsterdam, of door een girobetaalkaart, Euro- of betaalcheque op te sturen naar het secretariaat van de gebruikersgroep op onderstaand adres.

Menno Stevens, secretaris
Postbus 4494
1009 AL Amsterdam

Gebruikersdagen

In de vorige Nieuwsbrief hebben wij aangekondigd dat de gebruikersdagen van de Olivetti gebruikersgroep in samenwerking met de afdeling Almere zullen worden gehouden. Inmiddels hebben wij er al een paar gehad en wij moeten zeggen dat de samenwerking ons zeer bevalt. De bijeenkomsten vinden plaats in het sportcomplex Arcade (3 min. lopen van station Almere Centrum) op ie-

dere 3e zondag van de maand. In verband met de feestdagen wordt in de maand december geen gebruikersdag georganiseerd.
Op de gebruikersdag van 18 oktober jl hebben wij bezitters van oudere typen M24 machines kunnen helpen met het vervangen van de ROM BIOS. Hierdoor kunnen de machines o.a. met de nieuwste versie van MS-DOS draaien. Deze service van de gebruikersgroep staat nog steeds open. Bezitters van een M24 met een ROM BIOS versie lager dan 1.36 kunnen hun systeem upgraden tot versie 1.43 (de nieuwste) Kosten: ƒ 80,- Reservering kan geschieden door een berichtje naar Olivetti gg, Postbus 24315, 3007 DH Rotterdam.

Supplies
Alle originele Olivetti supplies zijn bij onze gebruikersgroep te bestellen. Wij proberen voor de gebruikers een zo hoog mogelijke korting te bedingen. Wij herhalen hier nogmaals de prijzen van de meest gevraagde supplies:
Kwaliteitsdiskettes: ƒ 40,- per doosje van 10 stuks; inktlinten voor de DM100 printer: ƒ 105,- per 6 stuks; sprocket feed voor DM100 printer: ƒ 75,- per stuk; busconverters voor M21/M24: ƒ 405,- per stuk; klokkaart voor M19: ƒ 165,- per stuk.
Naast de verkoop van originele Olivetti supplies proberen wij ook met andere leveranciers te komen tot afspraken die voor u als gebruiker tot voordelige aankopen kan leiden.
Wat denkt u van het volgende:
Modem merk Discovery met de volgende specificaties 300/300(V21), 1200/1200(V22), 1200/75(V23) full duplex incl. telefoonkabel, RS-232 kabel en communicatie software voor ƒ 600,- incl. BTW en verzendkosten.
Er zijn ook andere typen waaronder een 2400/2400 bps full duplex model voor ƒ 750,- Bezoek onze gebruikersdagen als u er meer over wilt weten. Wij zijn bezig met onderhandelingen om in ons assortiment een harde schijf op kaart op te nemen. We denken dan aan een versie van 20Mb en een van 50Mb. Ook hierover kunt u nadere informatie verkrijgen op onze gebruikersdagen. Alle bovengenoemde producten kunnen worden besteld door overmaking van het desbetreffende bedrag op rek.nr. 88.72.38.238 van de Nutsspaarbank Den Haag t.n.v. HCC Olivetti gg onder vermelding van hetgeen u wenst.

Fido
De vierde HCC Olivetti gg Fido is operationeel. Locatie is Almere en Sysop is Henk Slegh. Net zoals alle andere Olivetti gg nodes zal ook deze Fido snel druk bezet zijn. Voor ons een een teken dat er nog steeds behoefte bestaat aan nog meer nodes gericht op de Olivetti gebruiker. Verdere uitbreidingen over het hele land is dan ook ons streven.

Activiteiten
Sinds de oprichting van de Olivetti Gebruikersgroep in november 1986 zijn wij gegroeid tot een van de grootste groepen. Daar zijn wij heel blij mee maar het geeft ook problemen. Een grote achterban verspreid over het hele land vraagt een andere benadering. Wij zouden heel graag op regionaal niveau activiteiten willen ontplooien. Hiervoor zijn in de regio's aktieve mensen nodig die iets voor de gebruikersgroep willen doen. Heeft u ideeën op dit gebied? Laat het ons weten. Regio coördinator voor de Olivetti gebruikersgroep is Henk Slegh. Schriftelijke reakties kunt u sturen naar ons postadres: Postbus 24315, 3007 DH Rotterdam

Pascal gg bijeenkomst
De Pascaldag en de HCC Dagen zijn amper voorbij, maar we hebben alweer een bijeenkomst. We zijn op 12 december te gast bij de landelijke IBM PC gg gebruikersdag. Dit kan gezien worden als een aanzet tot nadere samenwerking met andere gebruikersgroepen, wederzijds. Op het moment dat we dit schrijven hebben we nog geen tijd gehad om eigen programmaonderdelen in te vullen, maar we zijn in ieder geval van plan een Pascal gg ledenvergadering te houden. We kunnen dan praten over de resultaten van de HCC Ledenraad vergadering van 28 november. De bijeenkomst is van 10.30 tot 16.00 uur in het Provisorium van de Rijksuniversiteit Utrecht, Heidelberglaan 3 in het Universiteitscentrum de Uithof, Utrecht. De stadsbus stopt vlakbij.

Pascal gg op Fido
Op Fido Emmen (05910-21000, sysop: Jan Leijerweerd) kun je rechtstreeks vragen stellen aan de Pascal gg. File Area 5 is het Algemeen Pascal gebied; File Area 6 is voor Turbo-Pascal, en File Area 7 voor UCSD-Pascal. Wie iets heeft gemaakt in Pascal wordt uitgenodigd dat te uploaden of op te sturen. Ook wel eens dat gevoel gehad: „dat heeft vast al eens iemand gedaan"? Of: „ik zou wel eens willen zien hoe iemand anders dat aangepakt heeft"? Reakties kunnen naar de voorzitter, Jan Leijerweerd (05910-22326), of naar de secretaris, Gauke Zijlstra, (op Fido met y), Hulsackers 28, 7824 LD Emmen, tel. 05910-20268.

Tijdschrift „Blaise"
Het tweede nummer is inmiddels uit, en we hopen dat de meeste klachten nu verholpen zijn. Wie wel het tweede, maar nog niet het eerste nummer heeft ontvangen, zat waarschijnlijk niet bij de eerste 300 inschrijvers, en zal misschien even moeten wachten op de herdruk van het eerste nummer. Voor „Blaise" zijn drie adressen van belang:
1) Opgeven abonnees: stort ƒ 20,- op gironummer 2708092 t.n.v. HCC Pascal gg Utrecht, met vermelding „Blaise".
2) Kopij naar: A. Plantema, J. de Bekahof 16, 1065 AL Amsterdam.
3) Inlichtingen: R.F. van Naerssen, Pijlstaartlaan 16, 3645 GS Vinkeveen, tel. 02972-4519.

Gauke Zijlstra, secretaris

Bijeenkomsten
Met de HCC Dagen alweer achter ons is het voor dit jaar zeker nog niet afgelopen. Zo is er zaterdag 12 december weer een landelijke bijeenkomst. Plaats is het H.F. Witte Dorpshuis aan het Henri Dunantplein in De Bilt. Maar ook regionaal zijn er nog tal van bijeenkomsten. Met een telefoonnummer voor evt. nadere informatie vindt u deze in de agenda.
Op de HCC Dagen ontdekte u wellicht dat de Sharp gg uitgebreide ondersteuning gaat bieden aan de floppy-gebruikers. Hoe start je hulp? Exact, met een schijf vol hulpprogramma's, ook wel utilities genoemd. Prijs op bijeenkomsten is ƒ 10,-, per post ƒ 15,-. Volgende schijven zullen zich ook op toepassingen richten, zowel in Sharp- als in CP/M formaat (niet 800-gebruikers: type vermelden!). Voor CP/M zijn verzoeknummers bijzonder welkom. Contactpersoon voor CP/M is Martin Kopuit, tel. 03435-74104. Of via Lis 14, 1273 CD Huizen.

Kabels
De beantwoording van vragen buiten de gebruikersgroep laat nogal te wensen over. De gg levert weliswaar geen printers en plotters maar heeft voor ƒ 35,- wel een goede printerkabel. Deze kabel bezorgt diverse verkopers nogal wat hoofdbrekens en u de gebreken! Voor de volledigheid: prijs van de kabel is ƒ 25,- (en niet honderd meer zoals door een zetfout eerder gepubliceerd). Voor communicatie via een modem is naast een kabel ook een programma nodig (ƒ 10,-, inclusief handleiding). Uitgebreidere informatie vindt u in HCCN 97 en de Argonaut. Overigens is dit een goedkoop alternatief voor een echte seriële interface. De originele interface is technisch verouderd, duur en onhandig voor bijvoorbeeld een „Viditel-modem". Presentatie van een alternatief kunt u spoedig verwachten. Maar er is meer!

Ram kaart
Zo is de uitbreiding van de MZ-800 met een 64 kB Ram kaart in ons land niet meer te verkrijgen. Op een bijna Japanse wijze is hier een oplossing voor gezocht. Het basisidee is namelijk verbeterd met een batterijbuffer. U hoort hier binnenkort meer over. Regelmatige bezoekers van de bijeenkomten kunnen het eerder weten. Elke regio heeft namelijk een verbinding met de Sharp Fido.

Toetsenbord
Wie met één hand of zelfs één vinger het toetsenbord moet bedienen, stuit wel eens op problemen. Een suggestie is om dan onder twee functietoetsen CHR$(5) en CHR$(6) te plaatsen. Hiermee is om te schakelen tussen kleine letters en hoofdletters. Voor knutselaars: probeer dit eens onder de blanco toets te zetten.
Mogelijk vraagt u zich af waarom nu juist daaronder? De blanco toets wordt bij Japanse modellen namelijk al voor iets dergelijks gebruikt. Hier schakelt deze toets om tussen de dialecten Hiragana en Katagana. Iets dergelijks geldt voor een land als Korea. Ik hoop dat hiermee ook het raadsel van de „reservetoets" is opgelost.

Programmatuur
Inmiddels is standaardcassette 800-6 verschenen. Onder andere door bijdragen van leden uit de regio Rotterdam. Voor cassette 800-6 dient u de 800 cassette Basic te gebruiken. 800-6 bevat diverse spel-, muziek- en wiskundige tekenprogramma's. Het is overigens een misverstand dat ingezonden programma's altijd op standaardcassette verschijnen. Er wordt gestreefd naar een opbouw met thematische cassette's.
Vergeet u tot slot niet uw kopij voor de Argonaut in te zenden? Voor al uw post aan de Sharp MZ-gg is het adres: Lis 14, 1273 CD Huizen.

Jan Jonkman, 2e secretaris

Gelukkig is er een PPT.

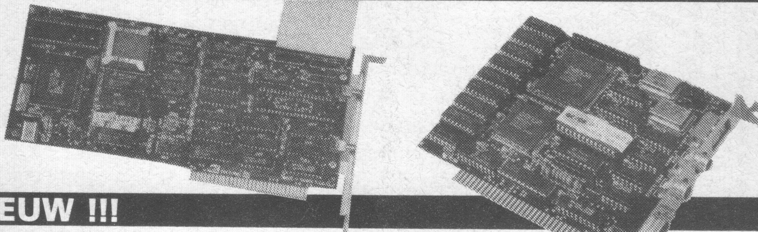

Niet zomaar is PPT een synoniem geworden voor gedegen kwaliteit en service. Daar moesten we wel wat voor doen. Mede dankzij onze uiterst strenge criteria kunnen wij een zeer hoge betrouwbaarheid garanderen. Zowel voor onze systemen als voor onze add-ons. Assemblage in Nederland verzekert een goed doordacht en betrouwbaar systeem. Gelukkig dat er een PPT is.

Onze criteria op een rij gezet:

Super Compatibel	:	**volledig PC-compatibel**
Super Compleet	:	**opties als standaard**
Super Constant	:	**betrouwbaar in gebruik**
Super Concurrerend	:	**scherp geprijsd**

ONZE SELECTIE ADD-ONS

NIEUW !!!

PPT SuperEGA+: CGA, Hercules, EGA, PGA, CGA Double Scan, Plantronics, 800 x 600, incl. drivers — *f* 695,-
PPT Supersprint 80286-10 MHz kaart met cache memory, omschakelbaar naar 8088, voor XT (SI info 9.2) — *f* 695,-
PPT EMS RAM-kaart, Ext./Exp., voor AT — 0Mb *f* 595,- 2 Mb *f* 1290,-
Genius GM-6 muis — *f* 175,-

PRIJSPAKKER: SuperEGA+ + VISA Multisync samen voor *f* 1.995,-

20 Mb SEAGATE harddisk 65 ms compleet (inb.mog.)
30 Mb SEAGATE harddisk met RLL controller 65 ms compleet
40 Mb SEAGATE harddisk 28 msec compleet
} **BEL**

60 t/m 500 Mb harddisks
40/60 Mb tape back up units (Archive)
op aanvraag

NEC Multisync monitor Hi-Res 850 x 500 analoog/TTL
VISA Multisync monitor Hi-Res 850 x 500 analoog/TTL
NEC, HEWLETT PACKARD, BROTHER, PANASONIC Printers
} **BEL**

NETWERKEN

Ook zijn wij distributeur van netwerken gebasseerd op NOVELL NETWARE/O software. Vanaf *f* 2.995,- (8 users). Installatie & instructie.
In combinatie met onze systemen zijn zeer aantrekkelijke prijzen mogelijk.

COMPLETE ADMINISTRATIE SYSTEMEN

met o.a. WordPerfect, Grote Beer Sterprogramma's (BOUWCALC, AMICE etc.) Instructie en installatie mogelijk.

Prijzen excl. BTW. Wijzigingen voorbehouden.
Garantie: SC Turbo en losse onderdelen: 3 maanden, 286SC: 6 maanden, 286S en 386SE: 1 jaar. Harddisks en printers: 1 jaar.
Kortingen voor dealers, grootgebruikers en personeelsverenigingen.

ONZE COMPUTERLIJN

PPT SC Turbo

8088-2, TURBO 4.77/8 MHz, SI info 3.0, 256K (max. 640 K onboard), 150W, 1 x 360 K Japanse FD, FDC, Hercules compatibele kaart, RT-Ext. CHERRY-switch toetsenbord, 8 slots. Handleiding. **Basisset *f* 1.490,-**

PPT 286/SCompact

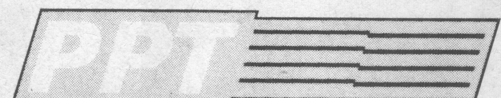
80286-10, TURBO 8/10/12 MHz, SI info 11.5, 512k (max. 1Mb onboard), 200 W, 1 x 1.2 Mb Japanse FD, WDC, Hercules compatible kaart, 1x RS-232 + parallel + klok onboard, 20 Mb harddisk, RT-Ext. CHERRY-switch toetsenbord, TTL monitor, 8 slots, **Nederlandstalige handleiding. Compleet *f* 4.495,-**

PPT 286/Sprint

80286-10, TURBO 6/12 MHz, SI info 13.3, 512K (max. 1 Mb onboard), 220 W, 1 x 1.2 Mb Japanse FD, WDC, Hercules compatibele kaart, 2x RS-232 + parallel + klok onboard, 20 Mb harddisk, RT-Ext. CHERRY-switch toetsenbord, TTL monitor, 8 slots, **Nederlandstalige handleiding. Compleet *f* 5.550,-**

PPT 386/SExtra

80386 CPU, TURBO 16/20 MHz, SI info 18.5, 512K (max. 1 Mb onboard), 220 W, 1 x 1.2 Mb Japanse FD, WDC, Hercules compatibele kaart, 2x RS-232 + parallel + klok onboard, 20 Mb harddisk, RT-Ext. CHERRY-switch toetsenbord, TTL monitor, 8 slots, **Nederlandstalige handleiding. Compleet *f* BEL**

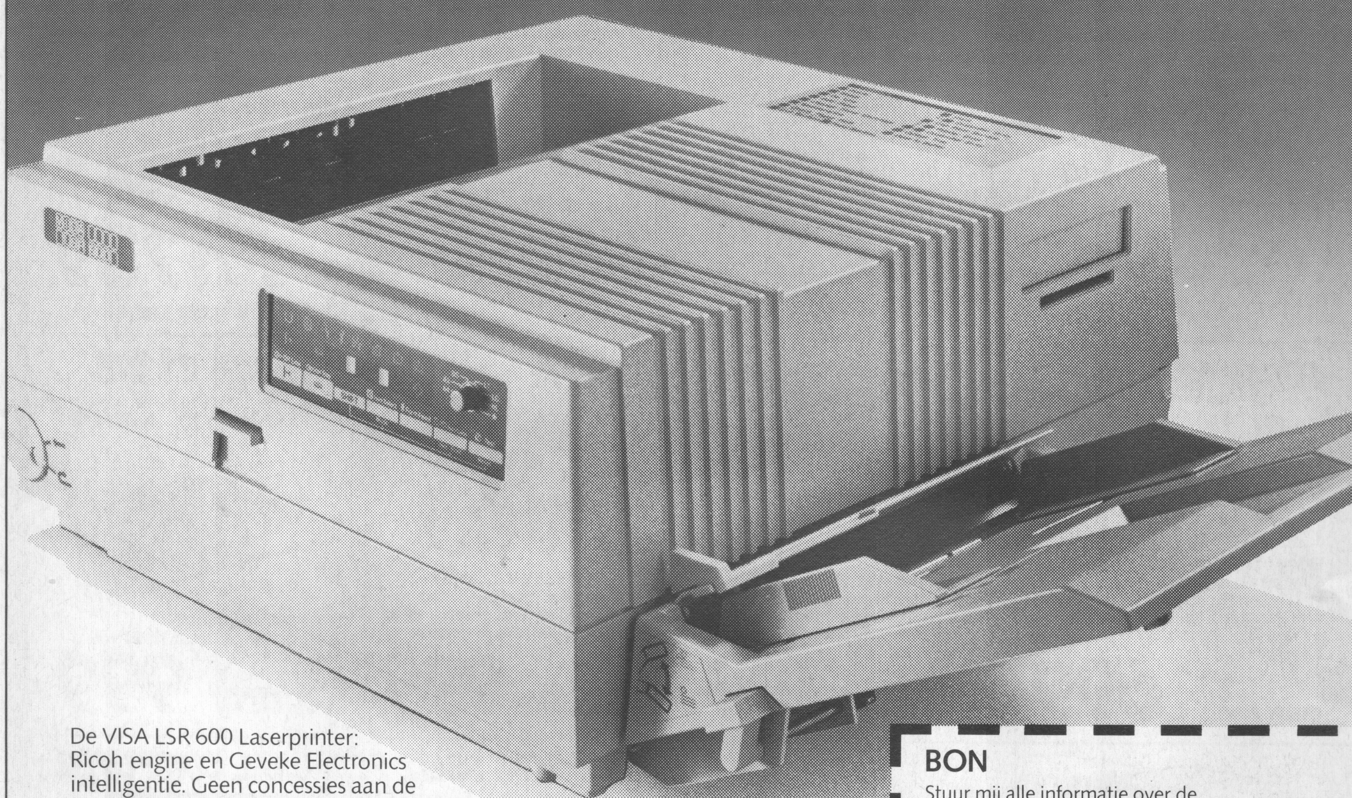

Professional Personal Technology
Industrieweg 32, 3401 MA IJSSELSTEIN
Tel.: 03408-82458
of bel uw geautoriseerde PPT-dealer.
(Aanvragen welkom).

Zo kunt u ons vinden: Afslag Nieuwegein/IJsselstein van A2. Industrieterrein Lagedijk, Groothandelcentrum IJsselstein (300m van Lopik mast). Ruime parkeergelegenheid.

Visa Laser verlegt prijsgrens, is LaserJet Plus compatibel, heeft standaard 1,5 Megabyte...

... èn Geveke Electronics

De VISA LSR 600 Laserprinter:
Ricoh engine en Geveke Electronics intelligentie. Geen concessies aan de kwaliteit dus. Z'n prijs is extreem laag: f5.990,– (adviesprijs).
En z'n prestaties zijn buitengewoon:

- HP LaserJet Plus compatibel: probleemloze toepassing van alle applicatie-software
- 1,5 Megabyte geheugen: 3 maal de standaard
- indrukwekkende grafische mogelijkheden: raster èn vector graphics
- snelheid 6 pagina's/minuut
- uitermate gebruikersvriendelijk

De VISA LSR 600 is ideaal voor tekstverwerking, desktop publishing, ontwerpen van formulieren en tal van grafische toepassingen.
Niet indrukwekkend genoeg? Stap even binnen bij één van de vele verkooppunten voor een meer dan overtuigende demonstratie. Of vraag de documentatie. Met de bon of via de telefoon: 020 - 5861580.

BON

Stuur mij alle informatie over de unieke prijs- en printprestaties van de VISA LSR 600 laserprinter.

Naam: ________

Functie: ________

Bedrijf: ________

Adres: ________

Postcode: ____ Plaats: ____

U kunt deze bon zonder postzegel opsturen naar Geveke Electronics, Antwoordnummer 675, 1000 PA AMSTERDAM.

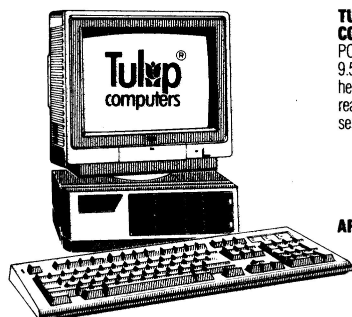
Geveke Electronics bv
Donauweg 10
1043 AJ. Amsterdam
Telefoon (020) 5861411
Telex 18556

HP, LaserJet Plus en Ricoh zijn geregistreerde handelsmerken.

Geveke electronics

Thuis in printers

VOGELZANG, SPECIALIST IN COMPUTERS!

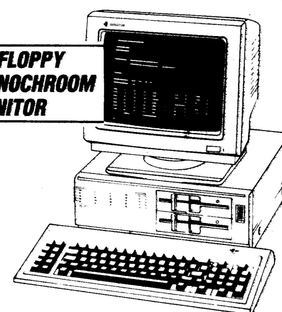
TULIP PC COMPACT 2 PERSONAL COMPUTER
PC/XT compatible computer, zeer snel door 9.54 mHz, 8088 compatible, 640 Kb intern geheugen, 4 vrije slots, 2x360 Kb floppy drive, real time clock/kalender, mouse interface, serieel en parallel interface inklusief monitor.

ART. 4443 **3295**

IDEM. MAAR DAN MET 1 DRIVE EN 20 MB HARDDISK **4495**

SAMSUNG SPC-3000 COMPUTER

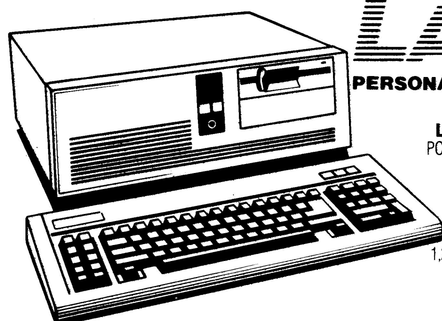
2x360 KB FLOPPY
SAMSUNG MONOCHROOM
12" MONITOR

SAMSUNG SPC-3000 PERSONAL COMPUTER
PC/XT compatible computer, met 8088-2 processor, 640 Kb RAM, monochroom 12" monitor, 2x360 Kb diskdrive, parallel- en serieel interface, 4 PC/XT uitbreidings slots, gekombineerde color graphics/ Hercules kaart. MS-DOS 3.2 en GW/Basic.

ART. 4865 **2499**

LASER™
PERSONAL COMPUTER

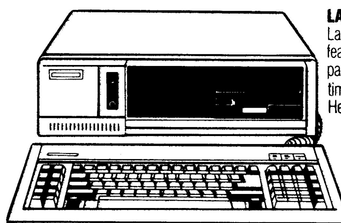

LASER 286 AT PC COMPUTER
PC/AT compatible computer, 80286 processor, clock frequentie 6/8/ 10 mHz, 512 kB RAM intern geheugen, 8 PC/AT compatible uitbreidingsslots, gekombineerde colour graphics/Hercules kaart, 1,2 MB diskdrive, AT-3 toetsenbord, MS-DOS 3.2 en GW Basic

ART. 5009 **3295**

- **100% IBM® compatible**
- **Zeer snel door 10 Mhz clock frequentie**
- **Nieuwste AT toetsenbord met separate cursorbesturing.**

LASER™
PERSONAL COMPUTER

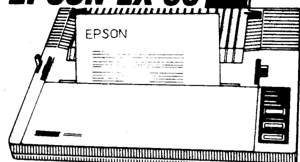

LASER XT TURBO COMPUTER
Laser XT turbo, 640 K RAM, 4,77/10 MHz, EMS feature, AT toetsenbord, keylock, diskdrive 360 Kb, parallel interface, serial interface, game port, real time clock, gekombineerde color graphics/ Hercules kaart. MS-DOS 3.2 en GW/Basic.

ART. 2041 **1739**

IDEM MET 2 DRIVES 1999,-

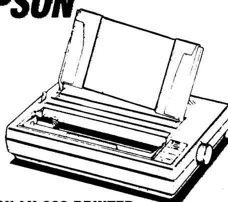
EPSON LX-86

EPSON LX-86 PRINTER
80 koloms dot matrix printer, 120 tekens per seconde, near letter quality (NLQ), losse vellen invoer, friction feed, parallel centronics interface, 1 K input buffer, 8 graphische modes, IBM® en Epson karakter set.

ART.NR. 4498 **699**

EPSON

EPSON LX 800 PRINTER
80 koloms 9-pin dot matrix printer, 180 CPS, bi-direktional, logic seeking. Friction en tracktorfeed, near letter quality (NLQ). 3 Kb buffer. Centronics parallel IBM® en Epson karakterset.

ART. 5757 **799**

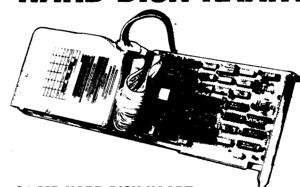
SEAGATE

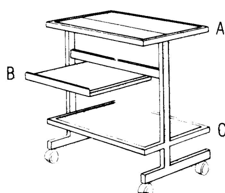
SEAGATE ST 225 20 MB HARDDISK
Deze 20 Mb harddisk (geformatteerd) wordt kompleet met OMTI controller geleverd en kan zo in uw XT/AT compatible computer gebouwd worden.

ART. 2383 **999**

TANDON 21 MB HARD-DISK KAART

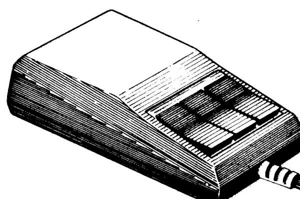

21 MB HARD DISK KAART
Kaart met daarop gemonteerd een hard disk interface en een hard disk, eenvoudig in iedere XT-AT-compatible computer te installeren. **ART. 416** **999**

PR 1 UNIVERSELE PRINTERTAFEL
Mooi afgewerkte solide verrijdbare printertafel. Blad A 65x45. Blad B 60x40. Blad C 60x45. Hoogte 67 cm.

ART. 3163 **299**

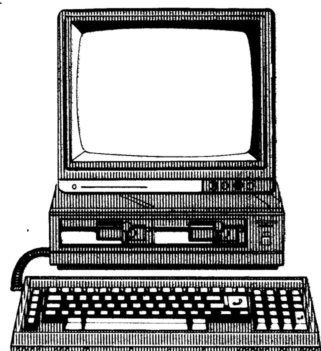
GENIUS GM-6 PC MOUSE
Muis, mouse systeem en microsoft compatible. Zeer gering stroom verbruik, super high resolution, 0,12 mm/DOT, 200 DPI standaard RS-232 C output.

ART. 4681 **199**

SANYO MBC 555/2 PERSONAL COMPUTER

SANYO

SANYO MBC 555/2 PERSONAL COMPUTER
Personal computer, 16 bit 8088 processor, MS/DOS 2.11 operating systeem, 2x360 Kb double side floppy drives, 256 Kb RAM, centronics parallel interface, kleur en highresolution graphics. Sanyo DM 4212 monochroom groene monitor, inklusief Wordstar, Calcstar en Mailmerge.

ART. 1100 **999**

VOGELZANG
Daar kun je niet omheen

Bestellingen en inlichtingen: Akerstraat 19, 6411 GV Heerlen, tel. 045-716055. Alle prijzen inkl. BTW. Minimale bestelkosten f 7,-. Orders groter dan f 200,- franko. Prijswijzigingen voorbehouden. Levering zolang de voorraad strekt. Betaling in Nederland op gironr. 1113345 of onder rembours. Buitenland alleen vooruitbetaling.

EINDHOVEN · HEERLEN · MAASTRICHT

Roedelnieuws

Echomail is een gebeuren dat op steeds meer Fido's ingevoerd wordt. Deze keer daarom wat achtergrondinformatie over de structuur en de techniek die gebruikt wordt om het geheel in de hand te houden.

Het Fidonet verbindt een paar duizend boards over de hele wereld met elkaar. De uitwisseling van berichten en files (de mail) gebeurt gedurende de nachtelijke uren, wanneer de telefoontarieven laag zijn.
Van dat bestaande net wordt niet alleen gebruik gemaakt om mail van één persoon naar een ander te versturen als Private Message, maar steeds meer sysops gaan er toe over hele berichtengebieden aan elkaar te koppelen.
Soms zijn het een paar boards die een aantal gebieden uitwisselen, zoals de Olivetti-gg die op haar boards berichtengebieden hebben met de vermelding Olivetti-echo. Het kan ook een echo zijn in een bepaald taalgebied; in het Nederlandse taalgebied (dus Nederland en België) zijn er op die manier tientallen boards met elkaar verbonden. Er zijn echter ook internationale, en zelfs wereld echo's.
Er zijn tientallen gebieden over alle mogelijke onderwerpen, bijv. een computertaal, dBase, WordPerfect (waar WordPerfect Europe zelf vragen beantwoordt), maar ook zaken die niets met computers te maken hebben, als Genealogie (stamboomonderzoek) en zendamateurs.

Al die berichten als losse berichten te versturen zou natuurlijk een onbetaalbare zaak zijn, en daarom is naar oplossingen gezocht om de kosten zo laag mogelijk te houden.
De eerste kostenbesparende factor is in de telefoontijd te vinden. Dit wordt bereikt door Fido, kort voor de Mailtijd begint, alle gebieden die geëchood worden af te laten zoeken en de nieuwe berichten te verzamelen. Al die verzamelde berichten worden dan in een file gebundeld, en die file wordt gecomprimeerd (gearct).
De tweede factor die de kosten drukt is het opzetten van een structuur, waarbij zoveel mogelijk van het basis-telefoontarief gebruik gemaakt wordt; grenstarief met België en Duitsland is voor ons dus ook van belang.
Die structuur wordt de backbone-structuur genoemd. Dit Engelse woord voor ruggegraat wordt gebruikt, omdat het idee in Amerika ontstaan is. De vergelijking met een ruggegraat gaat heel goed op. Iedere wervel is een board, dat soms niets anders doet dan de mail verzorgen. Iedere wervel is verbonden met een andere wervel, en die wervelkolom bedient op die manier een groot aantal boards in een zone of regio. Iedere regio is maar op één plaats verbonden met een andere regio en zo wordt het bellen tot een minimum beperkt.

Op het eerste gezicht lijkt het misschien wat overdreven een board niets anders te laten doen dan „mailen", en dat zijn dan inderdaad ook alleen maar die boards, die met een andere regio of een ander net verbonden zijn. In deze structuur is het zo, dat alleen de „Hosts" of „Hubs" (de wervels) bellen. Zij doen dat iedere nacht een of twee keer naar de boards die op hen aangesloten zijn. Zij halen daar de mail op en leveren ook mail af.
De mail die zij opgehaald hebben bevat berichten uit bijv. 10 gebieden en die moet verzonden naar bijv. 15 andere boards die daarop aangesloten zijn en het hele pakket moet verder gestuurd worden langs de backbone. Het kan echter zijn dat er een gebied bij is, dat alleen van regionaal belang is, en dat moet natuurlijk niet de backbone in.

Wat moet dat knooppunt nu doen? Alle pakketten uitpakken en omzetten tot gewone berichten. Dan moet gekeken worden welke berichten naar wie doorgestuurd moeten worden. Dat betekent dat alle berichten vergeleken moeten worden met de lijst van ieder van de aangesloten boards en dat voor iedere board een verzameling gemaakt moet worden van de berichten die hij wil ontvangen. Iedere keer dat een bestemming voor een bericht gevonden is, wordt er een kopie gemaakt en een aantekening bij het bericht gezet, dat het doorgegeven is naar het board. Die aantekening staat in de lijst SEEN-BY onder aan de berichten. Die lijst van SEEN-BY's onder een msg is meestal niet compleet: op het board waar het bericht ingetikt is, staan meestal maar twee boards genoemd en naarmate het bericht verder langs de backbone gaat wordt de lijst langer. Op hoeveel boards een bericht terecht komt valt niet precies te zeggen, maar het zijn er altijd meer dan uit de lijst blijkt.
Behalve het hier opgesomde gebeurt er nog meer, bijv. dubbele berichten worden verwijderd, maar deze details zijn niet interessant voor de users.
In ieder geval krijgt een board regelmatig, soms zelfs twee keer per nacht, een pakket berichten binnen; die worden uitgepakt en automatisch in het goede gebied gezet en er wordt gekeken of een bericht soms een antwoord op een ander bericht is. Als een user weer inlogt staat alles netjes klaar en zelfs kan hij zien welke berichten bij elkaar horen.

De moraal van dit verhaal?

Zoek het dichtsbijzijnde board met je interessegebied en geef alleen daar berichten in. Op twee boards in eenzelfde gebied een bericht ingeven is zinloos, het kost jezelf en het net alleen maar extra geld. Geef in die gebieden ook alleen berichten in, die echt verder verspreid moeten worden, kies anders een gebied dat niet op echomail aangesloten is. Bedenk ook dat ieder bericht dat je ingeeft honderd of meer keer verzonden moet worden; honderd keer een paar cent is een paar gulden. Boodschappen als: „wanneer ik in de buurt ben kom ik eens langs", of „leuk te zien dat jij ook in deze echo zit", of „bel me eens op", om maar een paar praktijkvoorbeelden te noemen, horen niet in de echo thuis. Een bericht van Jantje aan Pietje is alleen maar verantwoord als Jantje Pietje niet kent, maar wel een antwoord op zijn vraag weet.

Een rekenvoorbeeld: Iemand zette eens een echobericht: „Als je dit leest geef dan eens een antwoord". Zijn er 100 boards gekoppeld, dan komt dit bericht op 100 boards terecht. Als maar 1 iemand op elk board op de uitnodiging in gaat, dan gaat dat naar de 99 andere boards, zodat de antwoorden al 100 x 100 = 10000 berichten omvatten. Ik mag er niet aan denken wat er gebeurt als die 10.000 berichten ook weer beantwoord worden. Het lijkt een beetje op de beroemde kettingbrief...
Er is nog een reden om zuinig met berichten om te springen. Hoe meer berichten er op een Fido komen, hoe eerder die vol is, en de sysop moet dan de oudste berichten killen. De kortste termijn die nu bekend is, is 21 dagen en korter kan toch eigenlijk niet. Zelfdiscipline van de users is daarvoor nodig.

Dat de echo's uit Amerika en Australië naar ons toe komen hebben we te danken aan het feit, dat in beide zones (1 en 3) een miljonair alle telefoonkosten voor zijn rekening neemt. In zone 2 (Europa en Afrika) heeft zich zo iemand nog niet gemeld. Hier wordt alles bij elkaar geschraapt uit gelden van sponsors of uit eigen zak. Maar wie weet voelt een van de lezers zich geroepen, of weet een suikeroompje dat over te halen is? ■

Jan Leijerweerd

Public Domain Software

Na de Micro-computerdagen op 20 en 21 november jl. had ik verwacht dat het iets rustiger zou worden op het Public Domain-front. Ik heb dus zoals gewoonlijk de spijker weer misgeslagen. Hoewel de MS DOS-gg en de CP/M-gg, dit keer weinig te melden hebben, (maar wat wil je. gezien hun laatste krachtinspanning), is de IBM-gg weer fors bezig geweest. Het nieuwe aanbod van PD-software mag er zijn, een volgende keer hoop ik wat gedetaileerder te kunnen schrijven.

***** VIJF STERREN

De topper van de maand komt deze keer bij de CP/M gg vandaan: Bij de CP/M gg is een opvolger van het bekende GIAP/M boekhoudpakket verschenen, in HCC Nieuwsbrief 93 werd van mijn hand een test gepubliceerd over GIAP/M. Mijn conclusie was toen, een uitstekend programma, zeker voor kleine bedrijven en of verenigingen. Met hun nieuwste telg, of liever opvolger FIBO, moet ik vermelden dat nagenoeg alle minpunten, genoemd in de test, verdwenen zijn. Het FIBO 1.1.. (versie 1987) heeft duidelijk aan kracht gewonnen en is ook als boekhoudprogramma volwassen. FIBO is verkrijgbaar bij de CP/M-gg onder nummer 2512. Er is ook een uitstekende handleiding, verkrijgbaar bij HCC Bestelservice nr.: 5409710, prijs *f* 12,50 voor leden en *f* 15,- voor niet leden.

CP/M gebruikersgroep

Diskettes van CP/M gg en MS-DOS gg kun je als volgt bestellen:
- Bestelformulier halen uit het blad SoftwareBus of aanvragen op één van beide secretariaten, of op Postbus 8086, 1180 LB Amstelveen; postzegel voor antwoord bijsluiten.
- bestelformulier met betaalcheque of -kaart opsturen naar Amstelveen. Hierop vermeld je volumenummer(s), disketteformaat (aankruisen) en lidnummer.
- kosten zijn *f* 15,- inclusief porto voor alle formaten; alleen CP/M formaten kleiner dan 256 K kosten *f* 20,- c.q. *f* 25,-, afhankelijk van het aantal vereiste diskettes.

In de SoftwareBus van begin oktober staat weer een behoorlijke batch nieuwe CP/M software (naast MS-DOS materiaal, zie de vorige HCCN). Met veelal twee bladzijden informatie per schijf, waarvan we hier slechts een korte samenvatting kunnen geven:

Vol. 534: Een geheel herschreven versie van ons populaire boekhoudpakket GIAP/M (zie recensie in HCCN dit voorjaar), nu onder de naam FIBO. Met uitgebreide installatie-mogelijkheden, korrektie-faciliteiten en een apart verkrijgbare, nieuw geschreven, uitstekende handleiding.

Vol. 1286 en 1287: Utilities speciaal voor de multi-user CP/M 'kloon' TurboDOS

Vol. 1288: Fortran-80 utilities, tools en subroutines

Vol. 1289: FBAD, Startrek en andere utilities en spellen

Vol. 1290: Twee geheel verschillende systemen. Eerst een zeer serieus communicatieprogramma tussen een Kaypro en een IBM 30xx mainframe onder MVS, en verder een 'almanak' systeem tussen 2500 voor C. en 2500 na C.......

Vol. 1291 t.m. 1293: Een bonte verzameling tools, subroutines en tips voor TURBO PASCAL

Vol. 1294: Een compressie-utility à la ARC voor Z-80 systemen, en verder de listings van Micro/Systems Journal van zes maanden uit 1986. Voor de luie lezer...

Verder bevat deze SoftwareBus ook weer een 'S5-diskette' voor CP/M. De MS-DOS diskette is twee Nieuwsbrieven eerder al besproken, en de CP/M S5-disk is voor de eerste keer niet echt 'nieuw': het is een wat ouder volume, nummer 904. (Tja, er komt toch zo langzaamaan wat minder nieuws uit...) Met daarop een aantal interessante utilities inclusief broncode (veelal in assembler): o.a. SDIR voor een fraaie directory, RELDUMP voor analyse van relocatable bestanden en een 8085 disassembler. Overigens zijn de meeste programma's geschikt voor 8080 zowel als voor Z80.

IBM PC Gebruikersgroep

PC-jaar 1987

Onderstaande diskettes vormen de speciale selectie uit de IBM-PC gg PDS&F Bibliotheek voor de laatste landelijke IBM-PC gg gebruikersdag van 1987 (zie het verenigingsnieuws in dit nummer op de gele pagina's). Deze diskettes zijn op de gebruikersdag zelf uit voorraad leverbaar, maar ook via de post te bestellen (zie bestelinformatie).

Deze keer een UNIX-achtige SHELL, 370 mainframe emulatie, de nieuwste Cheap Assembler (CHASM), de nieuwste PC-KEY-DRAW, denieuwste AUTOMENU en erg veel utilities. Als afsluiting van het PC-jaar 1987 is een overzichtje gemaakt van de toppers van 1987. Dit overzicht geeft een goed beeld van de vooruitgang op het gebied van public domain software en freeware.

De nummering van de diskettes is afkomstig uit de IBM-PC gg PDS&F Bibliotheek. Alle genoemde PCNL-diskettes zijn verkrijgbaar op zowel 5,25 inch als 3,5 inch formaat voor resp. *f* 10,- en *f* 12,50 per stuk.

Nieuwe selectie

PCNL0501, 0502, 0503 en 0504 - SHELL (vier diskettes). SHELL is een command interpreter waarmee de Berkeley UNIX C-shell geëmuleerd wordt in een PC- of MS-DOS omgeving. Niet direct een programma voor beginners. Maar voor de liefhebbers biedt SHELL erg veel; DOS versies van UNIX-commando's (history substitutions, variable substitutions, ls, mv, cp, etc.), UNIX-achtige utilities, NRO text formatter, stream editor, etc. Van vele programma's is bovendien de sourcecode (in C) aanwezig. Werkt onder DOS 2.xx en hoger.

PCNL0509 - SPREADSHEET PROGRAMMA'S. Op deze diskette bevinden zich TURBOCALC v5.11, ASEASYAS en RESICALC. TURBOCALC is een eenvoudig spreadsheetprogramma geheel in TURBO-Pascal geschreven (source code niet aanwezig). ASEASYAS is volledig menugestuurd en kent meer commando's en ingebouwde functies. Beide spreadsheet programma's hebben de mogelijkheid gegevens grafisch weer te geven op een CGA-kaart. RESICALC is een residente programmeerbare rekenmachine die nadat het in het geheugen geladen is op elk moment opgeroepen kan worden met de Alt-F10 toetsencombinatie. De RESICALC rekenmachine heeft vele mogelijkheden; voorgeprogrammeerde functies, zelf functies definieren, opslaan op schijf van variabelen, functies en programma's, matrixbewerkingen etc.

PCNL0510 - QUBECALC v1.1. QUBECALC is een echt drie-dimensionaal spreadsheet programma met een maximum van 64 rijen en 64 kolommen op 64 pagina's. De WorkQube is daardoor een kubus met 262.144 cellen. Elke cel heeft een (x,y,z) coordinaat. Bij QUBIECALC worden er niet meerdere spreadsheets aan elkaar gelinked zoals bij andere spreadsheet programma's. Alle gegevens van de kubus kunnennamelijk in drie dimensies weergegeven worden, d.w.z. in rijen, kolommen of pagina's. Dat maakt het weergegeven, manipuleren en interpreteren van de gegevens zeer flexibel. Het programma kent 44 voorgeprogrammeerde functies, macro's, grafische mogelijkheden (CGA nodig) en context afhankelijke hulpinformatie en is volledig menugestuurd.

PCNL0525 en 0526 - DANCAD3D BONUS DISKS. Twee diskettes met demo's, utilities, macro's en instructiemateriaal voor het gebruik van het programma DANCAD3D (PCNL0523 en 0524). De demo's laten alle mogelijkheden zien die de gebruiker heeft met DANCAD3D. De demo's zelf zijn DANCAD3D macroprogramma's! Aanwezige plaatjes; meetkundige figuren en objecten, hemispheren, pilaren etc. Met deze figuren en objecten worden alle andere plaatjes samengesteld; kop en schotel, tafels, stoelen, een bankstel, een buro, een boerderij etc. Ook op diskette aanwezig DANGRAPH, een programma om plaatjes op een dubbel-logaritmische schaal te maken voor gebruik in DANCAD3D.

PCNL0573 - CHASM v4.09. De bekende shareware assembler (CHeapASseMbler) voor het programmeren in machinetaal. Op de diskette is een programma aanwezig waarmee een uitgebreide (engelstalige)handleiding uitgeprint kan worden. Speciaal voor beginners is ook een tutor aanwezig voor het leren werken met machinetaal in het algemeen en natuurlijk CHASM in het bijzonder. Van de voorbeeldprogramma's is documentatie aanwezig.

PCNL0577 - DISK UTILITIES. Op deze diskette een selectie utilities veelal met een speciale documentatie file waarin het gebruik van het programma uitgelegd wordt. Aanwezig zijn programma's voor het bekijken van ASCII-files, het scannen van .EXE of .COM files op het voorkomen van tekst, het omzetten van BASIC entokened files in ASCII, omzetten van tekst files in zelf-lezende .COM files. Enkele namen van aanwezige programma's; FREE, LIST v6.1, UNERASE, XMORE etc.

PCNL0581 - HARDDISK / BACKUP-UTILITIES. Op deze diskette een verzameling programma's voor harddisk-gebruikers, met name programma's voor het maken van backup's van datafiles zowel tijdens als direct na het gebruik van een programma. Lees voor het gebruik echter eerst de documentatie van de diverse programma's! Ook aanwezig een is programma waarmee aan het einde van de dag selectief alleen die files gekopieerd worden die op dezelfde dag zelf aangemaakt en/of veranderd zijn.

PCNL0595 - PC-KEY-DRAW v3.27. Het bekende grafische freeware-programma voor de PC. Zoals de naam van het programma al zegt kunnen alle plaatjes gemaakt worden met behulp van de toetsen van het toetsenbord. Deze versie kent echter ook muisondersteuning. PC-KEY-DRAW leent zich voor vrijwel alle soorten grafisch werk; business graphics, geometrie, artistieke plaatjes, illustraties, animaties en technische tekeningen. Het programma is geschreven door een ocean engineer, oorspronkelijk alleen voor eigen toepassingen. Voor het technische werk kent het programma een invoer via coordinaten en de mogelijkheid metingen en berekeningen uit te voeren op de plaatjes. Gemaakte plaatjes kunnen uitgeprint worden of gebruikt worden in een BASICA programma. Draait op PC, XT en AT echter alleen op een CGA-kaart. Op de diskette is een eenvoudig menu systeem aanwezig met BATCH-files, alsmede een flitsende demo. Deze demo is geheel gemaakt m.b.v. macro's en draait in zgn. runtime mode.

PCNL0596 - BASIC COMPILER TOOLS. Voor iedereen die professioneel bezig wil zijn met BASIC. Onder andere crossreference-programma's (ook voor entokened BASIC files) die lijsten leveren met de namen van de in het programma gebruikte variabelen, lijnnummers en constanten (alle typen). De GS-utilities (precompiler) op deze diskette maken het compileren van een BASIC programma veel efficienter en verkleinen de programma's aanzienlijk door alles uit het programma te verwijderen dat niet strikt noodzakelijk is.

PCNL0597 - DOS MENU PROGRAMS. Een diskette met programma's om het computergebruik volledig menugestuurd te maken. Inclusief password-protectiesysteem die het ongeautoriseerd gebruik van de PC onmogelijk maken. Een van de password-protectie programma's is een virtual device driver en is dus daardoor niet te omzeilen door het afbreken van een BATCH-file processing. Dit programma heeft ook de mogelijkheid het systeem tussendoor volledig op slot te doen (zodanig dat zelfs Ctrl-Alt-Del niet meer werkt) totdat het password weer wordt ingetypt! De documentatie beschrijft ook hoe de start-up van een XT vanaf een floppy voorkomen kan worden.

PCNL0638 - SHORTCUT v2.05. SHORTCUT is een RAM-residente DOS shell. Daardoor wordt het mogelijk om tijdens het gebruik van andere programma's via SHORTCUT toch voortdurend te beschikken over vrijwel alle DOS functies zonder het programma te hoeven verlaten. SHORTCUT bevat o.a. een complete file manager met veel online helpinformatie. Het programma biedt ook de mogelijkheid eigen commando's te definieren. Op de diskette is een uitgebreide tutorial aanwezig.

PCNL0642 - AUTOMENU v4.0. Met AUTOMENU is het mogelijk een volledig menu systeem te maken voor PC's, XT's en AT's met harddisk (DOS 2.0 en hoger). Het systeem kan zodanig geinstalleerd worden dat alle op de harddisk aanwezige programma's gestart kunnen worden vanuit zelfgemaakte menu's. Voor DOS-commando's zijn complete submenu's aanwezig die nog verder te verfijnen zijn. Het programma ondersteunt alle monitoren, inclusief de EGA. Speciale functies; timer voor de uitvoering van programma's in afwezigheid van de gebruiker, zelf te definieren prompts, password protectie etc. Op de diskette is een uitgebreide (engelstalige) handleidig aanwezig.

PCNL0644 - PC/370 v2.0a. PC/370 is een complete IBM 370 mainframe cross-assembler voor eenieder die niet zo'n computer thuis heeft staan en er toch programma's voor diegene die wil ontwikkelen. Inclusief linker, emulator, full screen editor (geschreven in 370 assembler) en demonstratie programma's. Zeker geen programma voor de doorsnee PC-gebruiker. Voor liefhebbers van mainframes/mini's een buitenkansje.

PCNL0648 - PERFECT DOS. Op deze diskette zijn een groot aantal programma's en utilities aanwezig die gebruikt kunnen worden als snellere en/of uitgebreidere alternatieven voor de eenvoudige DOS-commando's. Een aantal van deze programma's had eigenlijk met DOS zelf meegeleverd moeten worden. Enkele programma namen : BURNOUT (een screen save virtual device driver met naar keuze hardware- of software-matige screen save), C-FORMAT (zeer snelle formattering), CED, E88 (editor), NANSI, KBFIX (uitbreiding keyboard buffer, CAPSLOCK controle etc.), LIST v6.1, SETRAM (RAM-disk device driver met de mogelijkheid vanaf de DOS-prompt RAM-disks te maken en te verwijderen). Voor vrijwel alle programma's is uitgebreide documentatie aanwezig.

PCNL0649 - RIGHT HAND MAN v3.3 en PATCH v1.1.RIGHT HAND MAN is een desktop utility die volledig modulair is opgebouwd. Slechts een klein deel van het programma wordt in het geheugen geladen. De rest kan naar behoeven van schijf of RAM-disk gestart worden. Deze opbouw maakt het mogelijk RIGHT HAND MAN naar eigen wens samen te stellen en eventueel later nog uit te breiden. PATCH is een utility voor het gebruik van MINIX, een UNIX-achtige operating (zeer complex in het gebruik).

PCNL0650 - EGASLIDE. Met EGASLIDE is het mogelijk diashows te maken op computers met een EGA-scherm van plaatjes die gemaakt zijn met EGAPAINT (niet aanwezig). Natuurlijk zijn een EGAkaart en -scherm nodig. Het programma is weinig functioneel, maar laat wel op erg mooie manier zien wat er op een EGA-scherm mogelijk is. Op de diskette zijn allerlei voorbeeldplaatjes aanwezig.

PDS&F Catalogus Volume 3

De volledige beschrijvingen van de bovenstaande diskettes vindt u in het nieuwste deel van de IBM-PC gg PDS&F Catalogus Volume 3. In de ongeveer 400 pagina's van Volume 3 staan de beschrijvingen van de diskettes PCNL 451 t/m 650. Een aanvulling dus van tweehonderd nieuwe diskettes. De diskette index en de file index van Volume 3 hebben weer betrekking op de volledige bibliotheek, dus ook de PCNL-nummers 1 t/m 450. De beschrijvingen van deze eerste 450 PCNL-diskette bevinden zich in de eerste twee delen van de catalogus, Volume 1 (nr's 1 t/m 250) en Volume 2 (nr's 251 t/m 450). Deze beide delen zijn nog volop verkrijgbaar (zie bestelinformatie). De prijs van Volume 1, 2 en 3 is *f* 15,- per stuk. (Voor een uitgebreidere beschrijving van de inhoud van Volume 3 zie het verenigingsnieuws in de gele pagina's van deze HCC Nieuwsbrief).

Toppers van 1987

In 1987 is de kwaliteit van de public domain software en freeware sterk toegenomen. De IBM-PC gg zet daarom de toppers van het afgelopen jaar nog eens op een rijtje. Dit (niet complete) overzicht bevat diskettes die stuk voor stuk bewijzen dat public domain software en freeware zondermeer kan wedijveren met commerciële software. Tussen haakjes de nummers afkomstig van de IBM-PC gg Bibliotheek. (Voor een complete beschrijving van de inhoud van de diskettes kunt u terecht in de 3 delen van de PDS&F Catalogus).

Tekstverwerkers: EDIT (179), PC-WRITE (202), PC-TYPE PLUS (485 t/m 487)

Database: 3BY5 (150), PC-FILE PLUS (481+482), NAW (633)

Spreadsheet: EXPRESSCALC (424+425), PC-CALC v3.0 (520)

Games: FLIGHT SIMULATOR (029), BEST GAMES (201), SPACEWAR (353), HACK (355), ORACLE (506), MAHJONG (507), PINBALL RALLY (557)

Communicatie: FIDO BBS (205 + 206), MSKERMIT v2.28 (met baudrate conversie 1200/75) (207), BOYAN vD3 (641), PROCOMM

Utilities: SEE, CED en PCWINDOW (200), PC-DESKMATE (312), POP-ALARM (320), PC-BOSS (382), CTRLALT (471), TSR (483), EGA Utils (579), PK(X)ARC (599)

Grafisch: PC-KEY DRAW (236+237, zie ook 595), DAN-CAD3D (523 t/m 526)

Genealogy: Genealogy on Display (053), Family History (252+516)

Instructie: ASMTUT (129), C-TUTOR (477+478 en 619), PASCAL TUTOR (479+480)

Programmeertalen: Forth (159 + 160). Small C (208), PROLOG v1.7 (324), X-LISP v1.6 (360), ASSEMBLER 86 (475+476)

Aandelen: PC-STOCK (472)

Statistiek: STATISTICS (013 en 107), SPPC DEMO (135), STAT (630)

Ook het aantal utilities en tools voor het gebruik in bekende programma's als TURBO-PASCAL, LOTUS 1-2-3, DBASE en C is enorm toegenomen het afgelopen jaar. Hier een kleine lijst:

TURBO-PASCAL Tools: vele nr's o.a. 221, 243, 245, 254, 255, 256, 332, 514, 515, 537, 544, 550, 554

LOTUS 1-2-3 worksheets: (Lotus of Symphony nodig!) o.a. 177, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 295

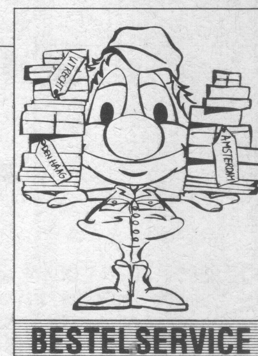
C-tools: o.a. 083, 099, 130, 211, 212, 334

Dbase tools: o.a 215

Bestelinformatie

Alle beschreven diskettes en de delen van de catalogus zijn rechtstreeks te verkrijgen bij de IBM-PC gg (niet via de HCC bestelservice) voor de bovengenoemde prijzen. Per bestelling (ongeacht de samenstelling of het aantal schijven) is *f* 5,- verschuldigd voor verzendkosten. Totale bedrag overmaken op gironummer 1947766 of bankrekeningnummer 51.09.65.873 t.n.v. HCC IBM-PC gg te Vlissingen. Het sturen van een ingevulde en ondertekende girobetaalkaart of eurocheque naar postbus 2030, 4380 CA Vlissingen is ook mogelijk. Vergeet niet te vermelden wat u precies wilt bestellen! Inlichtingen tel.nr. 01184-72759 (Jan Willem Beek).

HCC Bestelservice

De HCC Bestelservice geeft u de mogelijkheid centraal de diverse door de HCC uitgegeven boekjes, mappen, tijdschriften en overige artikelen te bestellen. Op de bestelkaart - die u achterin dit blad aantreft - vermeldt u naast uw lidmaatschapsnummer de gewenste artikelnummers. De artikelen ontvangt u in het algemeen binnen 2 weken (voor „hardware" artikelen kan de levertijd langer zijn; u ontvangt dan echter wel een orderbevestiging). Aan het begin van de maand na bestelling ontvangt u een factuur en een acceptgirokaart. De prijzen zijn inclusief porto- en administratiekosten. Aan niet leden wordt *f* 7,50 per bestelling voor extra administratiekosten in rekening gebracht.

Overzicht van te bestellen artikelen

HCC CP/M GG artikelen

5409000	Abonnement CP/M en MS-DOS Softwarebus*	*f* 22,50
5409320	CP/M Catalogus programmatheek 1982/83*	*f* 20,00
5409325	CP/M Catalogus programmatheek 1982/83 (in ringb.)*	*f* 27,50
5409300	CP/M Softwarebus jrg. 1983*	*f* 15,00
5409400	CP/M Softwarebus jrg. 1984*	*f* 15,00
5409500	CP/M Softwarebus jrg. 1985*	*f* 15,00
5409600	CP/M Softwarebus jrg. 1986*	*f* 15,00
5409382	CP/M JRT Pascal users guide*	*f* 12,50
5409385	CP/MZCPR2 system users guide (in ringb.)*	*f* 40,00
5409490	CP/M handleiding Pegel Boekhoudsysteem	*f* 12,50
5409510	CP/M handleiding GIAP/M administratiesysteem	*f* 12,50
5409525	CP/M KERMIT User's and protocol manual	*f* 20,00
5409425	CP/M gg A5 Ringband	*f* 15,00
5409710	FIBO compleet boekhoudsysteem	*f* 12,50

HCC MS-DOS GG Artikelen

5427001	MS-DOS Instruktiepakket (2 diskettes + handl.)	*f* 25,00
5427100	MS-DOS GG A5 Ringband	*f* 15,00
5427200	Catalogus MS-DOS Programmatheek deel 1 & 2	*f* 30,00
5427220	Catalogus MS-DOS Programmatheek deel 1 & 2 (met 2 ringbanden)	*f* 45,00
5427230	Catalogus MS-DOS Programmatheek deel 1 + 2 (met 3 ringbanden)	*f* 55,00

OSI Gebruikersboekjes

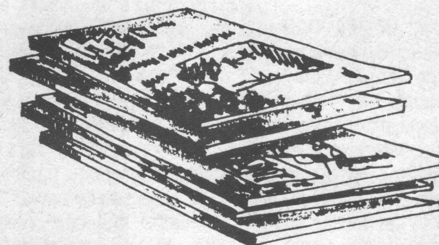
6302003	HCCboekje OSI 1/2	*f* 8,00
6302005	HCCboekje OSI 5	*f* 8,00
6302006	HCCboekje OSI 6	*f* 8,00
6302008	HCCboekje OSI 7	*f* 8,00
6302009	HCCboekje OSI 8	*f* 8,00
6302012	HCCboekje OSI 9	*f* 8,00
6302013	HCCboekje OSI 10	*f* 8,00
6302014	HCCboekje OSI 11	*f* 8,00
6302043	HCCboekje OSI 14	*f* 8,00

Diversen

6301002	A5 Ringband	*f* 15,00
6301011	HCCSweartshirt rood (opdruk wit) M	*f* 35,00
6301012	idem maat L	*f* 35,00
6301013	idem maat XL	*f* 35,00
6301021	HCCSweatshirt blauw (opdruk rood) M	*f* 35,00
6301022	idem maat L	*f* 35,00
6301023	idem maat XL	*f* 35,00
6302001	HCCboekje Basic 1	*f* 8,00
6302004	HCCboekje Basic 2	*f* 8,00
6302040	HCCboekje Cursus NewBrain basic	*f* 23,00
6302041	NOS Hobbyscoop Basicode listings: „Weet Je Weertje" en „Weather Report"	*f* 6,00
6302047	Library PASCAL-gg #1	*f* 8,00
6302048	Koerslijst Tweede Hands Microcomputers (2e ed.)	*f* 8,00
6302049	De Computergestuurde Modelbaan, 4e geheel herziene druk	*f* 20,50
6302050	Praten met FIDO	*f* 8,00
6302051	FIDO Protocol Standard (Engelstalig)	*f* 8,00

HCC/Standard data reeks

6302017	CP/M handleiding	*f* 15,50
6302018	Wordstar handleiding	*f* 15,50
6302019	Gegevensverwerking op computers	*f* 15,50
6302020	Calculeren op computers	*f* 15,50
6302021	De IBM personal computers	*f* 15,50
6302027	Wat is een huiscomputer	*f* 15,50
6302032	Een printer kopen en gebruiken	*f* 15,50
6302033	Handleiding Dbase II	*f* 15,50
6302034	Handleiding Logo	*f* 15,50
6302035	Handleiding PC DOS/MS DOS	*f* 15,50
6302036	Pilot op school	*f* 15,50
6302037	Geld verdienen met de huiscomputer	*f* 15,50
6302038	Handleiding Apple Macintosh	*f* 15,50
6302039	Tandy Model 100	*f* 15,50
6302042	De Computerkunde Strip	*f* 17,50
6302022	De Commodore 64, toets voor toets	*f* 25,50
6302023	Huiscomputer kiesadvies	*f* 25,50
6302024	Tekstverwerking op computers	*f* 25,50
6302025	De Apple 2E/2+, toets voor toets	*f* 25,50
6302026	Kinderen en computers	*f* 25,50
6302044	De Apple Programma Collectie	*f* 25,50
6302045	Dbase II Eenvoudigweg	*f* 25,50
6302060	Commandogids WordStar	*f* 10,50
6302061	Commandogids VisiCalc	*f* 10,50
6302062	Commandogids voor CP/M	*f* 10,50
6302063	Commandogids voor SuperCalc	*f* 10,50
6302064	Commandogids dBase II	*f* 10,50
6302065	Commandogids programmering dBase II	*f* 10,50

HCCNieuwsbrieven

7130078	HCCN 78	*f* 6,00	7130088	HCCN 88	*f* 6,00
7130079	HCCN 79	*f* 6,00	7130186	HCCN Jrg. '86	*f* 38,50
7130080	HCCN 80	*f* 6,00	7130089	HCCN 89	*f* 6,00
7130081	HCCN 81	*f* 6,00	7130090	HCCN 90	*f* 6,00
7130082	HCCN 82	*f* 6,00	7130091	HCCN 91	*f* 6,00
7130083	HCCN 83	*f* 6,00	7130092	HCCN 92	*f* 6,00
7130084	HCCN 84	*f* 6,00	7130093	HCCN 93	*f* 6,00
7130085	HCCN 85	*f* 6,00	7130094	HCCN 94	*f* 6,00
7130086	HCCN 86	*f* 6,00	7130095	HCCN 95	*f* 6,00
7130087	HCCN 87	*f* 10,00	7130097	HCCN 97	*f* 6,00
			7130098	HCCN 98 + cat.	*f* 10,00

*) Dit artikel is uitsluitend leverbaar aan HCC-Leden

HCC Micromarkt

De rubriek HCC Micromarkt is bestemd om HCC leden in de gelegenheid te stellen vraag en aanbod aan elkaar te maken. Uw opgave ontvangen wij gaarne op de Micromarktkaart die u achter in deze Nieuwsbrief vindt. De plaatsing van uw advertentie is gratis, mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- **de advertentie is ingestuurd met gebruikmaking van de Micromarktkaart achter in de HCC Nieuwsbrief, voor de aangegeven datum en voorzien van (recent) HCC lidnummer en naam en adres of naam en telefoonnummer.**
- **de Micromarktadvertentie mag niet tot doel hebben het ruilen of verkopen van software.**
- **de Micromarktadvertentie mag niet tot doel hebben de vorming van een computerclub, gebruikersgroep, etc.**
- **de inhoud van de advertentie mag (door de redactie te beoordelen) niet commercieel zijn**

Tevens dient u bij 'rubriek' in te vullen onder welk merk u uw advertentie geplaatst wilt zien. Vult u niets in, dan wordt de advertentie automatisch onder de rubriek 'diversen' geplaatst.

Aangeboden

Apple

A1 2 x Apple II, lang card, waarvan 1 met klein defect. Zenith monitor, groen. 1 x Video 100. 4 x floppy-drive voor Apple. L.J.J. Boender. tel. 01100-31944, tst. 37 of 01100-32543, na 18.00 uur.

A2 Apple IIe comp. met monitor en 2 drives, 512K, Apple Works, Wordstar, Dbase II, Visicalc, Multiplan e.v.a. software, joystick en spelletjes, boeken, handleidingen. Prijs *f* 1400,-. Tel. 070-904237.

A3 IC-tester 150,-. Voeding 50,-. Inbouw monitor 12", 25 Mhz, *f* 75,-. Cherry toetsenbord ser. en IBM-XT, 150,-. Tel. 080-559633, na 17.00 uur.

A4 Apple IIe, 65C02 processor, 128 Kb, 80 kol. super serieel/Z80 krt., duo diskdrive, monitor, Pascal, Wordstar, dBase, Appleworks, manuals, boeken, joystick. Prijs *f* 2.000,-. Tel. 013-345288.

Commodore

A1 Verschillende tijdschriften van C64/128, o.a. Commodore Info, 64-er, Commodore Dossier, max. 1 jaar oud, t.e.a.b. Kleynen, tel. 043-642091.

A2 Commodore 64SX met printer en diverse programma's. Tel. 058-139096.

A3 Commodore-128 ** incl. diskdrive 1570, joystick, boeken, veel software, o.a. CP/M, flightsimulator e.v.a. Prijs *f* 1150,-. Tel. 01720-43704, na 19.00 uur.

A4 Teletron Data Viditel-modem type 1200 voor CBM 64, incl. eprom en software, 300 en 1200 Baud, PTT toegelaten. W. O. Hoekstra, tel. tijdens werktijd 01819-55751.

A5 Commodore-C16, 3 jaar oud, incl. datarecorder, 1 joystick en diverse spelen, met handleiding. Prijs *f* 500,-. T. van Boven, tel. 01103-2383, tussen 19.00 en 20.00 uur.

A6 Commodore-128, diskdrive, monitor, printer 803 en IBM thermoprinter, joystick, toolkit, veel bladen en programma's met Nederlandse handleiding en boeken, *f* 2.000,-. Tel 02510-20961.

A7 Printer voor de Commodore type 1526, kan zowel grafisch als matrixletters printen, met carbonlint, in prima staat. W. Marelius, tel. 01808-1248.

A8 CBM-64, cass.rec., monitor, Final Cartridge II en III, Expert, Input 64 cas., drive 1541C, 120 diskettes, tijdschriften 64'er, prijs *f* 2.000,-. A. Kuypers, tel. 05180-15801, na 19.00 uur.

A9 Commodore MPS 801, 2 inktlinten, kabels, in zeer goede staat. Vraagprijs *f* 250,-. P. Aupers, tel. 03200-51733, na 18.00 uur.

IBM

A1 Hercules-Pluskaart en monochroom beeldscherm. C. Baltzer, tel. 01892-18592.

A2 12" monitor, weinig gebruikt, voor IBM CGA-kaart, 20 Mhz, amber, op draaivoet. Vraagprijs *f* 150,-. P. Snel, 080-445752.

A3 IBM/XT comp., 640K, 1x 360 Kb-drive en 20 Mb harddisk, Hercules-kaart, I/O en software. P. v.d. Kamp, tel. 08303-13376.

MSX

A1 MSX computer Centronics GLP II, incl. tractorf. en kabel, *f* 450,-. IBM comp. serieel en Centronics parallel interface. Tel. 05206-78961.

A2 Wegens beëindiging MSX-hobby orig. programma's. O.a. MT-Base, 16 tot 256 Kb, nieuwste versie MSX-2, Flash 2.0, Diskit, Tasword II, Turbo-Pascal, compl. incl. handl. Tel. 040-424467.

A3 Sony HB 75 MSX 1, 3,5" diskdrive, cassetterecorder, monitor, Seikosha M 1000 printer, programma's, o.a.: Aackotext en Aackobase. Alles samen *f* 750,-. Tel. 020-766648.

A4 Teltron 1200 modem voor MSX-versie 2.5 met handleiding, t.e.a.b. Tel. 071-313967.

Philips

A1 P 2000M CP/M, 2 drives, monitor en software, Turbo Pascal, Wordstar, Calcstar, dBase etc. en documentatie, 1.000,-. H. Jak, tel. overdag 020-5868121, na 16.00 uur 02207-16646.

Schneider

A1 Schneider 6128 en monochr. monitor, 2e drive, software: Multiplan, dBase, tekstverwerkers. H. Verstraten, tel. 02290-38738.

Sharp

A1 Sharp MZ 841, incl. Quickdisk, datarecorder, video RAM-uitbreiding, centr. printerkabel, software op 10 cassettes en 10 diskettes. Nederlandse handleiding en PBNA-cursus MZ 700-800. Weinig gebruikt. Prijs *f* 595,-. E. M. Hidding, tel. 05980-20679.

A2 Sharp MZ 821 en datarecorder, joystick, Ned. handleiding en software. Prijs n.o.t.k. Tel. 03498-2697.

A3 Sharp MZ 700/800, incl. datarecorder, diskdrive en diverse software plus handleiding. Prijs van *f* 2200,- voor *f* 350,-. Nog als nieuw, plm. 1 jaar oud. H. Lommers, tel. 05496-72882.

A4 Sharp MZ 721 met 10 spelletjes, Basic-boek en printerkabel, *f* 250,-. P.F. Sijtsma, tel. 020-860398.

Sinclair

A1 ZX Spectrum interf. 1. 2 microdrives, ZX printer en rollen, cassetterecorder met teller, kabels v. modem en ser. printer, incl. zw.w. TV, samen *f* 670,-. Tel. 023-335746 (na 18.00 uur).

A2 ZX Spectrum met prof. toetsenbord en Opus-diskdrive, (incl. centr. if.) Multiface 1, boeken, tijdschriften en veel orig. software. P. Velt, tel. 01736-3636.

Tandy

A1 TRS-80 M1L2 en monitor, 48 Kb, EI, RS232, Doubler 2\40 TR Teac drive, cass. high resolution, 1 7713 56 Mhz, veel software, stofhoezen, schema's, ƒ 1750,-. H. Molenaar, tel. 030-790525.

Diversen

A1 Omzetten van programma's, data etc. (MS-DOS) van 3 1/2" naar 5 1/4"-schijven en omgekeerd. F. Geurts, tel. 010-4200697.

A2 Schneider 6128 en 2e drive. Seikosha CPC 1000 printer, modem, joystick, plm. 20 diskettes met o.a. dBase II, Cobol, MBasic, Tasword, utilit. en spelprogramma's, diverse boeken. Poels, tel. 079-166218, na 19.00 uur.

A3 Wil mijn Apricot FP 1, 256 K RAM, LCD-scherm, IR-keyboard, voice-control, RBG-uitvoering, MS-DOS, 720K disk, ruilen voor Amiga 500. Ook Apricot-printer en techn. ref.man. Tel. 01819-17970.

A4 Diskdrives 2 stuks s.s.d.d. uit BW 12, type TEC FB 501, spelend te zien. Vraagprijs ƒ 200,- per stuk. D. Jansen, tel. 01748-14199, na 17.00 uur.

A5 Victor 9000 comp. 2x 620K floppy, 384K geh., MS-DOS 2.11, Wordstar, Dbase, hires 800x400 monitor, complete set manuals, 950,-. R. Dawkins, tel. 040-415868.

A6 Nieuwe PC-XT computersystemen, 4/8 Mhz, 640K, 2 TEAC FDD, Hercules- en MF-card, incl. hi-res monitor, MS-DOS 3.2, ƒ 1795,-. 256K databuffer/switch ƒ 375,-. Zenith data terminal ƒ 75,-.Datamedia terminal en 3 beeldschermen 250,-. Printergeluidskap met koeling ƒ 75,-. Tel. 08894-16133.

A7 TRS 80 model 1 level 2 met RS-232 en 2 TEAC drives en Brother HRS printer. Veel software met manuals. T.e.a.b. D. Wassing, tel. 05987-26450.

A8 IBM-comp. portable PC Compaq-286 met 20 Mb schijf en plasma scherm. Incl. software. Betrouwbare, robuuste, veelzijdige PC. Weinig gebruikt. Tel. 03404-18880 (na 19.00 uur).

A9 Osborne IAT 100 procent comp., 8 Mhz, 640K, 20 Mb HD, ser./par., 1x1, 2 Mb drive, 13" EGA-monitor, EGA-wondercard en zeer veel software, ƒ 6500,- Autocad handleiding (Nederlands) ƒ 50,-. Tel. 040-814316.

A10 Sanyo 14" RGB-monitor, type CD3185A en Tandata View-datacontroller, type 1404RF, beide in zeer goede staat, voor ƒ 1.000,-. Ook afzonderlijk. R. de Louw, tel. 040-419333.

A11 Altos CP/M comp. met 8" diskdrive, Tatung terminal, incl. veel software, o.a. Cobol, Pascal, Fortran, C Basic etc.. Vraagprijs ƒ 600,-. Van der Sar, tel. 070-661477, na 18.00 uur.

A12 Byte, alle nummers van 1978 tot heden, voor ƒ 450,-. HCC Nieuwsbrief, alle nummers van begin tot heden voor ƒ 150,-. A. Spoor, tel. 071-153920.

A13 Daisywheel printer TEC P 2000 en P 2000T/38, software, Philips PS mon., prijs ƒ 1.000,- .Tel. 03200-51748.

A14 TRS-80 M3 48K RAM, 2 diskdrives SSDD, printer (132 koloms), software (Visicalc, assembler, Basicode) en boeken, 1.000,-. Van Veen, tel. 01646-12694.

A15 Elektronische typemachine Canon S-50, geheel compleet en in orde, voor 300,-. Tel. 045-453488, Comnet nr. 213417.

A16 AMBI-modules I1 en B1, Dirksen, prijs nader overeen te komen. J. Tummers, tel. 04950-40491.

A17 MS-DOS Ericsson Step One, 2 drives 720K, ST harddisk 10 Mb, monitor, extra slots, veel software, vraagprijs 2.000,-. D. Jansen, 01748-14199, na 17.00 uur.

A18 Schneider-Amstrad PC 1512, 640K, 2 drives, monitor, muis, klok, IBM-comp., software, Ericsson printer, Nederlandse handleiding. M. v.d. Dussen, tel. 08389-14085, na 18.00 uur.

A 9901 5,25 en 8 inch drives, 5 jaargangen HCC 82 - heden. Apple II/E computer voor de sleutelaar. 20 koloms matrixprinter. T.E.A.B. R. Ophof, tel. 033-10685.

A9902 ATARI 800XL homecomputer en ATARI 1010 datarecorder, veel software en instructieboeken. Vraagprijs 200,-. R. van Reenen, tel. 03408-85335, na 18.00 uur.

A 9903 ZX-81 + 16K uitbreiding + div. nederlandse boeken + aansluitkaart extern 100,-. Poppelier, tel. 01860-15955.

A9904 Voor ZX-spectrum KEMPSTON joystick van DK-tronics voor slechts 15,-. Harold Schoemaker, tel. 085-436659, tussen 16.00 en 18.00 uur.

HCC gaat naar kantoorpand in Houten

De HCC gaat in december verhuizen. Het oude schoolpand in Utrecht wordt dan verwisseld voor een fraai kantoorpand in het vier kilometer zuidelijker gelegen Houten: het voormalig gemeentehuis.

De HCC wordt hoofdhuurder van dit pand en krijgt de beschikking over de begane grond. Belangrijk is daarnaast dat de ruime hal van het voormalig gemeentehuis in de weekends ook door de HCC kan worden gebruikt.

Op 19 september ging de ledenraad akkoord met een onderzoek naar een betere huisvesting. Dat was hard nodig, want de situatie in het oude pand was zo langzamerhand onhoudbaar geworden. De werkomstandigheden voor het personeel zijn er slecht, de kostbare inboedel kan door de slechte afsluitbaarheid van het pand niet worden verzekerd en daarnaast is het bepaald niet representatief. Door de sterke groei van de vereniging is ook meer ruimte nodig. Drie jaar geleden telde de HCC nog 18.000 leden, inmiddels is dit gegroeid tot 45.000. Er zijn nieuwe medewerkers aangetrokken, zoals een PR-functionaris en een eindredacteur voor de HCC Nieuwsbrief.

Bij het zoeken naar een betere behuizing werden nogal wat eisen gesteld, zoals een uitstekende bereikbaarheid met het openbaar vervoer, goede parkeergelegenheid, vooral 's avonds en in de weekends, de HCC moest zich er als vereniging kunnen manifesteren en het nieuwe pand moest toch ook het "visitekaartje" van de vereniging worden. Uiteindelijk is de keuze op het vrijkomende gemeentehuis van Houten gevallen. Een uitstekende keuze, vindt voorzitter Wieger de Jong. "We kunnen onze medewerkers betere werkomstandigheden bieden. Daarnaast is het vooral belangrijk dat de HCC straks veel activiteiten voor de leden in eigen huis kan houden."

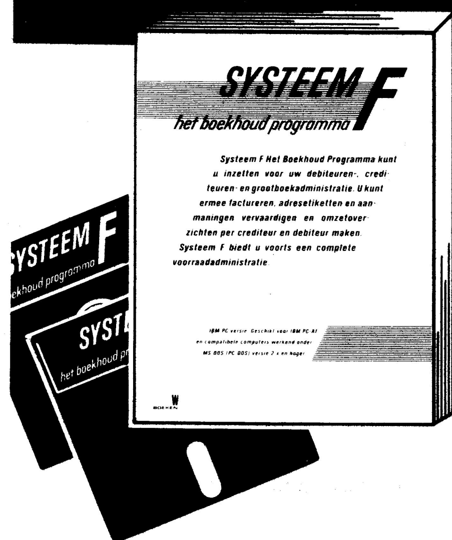
Niet alleen kleinere, maar ook grotere manifestaties zijn er mogelijk, door een gekoppeld gebruik van de kantine, de vergaderruimte en de grote hal van het gemeentehuis. Dat biedt bijvoorbeeld uitstekende mogelijkheden voor de gebruikersgroepen. Parkeerruimte is er voldoende en het nieuwe HCC-kantoor ligt op slechts vierhonderd meter van het NS-station en op weinig meer dan vijftig meter van de streekbushalte. Via de rijkswegen A12 en A27 is Houten uitstekend bereikbaar voor wie met de auto komt.

In verband met de verhuizing zal het kantoor van de HCC in Utrecht gesloten zijn van 5 tot 14 december. Op 14 december wordt het Houtense kantoor dan in gebruik genomen. Mensen die de eerste drie maanden hierna het oude telefoonnummer van de HCC draaien krijgen via een bandje een opgave van het nieuwe nummer.

Het kantoor in Houten zal op 9 januari officieel worden geopend door de burgemeester van Houten, mr. A. J. Bransen. Om organisatorische redenen kan dit gebeuren alleen worden bijgewoond door genodigden. Maar iedereen is welkom op de open dag die op zaterdag 16 januari wordt gehouden. De bevolking van Houten wordt hier speciaal voor uitgenodigd, maar vanzelfsprekend worden ook zoveel mogelijk HCC-leden op 16 januari verwacht.

Micromarkt

A 9905 AppleII+, diverse software 800,-. Apple-PAL kleurenkaart 50,- M. Bossers, tel. 020-139561.
A9906 Printer STAR DP 510, vraagprijs 400,- J.F. Popma, tel. 074-428506, na 19.00uur.
A9907 ATARI 520ST, TOS in ROM, 1MB, ingeb. real-time clock, incl. monitor, diskdrive, muis 1200,- J.W. Quellhorst, tel.070-648150, na 19.00 uur.
A 9908 SCHAAKCOMPUTER, chess Challenger7, (speelt sterk), met schaakstukken, vraagprijs 125,-. J. v.d. Sman, Schijndelstraat 24, 6844GM, Arnhem.
A 9909 Graphics Solutionkaart (Hercules + CGA zowel emulatie als RGB) prijs 300,-, software omschakelbaar. Tel. 070-840297 na 18.00 behalve op dinsdag.
A9910 ACORN Electron met boek, datarecorder 98,-. Tel. 045-441970.
A 9910 TRS80 software: Scripsit (tekstverw.), Editass., Pascal. H. Olie, tel. 01828-15092.
A9911 TELTRON 1200 modem-voor Commodore 375,-; Taxan KX-12 monitor, groen, 300,- H. Olthuis, tel. 05700-52061.
A 9912 ZENITH RGB monitor 200,-. Tel. 01719-10694.
A9913 BROTHER HR 15, daisywheelprinter 400,-. Cursus Pascal (Dirksen) 120,- MW-Modem op kaart 300,- T. Wevers, Winterswijk, tel. 05430-12666.
A 9914 Teleprinter 33 met documentatie voor slechts *f* 100,-. L. Zwaat, tel. 010-4198461.
A 9915 Winchester Diskcontroller 200,- IBM RS232 Card *f* 50,-, IBM 63W P. supply 125,- 41256 150 ns 8,- p.st.
A 9916 SVI 328 comp. + rec.. *f* 250,-, Tandy Colour comp. +rec. + joysticks 250,-, Spectrum 48K. comp. + rec. + printer 6P50S + schakelinterface *f* 300,- Alles z.g.a.n. Tel. 070-937796, na 18.00 uur a.u.b.
A 9917 ZX Spectrum 48Kb, DKtronics keyboard, interface 1, microdrive, datarecorder, software en boeken. Samen *f* 600,- M. Hormes, tel. 04750-22338, na 18.00 uur.
A 9918 Bondwell 14 prtable computer, CP/M 3.0, 128Kb. RAM, 2 x 360 Kb. dri ves, veel software *f* 1000,- M.W.H. Hooper, tel. 030-717017.
A 9919 Printer STAR DP-510 met vele mogelijkheden, evt. met C-64 interface, t.e.a.b. Te bevragen bij J.W. v. Dormolen, Molenaarshoek42, Bunnik. Tel. 03405-67758.
A 9920 Proton-compact-board

MET UNIEKE 'NIET GOED, GELD TERUG' GARANTIE

Systeem F Het Boekhoud Programma® voor slechts 369,-

DIT IS SYSTEEM F:

- kompleet en overzichtelijk
- extra opties standaard
- zeer uitgebreide handleiding
- hot-line ondersteuning.

GW Boeken blijft automatiserend Nederland verbazen. Nu weer met Systeem F Het Boekhoud Programma® versie 5.2, voor de uitzonderlijk lage prijs van f 369,– (excl. BTW). GW Boeken kan dit aanbod waarmaken, door de inmiddels beroemde Borland formule te hanteren. Dit betekent kort gezegd absolute topkwaliteit met standaard ingebouwde opties, tegen een zo laag mogelijke prijs met een minimaal winstpercentage. Het resultaat van deze formule is, dat er zeer grote aantallen software-pakketten verkocht kunnen worden. Dit dus in tegenstelling tot de meeste andere goede boekhoudprogramma's, die al gauw tussen de f 1.500,– en f 3.000,– moeten kosten.
En waarvan er dus ook veel minder worden verkocht. Daarom hanteert ook GW Boeken de Borland formule. Zodat een optimaal boekhoudprogramma binnen het bereik van iedereen komt.

De mogelijkheden van Systeem F Het Boekhoud Programma®:

• Kompleet en overzichtelijk.

Geschikt voor IBM PC en compatible computers werkend onder MS-DOS (PC-DOS). Systeem F kunt u inzetten voor de debiteuren-, crediteuren- en grootboekadministratie. U kunt ermee factureren, adresetiketten en aanmaningen mee vervaardigen en omzetoverzichten per crediteur en debiteur maken. Systeem F biedt voorts een complete voorraadadministratie.

• Extra opties standaard.

Systeem F Het Boekhoud Programma® heeft een zogeheten 'open factuur' lay-out, waardoor u zelf de vorm van uw factuur kunt bepalen. Ook 'afdrukken' op het scherm is altijd mogelijk, zodat u op ieder gewenst moment overzichten kunt oproepen. Ook de standaard voorraadadministratie is een duidelijk extra van Systeem F.

• Zeer uitgebreide handleiding.

Systeem F Het Boekhoud Programma® wordt kompleet geleverd met een uitvoerige en voor iedereen begrijpelijke handleiding van meer dan 200 pagina's. U weet dus meteen hoe u het programma moet installeren en hoe u moet werken met de diverse modules.

• Hot-line ondersteuning.

Afhankelijk van uw ervaring met boekhouden en met computers, is het mogelijk dat u behoefte heeft aan directe, praktische ondersteuning. GW Boeken geeft u daarom toegang tot de Systeem F Hot-line, voor slechts f 49,– per 60 minuten! Een extra service, die het werken met Systeem F Het Boekhoud Programma® wel heel gemakkelijk en probleemloos maakt.

UNIEKE 'NIET GOED GELD TERUG' GARANTIE!

Tot 2 maanden na aanschaf krijgt u onvoorwaardelijk uw geld terug, als Systeem F Het Boekhoud Programma® onverhoopt toch niet aan uw verwachtingen voldoet. Gewoon, zonder gezeur of vragen van onze kant.

BON ☐ Hierbij bestel ik Systeem F Het Boekhoud Programma® à f 369,–, excl. 20% BTW. ☐ Ik wil tevens de Systeem F Hot-line ondersteuning voor f 49,– per 60 minuten, excl. 20% BTW.
☐ Stuurt u mij het Reflex pakket à f 319,– excl. 20% BTW, met daarbij gratis het boek 'Werken met Reflex'. ☐ Stuurt u mij enkel het boek 'Werken met Reflex' voor f 54,– incl. BTW. (aankruisen wat u wenst)

Mijn merk computer is ______

Ik gebruik diskettes van (5¼ of 3,5 inch) ______

Naam ______

Adres ______

Postcode/Plaats ______

Telefoon ______

Levertijd 2-4 weken. Alle bestellingen worden onder rembours geleverd. Administratie- en verzendkosten zijn voor rekening van GW Boeken. Bon in gefrankeerde envelop sturen naar: GW Boeken, Jacob van Lennepkade 334H, 1053 NJ Amsterdam. U kunt natuurlijk ook telefonisch bestellen.

GW Boeken BV,
Jacob van Lennepkade 334H, 1053 NJ Amsterdam.
Telefoon 020-85 42 82 / 85 40 64.

Grote kansen voor nederlandse spelsoftware programmeurs

Nederlandse spelsoftware ontwikkeling breekt door!

Methodic Solutions, de nederlandse divisie van een amerikaans software bedrijf, scoorde tijdens de laatste Personal Computer World Show in London (september '87) een opmerkelijk resultaat door een mega-ontwikkelingsproject succesvol af te zetten. US GOLD, europeesch grootste spelsoftware uitgever, neemt gedurende 1 jaar alle 51 titels die Methodic Solutions zal gaan ontwikkelen, af. Daarmee is de doorbraak en erkenning van de "nederlandse programmeertechniek" duidelijk bewezen.

waardoor er goede kansen ontstaan voor nederlandse programmeurs.

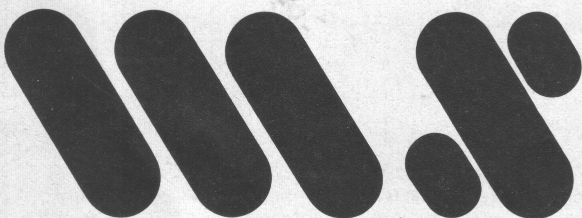
Zowel het bedenkwerk, de visualising als de programmering.

Opmerkelijk voor het bereikte resultaat is dat de totale uitwerking van het concept in handen is van nederlandse medewerkers van Methodic Solutions. De succesformule van MS berust op de creatieve interactie tussen conceptontwikkelaars, visualisers en programmeurs. "Reeds nu", zo vertelde ons Annemieke Biesheuvel, ontwikkelingscoördinatrice van Methodic Solutions, "onderhouden wij kontakten met zeker 20 programmeurs". "We hebben er echter nog zeker een paar meer nodig!"

Annemieke Biesheuvel, ontwikkelingscoördinatrice van Methodic Solutions

16 Bit-markt nu ook in nederlandse handen.

In het laatste jaar bleek dat vrijwel alle grotere US huizen hun handen af trokken van de 8 bits machines en het ontwikkelen hierop overlieten aan europeesche collega's. En bloc stortten de amerikanen zich op de 16 bits computers, hiermee trachtend een niet meer in te halen voorsprong op te bouwen. De nu bereikte situatie doorbreekt dit

METHODIC SOLUTIONS

POSTBUS 287 – 2300 AG LEIDEN
TELEFOON 071 - 89 92 51

De spelideeën worden in eigen huis ontwikkeld door hierin vaardig gebleken mensen, die in gesprekken met conceptwerkers een storyboard kunnen uitwerken. Dit storyboard bevat tekeningen die zowel de achtergrond (of play screens) als de actie (objecten, windows en animatie) maar ook geluidseffecten bevatten. Het storyboard is de harde uitgangspositie voor de screenvisualisers die nu de storyboard omzetten naar de voor de programmeurs handzame screens of objecten.

De gemiddelde ”doorlooptijd” van een titel bedraagt niet veel meer dan 2 maanden, waarvan de visualising zo'n 3 weken in beslag neemt en de feitelijke ontwikkeling nog eens 5 tot 6 weken. Hierbij is een flink (hoog) werktempo vereist. De gehele ontwikkelcyclus wordt afgerond door de BETA-testfase, waarin gebruikers het nieuwe product testen aan hun eisen van aantrekkelijkheid, speelbaarheid en algemene verkoopbaarheid.

Tewerkstelling in USA voor 3 maanden

”Wij selecteren door middel van free-lance opdrachten programmeurs die een reeds aanwezige hoge vaardigheidsgraad bezitten”, zegt Annemieke Biesheuvel. ”We verwachten namelijk van onze programmeurs dat ze de vaardigheid, techniek en meest belangrijk, de zelfdiscipline kunnen opbrengen om een opdracht op tijd te kunnen uitvoeren. Wij zijn niet zo geïnteresseerd in de wijze van programmering, maar meer in de kwaliteit waarop het wordt uitgevoerd. Als het blijkt dat een programmeur binnen een korte tijd werk van hoge kwaliteit kan leveren bestaat er de mogelijkheid om uitgenodigd te worden om met Methodic Solutions mee te gaan naar ons Development Centre in Cupertino, USA. ”Onze” programmeurs zullen daar samen werken met die van het Amerikaanse bedrijf. Gezien de veel snellere ontwikkeling van technologie in de USA vergeleken bij die in Nederland is dit een unieke kans. De programmeurs zullen ver voor lopen op hun collega's in Nederland”.

Kort samengevat:

Methodic Solutions zoekt ter uitbreiding van hun development-team met spoed computerprogrammeurs, zowel m/v, die op free-lance basis zorgen voor het schrijven van spelprogramma's op MS-DOS compatibles zowel kleur als monochroom, minimum configuratie 256K en CGA; als ook voor Commodore, Amiga en Atari ST. Er wordt veel van je gevraagd, maar wij stellen daar heel wat tegenover: contante betaling en mogelijkheid tot uitzending naar Cupertino USA.

Interesse? Schrijf dan een uitvoerige brief naar:
M.S. Methodic Solutions BV, Postbus 287, 2300 AG Leiden t.a.v. Annemieke Biesheuvel.

HCC Micromarkt

128Kb.,CP/M, 1 dr. 800Kb. toetsenbord KB3. Div. software, zware voeding. Prijs n.o.t.k. P. v. Beers, tel. 050-420324.

A 9921 IBM compatible toetsenbord model PC. Nieuw. Prijs *f* 100,- Tel. 02206-3165.

A 9922 Modem 300/300 ITT met dokumentatie *f* 100,- R. Heesterman, tel. 079-312211.

A 9923 ZX80(81) met 64Kb, RS232, printer gnt, cassetterec., TV, veel software. T.e.a.b. tel. 03454-1777 (M. v. Dam).

Gevraagd

G1 Een kopie van het spel Pinball voor de Atari 600XL. Ik stuur een tape en gefrankeerde antwoordenvelop. Martijn v. Rooijen, tel. 03494-58665.

G2 Wie kan mij helpen aan een boekhoudprogramma voor de Atari 800 XL. Tevens software voor Sharp 700/800. H.J.W. Hondorp, tel. 02230-16772.

G3 Wie kan beginnende ATARI 800 XL-gebruiker helpen aan een bestandenprogramma en/of spelletjes? L.v.d.Schaaf, tel. 08385-14994.

G4 Wie kan mij helpen aan informatie over het inbouwen van een kaart voor een joystick in een Olivetti M21? E. Bouwknegt, tel. 038-539439.

G5 Programma voor IBM-comp. dat er voor zorgt dat ook programma's voor graphics en colour-graphics kaart op computer met zw.w. Herculeskaart werken. Tel. 08894-14437.

G6 Gebruiksaanwijzing voor MSC Menu Compiler IBM PC V1.03 van PC Mouse, pop upmenu software, V3 10. Onkosten worden vergoed. M. v. Waltmeijer, Groningen, tel. 125235.

G7 Handleiding (evt. fotokopie) van Trio CS-2070 skoop. Tevens gezocht: PDP 8E mini-computer. J. Dreesen, tel. 080-779834 (na 18.00 uur).

G8 Wie kan mij helpen aan een goede backup van Geos. Hiermee kan ik mijn disk herstellen zodat het programma weer werkt. J. Robijn, tel. 050-423152.

G9 Bondwell 8: wie kan mij helpen aan een kopie van het instructieboek? Kosten worden vergoed. Wie weet deze computer uit te breiden tot 640 K? J. Jansen, tel. 01807-19056, na 16.00 uur.

G10 Contact gezocht met PC-gebruikers van de NMS 9100-serie (MS-DOS). J. G. Zeelenberg, tel. 05494-1533.

G11 Othello/Reversi voor IBM-PC en diskcatalogus software. G. J. Broekhuis, tel. 05738-1549.

G11 Contact gezocht met MSX-gebruikers, omgeving Alphen aan den Rijn. Tel. 01720-45409, vragen naar Fons.

G12 Wie kan mij helpen aan een programma voor tennistoernooien, draaiend op CP/M, bijv. Kaypro 4-10. J. H. Oostdijk, tel. 01808-1993.

G13 Printerkop van MPS 802 printer gevraagd. Ook printers met nog goede kop zijn welkom. W. Cuypers, tel. 04998-96276.

G14 Wie kan mij helpen aan schema Digital TU-2SCH. Bronkhorst, tel. 030-896975.

G15 Wie kan mij helpen aan een bridge-programma (spelen) voor de Sharp MZ 700-800, tegen vergoeding. J. Kesselaar, tel. 050-712989.

Adverteerders-index

hcc

Reparatieservice

Elk HCC Lid kan op vertoon van zijn lidmaatschapkaart of recente adresstrook zijn defecte apparatuur (microcomputer, printer of beeldscherm) ter reparatie aanbieden bij Geveke Electronics Service.

De werkzaamheden worden uitgevoerd tegen de volgende -sterk gereduceerde- uurtarieven:

ƒ 63,70 excl. BTW (ƒ 76,44 incl. BTW) voor 'homecomputers, zoals Commodore 64, 128, alle MSX computers, BBC, Tandy en alle 'low cost' printers en terminals (tot ca. ƒ 4000,-).

ƒ 87,50 excl. BTW (ƒ 105,- incl. BTW) voor IBM PC's en compatibles, alle multi-user microcomputers en alle microcomputers, printers en terminals boven ca. ƒ 4000,-.

NB. voor Apple en Atari gelden vaste reparatietarieven per board etc. Alleen op de tarieven van Apple wordt een korting van 15 % gegeven. Aparte tarieflijsten verkrijgbaar bij Geveke Electronics Service.

De microcompters kunnen worden aangeboden op de onderstaande adressen:

Amsterdam
Donauweg 10
telefoon 020 – 5861447

Apeldoorn
Wilmersdorf 1
telefoon 055 – 422538 (tijdelijk)

Den Bosch
Bedrijfsterrein "De Vutter"
Beverspijken 27
telefoon 073 – 211070

Rotterdam
Bedrijfspark "Kleinpolder"
A. van Stolkweg 88
telefoon 010 – 4153399

Assen
't Sticht 30a
telefoon 05920 – 52339

Openingstijden:
werkdagen van 9.00 tot 17.00 uur.

Voor de voorwaarden zie andere zijde van deze kaart of neem kontakt op met het HCC Verenigingsbureau, telefoon 030 – 946645.

HCC Micromarkt

Afzender verzoekt, als HCC Lid nr. ______ het gratis opnemen van de volgende advertentie in de rubriek Micromarkt van de HCC Nieuwsbrief.

☐ Aangeboden ☐ Gevraagd Rubriek: ______

99

Uitsluitend bovenstaande tekst wordt gepubliceerd. Denk om naam en telefoonnummer òf naam en adres.

HCCBestelservice

code ______ lidnummer ______ 1e twee letters van uw achternaam ______

artikelnummer						aantal	omschrijving artikel	bedrag
9	9	9	9	0	1		adminstratiekosten	
							Totaalbedrag	

HCCLedenadministratie

☐ Hierbij geef ik mij op als lid van de **HCC**

Ik ben reeds lid.
code ______ lidnummer ______ 1e twee letters van uw achternaam ______

Naam en voornaam: ______ Wilt u de aangekruiste wijzigingen aanbrengen. ☐

Straat en huisnummer: ______ ☐

Postcode: ______ Woonplaats: ______ ☐

Telefoonnummer: ______ Giro- of bankrekeningnummer: ______ ☐

Ik wil deelnemen aan gebruikersgroep of werkgroep: (max.6)* ______ ☐

* bij mutatie van gebruikersgroep, alle groepen waarvan men lid wil zijn vermelden.

☐ Ik wens **niet** voor te komen op mailinglijsten.

Handtekening:

frankeren
als
briefkaart

Hobby Computer Club
Micromarkt
Postbus 2249
3500 GE UTRECHT

Afzender:

Naam ....

Adres..

Postcode ....

Woonplaats ....

Telefoon...

frankeren
als
briefkaart

Hobby Computer Club
Bestelservice
Postbus 2249
3500 GE UTRECHT

Aanmelding nieuw lid

Adreswijziging

Wijziging afdeling

Wijziging GG

frankeren
als
briefkaart

Hobby Computer Club
Ledenadministratie
Postbus 2249
3500 GE UTRECHT

hcc

Reparatieservice

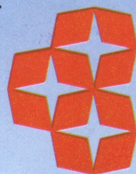
Met betrekking tot de HCC Reparatieservice zijn met Geveke Electronics Service de volgende afspraken gemaakt:

- Elk type microcomputer, printer of beeldscherm kan worden aangeboden voor test, afregeling en/of reparatie.
- De werkzaamheden worden uitgevoerd op basis van nacalculatie tegen het gereduceerde uurtarief; voor gebruikte materialen geldt de dagprijs.
- Als er niets gerepareerd of afgeregeld wordt en alleen een diagnose wordt gesteld, wordt een werkuur in rekening gebracht.
- Bij zeer grote reparaties zal Geveke in overleg met de eigenaar een offerte doen.
- Indien aparatuur niet door Geveke Electronics Service voor reparatie of diagnose wordt geaccepteerd, is geen tarief verschuldigd.
- Betaling contant bij aflevering.
- Op de uitgevoerde werkzaamheden geeft Geveke een garantie van zeven dagen.
- Microcomputers moeten compleet worden aangeboden, dus met voeding, toetsenbord, monitor en eventueel systeemdiskette.
- Geveke kan ter reparatie aangeboden apparatuur weigeren er sparake is van eigenbouw of eigen modificaties of niet gangbare of moeilijk te verkrijgen componenten.
- De reparatie zal nooit langer dan 14 dagen duren, tenzij anders overeengekomen.
- Voor de overige bepalingen is de Carry-In regeling van Geveke Electronics Service van toepassing. Deze ligt ter inzage in alle vestigingen van Geveke Electronics Service.

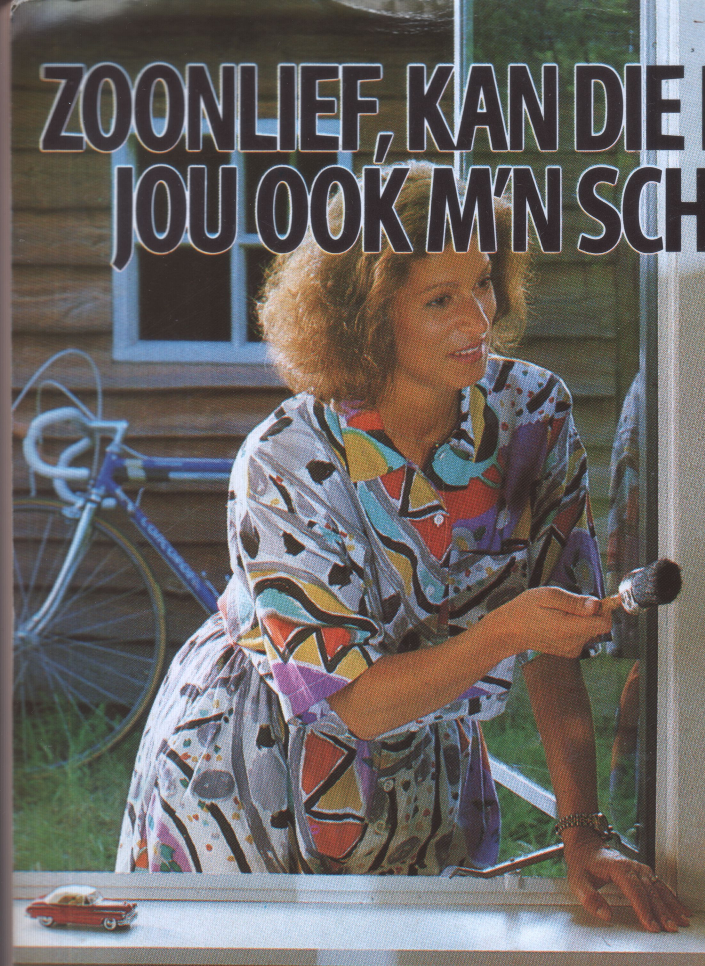
Voor de adressen waar de apparatuur kan worden aangeboden zie andere zijde van deze kaart.

THE EDP CONNOISSEUR
TM Data

ZOONLIEF, KAN DIE PHILIPS COMPUTER VAN JOU OOK M'N SCHUURTJE SCHILDEREN?

Een greep uit het uitgebreide Philips MSX-assortiment: NMS 8245, NMS 8280, VG 8020, NMS 1421, VS 0040, VS 0080, NMS 1431, VKR 6830, SBC 3810.

Sluit de NMS 8280 op uw video-apparatuur aan en u hebt een computer met creatief talent. Met deze geavanceerde MSX van Philips mengt en monteert u moeiteloos beeld en geluid. Voor schuurtjes heeft u de keuze uit maar liefst 256 kleuren. En z'n zakelijk talent is al even groot. De administratie doen, gegevensbestanden beheren, agenda's bijhouden, teksten verwerken, uw eigen clubblad maken... Het gaat van een leien dakje.

Voor al deze toepassingen is de software gratis bijgeleverd. Enkele specificaties: 128 Kb werk- en 128 Kb videogeheugen, 2 high-speed dubbelzijdige 3,5" diskette-stations met elk een opslagcapaciteit van 720 Kb. De NMS 8280 is één van de vele MSX-Homecomputers van Philips.

Bekend om zijn complete pakket randapparatuur en software.

Beleef zelf hoe prettig het werken is met een Philips Computer. Bezoek eens de Philips Dealer. Schrijf voor uitvoerige documentatie over MSX-Computers, PC's, randapparatuur en monitors aan:
Philips Consumentenbelangen, Antwoordnummer 500, 5600 VB Eindhoven.

PHILIPS COMPUTERS VOOR PLEZIER & PROFESSIE

PHILIPS

